

T. B. M. M.

TUTANAK DERGİSİ

36 ncı Birleşim

9 . 12 . 1986 Salı

İ Ç İ N D E K İ L E R

	Sayfa		Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	256	nunu Tasarıları (1/798, 1/799, 3/1150, 1/791, 3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 499, 500, 510, 509)	257:
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER	257		339
1. — 1987 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Ka-		III. — SORULAR VE CEVAPLAR	339
		A) Yazılı Sorular ve Cevapları	339
		1. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Huden Gemicilik Anonim Şirketine verilen banka kredilerine ilişkin Başbakan'dan sorusu ve Sanayi ve Ticaret Bakanı Hüseyin Cahit Aral'ın yazılı cevabı (7/1331)	339:343

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

8 . 12 . 1986 Pazartesi

TBMM Genel Kurulu saat 10.00'da açıldı.

Birinci Oturum

1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/798)
(S. Sayısı : 499) ve

Katma Bütçeli Kuruluşların 1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/799) (S. Sayısı 500) ile

1985 Mali Yılı Genel Bütçeye Dahil Dairelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1985 Mali Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı (3/1150, 1/791) (S. Sayısı : 510) ve

1985 Mali Yılı Katma Bütçeli İdarelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1985 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısının (3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 509) ;

Tümü üzerinde bir süre görüşüldü.

Saat 14.00'te toplanılmak üzere birleşime saat 13.00' te ara verildi.

Başkan

Necmettin Karaduman

Kâtip Üye

Kayseri

Mehmet Üner

Kâtip Üye

Kırklareli

Cemal Özbilen

İkinci Oturum

1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/798)
(S. Sayısı : 499) ve

Katma Bütçeli Kuruluşların 1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı (1/799) (S. Sayısı : 500) ile

1985 Mali Yılı Genel Bütçeye Dahil Dairelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1985 Mali Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı (3/1150, 1/791) (S. Sayısı : 510) ve

1985 Mali Yılı Katma Bütçeli İdarelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1985 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısının (3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 509);

Tümü üzerindeki görüşmelere devam edildi.

9 Aralık 1986 Salı günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşime saat 20.13'te son verildi.

Başkan

Başkanvekil

Abdulhalim Aras

Kâtip Üye

Kırklareli

Cemal Özbilen

Kâtip Üye

Kayseri

Mehmet Üner

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 10.00

BAŞKAN — Başkanvekili Özer Gürbüz

KÂTİP ÜYELER : Cemal Özbilen (Kırklareli), Mehmet Zeki Uzun (Tokat)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 36 ncı Birleşimini açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER.

1. — 1987 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1985 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu tasarıları. (1/798, 1/799, 3/1150, 1/791, 3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 499, 500, 510, 509) (1)

BAŞKAN — Programa göre, 1987 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarılarıyla, 1985 Malî Yılı Kesinhesap Kanun Tasarılarının tümü üzerindeki görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz.

Komisyon ve hükümet yerlerini aldılar.

Dünkü görüşmelerde bütçe yüce Genel Kurula sunulmuş; Sosyal Demokrat Halkçı Parti ve Doğru Yol Partisi Grupları adına görüşmeler yapılmıştı; şimdi sıra, Anavatan Partisi Grubu adına Sayın Pertev Aşçıoğlu'nda.

Buyurun Sayın Aşçıoğlu, (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Sayın Başkan, yüce Meclisin muhterem üyeleri; 1987 Malî Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarısı üzerinde Anavatan Partisi Grubu adına görüş ve düşüncelerimizi arz etmek üzere huzurlarınızda bulunuyorum. Bu vesileyle yüce heyetinizi saygıyla selamlarken, görüşmelerine başladığımız 1987 yılı bütçesinin büyük milletimize ve memleketimize hayırlı olmasını dilerim.

Sayın milletvekilleri, bütçe görüşmeleri için partilerin konuşma sırası Danışma Kurulunda kura ile tespit edildi. İlk günkü görüşmelerde ilk sıra sosyal-demokrat Halkçı Partiye, ikinci konuşma sırası Doğru Yol Partisi ve üçüncü konuşma sırası da partimize isabet etmiş bulunuyor. Bu sıra ile dün yapı-

lan görüşmelerde iki muhalefet partimize mensup, iki genel başkan ve altı üyenin konuşmalarını buradan dinledik; bugün de konuşma sırası bize gelmiş bulunuyor.

Sayın milletvekilleri, dün buradan dinlediğimiz altı konuşmacının konuşmalarında hepsi birbirine benzeyen ifadelerle bir Türkiye tablosu çizildi: Demokrasinin olmadığı, insan hak ve hürriyetlerinin bulunmadığı, irticanın kol gezdiği, laiklik ilkesinin çiğnendiği; ekonomi bakımından çok kapkara bir tablo; ihracatı genilemiş, enflasyon bir türlü düşmek bilmiyor, millî gelir kâfi derecede yükselmemiş kapkara bir tablo... Türkiye acaba bu mudur arkadaşlar?

Bir zincirin halkası gibi, bizim hükümetimizin ve bizden öncekilerin bu memlekete yaptığı hiçbir şey yok mudur? Türkiye'de hakikaten demokrasi yok mudur? Hele, bu millete irtica nasıl lâyük görülüyor?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İrticayı millete lâyük görmüyoruz; irticayı size lâyük görüyoruz.

BAŞKAN — Lütfen sayın milletvekilleri...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Yapılan tenkitlere hükümet tarafından elbette cevap verilecektir. Bugün de biz üç arkadaş konuşma yapacağız Anavatan Partisi Grubu olarak ve bizden sonra hükümet adına sayın bakan ve Sayın Başbakanımız konuşma yapacaklar; bugün de biz bir tablo çizeceğiz sayın yüce Meclis huzurunda. Takdir, milletimizindir.

SALİM EREL (Konya) — Karakalem mi, yağlıboya mı?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, bilhassa demokratik ve parlamenter hükümet sistemlerinde bütçeler, siyasî, hukukî ve ekonomik mahiyetleriyle, devlet ve millet hayatında birinci derecede önem kazanmış müesseselerdir.

(1) 499, 500, 510, 509 S. Sayılı Basmayazılar 8.12.1986 tarihli 35 inci Birleşim tutanağına eklidir.

Devletin bir yıllık süre içinde, gelir tahminleri ve giderlerini gösteren ve bunların uygulama ve yürütülmesine izin veren bir kanun olması itibarıyla hukukî bir tasarruf olan bütçeler, aynı zamanda devletin ekonomik, sosyal ve siyasî yapısını gösteren belgelerdir ve hükümetlerin ekonomik, sosyal ve siyasî temel tercihlerinin bir vesikası mahiyetindedir.

Bütçelerin bu genel mahiyeti dolayısıyla, 1987 bütçesi de bizim hükümetimizin ekonomik, sosyal ve siyasî temel tercihlerini ifade eden bir vesikadır. 1987 bütçesi, aynı zamanda, hükümetimizin hazırlayıp, yüce Meclise sunduğu üçüncü bütçesidir.

Sayın milletvekilleri, bütçelerin, arz ettiğimiz devlet ve millet hayatındaki önemi dolayısıyla bütçe müzakereleri de meclislerin en önemli müzakere konusunu teşkil eder. Hükümetlerin geçmiş icraatlarının ve gelecek faaliyetlerinin geniş bir muhasebesi burada yapılır. Bu, parlamentoların bir ananesidir. Bizim hükümetimiz ise sayın milletvekilleri, 45 inci Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti olarak, 13 Aralık 1983 günü teşekkül etmiş ve 24 Aralık 1983 günü yüce Meclisten güvenoyu almıştır. Bütçe görüşmeleri de Meclisimizde aralık ayı içinde yapıldığına göre, her bütçe yılı başında hükümetimiz de yeni bir yılını idrak etmiş olmaktadır. Demek oluyor ki, hükümetimiz şu günlerde üç yılını tamamlamış ve dördüncü yılına girmiş olacaktır. Bu itibarla, biz burada Sayın Turgut Özal Hükümetinin üç yıllık çalışma ve icraatının bir muhasebesini de yapmak durumundayız. Yalnız bu husus bile sayın milletvekilleri, çok şey ifade etmektedir bize.

Askerî bir idareden sonra iktidara gelen bir hükümetin üç senesini tamamlayıp dördüncü senesine girmiş olması dikkat çekicidir. Askerî bir idareden sonra iktidara gelen hiçbir hükümet bu kadar uzun süre iktidarda kalmamıştır. Türkiye’de, Ayrıca, son 15 yıl içinde kurulan hiçbir hükümet de bu kadar uzun süre yaşamamıştır ülkemizde.

Ülkemizin, bugün içinde bulunduğu ortamda hiçbir önemli sorunu ve hiçbir huzursuzluğu yoktur. Türkiye bugün, dünyanın en huzurlu, en güvenilir ülkelerinden birisidir. Biz hükümeti devraldığımız zaman yurdun her tarafında sıkıyönetim vardı; bugün beş il hariç, memleketimizin her tarafından sıkıyönetim kaldırılmıştır. 1980 öncesinin her gün birkaç kişinin öldüğü günleri artık çok gerilerde kalmıştır. Dünyanın birçok yerinde terörizm tırmanma gösterirken, Türkiye’de tam tersine, asgarîye inmiştir. Bu suretle, birbirine tam bir paralellik arz eden, par-

timiz programı, seçim beyannamemiz ve hükümet programımızda ifadesini bulan temel meselelerden huzur ve güvenin sağlanması ve devamı hedefine tam olarak varılmış bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, biz, hükümet programında da ifade edildiği gibi, temel meselelerin köklü yaklaşımlarla çözümlenebileceğine inanmaktayız. Bunun içindir ki, son üç yılda Meclisimizde, memleketimizin pek çok temel meselesine köklü çözümler getirici; önceki dönemlerde düşünülemeyen, cesaret dahi edilemeyen, her biri ait olduğu sahalarda reformlar yapan, düzen değişiklikleri getiren, önemli, cesur, reformist kanunlar sevk edilmiş ve Meclisimizden görülmelik bir süratle bu kanunlar çıkarılmıştır.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — O doğru işte, o doğru.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Arkasından tashihler yapıldı, yanlışlar düzeltildi.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bu dönemde Meclisimizde, 207’si hükümet tasarrufu olmak üzere, toplam 354 adet kabul edilmiştir.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Siz kaçını biliyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Devam ediniz Sayın Aşçıoğlu.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Şimdi konuşmamızın bu bölümünde, reform mahiyetindeki kanunî düzenlemelerden bazı hatırlatmalar yapmak istiyorum.

M. NURİ ÜZEL (Eskişehir) — Bunlara reform mu diyorsunuz?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Hükümetimizin ilk icraatlarından olarak, kamu idaresinde verimliliğin artırılması, çeşitli birimler tarafından aynı maksada matuf olarak yürütülen hizmetlerin bir araya toplanması, yetki ve sorumlulukların dağılımından kurtarılması, kaynak israfının önlenmesi maksatlarıyla, bir zamanlar sayıları 35’e kadar yükselen bakanlık sayısı 21’e indirilmiş ve buna paralel olarak da idarî yapıda reform gerçekleştirilmiştir.

Birçok bakanlıkların, cumhuriyet döneminde, nezaret zamanlarından kalma nizamnamelerle idarelerine son verilmiş, teşkilat kanunları çıkarılmıştır.

Devletin idarî bünyesinde yapılan reformu tamamlamak üzere, devlette görev alan personelin durumunu düzenlemek, devlet hiyerarşisini yeniden tanzim etmek gayesiyle, idarî reformun bir devamı olarak personel reformu sağlanmış, devlet kadro-

larını yeniden düzenleyen kadro kanunu çıkarılmıştır.

Dışa açılan ekonomimizin ihtiyaçlarına paralel olarak, son elli yılın en büyük ekonomik yapı değişikliği gerçekleştirilmiş, kambiyo ve dış ticaret rejimi basitleştirilerek, yabancı sermaye memleketimizde yatırım yapmaya teşvik edilmiş, ayrıca Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununda yapılan değişikliklerle, kambiyo sisteminde reform yapılmıştır.

M. NURİ ÜZEL (Eskişehir) — Reform değil, deform oldu.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Hükümet programındaki altı temel meseleden biri olan konut konusunda, cumhuriyet tarihinde benzeri olmayan bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Çıkarılan Toplu Konut Kanunu ile, alt ve orta gelir grubunda bulunan vatandaşların konut sahibi olmaları imkânları sağlanmış, gecekondu bölgelerinin ıslah ve alt-yapı hizmetleri süratlendirilmiştir.

Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanunla, kamu altyapı yatırımlarına yeni kaynaklar temin edilirken, alt ve orta gelir gruplarına mensup vatandaşlarımızın tasarruflarına ek gelir kaynakları sağlanmıştır.

Gene, alt ve orta gelir gruplarına mensup vatandaşlarımıza ek bir malî imkân sağlarken, vatandaş fatura talebine alıştırarak, vergi kaçacağını önleyici ve vergilendirmede önemli bir kolaylık sağlayan, Ücretlilere Vergi İadesi Kanunu çıkarılmıştır. Türkiye'nin en büyük malî reformu bu dönemde yapılmıştır.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Cumhuriyet tarihinin...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Servet beyannameleri kaldırılmış, vergi sisteminde büyük reformlar yapan düzenlemeler yanında, Katma Değer Vergisi uygulamasına geçilmiştir.

Gene, hükümet programında yer alan temel meselelerden, bürokrasi ile mücadele konusunda zaman ve kaynak kaybını önleyecek tedbirlerin alınması, vatandaşın beyanına itibar edilmesi, hizmetin çabuklukla yürütülmesini temin maksadıyla, idarî usul ve işlemlerin yeniden düzenlenmesiyle ilgili yetki kanunu çıkarılmıştır. Çıkarılan bir dizi kanun hükmünde kararnameyle, vatandaşa bezginlik veren, trafik, nüfus, pasaport, tapu, veraset, evlenme gibi, çeşitli konularda kolaylık getirici reform mahiyetinde yeni düzenlemelere gidilmiştir.

Türkiye'nin en büyük reformlarından biri de, mahallî idarelerde yapılan reformlardır.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Vurgunlardır; mahallî idarelerdeki vurgunlardır.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Mahallî idarelere geniş ve yeni imkânlar sağlanmış, fonksiyonlarını daha etkili ifa imkânları temin edilmiştir. Bu sayede, yalnız belediyelerin 1986 yılı yatırımı trilyona yaklaşmıştır.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, konuşma kasetten mi yapıyor?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Kaldırım yatırımcılığı.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, Türkiye'de düzen değişikliği sağlayan, bünye değişikliği sağlayan...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — «Düzen değişikliği» bizim sözümdür.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — ... bu reform mahiyetindeki kanunî düzenlemeleri ve mevzuat düzenlemelerini daha sayabiliriz. Kısaca şunu deriz ki; Anavatan Partisi parti programında ve hükümet programında vaat edilen her şey teker teker yapılmıştır.

Bugün Türkiye'de artık, yokluk, kuyruk devirleri de çok gerilerde kalmıştır.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Vatandaşın parası yok ki, alamıyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen hatibin sözünü kesmeyiniz.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bir zamanlar Türkiye'de Türk vatandaşlarına yurt dışına çıkma bile kısıtlıydı...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Grubun dağarcığında bir şey kalmamış, hep aynı şeyleri dinliyoruz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sayın hatip, Anavatan Partisi Grubu adına bütçe üzerinde görüşmektedir. Beğenmek durumunda değilsiniz; siz de çıktığınızda, sırası geldiğinde eleştirirsiniz. Lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

Devam edin siz efendim.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Sayın Bayezit, biz, dün bütün gün dinledik ve konuşmamın başında da ifade ettim, siz bir tablo çizdiniz, madalyonun bir tarafını gösterdiniz; biz de, müsaade edin de, madalyonun öbür tarafını göstereyim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Genel Kurula hitaben lütfen...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Buyurun, Türkiye, sizin tasvir ettiğiniz Türkiye midir; Türkiye,

bizim tasvir ettiğimiz Türkiye midir; bunun takdirini de büyük milletimize bırakıyoruz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bir de milletin tasvirini görelim.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Evet, bir zamanlar Türkiye'de Türk vatandaşlarına yurt dışına çıkma bile kısıtlıydı; 2 senede bir yurt dışına çıkılabiliyordu ve yurt dışına bir bavulla çıkan, dört, beş bavulla geliyordu...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Şimdi TIR'la geliyorlar.

PEDTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bugün ise, her isteyen, istediği zaman yurt dışına çıkmakta serbesttir. Bugün, bir bavulla yurt dışına çıkan, yine bir bavulla dönmektedir; çünkü bugün Türkiye'de, dünyanın her tarafında bulunan her şey vardır ve dünyanın her tarafından daha da ucuzdur. Üstelik, bugün etrafımızdaki bütün komşu ülkelerden insanlar, Türkiye'ye bir bavulla gelip, beş bavulla dönmektedirler. Bu, takip edilen ekonomik politikaların elbetteki bir başarı işaretidir.

Bugün, Türkiye'nin birçok dev projesi başlamış ve devam etmektedir.

SALİM EREL (Konya) — Ne zaman başladı?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Yılda 200 milyon lira harcanacak 600 kilometrelik otoyola başlanmıştır. Hem de, 50 kilometrelik Gebze otoyolu gibi 10 sene sürmeyecek, 4 senede tamamlanacaktır.

Fatih Sultan Mehmet Köprüsü görülmedik bir hızla ilerlemektedir. Tamamı kredili olarak ihale edilen, Mayıs 1985'te temeli atılan Fatih Sultan Mehmet Köprüsü 3 yıl içinde bitirilecektir.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Ankara susuz...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Buna bağlı olarak yapılmakta olan 216 kilometrelik otoyol inşaatı da hızla devam etmektedir.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Tifo salgını var...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Ankara'nın susuz olmasının sorumlusu da biz değiliz. Ankara'yı da suya kavuşturacak proje bizim zamanımızda hızlandırılmış ve hızla devam etmektedir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Aynı şey, zamanında yapılsaydı, Ankara bugün susuz kalmayacaktı. Bunun sorumlusu da biz değiliz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Sayın Aşçıoğlu, Genel Kurula hitaben konuşun.

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Kalkınmakta, Türkiye kalkınmakta.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

Devam edin Sayın Aşçıoğlu.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Arkadaşlar, ülkemizde 1983 yılı sonuna kadar inşaatı tamamlanarak işletmeye açılmış olan baraj adedi 84'tür.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — İnşaat yapın, inşaat.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — 1984 yılı içerisinde 8 adet, 1985 yılı içerisinde 8 adet ve 1986 yılı içinde 2 adet baraj ikmal edilerek, hizmete girmiştir. Böylece, son 3 yılda hizmete giren baraj sayısı 18'dir.

1985 yılı içinde, 136,6 milyar lira bedelli 25 adet baraj ihale edilmiştir. 1986 yılı içinde de, programda bulunan 11 adet baraj, toplam 62,9 milyar lira bedelle ihale edilmiştir. Böylece, son iki yılda yeni ihale edilen baraj sayısı 36'dır.

Sayın milletvekilleri, 1983 sonlarındaki Erzurum-Kars depremi nedeniyle 3 196 adet afet evi, cumhuriyet tarihinde ilk defa 6 ay gibi kısa bir sürede bitirilerek afetzedelere teslim edilmiştir.

1985 yılında, çok kısa bir süre içinde 55 yerde 59 ünite halinde, yaklaşık 42 bin yatak kapasiteli öğrenci yurdu hizmete açılmıştır. Bu kapasite, cumhuriyet tarihimiz boyunca gerçekleştirilen yurt kapasitesine çok yakın miktarda olup, gençliğe hizmet anlayışımızın en tipik bir örneğidir.

SALİM EREL (Konya) — Özel yurtlar da buna dahil mi?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, son 3 yılda elektrik enerjisi yatırımlarına büyük önem verilmiş, yurdumuzda programlı elektrik kesintileri yapıldığı devirler de çok gerilerde kalmıştır.

SALİM EREL (Konya) — Şimdi programsızlar başladı.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — 1983 yılında elektrikli köy sayısı toplam 24 436 iken, bu sayı 1984'te 26 515'e, 1985'te 30 591'e, 1986 yılı sonunda da 35 600 seviyesine çıkarılmıştır; 3 yıllık artış oranı yüzde 69 olmuştur. 1987 yılında elektriksiz köy kalmayacaktır.

1985 yılında 6 ilin, 1986 yılında ise 45 ilin köylerinin tamamı elektrikleştirilmiş bulunmaktadır. Doğu ve güneydoğu illerimizde ise bu nispetler çok çarpıcı olarak görülmektedir. Mesela, Adıyaman'ın toplam 346 köyünden 1969 yılında sadece bir tek köyü

elektrikli iken, 1983 yılında 149 köyü, 1986 Kasım ayında ise 319 köyü elektrikleştirilmiştir.

AHMET SIRRI ÖZBEK (Adıyaman) — Size ne bundan?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bingöl'ün toplam 316 köyünden 1979 yılında sadece bir tek köyünde elektrik varken, 1983 yılında 120 köyü, 1986'nın Kasım ayında ise 303 köyü elektrige kavuşturulmuştur. Alınan ciddi tedbirlerle hızla artan elektrik üretimimiz sebebiyle, 1975 yılından beri elektrik ithal eden Türkiye, 1988 yılında elektrik ihraç edebilecek duruma gelecektir.

Sayın milletvekilleri, aynı şeyi haberleşme konusunda da söyleyebiliriz. Nitekim, ülkemizde haberleşme faaliyetlerinde son yıllarda önemli neticeler alınmıştır.

1983 yılında teleks santral kapasitesi 8 220 iken, bugün yaklaşık yüzde 181'lik bir artışla, teleks santral kapasitesi 23 082 adede ulaşmıştır. 1983 yılı sonunda telefon santral kapasitesi 1 milyon 937 702'dir. 1986 yılı sonunda 3 milyon 316 000'e ulaşmıştır. Hükümetimiz, kırsal alan haberleşmesine büyük önem vermiştir. 1983 yılı sonunda telefonlu köy sayısı 10 272 iken, bu sayı 1986 yılı sonu itibarıyla 26 bin olacaktır. Son üç yıl içinde 16 bine yakın köyümüze telefon getirilmiştir.

Sayın milletvekilleri, hükümetimiz, programına uygun olarak küçük sanatkâr ve orta boy sanayicilerin modern iş yerlerine kavuşması ve böylece verimlerinin artması amacıyla küçük sanayi siteleri yapımına ve desteklenmesine büyük önem vermiştir. Bu cümleden olmak üzere, 1965 yılından 1983 yılı sonuna kadar 19 yılda 90 adet küçük sanayi sitesi hizmete açıldığı halde, 1984 ve 1985 yıllarında 28 küçük sanayi sitesi hizmete sunulmuştur. Ayrıca, 1986 yılı yatırım programında yer alan ve proje bedeli 155 milyar 262 milyon lira olan 169 adet küçük sanayi sitesinin 39 adedinin 1986 yılında bitirilmesi planlanmıştır. Yine, 1983 yılı sonuna kadar, 22 yılda 6 adet organize sanayi bölgesi bitirilmişken, son üç yılda 3 adet organize sanayi bölgesi tamamlanmıştır.

Esnaf ve sanatkârlara verilen önemin gereği olarak, her il merkezinde bir esnaf ve sanatkârlar sicili tesis edilmiş olup, esnaf ve sanatkârlarımıza verilen meslekî krediler miktarı artırılmıştır.

Sayın milletvekilleri, çalışanlarla, çalıştırılanların ilişkilerini düzenlemek, toplumun her kesiminde çalışanların sosyal güvenliğe kavuşturulmasını ve güvenliklerinin garanti altına alınmasını sağlamak ga-

yesiyle, üç yıllık dönemde mevzuatta yapılan değişikliklerle, işçilerimize, çiftçilerimize, esnaf ve sanatkârlarımıza ve yurt dışındaki vatandaşlarımıza, sosyal güvenlikleri bakımından pekçok hak ve menfaatler sağlanmış bulunmaktadır.

Tarımda kendi adına ve hesabına çalışan çiftçilerimiz bazı illerimizde Bağ-Kur'a, süresiz tarım işçileri ise yurt çapında Sosyal Sigortalar Kurumuna üye kaydedilmekte, böylece, tarımda çalışan vatandaşlarımız da sosyal güvenlik kapsamına alınmış olmaktadır. Bağ-Kur üyeleri de sağlık sigortasından yararlanmaya başlamakla, esnaf ve sanatkârlarımız, yıllardır özlemini çektikleri bir hizmete böylece kavuşmuş olmaktadır.

Sayın milletvekilleri, ekonomimizin başta gelen kaynaklarından tarım sektöründe de son üç yıl içinde önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Nitekim, son üç yılda tarım sektöründe ortalama gelişme hızı yüzde 4,3 olmuştur.

Sayın milletvekilleri, hükümetin programına aldığı temel meselelerden birisi de, başta Doğu ve Güneydoğu olmak üzere, kalkınmada öncelikli yörelerin geliştirilmesidir. Bunun için de gerekli ekonomik, sosyal ve hukukî tedbirler alınmış, mevzuat değişiklikleri yapılmış, teşvik edici, özendirici kararlar yürürlüğe girmiştir. Nitekim, teşvik mevzuatında alınan olumlu tedbirler hemen kendini göstermeye başlamış, bölgede önemli sayıda proje uygulaması olmuştur.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Fabrikalar yükseldi; doğru!

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Genelde hükümetimizin sanayi politikası, ferdi teşebbüs ve kuruluşların teşviki ile yatırımların gerçekleşmesi olduğu halde, kalkınmada öncelikli iller bu durumdan istisna edilmiş, kamu kuruluşları vasıtasıyla devletin bu bölgelerdeki imalata dönük yatırımlara öncülük etmesi kararlaştırılmıştır.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Yapılanı söyleyin, yapılanı.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Yatırım tahsislerinde, bu bölgeler için son 3 yılda önemli artışlar sağlanmıştır. 1983 yılında kalkınmada öncelikli 28 ildeki toplam kamu yatırımı yaklaşık 225 milyar lira iken, 1984 yılında 296 milyara, 1985 yılında 510 milyara ulaşmış ve 1986 yılında da 650 milyar liraya yükseltilmiştir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Lojmanla, cezaevi yapıyorsunuz.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bölge ekonomisine önemli verim artışı ve istihdam katkıları yapacak olan sulama projelerine yatırım programında büyük önem verilmiş bulunmaktadır. Temel geçim kaynaklarından birisi olan hayvancılığı desteklemek amacıyla, sanayi yemi desteklemesi devam ettirilmektedir.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Hayvan kalmadı ki, destekleyeceksin...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Kırsal alt yapı hizmetlerine önem verilmekte; 1987'de elektriksiz köy, 1988 sonuna kadar da telefonsuz köy kalmayacak şekilde çalışılmaktadır. Köy yolu ve içme suyu hizmetlerinde de kayda değer gelişmeler olmuştur.

Bütün Türkiye genelinde olduğu gibi, özellikle kalkınmada öncelikli illerimizde hedef, okulsuz köyün kalmamasıdır. Bunun için devlet, mahallî idareler ve vatandaşların gönüllü katkılarıyla bu hedefe şimdiden yaklaşmaktadır. 1984 ve 1985 yıllarında Türkiye toplamı 172 milyar liralık eğitim yatırımlarının 44 milyar liralık kısmı bu illere gitmiştir. Bu durum, yaklaşık genel yatırımın yüzde 41'idir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Kaç okul açık, kaç okul kapalı; onu söyleyin bir bakalım.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Hükümet olarak, doğu ve güneydoğu illerimizde sağlık yatırımlarına da büyük önem verilmektedir.

Sayın milletvekilleri, 1983 - 1986 yılları arasında sosyal sektörlerde görülen bazı gelişmeleri de, kısa başlıklar halinde şöylece özetleyebiliriz :

1983 - 1986 yılları arasında ekonomide tarım sektörünün payı azalırken, sanayi ve hizmetler kesiminin payının işgücü talebi yönünden arttığı görülmektedir. 1983 yılında yurt içi toplam işgücü fazlası oranı yüzde 16,1 iken 1986 yılında yüzde 15,5'e düşeceği tahmin edilmektedir.

1985 yılında, istihdam meselelerine çözüm bulunması ve gerekli koordinasyonun sağlanması amacıyla, İstihdamı Geliştirme Yüksek Koordinasyon Kurulu kurulmuştur.

Yurt dışında çalışan Türk vatandaşlarının sosyal güvenliğiyle ilgili olarak, Fransa, Avusturya, Federal Almanya, Danimarka, Katar, Libya ile sosyal güvenlik anlaşmaları ve protokoller imzalanmıştır.

14.3.1985 tarihinde, 3166 sayılı Kanunla Emekli Sandığı Kanununda değişiklik yapılarak, dul erkek eşe de yüzde 50 oranında aylık bağlanması sağlanmıştır.

Geniştirilmiş ve hızlandırılmış aşı kampanyası başarıyla sonuçlandırılmış, 0 - 5 yaş grubundaki çocukların ortalama yüzde 92'si beş bulaşıcı hastalığa karşı aşılanmıştır.

SALİM EREL (Konya) — Kuduzdan ne haber, kuduzdan? Sayenizde epey kuduz oldu millet.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayalım.

Devam edin efendim.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — 20 il ve 8 ilçe merkezinde «Hızır Acil Merkezi» açılmıştır.

1983 yılında 32 bin olan hekim sayısı 1986'da 39 bine ulaşmış; 114 bin olan hasta yatağı sayısı 124 bine çıkmıştır.

1983'te 2 571 olan sağlık olacağı sayısı 1986'da 2 920'ye ulaşmıştır.

1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Çıracılık ve Meslekî Eğitim Kanunu ile vasıflı işçi yetiştiren endüstri meslek liselerindeki pratik eğitimin, okul yerine, işyerlerinde yapılması esası getirilmiş olup, bu uygulamayla vasıflı işçilerin eğitim maliyetlerinin düşürülmesi ve öğrencilerin iş hayatına uyumlarının kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Bu konudaki faaliyetleri desteklemek üzere bir fon kurulmuştur.

Bütün eğitim kademelerinde okullaşma oranının artış göstermesi sonucu olarak, 1983'te yüzde 76 olan okuryazar nüfus oranı, 1986'da yüzde 84'e yükselmiştir.

17.3.1984 tarihinde çıkan 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu uygulamasıyla, konut ihtiyaç sahiplerinin tasarruf gücünü desteklemek amacıyla Toplu Konut Fonu kurulmuş ve bugüne kadar 378 bin dolayında konut kredilendirilmiştir. Fonun kaynakları bütçe dışından temin edilmiş, ikibuçuk yılda 551 milyar liralık kaynak temin edilmiştir. Vaktiyle kaçakçının cebine giden bu kaynak, böylece bu sosyal konuya aktarılmıştır. Akılcı sosyal adaletçi bir politika izlenerek bu netice elde edilmiştir.

8.3.1983 tarihinde yürürlüğe giren 2981 sayılı Kanun ile mevcut ruhsatsız yapılar ve gecekondularda mülkiyete hukukî bir çerçeve getirilmiştir. 1,5 milyon gecekondulu sahibi tapusuna kavuşmuştur.

SALİM EREL (Konya) — Yıkıp, adam öldürdüklerin de belli.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Efendim, onları siz söylersiniz. Biz, yıkmaya değil, yapmaya almış bulunuyoruz. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar!)

SALİM EREL (Konya) — Öyle, öyle.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — 3194 sayılı İmar Kanunu çıkartılarak, belediyelere imar planları yapma, onaylama ve uygulama konularında görev ve yetkiler verilerek, hizmetin mahallinde ve hızlı bir şekilde yerine getirilmesi sağlanmıştır.

Atatürk Barajı ve Urfa Tünelinin gerçekleştirilmesi sonucu Urfa ve Harran'da meydana gelecek sosyo-kültürel faktörleri de ihtiva eden gelişmeleri yönlendirmek için entegre bir bölge planlama projesi, şehir ve kırsal alanlarının tamamını kapsayacak şekilde başlatılmış bulunmaktadır.

1986 yılında memurlar ve işçiler ile bunların emeklilerine konut edindirme yardımı yapılması hakkında kanun çıkarılmıştır.

Sayın milletvekilleri, devlet ve millet hayatında çok kısa bir süreyi ifade eden üç sene gibi bir zamanda gerçekleştirilen bütün bu müspet gelişmelerin sonucu, Türkiye, çok hızlı bir bünye değişikliğine uğramıştır ve bu değişiklik tam bir huzur ve güven içinde, tam bir demokrasi ortamında gerçekleştirilmiştir. (SHP sıralarından «Bravo sesleri, alkışlar»)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Karnım acıkıyor sizi dinlerken.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Beyfendiye demokrasi lügatı götürün.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Gene bu süre içinde yurdumuz iki önemli seçim geçirmiştir. 25 Mart 1984 mahalli idareler seçimlerinden sonra, 28 Eylül 1986 ara seçimleri, üç büyük ilimiz dahil, on ilde yapılmıştır. İştirak eden bütün siyasi partilerden hiçbirinin en ufak bir itirazına dahi maruz kalmayan bu seçimlerin, oluş, iştirak ve sonuçları da, Türkiye'de demokrasinin bütün unsurları ve şartlarıyla mevcut olduğunu gösteren en önemli bir gösterge olmuştur.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Parayla aldınız seçimleri.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bugün Türkiye'de, içeride ve dışarıda hiç kimse, insan hakları, hürriyetleri ve demokrasi konusunda en küçük bir şüphe dahi izhar edemez.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bravo!

SALİM EREL (Konya) — Elhamdülillah hiç şüphe yok; neyin ne olduğunu biliyorlar.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Memleketimizin yakın geçmişte yaşadığı şartların getirdiği ve Anayasamızda ifadesini bulan bazı kısıtlamaların, Türkiye'nin demokratik ortamına en küçük bir gölge düşürmediği görülmüştür.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kara bulutlar indirdi; ne gölgesi?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Basının ve herkesin her fikri ifade edebildiği, her düşüncesini söyleyebildiği, hiçbir kısıtlamaya tabi tutulmadığı bir Türkiye mevcuttur bugün. Bütün gayretimiz ve inancımız, Türkiye'de demokrasinin tam ve eksiksiz olarak ve bir daha kesintiye uğramaksızın en mütakâmil şekliyle yaşamasıdır. Biz varlığımızı Türkiye'de demokrasiye borçluyuz. Bu itibarla, biz demokrasiyi severiz, inanırız ve demokrasiye bağlıyız. Biz, Türkiye'de demokrasinin en büyük teminatının Türkiye Büyük Millet Meclisi olduğu inancındayız.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Aksini söyleyen var mı?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bu itibarla, Türkiye Büyük Millet Meclisine en büyük kıymet ve itibarı gösteririz; hükümet ve parti olarak bu yüce Meclisin itibarı üzerine titreriz; bu müesseseye en küçük bir gölge düşürülmesine, asla müsaade etmeyiz.

Türkiye'de huzur ve güvenin devamı, demokrasinin en mütakâmil şekliyle işlemesi, itibarlı ve fonksiyonel bir meclis çalışması ve istikrarlı bir idare, hükümetimizin üç yıllık icraatının en başarılı taraflarını teşkil etmektedir.

Sayın milletvekilleri, hükümetimizin takip ettiği politikalar, Türkiye'nin dış dünya ile münasebetlerinin fevkalade artmasına sebep olmuştur. Yurdumuzun dışarıda önemi ve itibarı artarken, bu ülkelerde meydana gelen ekonomik ve sosyal olayların da bize müspet veya menfi yönden etkileri görülmektedir. Bu itibarla, dış dünya ile çok samimi münasebetlerimiz ve ülkemizin dışa açılma konusunda gösterdiği başarılı hamleler, bizim, dünyanın ve bölgemizin ekonomik ve siyasî gelişmelerini daha yakından ve dikkatle takip etme zaruretimizi ortaya koymaktadır.

Dünya ekonomisindeki iktisadî durgunluğun 1982 yılından itibaren giderilmesiyle, dünya hâsılası 1983 yılında yüzde 2,6, 1984 yılında yüzde 4,4 ve 1985 yılında yüzde 2,9 büyümüştür. Yeniden büyümeye başlayan sanayileşmiş ülkelerin iç pazarlarının genişlemesi, bizim gibi kalkınmakta olan ülkeleri dış ticaret bakımından olumlu yönde etkilemiştir. Hatta, geçtiğimiz üç yılda, petrol ihracatçısı olmayan gelişmekte olan ülkelerin büyüme hızları, sanayileşmiş ülkelerinkinden daha büyük olmuştur.

1982 yılından itibaren Amerika Birleşik Devletleri dış ticaret açıkları giderek artmış, buna karşılık diğer sanayileşmiş ülkeler dış ticaretlerinde fazlalık vermiş-

lerdir. Bu gelişmelerin, önümüzdeki dönemde de dünya ekonomisini ve doların değerini etkileyeceği şüphesizdir. Bunun yanında, gelişmiş ülkelerin son yıllardaki korumacı politika uygulamaları, dünya üretimi ve ticareti için olumsuz etkiler yaratmaya devam etmektedir.

Gelişmiş ülkeler, 1985 ve 1986 yıllarında da kamu harcamalarının gayri safi millî hâsıla içindeki payını düşürmeye gayret etmişler, buna karşılık para politikalarına, eskiye oranla, biraz daha esneklik getirmişlerdir. Bunun yanında, 12 gelişmiş ülkenin, uzun dönem genel hükümet harcamalarının gayri safi millî hâsılaya oranına baktığımızda, 1960'lı yıllarda yüzde 30'lar seviyesinde olan bu nispetin, 1985'te yüzde 40-50'lere çıktığı görülmektedir. 1973 yılında 12 gelişmiş ülkeden sadece 4 tanesinin genel hükümet bütçesi açık vermiş iken, 1985 yılında, sözü edilen bütün ülkelerin genel hükümet bütçeleri açık vermiştir. Genel hükümet bütçe açığının gayri safi millî hâsılaya oranı, 1985 yılında İtalya'da ve Belçika'da yüzde 13 mertebesine erişmiştir.

Bölgemizde sosyal ve politik gelişmeler yoğunluğunu ve sıcaklığını korumaktadır. Bu durumun sebep ve neticeleri, hiç şüphesiz, bölgenin ekonomik durumunu da olumsuz yönde etkilemektedir. Sınır komşularımız İran ve Irak arasındaki savaş bütün hızıyla ve tırmanma eğilimi göstererek sürüp gitmektedir. Süper güçler arasındaki karşılıklı güvensizliğe dayalı soğuk denge, Ortadoğudaki istikrarsızlığın ve uluslararası törörizmin ortamı olmaya devam etmektedir.

Sayın milletvekilleri, işte, dünyadaki ve bölgemizdeki bu olumsuz ve istikrarsız gelişmelere rağmen memleketimiz, huzur, güven ve istikrar içinde kalkınma hamlesine devam etmiş, uyguladığı rasyonel politikalar sayesinde, ekonomik ve sosyal alanda önemli başarılar elde etmiştir.

Maruzatımızın bu bölümünde, hükümetimizin üç yıllık icraatı ile ilgili olarak, ekonomimizin genel bir değerlendirmesini yapmak istiyoruz.

Uygulanan ekonomik politikadaki tutarlılık ve bütünlük sonucu, 1983 yılında yüzde 3,3 oranında artan gayri safi millî hâsıla, sırasıyla 1984 yılında sabit fiyatlarla yüzde 5,9, 1985 yılında yüzde 5,1 oranında artmıştır. 1986 yılında ise, yüzde 5 olan program hedefini aşarak, Devlet İstatistik Enstitüsünün ikinci geçici tahminine göre, yüzde 9 oranında bir gelişme göstermiştir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Yüzde 9 mu?..

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Yüzde 7,9 oranında bir gelişme göstermiştir. Bu oran, son 10 yılın en yüksek büyüme hızıdır. Beşinci Beş Yıllık Planda gayri safi millî hâsılanın 1985 yılında yüzde 5,33, 1986 yılında yüzde 5,88 olmak üzere, bu iki yılda yüzde 11,21 oranında artması hedeflenmişken, bu yıllarda yüzde 13 oranında artış gerçekleştirilerek, plan hedeflerinin önüne geçilmiştir.

1986 yılındaki hızlı büyüme, tarım sektöründeki yüzde 7,4 ve imalat sanayiindeki yüzde 9,2'lik gelişmeden kaynaklanmaktadır. Hava şartlarının iyi gitmesi ve kaliteli tohumluk kullanımının yaygınlaşması sonucu, tarımsal üretimde önemli artışlar sağlanmıştır. Özellikle 1985 yılının ikinci yarısında canlanmaya başlayan imalat sanayii üretimi, 1986 yılında da artma eğilimini devam ettirmektedir. Özel imalat sanayiinde kapasite kullanım oranı 1985'de yüzde 72,7 iken, 1986'nın ikinci üç aylık döneminde yüzde 73,7'ye yükselmiş; satışlar üretim seviyesinin üzerinde seyretmiştir.

Sanayileşme hamlemizin bir göstergesi olarak sanayi sektörünün gayri safi yurt içi hâsıla içindeki payı yükselmeye devam etmiş, 1983 yılında yüzde 28,6 iken, 1984 ve 1985 yıllarında, sırasıyla yüzde 29,5 ve yüzde 31,6'ya; 1986 yılında ise, Devlet İstatistik Enstitüsünün ikinci geçici tahminine göre, yüzde 33,2'ye yükselmiştir. Tarım ve hizmetler sektörlerinin gayri safi yurt içi hâsiladaki payları ise azalmıştır.

Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, Temmuz 1985 - Temmuz 1986 döneminde mazot üretimi yüzde 4,9; hampetrol üretimi yüzde 10,9; çelik blok üretimi yüzde 34,8; fosfatlı gübre üretimi yüzde 9,2; çimento üretimi yüzde 15,5 oranında artmıştır.

Yine Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre, 1986 yılında buğday üretiminde yüzde 11,8; arpa üretiminde yüzde 7,7; mısır üretiminde yüzde 21,1; şeker pancarı üretiminde yüzde 11,9; ayçiçeği üretiminde yüzde 15; fındık üretiminde yüzde 79,4 oranında artışlar olacağı tahmin edilmektedir.

Bu gelişmelere paralel olarak, fert başına düşen gayri safi millî hâsılda önemli artışlar olması beklenmektedir. 1985 yılında fert başına 550 933 lira olan gayri safi millî hâsıla, 1986 yılında 769 777 liraya yükselmiştir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Dolar olarak söyle.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Sayın milletvekilleri, ekonomik büyüme ile birlikte, sabit sermaye yatırımlarında önemli reel gelişmeler sağlanmıştır. 1984'te toplam sabit sermaye yatırımları, sabit fiyat-

larda yüzde 4,7 artarken, 1985 yılında bu artış yüzde 10,9'a ulaşmıştır. 1984 yılında sabit fiyatlarla yüzde 1,8 artan kamu sabit sermaye yatırımlarındaki artış, 1985 yılında yüzde 13,3'e ulaşmıştır. Özel sektör sabit sermaye yatırımları da, 1984 yılında sabit fiyatlarla yüzde 8,8; 1985 yılında ise yüzde 7,8 oranında artmıştır.

Kamu yatırımlarında, ekonomik ve sosyal altyapının geliştirilmesine öncelik verilmiştir. Altyapı yatırımlarının toplam kamu yatırımları içindeki payı 1984 yılında yüzde 72,2; 1985 yılında yüzde 76,8 olarak gerçekleşmişken, 1986'da bu payın yüzde 83,7'ye yükselmesi tahmin edilmektedir.

Toplu Konut Fonu uygulaması, 1986 yılında özel kesim konut yatırımlarını büyük ölçüde hızlandırmıştır. Özel konut yatırımlarının 1986'da yüzde 30 oranında artması beklenmektedir. 1986 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarının yüzde 11,6, kamu ve özel sektör sabit sermaye yatırımlarının ise, sırası ile yüzde 10,2 ve yüzde 13,5 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Sayın milletvekilleri, parti programımız ve seçim beyannamemize paralel hazırlanan hükümet programımızda, hükümetimiz, milletimizin tamamını en yakından ilgilendiren enflasyonla mücadele konusuna temel amaçlarından biri olarak yer vermiştir. Bu konuda hükümet programında aynen; «İlk hedefimiz, aşırı enflasyonu kontrol altına alarak, dar gelirlinin belini büken pahalılığı önlemek için fiyat artışlarını yavaşlatmaktır. Aşırı enflasyonun olduğu bir ülkede gelir dağılımı hep fakirin, dar gelirlinin aleyhine gelişmiştir. Bu bakımdan, hakikî ve gerçekçi sosyal adalet anlayışına sahip hükümetimizin ilk hedefi, enflasyonla her ne pahasına olursa olsun, mücadele etmektir» ifadeleri kullanılmıştır.

Şüphe yok ki, enflasyon, gelir dağılımını bozan, sosyal rahatsızlıkları körükleyen, kaynakların rasyonel kullanımını önleyen önemli bir ekonomik rahatsızlıktır. Günümüzde modern toplumların sosyal yapısı, üretim şekilleri, tüketim ve dağıtım faaliyetleri, haberleşme* ve reklamcılık sistemlerinin gelişmişliği, fertlerin bireysel tüketim fonksiyonlarının değişimi, enflasyonun çok kolay gelişmesine uygun, buna karşılık enflasyonla mücadelenin son derece zor, dikkatli ve sürekli yapılmasını gerekli kılan bir ortam yaratmıştır. Bunun yanı sıra, ülkemizin kalkınma ve sanayileşme konusundaki büyük atılımları, dışa açılma gayretleri, hızlı nüfus artışı gibi özel faktörler de gözden uzak tutulmamalıdır. Bu itibarla, hükümetimizin enf-

lasyonla mücadelede performansını ölçerken, ekonomik ve sosyal bütün önemli kriterleri değerlendirmek gerekir. Bizim bu konuda öteden beri ileri sürdüğümüz görüşümüz şudur: Enflasyonla mücadele, haki-katen zor ve uzun vadeli bir iştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — 50 sene bekleyelim.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Burada en zor olan safha da, önce enflasyonun hızını durdurabilmek, sonra dikkatlice aşağıya çekebilme. Üç seneden beri yapılan budur. Gerçi bugün hükümetimiz enflasyonla mücadele konusunda nihai hedefine henüz erişememiştir; ancak, ilk hedef olan, aşırı enflasyon kontrol altına alınmış, hızı yavaşlatılmış ve aşağıya çekme başlatılmıştır...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Gür-cü Bacı mı söylüyor bunu?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Kaçtan aşağıya çekmeye başladınız?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bu gelişme, yurdumuzda üretilen bütün endekslerde görülmekle beraber, söz konusu endekslerin bazı yılları ve bu yılların ekonomik konjonktürü, madde grupları, madde sayıları, maddelerin endeks içindeki ağırlıkları, hesaplama yöntemleri, madde tanımları ve fiyat toplama sistem ve zamanlamalarının farklılıkları, birbirinden farklı değerler vermelerine sebep olmaktadır. Bu farklılığa rağmen, bütün endekslerin gösterdiği eğilim, Türkiye'de enflasyonun düşmekte olduğu istikametindedir.

1984'te yüzde 50,3, 1985'te yüzde 43,2 oranında artan Devlet İstatistik Enstitüsü toptan eşya fiyatları endeksi, 1986 yılında daha da azalma eğilimi göstermektedir. Ekim sonu itibarıyla on aylık fiyat artışı, 1985'te yüzde 31,6 iken, 1986'da yüzde 21,7 olmuştur; Ekim 1985 - Ekim 1986 arası oniki aylık artış oranı ise yüzde 27,7'ye düşmüş bulunmaktadır. Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı verilerine göre ise, 1984'te yüzde 52 olan toptan eşya fiyat endeksi, 1985'te yüzde 40 seviyesine inmiştir. Bu iniş, 1986 yılında da devam etmiş ve Ekim verilerine göre oniki aylık artış oranı yüzde 21,8'e düşmüştür. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, enflasyon konusunu değerlendirirken, diğer ekonomik kriterleri de gözden uzak tutmamak gerekir.

Hükümetimizin enflasyona karşı başarılı mücadelesi sürerken, ortadireğin enflasyon altında ezilmemesi için uygulanan ek tedbirler de ayrıca takdirle karşılanmaktadır. Bu cümleden olarak, memur maaşlarının

enflasyon oranı üzerinde artırılması, faturaya bağlanmış harcamalar üzerinden vergi iadesi yapılması; esnafa, sanatkâra ve çiftçiye makul şartlarla yeterli miktarda kredi sağlanması, çiftçiye kaliteli tohum temin edilmesi, mahsul bedellerinin geciktirilmeden ödenmesi, taban fiyatları ve bunların ekim mevsimlerinden önce açıklanması, tasarruflara reel faiz ödenmesi, ilk anda akla gelebilecek başarılı uygulamalardır.

Sayın milletvekilleri, Anayasamızın 49 uncu maddesinde; devlet, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak için gerekli tedbirleri almakla görevlendirilmiştir. Hükümetimizin programında aynı konuya şöyle temas edilmektedir: «Ülkemizde işsizlik meselesi uzun yılların birikimidir. Bu sebeple, kısa zamanda çözülebilmesini gerçekçi bulmuyoruz. Ancak, doğru, istikrarlı ve kararlı politikalar uygulanması halinde, önce işsizliğin artması önlenebilir, zamanla ve tedicî olarak da birikmiş işsizlik azaltılabilir. İşsizliğin azalma hızı, kalkınma hızıyla orantılıdır». (Hükümetimizin konuya bu yaklaşım politikası, Anayasamızın esasına uygun bulunmaktadır.

Türkiye genç bir nüfus yapısına sahiptir. Bu husus, bugün için çözülmesi zarurî problemler ortaya getirmekte ise de, Türkiye'nin geleceği için büyük bir potansiyel güçtür.

BAŞKAN — Sayın Aşçıoğlu, grup olarak sürenizin 1 saati doldu efendim.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — 1 saati mi kullandım?

BAŞKAN — Evet, 1 saatlik süre kullandınız.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Çok da yararlandık yanıl..

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Hiç şüphe yok ki, uzun dönemde işsizliğe temel çare, yatırımların artırılmasıyla, yeni iş alanlarının açılmasıdır. Yüzde 7,9'luk bir kalkınma hızı, bu konu içinde önemli bir atımdır. Ayrıca, kamu yatırımlarının 1985 yılında yüzde 54 oranında artırılmış olması da, hatırlanması gereken önemli bir unsurdur. 1986 yıl sonunda ise, kamu yatırımlarının yüzde 61 oranında artırılacağı tahmin olunmaktadır.

Hükümetimizin işsizliğe karşı yürüttüğü diğer köklü ve pratik uygulamaları da takdirle karşılıyoruz. Bu cümleden olmak üzere beceri kazandırmaya yönelik eğitim faaliyetleri kendi işini kurmak isteyenlere bir destek ortamı, hazırlanması gayretleri, yapılabilecek çeşitli işlere ait bir bilgi bankası teşkil edilmesi gibi hizmetleri saymak mümkündür.

Sayın milletvekilleri, hükümetimizin takip ettiği bütçe politikalarına gelince: Bu da, takip edilen eko-

nomik ve sosyal politikalar paralelinde, beş yıllık kalkınma planı, yıllık program ve hükümet programı doğrultusunda olan politikalar. Ana hedefi ise, istikrar içinde kalkınmayı sağlamak; memleketimizin, dünyanın güçlü ve itibarlı ülkeleri arasındaki yerini almasını temin ve milletimizin layık olduğu refah ve mutluluk seviyesine hızla ulaşmasını temindir. Bu hedeflere ulaşmada, 1987 bütçesinin önemli bir etken olacağı inancındayız.

Bilindiği gibi, konsolide bütçe 1986 yılından itibaren yeni bir tasnif tarzı ile düzenlenmektedir. Uluslararası karşılaştırma, değerlendirme ve müzakerelerde benimsenen standartlara uygun yeni tasnif tarzına göre, iç borçlanma ve dış borçlanma hâsılatı bütçe geliri olarak kabul edilmemiş, iç ve dış borçların, vadesi gelecek anapara gibi ödemeleri de bütçe gideri sayılmamıştır. Bu çerçevede belirlenen konsolide bütçe giderlerinin, bütçe gelirleriyle karşılanamayan kısmı, bütçe açığı olarak yılın başında ortaya konulmuş ve bu açığın, sağlanacak net borçlanma hâsılatıyla kapatılacağı belirtilmiş olmaktadır.

Sayın milletvekilleri, 1987 yılı konsolide devlet bütçesi büyüklüğü, Plan ve Bütçe Komisyonunda kabul edilen son şekliyle 10 trilyon 885 milyar lira olarak tespit edilmiştir. Bu miktarın 2 trilyon 250 milyar lirası personel ödenekleri olarak tefrik edilmiştir. Diğer harcamalar için 1 trilyon 949 milyar lira, yatırım harcamaları için 1 trilyon 853,7 milyar lira ve transfer harcamaları için 4 trilyon 998 milyar lira tutarında ödenek ayrılmıştır. Bu bütçenin finansmanı ise, büyük ölçüde vergi gelirleriyle karşılanacaktır.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, hükümetimiz döneminde yapılan reform mahiyetindeki uygulamalar içinde en önemlilerinden biri vergi konusunda olmuş ve cumhuriyet tarihimizin en büyük malî reformu bu dönemde gerçekleşmiştir. Hükümetimiz, işbaşına geldiğinden itibaren, programına uygun olarak vergi sisteminin aksayan yönlerini kanunî tedbirlerle düzeltmeye çalışmış, bunun yanında, vergi kanunları uygulamalarının idarî tedbirlerle iyileştirilmesi, vergi denetim ve güvenliğinin sağlanması yönünde çok başarılı sonuçlar elde edilmiştir.

1983 yılında 2 trilyon 313 milyar lira olan vergi gelirleri, 1984 yılında 2 trilyon 839 milyar lira, 1985 yılında ise 4 trilyon 614 milyar lira olmuştur. 1986 yılında 6 trilyon 50 milyar lira olması beklenen vergi gelirleri toplamı, 1987 yılı bütçesinin finansmanında 8 trilyon 800 milyar lira olarak tahmin edilmiştir.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Kimlerden alıyorsunuz?

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Bu suretle, devamlı artış gösteren vergi gelirleri, 1985 yılında yüzde 61,6 oranında artarak, konsolide bütçe gelirlerinin yüzde 85,4'üne ulaşmıştır. 1986 yılında da yüzde 88,8'e ulaşması beklenmektedir.

Sayın milletvekilleri, maruzatımızın bu kısmında da 1987 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ile kamu personeline sağlanan malî imkânlar üzerinde durmak istiyoruz.

Bilindiği gibi, 1987 Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ile aylık katsayının 66 olması öngörülmüştür. Ayrıca, 1987 yılının ilk yarısında yan ödeme katsayısının 20 ve yakacak yardımının ise 30 bin lira olması kararlaştırılmıştır.

Yapılan bu düzenlemelerle 1987 yılının ilk yarısı için en düşük aylıklı devlet memuru olan 15 inci derecenin birinci kademesinden işe yeni başlamış ilkökul mezunu memurun aylığında net yüzde 18,3 oranında artış sağlanmaktadır.

1987 yılı için hedeflenen enflasyon oranının yüzde 20 olduğu dikkate alınır, kamu görevlilerine daha yılın başında yıl sonu için hedeflenen enflasyon oranına yakın bir artış verildiğini söyleyebiliriz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Siz, «Yakın» diyorsunuz, sayın bakan «Üstünde» diyor. MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALTEMOÇİN (Bursa) — «En az»...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Yılın ikinci yarısında yapılacak düzenlemelerle aylıklarda sağlanacak artış oranı yüzde 30'ların üzerinde olacaktır. Bu durumda, 1987 yılında kamu görevlilerine hedeflenen yüzde 20 enflasyon oranının 10 puan üzerinde bir artış sağlanmış olacaktır.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Aynı Gürcü Bacının falına benziyor; onun falındaki rakamlar da böyle çıkıyor.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Esasen bu durum, iktidara geldiğimiz 1983 yılından bu yana takip edilen politikaların bir devamıdır. Bilindiği gibi, hükümete geldiğimizde 1984 Bütçe Kanunu yapılmıştı. Bununla birlikte, vergi tadesi mekanizması yoluyla kamu görevlilerine ek bir imkân getirilmiştir. Bununla da yetinilmemiş ve 241 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ilk defa, malî yılın ikinci yarısında kamu görevlilerinin aylıklarını artırma imkânı getirilmiş ve yapılan düzenlemelerle kamu görevlilerinin aylıklarına yüzde 15'lerin üzerinde ula-

ve artışlar sağlanmıştır. 1985 ve 1986 yıllarında yapılan düzenlemelerde de, kamu görevlilerinin aylıklarında, enflasyon oranının üzerinde artış sağlama hedeflenmiştir.

Ancak, bütün bu yapılanları memurlarımız için elbetteki kâfi ve yeterli görmemekteyiz. Nitekim, hükümetimiz ilk iki yıllık icraatında, enflasyonun üzerinde de olsa, sağlanan bu artışların yeterli olmadığını görmüş; 1970'li yılların sonlarına doğru hızlanan enflasyonun ücretler üzerinde yaptığı tahribatı giderebilmek için 3268 sayılı Kanunla, Kanun Hükmünde Kararname çıkararak, düzenleme yapma yetkisi almıştır. Bu konuda yapılan çalışmalar sonuçlandığında, kamu görevlilerinin aylıklarında reel net artışlar yapılarak, enflasyonun ücretler üzerinde yapmış olduğu tahribatın giderilmesi sağlanacaktır.

Sayın milletvekilleri, Anavatan Partisi, milliyetçi, muhafazakâr görüşlere sahip bir partidir. Parti programımızda yer alan bu görüşlerimiz, hükümet programında da aynen ifadesini bulmuş ve hükümetimizin üç yıldır uyguladığı sosyal politikalar, dosdoğru, bu görüşler istikametinde gerçekleşmiştir. Bizim milliyetçiliğimiz; dilde birlik, dinde birlik, tarih ve kültür birliği, örf, âdet ve anelerimizde birliği ifade eder. Biz, büyük milletimizin inandığı her şeye inanırız ve saygı duyarız, onun sevdiği her şeyi severiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — O zaman enflasyona da inanın; milletimiz «Enflasyon var» diyor.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Türk dilini, uydurmacılıktan ve müdahalecilikten uzak, kendi tabii tekâmül seyri içinde görür, kullanır ve milliyetimizin birleştirici en önemli bir unsuru olarak kabul ederiz.

Milletimizin zevkini, hayat görüşünü, hissiyatını, duygularını ifade vasıtası olarak gördüğümüz musikimizi de, milliyetimizin bir unsuru olarak görür ve severiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Musikisever bir parti..

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Millî tarihimizi hem bir iftihar vesilesi olarak kabul eder ve hem de dünya çapındaki atılımlarımızın bir menşei olarak görür ve tarihimize gururlanırız.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Onda müşterekiz işte.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Millî kültürümüz, örf, âdet ve anelerimizi, bizi büyük mil-

let yapan, tarih huzurunda ve dünya önünde üstün kulan en başta gelen değerlerimiz sayarız.

Milletimizin millî, manevî ve ahlakî inanış ve değer yargılarının, bu milleti bin senedir ayakta tutan, sağlam tutan inançlar olduğunu bilir, sayar, sever ve uyarır.

Milliyetimizi meydana getiren bu unsurlar, bizim kuvvet ve iman kaynaklarımızdır.

Anavatan Partisi olarak inancımız şudur ki, manevî kaynaklardan beslenmeyen maddî kalkınma ruhsuz olur; maddî güce dayanmayan manevî kalkınma da, bugünkü dünyada itibarsız olur.

Milliyetçi, muhafazakâr görüşe bağlı Anavatan Partisi olarak hedefimiz, memleketimizi, milliyetimizin bütün unsurlarına bağlı ve sadık kalarak, onları yücelterek kalkındırmak, ekonomik olarak dünyanın en güçlü ve itibarlı devletlerinden biri yapmaktır; Türk Milletini, layık olduğu, dünya milletleri arasında en üst düzeye ulaştırmaktır. Türkiye bu yolda çok önemli merhaleler kat etmiştir. Geldiği bu seviyeden Türk Milletini geri döndürmeye kimsenin gücü yetmeyecektir; içte ve dıştaki millet düşmanlarının gücü yetmeyecektir. Bu itibarla, bizi hedefimizden şaşırıcı, yolumuzdan alıkoyucu laf ve davranışlara ve oyunlara gelmemeliyiz.

Bu memleket bir seviyeye gelmiştir, bu millet yolunu bulmuştur. Bu yol, hürriyet içinde, güven ve huzur ortamında, demokrasi kaideleri çerçevesinde ekonomik kalkınma yoludur.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Doğru yoldur...

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Türkiye'de gericilik olduğu, irtica bulunduğu şeklindeki laflar Türk Milletinin bu hızını kesmekten, hedefini şaşırtmaktan başka hiçbir netice doğurmaz. Biz de, millet ve hükümet olarak bu oyunlara elbette gelmeyiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Kim şaşırtıyor bu hedefi; adres belli olsun.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Devamla) — Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Anavatan Partisi Grubu adına yaptığımız maruzat burada sona ererken, 1987 bütçesinin memleketimiz ve büyük milletimiz için hayırlara vesile olmasını Cenab-ı Allah'tan niyaz eder, yüce heyetinizi bu duyularla saygıyla selamlarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ağzından bir «Atatürk» kelimesi çıkmadı.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aşçıoğlu.

Anavatan Partisi Grubu adına ikinci konuşmacı Sayın Fethi Çelikbaş.

Buyurun Sayın Çelikbaş. (ANAP sıralarından alkışlar)

ANAP GRUBU ADINA FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli üyeleri; benden evvel konuşan değerli arkadaşım Aşçıoğlu, üçüncü bütçemizin müzakeresi sırasında, geçen seneler zarfında tahakkuk ettirilen işlerin genişçe bir envanterini belirtmiş oldular. Bu nedenle, ben, aynı konulara değinecek değilim. Benim konuşmam, Türkiye'nin, son üç yıl içerisinde milletlerarası ekonomik münasebetlerinde ağırlığı olan bir konuşma olmakla beraber, iki muhalefet liderinin, konuşmaya başlarken, Türkiye'deki demokratik rejimle ilgili sözleri üzerine, o konuya da değinmekte yarar göndüğümü ifade etmek istiyorum.

Türkiye, bildiğimiz gibi, yakın zamanlarda ağır buhranlardan geçerek, nihayet yapılan seçimlerle çok partili parlamenter hayata geçmiş bulunuyor. Türkiye'de bu gelişmelere tekaddüm eden aylarda, çok şayanı dikkattir ki, Avrupa Konseyi - ki, 1949'dan, kuruluşundan beri üyeyiz, oraya da değineceğim - Türkiye'de yapılacak seçimlerden doğacak Meclisin tümüyle Türk Milletini temsil etmeyeceği iddiası ile delegelerinin kabul edilmeyeceğini daha 1983 yılının Eylül ayında karara bağlamış; seçimlerden çok evvel. Ama biz, Türkiye'deki gelişmeleri inançlı olarak bilen kişiler sıfatıyla yaptığımız temaslarda kendilerini ikna etmeye muvaffak olduk ve nihayet geçen haziran ayı sonu, temmuz ayı başında Avrupa Konseyi, «mini session» denen küçük toplantısını İstanbul'da yapma kararını aldı.

Bu demokratik rejimden bahsedilirken, bir sayın lider, Anavatan'ın demokrasiyi sevmediğinden bahsetti.

Sayın arkadaşlar, biz, insanı sevdiğimiz için demokrasiyi seviyoruz; demokrasi, insan haysiyetine en uygun bir devlet idaresi olduğu için, ona bağlı buluhuyoruz. Evvela insan sevgisi, onunla beraber arkasından çok partili demokratik rejim mevzuu...

Bu konu yalnız burada konuşulmadı. Bu konu, enternasyonal platformlarda da çok konuşuldu ve nihayet bu mevzuda, Avrupa'nın değerli devlet adamlarından Hollanda'lı sosyaldemokrat Danker, 1985 yılının ilkbaharında Türkiye'yi ziyaret ettiğinde - Ki, üç, dört kere gelmişler, beni de ziyaret etti; Dışişleri Komisyonu Başkanı bulunmam hasebiyle - kendisiyle konuşmamda, Türkiye'nin son üç asırdaki çoğ-

rafi ve tarihi konuları üzerinde geniş izahat verdim ve Türkiye'nin İkinci Dünya Harbi sonrasında komşularıyla olan münasebetlerindeki bazı konulara değindim ve sonunda kendisine şu suali tevcih ettim: Sayın Danker, sizden bir şey öğrenmek istiyorum; bir memlekette çok partili parlamenter rejim var demek için, illâ komünist partisinin mevcudiyeti şart mıdır, değil midir? Bana verdiği cevapta, «Şart değildir; ama 141 ve 142 nci maddeleriniz vazıh değildir.» dedi. Olabilir, dedim; yalnız, bilirsiniz ki, Türkiye 1949 yılında Avrupa Konseyine üye olduğunda Türk, Ceza Kanununda bu maddeler vardı; 1936'dan itibaren var, yeni konmuş maddeler değil. Bunlar tadil edilebilir, vuzuha kavuşturulabilir.

Sonra, bir başka husus daha var: Bu maddelerin Anayasaya aykırılığı da 1965 - 1969 arasında Anayasa Mahkemesine götürüldü. Anayasa Mahkemesi her defasında bunların Anayasaya uygunluğunu ifade etti. Bu itibarla biz, tarihimiz ve coğrafyamızın şartlarının dikte ettiği esasları hesaba katmaya mecburuz. Her devlet, politikasını yürütürken tarihî ve coğrafi şartlarına ehemmiyet vermelidir. Aksi takdirde, devletin ortadan yok olması işten bile değildir arkadaşlar.

Sağda solda çok kere duyuyoruz : «Her fikir organize olabilmelidir, her fikir ortaya atılabilmeli.»

Muhterem arkadaşlar, Türkiye'nin tarihi ve coğrafyası, aşırı sağda bir hudut, aşırı solda bir hudut tespit ederek çok partili parlamenter rejimin yürütülmesi ve geliştirilmesini imkân dahiline koyuyor ve bunu şart olarak ileri sürüyor. Bu itibarla, memleketimizdeki demokratik rejimi değerlendirirken, Batı Avrupa'nın, bize nazaran çok daha eski mazi ve değişik coğrafi şartların içerisinde bulunduğunu da hesaba katmaya mecburuz.

Avrupa Konseyinin toplantısından sonra nihayet kendileri de teslim ettiler ki : «Biz, Türkiye'yi bize söylendiği gibi görmedik. Bize anlatılan başka bir ülke idi. Geldik, her istediğimizle görüşebildik, herkesle temasımız olabildi. Sendika liderlerini davet ettik, konuştuk. Bütün bunlar, bizde olanlar gibi, sizde de olabiliyor; ama biz başka türlü biliyormuşuz, bize başka türlü anlatmışlar, yanlış kanaat sahibi olmuşuz» demeye başladılar arkadaşlar.

Biz evvela kendimizi inandıralım. Eğer Türkiye'de her fikrin organize olması benimsenecek olursa, solda buna imkân verildiği gibi, sağda da buna imkân vermek gerekecektir. O zaman Türk Devletini ayakta tutmak mümkün olmayacaktır arkadaşlar.

«Türkiye'de 141 ve 142 nci maddeler vazıh değildir...»

Olmayabilir...

Sayın İnönü, Barış Derneğinden bahsettiler. Arkadaşlar, Anayasamızın bir maddesi, mahkemelere intikal eden konularda beyanda bulunmayı bizden men ediyor. Yargı, tamamen bağımsız çalışıyor. Biz bunu nasıl burada konuşabiliriz? Kendilerine bahsettiğimizde, «Bizde her fikir söylenebilir; ama her fikrin propagandası mümkün değildir» diye izah ediyoruz. Fikrin propaganda olması nerede başlar, nerede biter; bunun tayini biz politikacılara ait değildir, onu bağımsız mahkemeler tayin edecektir arkadaşlar.

Bu itibarla, Türkiye'de biz ve siz, çok partili parlamenter demokratik rejimi ancak Anayasanın tespit ettiği sağda ve soldaki hudutların içerisinde yürütmeye muvaffak olabiliriz. Aksi takdirde, memleketin başına tahmin edemeyeceğimiz büyük felaketlerin gelmesi işten değildir.

Yine Stockholm Parlamentosunda İsveç sosyaldemokratlarından yaşlı bir zat bizim aleyhimizde toplantılar yaptı. Ona rağmen, bu zat Türkiye'yi ziyaret ettiğinde, Hariciyeden «Konuşur musunuz?» dediler, memnuniyetle kabul ettim. Kendisiyle konuşurken, «Memleketinizde ancak yüzde 3 - 3,5 nispetinde komünist olduğunu öğrendim. Partinin kurulmasına izin verseniz bundan ne çıkar?» dedi. Bunun üzerine ben de, «Sayın parlamenter, galiba siz : Devletin adını zikrederek, burada söylemeyeceğim - şu devlet başkanının muhalefetteyken ben sosyalistim dediğini, sonra da iktidara gelince komünistliğini ilan ettiğini bilmiyorsunuz?» dedim, o zaman sustu.

Bu itibarla değerli arkadaşlarım, evvela Türkiye'nin şartlarına göre bu işi yürütmeye muktedir olabileceğimizi, millete ancak böyle hizmet edebileceğimizi içimize sindirdiğimiz andan itibaren bunu yürütmek için hiçbir sebep yoktur kanaatini taşıyoruz.

Burada olumlu bir olay da, bu meselelerin kürsüde konuşulması keyfiyetidir. Bir kötü alışkanlığımız, Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşma imkânı olan konuları meydanlara intikal ettirmektir muhterem arkadaşlar.

Değerli arkadaşlarım, parlamenter demokratik rejimin bir esası da, seçim mücadelesi dışındaki mücadeleyi parlamentoya intikal ettirmekte toplanır. Eğer mücadele 365 gün memleket sathında devam edecek olursa, hiçbir ekonomi buna dayanamaz arkadaşlar.

Bu itibarla, bu bütçe müzakeresinde sayın muhafefet liderlerinin her konu üzerinde rahatça konuşabilmeleri memleket için memnuniyeti mucip bir keyfiyettir. Bundan sonrasının da böyle devam etmesi çok partili hayatımızın selameti bakımından en hayırlı yoldur kanaatini taşıyorum.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Biraz da 4 üncü maddeyi konuşalım.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Anayasanın ek geçici 4 üncü maddesini konuşalım.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, seçimlerden evvel demokratik hayatta bir de beyanname neşreden siyasi partiler. Bu beyanname süs değildir. Bu beyanname, millet kendilerine itimat ettiği ve iktidara geldikleri takdirde neler yapacaklarını söylerler. Nitekim, Sayın İnönü ifade ettiler : «Önümüzdeki genel seçimlerde biz, Anayasa da ne gibi değişiklikler yapmak istiyorsak, teferruatıyla millete duyuracağız» dediler. Fevkalade doğru. Milletten vekâleti alarak bunları yapmak işten değildir; ama zorla, işi zora sürdürerek yapmaya kalkmak, memlekette huzuru bozar arkadaşlar.

Bu parlamentonun en büyük vazifesi, kanaatimize göre, selamette bu memleketi önümüzdeki genel seçimlere götürmekte toplanır. Bunu yapabildiğimiz takdirde, bu parlamento en büyük vazifesini yapmıştır.

Bizi, demokrasiyi sevmemekle itham eden arkadaşlara hatırlatmak isterim : Sıkıyönetimi 67 vilayetten 5 vilayete indirmek, demokrasiye inancın bir ifadesi değil midir arkadaşlar?

KADIR NARİN (Diyarbakır) — Değildir.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Mahallî seçimlerde, eğer yürürlükteki kanunlar değiştirilmese idi, bugün burada yer alan bazı arkadaşlarımızın partilerinin burada bulunması imkânı olabilecek miydi?

Evvela, kanunları tadil etmek suretiyle yelpazeyi açtık, partiler girebildi ve nihayet kısmî seçimlerde 12 partinin de seçimlere girmesi imkânını sağlayarak, en geniş ölçüde bunun tatbikatını yaptık. Demokrasiyi sevmeyen, ona bel bağlamayan bir partinin yapacağı işler midir bunlar?

Tenkitlerde biraz insafli olmakta büyük yarar var arkadaşlar. İnsafı kaybettiğimiz andan itibaren, emin olunuz, vatandaşlarımız bundan ıstırap duyuyor. Kendileriyle konuştuğumuzda, tenkitlerimizin bazen isabetsizliğine değinirken, «Canım, bu partinin hiç mi müspet bir şeyi yok ki, söylenmiyor» diye, onlar bize hatırlatıyor. Bu bakımdan, eğer memlekette hayırlı hizmetler ifa etmek istiyorsak, bunun yolu, her şeyi karalamakta toplanmaz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — 4 üncü maddeden bahset.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Bunun yolu...

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Doğru Yoldur.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Bunun yolu, muayyen iyi şeyler varsa, onu da tasvip etmek; kötü şeyleri tenkit ederken, iyileri de belirtmektir arkadaşlar. Nihayet, bir insan etten kemikten ibaret değil arkadaşlar. 30 yıllık uzun siyasi tecrübemde çok gördüm liderleri; acınırlardı. Bana, «Fethi Bey, hiç mi iyi hizmetimiz yok da, her kürsüye çıktığında bu liderler bizi kötülüyor» diye, Aldan Beyin yakınlığını çok duymuşumdur. Bu bakımdan, tenkitlerimizde insaf ölçüsünü kaçırmamak, çok partili parlamenter demokratik rejimin temel unsurlarından biridir.

Bir başka şart arkadaşlar : Demokrasinin kendine göre kaideleri var; bu kaideleri dinlemezseniz olmaz. Bunun başlıca bir esası da, kanunlara riayetkâr olmaktır. Kanun yürürlükte bulunduğu müddetçe ona riayetkâr olacağız; ama onu değiştirmek için gayret sarf edeceğiz. Nerede? Normal platformlarda; Türkiye Büyük Millet Meclisinde.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yasaklı demokrasi olmaz hocam.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Bu itibarla, demokrasi ile alakalı konularda arkadaşlarıma, bu geçmiş olayları da hatırlatarak izah ettikten sonra, şimdi müsaadenizle Anavatan Partisinin dış ekonomik ilişkilerdeki bazı mühim mevzularına değinmek istiyorum.

Sayın liderlerden bir tanesi, «Bu dış gezilerin neticesi ne oldu?» dediler.

Muhterem arkadaşlar, Türk ekonomisinin büyük zaafı, maalesef, ihracatının, potansiyeli ile mütenasip olmayacak derecede küçük kalmasıdır. Bu ihracat ile milleti refaha götürmek imkânı yoktur; artan nüfusa iş sahası bulmak imkânı yoktur. Şu halde yapılacak iş, ekonominin yapısını da değiştirmeye gayret ederek, Türkiye'yi beynelmîtel pazarlarda mümkün olduğu kadar azamî ölçüde pay almaya teşvik etmekte toplanır.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hayalî ihracatla!..

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Kanunlar onları da takip eder değerli arkadaşlarım; onu da takip ederler.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ne zaman göreceğiz takip edildiğini?

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Eğer Türkiye’de kanunların uygulandığına, müstakil mahkemelerle bunların görüldüğüne inanıyorsanız, ihbar eder, onu da bildirirsiniz; bunlar pekâlâ mümkün.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ne zaman göreceğiz bunların takip edildiğini?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Devam edin efendim.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Müsaade buyurun da, ben de konuşmama devam edebileyim arkadaşlar.

Şimdi, bu ihracat konusunda neler oldu? İstanbul Ticaret Odasının haftalık bir gazetesi çıkar ve son derece aktüel mevzulara değinir. Bu gezilerin, nihayet dışarıda yeni pazarlar kazanmanın Türkiye’ye kısa zamanda neler kazandırdığını, bakınız Ticaret Gazetesi, Devlet İstatistik Enstitüsünden aldığı bilgilere dayanarak kamuoyuna nasıl duyuruyor :

«Yeni pazar arayışı etkili oldu. Uzak ülkelere olan ihracatımız arttı. Türkiye’nin ihracatta yeni pazar arayışı, uzak ülkelere yönelik satışların artmasını sağlamıştır. 1986 yılında ilk kez Burma, Bvine ve Jamaika’da ürün satılmıştır.

Devlet İstatistik Enstitüsünün verilerine göre, Türkiye’nin, 1986 yılının ilk 7 ayında, bir önceki yılın aynı dönemine göre ihracatını artırdığı ülkeler arasında Tayvan, Ekvador, Filipinler, Fildişi Sahili, Gambia, Gana, Hindistan, Hong Kong, Somali, İzlanda, Malezya, Tanzanya, Venezuela, Yenizelanda ve Zaire bulunmaktadır.»

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Oralara gitmediniz ondan oldu; gitmediğiniz yerlerde izler iyi.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Hep buraları gezdiniz mi Hocam?

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — «Türkiye’nin ticari ve ekonomik ilişkilerinin yoğun olduğu Japonya ve Kanada’ya da ihracatı artmıştır.»

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hiçbirine gitmediniz.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Sayın arkadaşlar, dünyanın bugünkü ekonomik şartları içerisinde yeni pazar kapmak, sanıldığı kadar kolay iş değildir. Vaktiyle pazarlara girmiş olan müesseseler, bırakınız ekonomik sebepleri, ayrıca şahsi ilişkiler dolayısıyla da oralarda birtakım imkânlarda ekde etmişlerdir. Dış pazarlarda yeni bir pazara girmek fevkalâde büyük bir başarıdır. Bunu, hamdolsun biz politikacılar, bir kısmını takdir etmesek dahi, iş ale-

mi, şu okuduğum yazıdan da görüyorsunuz ki, yeterince takdir etmekte ve hükümeti bu çalışmalarında teşvik etmektedir ve yerindedir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Özel gazeteler size moral veriyor.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Bu, gazetele-
rin dışında sayın arkadaşım, sabırlı ol biraz.

Dış Ticaret’ten aldığım bilgilere göre, tam 50 devletle, 1982’den sonra 50 adet devletle Türkiye, ihracat ve ithalat münasebetinin içine girmiştir; 1981’den başlayarak. Bunlar küçümsenecek olaylar değildir arkadaşlar. Eğer, bu mevzuda çalışan, iş hayatında çalışan ihracatçılarla temas ederseniz, buralara mal satabilmek için ne gibi müşkülleri yenmek durumunda kaldıklarını öğrenir ve onları takdir edersiniz.

Bakin, bu mevzuda dünyada oldukça ileri giden İngilizlerin tabbikatından bir örnek vereyim : 1968 yılında, Avrupa Konseyinin kuruluşunun yıl dönümü vesilesiyle Londra’daki bir toplantıya davetli idik, İngiliz Büyükelçiliği öğrenmiş, bana teklif ettiler : «Gideceğinizi öğrendik, acaba göreceğiniz yerler var mıdır?»

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hocam, ticaret bilançosunun açığı ne oldu; büyüdü mü, azaldı mı? Sen onları söyle.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Sabırlı olunuz canım, sabırlı olunuz; ondan da bahsedeceğiz.

Dedim ki, teşekkür ederim, yarın kendilerine söylerim. Üç konu : Otomobil endüstrisinde Amerika büyük rekabet ediyor, durumunuz nedir?

İngiltere’nin çok ananevi bir ihraç emtiası vardır, yünlü tekstil, bu konuyu; bir de, Fransızlarla beraber bir uçak sanayiniz var, onu görmek istiyorum, diye rica ettim. Programı tatbik ettik. Baktım iki yerde (birisini otomobilde, diğeri de uçakta) iki tane özel bayrak gördüm. Bu bayrak nedir diye sordum ikincisinde. Dediler ki : «Bu, ihracatta başarılı olan firmalara Kraliçenin armağanıdır.»

Bakınız arkadaşlar, ihracatta başarı gösterenlere, dünya ticaretine eskiden beri girmiş olan ülkelerde hâlâ tabbikatın ne merkezde olduğunu görebiliyoruz.

Bu itibarla, ufak tefek de olsa, bu ülkelere girmiş olmak, Türkiye için büyük bir başarıdır. Burada muvaffak olan işadamlarını huzurunuzda tebrik etmekle bir Türk olarak gurur duyduğumu bilhassa ifade etmek istiyorum ve böyle çalışacak

adamlara da memleketin muhtaç olduğunu bilhassa belirtmek istiyorum.

Bu dış gezilerde, hiç unutmam, bir aralık Fransa Cumhurbaşkanı Valery Giscard d'Estaing uçak satmak için İran'a gitti. Fransa'nın İran'a uçak satabilmesi için Reiscumhuru gidiyor, konuşuyor, müzakere ediyor... Bu sebeple, Başbakanın, işadamlarını yanına alarak dış ülkeleri ziyaret etmesinin yararlarının, kısa zamanda değil; ama uzun vadede ve orta vadede behemahal müspet neticelerini göreceğiz. Çünkü, kısa vadede görmeye başladık; bunu küçümsemeyiniz.

Türkiye, ihracatını geliştirdiği ölçüde işsizliğe çare bulabilecek; ihracatını geliştirdiği ölçüde vatandaşının refahını artırmak imkânını bulabilecektir. Aksi takdirde Türkiye'nin, vatandaşını refaha kavuşturması imkânları yoktur.

Uzun yıllar kapalı bir ekonomiden dünyaya açılmak, dünya ekonomisine entegre olmak, hükümet programında yer aldığı gibi, adım adım uygulanan ve meyvelerini yavaş yavaş vermeye başlayan başarılı bir politika olmuştur. Bundan dolayı hükümeti muaheze etmek değil, tebrik ve takdir etmek lâzım gelir kanaatini taşıyorum.

Bu uzak mesafede ihracatı desteklemek için alınmış olan yeni bir tedbir de, navlun primleridir. Bugün dünya ekonomisinin ağırlığı, Atlantik Okyanusundan Pasifik'e geçmiştir. Bu itibarla, uzak ülkelere ihracat yapabilmek için, navlunlar pahalı olduğundan, hükümetin bu pahalılığı nispeten bertaraf etmek ve bu ülkeler ihracatı teşvik edebilmek için son aylarda uygulamaya başladığı navlun primi, son derece yerinde ve isabetli bir tatbikattır. Bunun da yakında müspet neticelerini görmek imkânını elbette elde edeceğiz.

Dışa açılmanın yine ülkeye kazandırdığı yeni bir konu, 1981'den itibaren yabancı bankaların İstanbul'da şube açmaya başlamaları ile gözükmektedir. Eğer Türkiye'miz ulaşım, haberleşme, konaklama işlerini enternasyonal standartlara ulaşabildiği takdirde, tahminim odur ki, İstanbul, Ortadoğu'nun bir finans merkezi olmak istidadı ve kabiliyetindedir. Unutmayalım ki, bu konuda haberleşme, ulaşma ve konaklama, bütün bunların yürütülmesinde en büyük âmildir. Daha son yıllara kadar Türkiye'den dış ülkelerle telefonla konuşabilmek bugünkü kolaylığında değildi arkadaşlar. Hükümet, fevkalade isabetli olarak, evvela Türkiye'nin altyatırımlardaki noksanını, modern teknoloji-den faydalanarak, enternasyonal seviyeye çıkartmak-

tadır. Bu telefon işi, elektrik işi, nakliye işi, limanların takviyesi, yükleme, boşaltma konuları yabana atılacak konulardan değildir. Bütün bunlar Türkiye'nin, enternasyonal ilişkilerde süratle payını alabilmesi için, mühim olan noksanlarının ikmalî konularıdır ki, bunlar öncelikle ele alınmıştır, isabetle yürütülmektedir. Bunun da, memlekete son derece büyük faydaları yakın zamanda görülmeye başlanacaktır.

Bakın, son zamanlarda Japonlar da gelip banka şubesi açıyorlar. Bugün dünya ekonomisinde, Amerika Birleşik Devletleri ve Almanya ile beraber başbaşa giden Japonya'nın, bu kadar uzak mesafelerden gelip, artık İstanbul'da bir şube açması, İstanbul'un önümüzdeki yıllarda finans bakımından ehemmiyetinin ne olduğunu göstermeye kâfi gelir; ama bunları yapabilmek için, evvela kambiyo politikasını değiştirmek gerekirdi, milletlerarası sermaye hareketlerinde güven verici birtakım politikalar uygulamak gerekirdi. Bütün bunlara rağmen, şunu bilhassa belirtmekte yarar görüyorum ki, Türkiye'nin enternasyonal ilişkilerde hak ettiğini alabilmesi, geniş ölçüde güven ortamının yaratılmasına bağlıdır.

Bu konuda, Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanununda yapılan tadiller ve son defa çıkartılan 30 sayılı Yabancı Sermaye Kararnamesi, fevkalade müspet neticeler hâsıl etmeye başlamıştır. Bu sebeple, müsaade buyurursanız, hâlâ bazı çevrelerde tenkit konusu olan, yabancı sermaye yatırımlarıyla alakalı konuya değinmek istiyorum.

Sayın arkadaşlar, Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanununu 1954 yılında çıkarmışızdır. Şahsen Mecliste, Ekonomi ve Ticaret Bakanı olarak bendenizin savunmasını yaptığım bir kanundur. Fevkalade iyi bir kanun olmasına rağmen, maalesef ümit edilen neticeleri bugüne kadar, son iki yıla gelinceye kadar verememiştir. Sebep; Memleket dahilindeki güvensizlik, memleket dahilinde partiler arasındaki müzakere-lerin, münakaşaların normal demokratik düzen içerisinde cereyan etmeyip, bir kavgaya dönüşmesi. Bütün bu sebeplerledir ki, Türkiye'ye gelen yabancı sermaye, bu memleketin hak ettiği ölçülerin son derece dúnunda kalmıştır. Bakınız, rakamlar neyi gösteriyor: 1980 yılı başında, diğer ekonomik tedbirlerle birlikte, yabancı sermaye konusunda teşkilat, mevzuat ve uygulama yönünde yapılan düzenlemeler hemen olumlu sonuçlar vermeye başlamıştır. Teşvik Kanununa göre yurdumuza gelen yabancı sermaye miktarı 228 milyon dolardan ibaret kalmıştır; 1954 - 1980; 228 milyon dolar... 1980 yılında 97 milyon dolar, 1981 yılında 338

milyon dolar, 1982 yılında 160 milyon dolar, 1983 yılında 103 milyon dolar, 1984 yılında 271 milyon dolar ve 1985 yılında 235 milyon dolar yabancı sermaye girişi izni verilmiştir. Bunlar fiilen giren rakamlar değil, verilmiş olan izinlerdir. 1981 ve 1982 yıllarında verilen yabancı sermaye izinlerinin büyük bir bölümü, son iki yılda garantisiz ticarî borçların yabancı sermaye girişimindeki payları önemsiz bir seviyeye, bu son iki yılda düşmüştür.

Ne kadar fiilen girdiğini tespit etmek imkânını bulamadım; fakat bu verilen yabancı sermaye izinlerinin netice itibariyle ne miktar sermaye ile çalıştıklarını gösteren rakamlarını buldum. Bu da, dolaylı olarak yabancı sermayenin girişimiyle, alakalı bilgi vermeye kâfi gelir sanırım.

Bu müsaade verilen yabancı sermaye yatırımları; turizm, askerî uçak, elektronik, gıda sanayii, tütün sanayii, otomotiv sanayii, bankacılık sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Ayrıca, telekomünikasyon, inşaat makineleri, konfeksiyon ve tarıma dayalı dondurulmuş sebze, entegre tavukçuluk ve et üretimine dönük yatırım projeleri tamamlanma aşamasına gelmiştir.

1979 yılı sonunda ülkemizde faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirket sayısı 91 iken, 1986 yılı Eylül sonu itibariyle, 6224 sayılı Yabancı Sermaye Kanunu ve 1567 sayılı Kanunla ilişkili olarak çıkartılan 30 sayılı çerçeve kararnameğine göre faaliyet gösteren şirket sayısı 535'e çıkmıştır; 91'den 535'e çıkmıştır.

1979 yılı sonu itibariyle faaliyet gösteren yabancı sermayeli şirketlerin toplam sermayesi 8,5 milyar Türk Lirasıyken, bu rakam 1984 yılında 254,8 milyara, 1985 yılı sonunda 464,9 milyara, 1986 yılı Eylül sonunda 630,3 milyara yükselmiştir.

Bunlar gösteriyor ki, yabancı sermaye son yıllarda hükümetin uyguladığı ekonomik politikanın güven verici olması sayesinde, memleketteki çok partili demokratik parlamenter rejimin arızasız yürüyeceği alametlerinin belirmesi, istikrarlı bir idarenin yerleşmekte olduğunun görülmesi neticesi, bu miktar devamlı artmaya başlamıştır; ama hâlâ şu noktada yabancı basın, Türkiye'deki rejimin tamamiyle istikrar bulduğu kanaatını maalesef yatırım çevrelerinde taşımamaktadır. Bu gerçeği de görmekte yarar vardır.

Bu sebeple biz, ülkemizde çok partili hayatın memleketteki istikrarı bozmayacağına dair aramızdaki müzakerelere bir istikamet verebilirsek ve bir kısım sorumlu kişiler, «İktidara geldiğimizde bıraktığımız yerden tekrar başlayacağız» gibi, sonunun nereye gideceği belli olmayan beyanlar yerine sarih, açık, hukuk

devletinde sorumlu kişilere yaraşır beyanlarda bulunurlarsa, Türkiye'nin bu güveni sağlamaması için hiçbir sebep yoktur kanaatini taşıyoruz.

Memlekette güven sağlamak sadece iktidar partisi ve sorumlularına düşen bir vazife değildir, siyasetle alakalı olan her kişiye, Türkiye'de güvenin mevcut olduğunu inandırmaya kalkmak bir vazife olarak terettüp etmektedir arkadaşlar. Bu, yalnız iktidara düşen bir vazife değildir.

Yabancı sermayenin bu gelişmesine ait rakamlardan sonra, müsaadenizle, çok değerli kaynaklarımızın israf edildiği ileri sürülerek yine zaman zaman tenkit konusu olan ithalata karşı yürütülen politikalara da değinmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, Türkiye'nin son derece zengin bir potansiyeli de turizm alanında yatmaktadır. 1954 yılında Turizm Sanayiini Teşvik Kanununu çıkartırken Devlet Bakanı olarak kürsüde bunun da savunmasını yapmıştım; fakat netice yine maalesef umulanı vermedi; ama bilirsiniz ki, Türkiye, havası, denizi, iklim şartları ve bunun yanında son derece zengin arkeolojik varlıkları ile büyük bir turizm potansiyeline sahip bir ülkedir. Kaldı ki, artık zengin ülkelerin turistleri, daima gördükleri yeri değil, yeni yeni yerleri görmek istemektedir; toplantılarında, öteden beri gördükleri yerlerden değil, yeni gördükleri ve âdeta keşfettikleri yerleri söylemek suretiyle tefahhur etmektedirler. Bütün bunlar karşısında Türkiye, haklı olarak turizme ehemmiyet verme durumunda olan bir ülkedir. Hükümet de bu yolda ciddi tedbirler almaktadır.

Şimdi soruyorum : Amerika'dan gelen bir turistin, tiryakisi olduğu bir sigarayı Türkiye'de normal olarak bulamamasının, onda yaratacağı infiali, onda yaratacağı inkisarı düşünebilir misiniz? Bir yabancı bana bir gün şunu söyledi : «Türkiye'ye gittik. Türk kahvesi meşhur; Türk kahvesi istedik, kahve yok dediler.»

Muhterem arkadaşlar, eğer turizmde bu memleketin hakkı olanı almak istiyorsak, turistin her aradığını, aradığı yerde ve o anda bulabilmesinin imkânlarını hazırlamaya mecburuz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Su yok efendim; su bulalım önce.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — İşte, tatbik edilen ithalat politikası, turizm politikasıyla paralel olarak yürütülecek bir politikadır. Bazı çevrelerde bunlar yadırganabilir; ama buna da alışacağız. Nihayet, sarf ettiğimizden çoğunu, eğer konaklama te-

sislerimiz kâfi gelecek hale gelirse, yakında çıkaracağımızdan hiç şüphemiz olmasın.

Bu mevsimde, eylülde ve ekimde dahi Antalya'ya geçen yıla nazaran yüzde 50 fazlasıyla turist geldiğini, oraya gittiğimde söylediler; bunu söyleyen resmî makamlar. Çünkü o mevsim, Avrupa'nın güneşsiz, plajlara gidilemeyen mevsimi ve Antalya buna müsait.

Bu bakımdan, Türkiye'nin turizm potansiyelini değerlendirebilmek için, yabancının, kendi memleketinde her aradığını bulabildiği gibi, Türkiye'ye geldiğinde bizde de bulabilmesinin bir temel şart olduğunu zhinlerimizden çıkartmamaya mecburuz arkadaşlar. Bu sebeple, ithalat politikasını da bu çerçevede, bu zaviyede ele almak ve buna göre tenkitleri ileri sürmekte yarar vardır. Aksi takdirde, turizmden memleketin bir yarar beklemesi veya hakettiğini elde edebilmesi mümkün olmaz kanaatini taşıyoruz.

Gene yabancı sermayeyle ilgili olarak uzun yıllar ihmal ettiğimiz bir konu da hükümetçe ele alınıp, yürütülüyor. Fevkalade yerindedir. Bu da, ülkelerle aramızda çifte vergilendirmeyi önleyecek anlaşmaların imza edilip, tasdik edilmesi ve yürürlüğe konulması keyfiyettir. 27.11.1986 tarihindeki duruma göre, Türkiye'de çifte vergilendirmeyi önlemeye matuf 1980 yılından önce iki anlaşma (birisi Avusturya ile 1973 yılında, diğeri Norveç'le 1976 yılında) kabul edildiği halde, bu tarihlerden sonra sekiz - on memleketle çifte vergilendirmeyi önlemeye matuf anlaşmaların müzakeresine başlanmış ve Kore, Federal Almanya ve Ürdün ile anlaşmalar 1985 - 1986 yıllarında onaylanmıştır. Pakistan, İngiltere, Hollanda, Finlandiya, Romanya ile olan anlaşmalar ise halen Mecliste, komisyonlarda müzakere edilmektedir ve iki üç tanesi de Dışişleri Komisyonundan Plan ve Bütçe Komisyonuna intikal etmiştir. Malezya, Kanada, Japonya, İsviçre, Belçika, Macaristan ve daha bir sürü memleketlerle de, çifte vergilendirmeyi önleyecek ve binnetice yabancı sermayenin gelmesini kolaylaştıracak anlaşmaların müzakerelerine de başlanmış bulunmaktadır. Bu da, yabancı sermayeyi geniş ölçüde Türkiye'ye celbetmenin yollarından mühim bir tanesidir.

Sayın milletvekilleri, çok kere haklı olarak şikâyet ettiğimiz konulardan bir tanesi de işsizliktir. Derhal ifade edeyim ki, işsizlik, bugünün sorunu değildir. İşsizlik, yıllardan beri her hükümeti meşgul eden, her hükümetin elinden geldiğince bunu bertaraf etmeye gayret ettiği, Türkiye'nin müzmin bir konusudur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Siz çoğaltıyorsunuz ama!

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Ama bunun çaresi, bir taraftan aile planlaması ile nüfus artışını yüzde 1 - 1,5'lara indirmeye çalışmak - halen yüzde 2,4 veya 2,6 nispetindedir ve bu nispet Avrupa'da en ileri seviyededir - diğer taraftan da bunun tedbiri, iş sahaları açmakla kendisini tecelli ettirir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Başbakan, 75 milyon olunca Bulgaristan'dan hesap soracak; nasıl olacak bu?

FETHİ ÇELİKBAŞ (Devamla) — Bu iş sahalарının açılması da yatırımla olur. Millî kaynakların kifayet etmediği yerde, akıllılık, yabancı kaynaklardan istifade etmeyi gerektirir. Efendim, yabancı sermaye sömürür vesaire eder... Akıllı olun, sömürtmeyin.

Muhterem arkadaşlar, bunun çok acı günlerini geçirdik. Bugün 60 milyon dolarlık ihracat planlaması yapan ve bu yıl da 34 milyon dolarlık ihracatı başarıyla yürüten Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları (ERDEMİR) var. Bunun Türkiye'de kurulabilmesi için Kurucu Mecliste, Temsilciler Meclisinde, 1961 yılında kanun müzakereleri yapıldı; okumanızı tavsiye ederim, neler söylendi. Bugün binlerce işçiye iş sahası bulduktan başka, bu Ereğli Demir Çelik, halihazırda 34 milyon dolarlık ihracat yapmış, 60 milyon dolarlık ihracatı da planlamış arkadaşlar. Bu bakımdan, her konuyu tenkit yönünden değil, bir de müspet yönünden görmeye gayret edin. Saşıyorum bugün, Ereğli Demir Çelik'i o günlerde tenkit edenler, o tenkitleri okuyup da, bugün vasıl olunan neticeyi gördüklerinde, bir kere kendi kendilerine düşünüp, acaba «Hata etmişiz» diyorlar mı demiyorlar mı? Merakla bunu öğrenmek istiyorum.

Bu sebepten, yabancı sermaye konusunda akıllı hareket ettiğimiz takdirde Türkiye'ye çok şeyler kazandırırız. Türkiye gibi millî kaynaklarının kifayetsiz olduğu ülkelerde işsizliği yenmenin radikal yollarından bir tanesi, yabancı sermayeden azamî ölçüde istifadeye çalışmaktır. Düşünüünüz ki, yalnız biz değil, yabancı sermayeden, en ileri teknik seviyelerde çalışan ülkeler dahi bugün yararlanıyor. Amerika Birleşik Devletleri yararlanıyor, Federal Almanya yararlanıyor. Nerede kaldı ki, gelişmekte olan ülkeler bundan sarfınazar edecek...

Geçenlerde, borçlanmalar karşısında Dünya Kalkınma Bankası Müdür Muavininin bir beyanâtı vardı : «Türkiye'nin potansiyeli karşısında bu borçlanmalar ürkülecek bir konu değildir. Dünyada kalkınmak-

ta olan ülke, borçlanmadan kalkınmaz» diyordu ve doğrudur. Kalkınmakta olan ülkeler akıllıca borçlanmanın yolunu bulmaya mecburdurlar, işsizliği yenibilmek için bu yolu bulmaya mecburdurlar.

Bu itibarla, hükümetin takip ettiği politikanın menfi taraflarını gözünüzde büyüterek görürken, onun müspet taraflarını da görmeye çalışırsanız tenkitlerinizde, istikbalde mukabil tenkitler almamak için daha isabetli hareket etmiş olursunuz kanaatini taşıyorum.

Değerli arkadaşlarım, bu mevzuda mühim bir konu, demin dediğim gibi, bu yabancı sermayenin akıllıca kullanılması keyfiyettir. Yabancı sermaye Türkiye'ye, iç pazarda pazar kapamak maksadıyla gelirse, elbette onu reddedersiniz; ama bu yabancı sermaye, yanında Türkiye'yi döviz kazandırıcı da birtakım ihracat çalışmaları yapma gayretinde ise, onu mümkün olduğu kadar kanalize ederek, Türkiye'ye kazandırmakta yarar vardır kaanatini taşıyoruz. Zaman olmuştur, Türkiye'de pazarı kapatmak için gelen firmalar reddedilmiştir. Kendim sorumluluk taşıdığım tarihlerde ilgililere verdiğim talimat şu idi : «Yabancı sermayeden ihraç memnuiyeti ile gelenleri tetkike dahi almayınız.» Türkiye, Ortadoğu'daki konumu itibariyle birçok ülkelere nazaran ihracat bakımından fevkalade müsait bir coğrafi duruma sahiptir. Bu coğrafi durumu değerlendirmeye mecburuz. Bunun için, yabancı sermaye Türkiye'ye geldiğinde, dış ülkelere de ihracat yaparak Türkiye'ye döviz kazandırma durumunda olmalıdır. Bu şartlar içerisinde gelen yabancı sermaye, bir taraftan işsizliğin azaltılmasına imkân verirken, beri taraftan müzmin olan tediyeler bilançosunun bu açıklarını bertaraf etmek ve mümkün olduğu kadar oraya katkıda bulunmak imkânlarını sağlayacak bir durum ihdas edebilir; ama dediğim gibi, bu yabancı sermayenin akıllı kullanılmasıyla alakalı bir keyfiyettir.

Değerli arkadaşlarım, sözlerimin sonuna gelmiş bulunuyorum. Türkiye'de bundan evvel işbaşına gelen bütün hükümetler, elbette ki hep iyi niyetle memlekette hizmet etmek istemişlerdir. Bunda hiç kimsenin şüphesi yoktur; ama bu hizmet etme isteği sırasında, ilmin tespit ettiği esaslardan inhiraf ederek günlük politika takip etme neticesi birtakım arızalar olmuşsa, onun vebali millete ait değildir, onun vebali politikacılar aittir. Bu itibarla, politikacıların millete karşı büyük sorumluluğu olduğu kanaatini taşıyoruz. Bu sorumluluk, işbaşında olan hükümetlerin, kendi muhalifleri olsa dahi, eğer millete hizmet eden bir davranışları olursa, onu takdir edip, onları destekleyerek bu hizmetlerin artırılmasında yardımcı olmalarını, buna mu-

kabil hatalı gidişleri varsa, uyarmalarını gerektiren bir davranış ister. Bu davranışa sahip çıkmak bütün politikacıların - bizim kanaatimize göre - vazifesi olmak gerekir diye düşünüyoruz.

Demin sözlerimin başında izah ettiğim, yine o noktaya değiniyorum. Bugün Türkiye'nin muhtaç olduğu siyasi istikrardır. Bu istikrar bugün için var gözükmemektedir; ama bunun zedelenmesi veya zedelenmeyip devamlı gelişmesi, demin söylediğim gibi, siyasi partilerimizin ve bir arada basınımızın vazifeleri arasında bulunmaktadır. Eğer bu vazifeyi yapabilirsek, Türkiye'nin şartları, bugün 10 yıl evveline nazaran çok daha elverişlidir. Yabancı ülkelerle olan ilişkilerimiz Türkiye'ye daha geniş ölçüde itimat edilebileceği kanaatini vermektedir. Çünkü, dünyanın hiçbir ülkesinde ihtilal yapan ordunun kendiliğinden iktidarını bırakarak milletin reyini ile parlamenter hayata geçişini göstermemektedir. Türk Ordusu, bunun örneklerini vererek, dünyada emsali olmayan bir davranışla millete büyük itibar kazandırmıştır. Bu itibarı devamlı olarak geliştirmek, bugün biz siyaset adamlarına düşen bir vazifedir. İnşallah bunu başarı ile yürütür ve milletin bize emanetini önümüzdeki genel seçimlere, bütün partiler seçim beyannamelerimizde yapacaklarımızı ortaya koyarak millete teslim eder ve ondan sonra hepimiz vazifelerimize devam etmek imkânına kavuşuruz.

Bütün bu niyetlerle, bu bütçenin başlanmış işlerin süratle bitirilmesi maksadına matuf olan, saçılmayan, yeni yeni işlere girmektense, zamanında bitirilmesi gerekli olan işlerin bitirilmesi maksadına matuf olarak, yığınaklar yapan bir bütçe olduğu telakkisine sahip olarak, millete çok şeyler kazandıracığı kanaatıyla müspet oy vereceğimizi belirtir, hepimize grubumuz adına saygı ve sevgilerimizi sunarız değerli arkadaşlarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çelikbaş.

Anavatan Partisi Grubu adına üçüncü konuşmacı Sayın Aycan Çakiroğulları.

Buyurun Sayın Çakiroğulları. (ANAP sıralarından alkışlar)

Sayın Çakiroğulları, 1 saat 17 dakika süreniz vardır.

ANAP GRUBU ADINA AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Denizli) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; 1987 Malf Yılı Bütçe Tasarısı üzerinde Anavatan Partisinin görüşlerini arz etmek için huzurlarınızdayım. Sözlerimin başında, şahsım ve grup üyeleri arkadaşlarım

adına hepinizi sevgiyle, saygıyla ve muhabbetle selamlarım. (ANAP sıralarından alkışlar)

Kanun tasarılarının olgunlaşması için geceli gündüzlü çalışmalarıyla büyük gayret gösteren Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli başkan ve üyelerini huzurlarınızda tebrik etmek isterim.

Genel Kuruldaki görüşmelerin vakar ve olgunluk içinde geçmesi dileğiyle, 1987 Bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ederim.

Aziz milletimiz, ondört sene aradan sonra, Anavatan Partisini tek başına iktidara getirdi.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Ve pişman oldu.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Milletimizin teveccühü, Allah'ın takdiri ile tek başına iktidara gelen Anavatan Partisi, parti programında, seçim beyannamesinde ve hükümet programında ortaya koyduğu hususları bir bir yerine getirmenin gayret ve çabası içerisinde. Milletimizin geri kalmışlığının, az gelişmişliğinin makul ve meşru bir sebebi olamaz. Milletimize doğru hedefler gösterildiğinde, önüne konulan engeller kaldırıldığında, aşamayacağı hedef, varamayacağı netice yoktur. Milletimizi, dünyanın sayılı ülkeleri arasına getirmeye azmettik. Arı çalışkanlığı ile peteklerle donatılmış aziz vatanımızın en ücra köşelerine kadar mamur hale getirmek için geceli gündüzlü çalışıyoruz. (SHP ve DYP sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar) Anavatan, halka hizmeti, hakka hizmet kabul etmiş bir partidir. İki yakası bir araya gelmeyen bütçelerle...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Milletin de iki yakası bir araya gelmiyor.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sizinki geliyor mu?..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Senelerdir gecikmiş hizmetleri, Anavatan İktidarı bir bir çözmektedir. Bir taraftan bütçesi ile, diğer taraftan fonlarla, artan itibar karşılığı kredilerle ve bunun sevgi hamurunu, çimentosunu oluşturan devlet millet işbirliği ile, memleketimizin en ücra köşelerinin ihtiyaç duyduğu hizmetler, milletimizin bize yetki verdiği süre içerisinde bir bir bitirilecektir. Bugün, yapılan altyapı hizmetleri, buzdağı misali, toprak altındadır. 1988'e kadar, yükselen barajlar, bitirilen köprüler, elektrikleştirilen köylerimiz, bu işi bugün tenkit edenlerin kafalarının çarpacağı buzdağları olacaktır. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

Cumhuriyetimizin kurulduğu günden bu yana geçen altmış sene içerisinde, Türkiye'mizde doksan civarında baraj projesi ele alınmış, yapılmış iken, memleketimizde sulanmamış bir karış toprak bırakılmamak azminde olan Anavatan Partisi, üç seneye yaklaşan bu süre içerisinde, yetmiş yakın barajı başlatmıştır...

VECİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Sayın Aycan, önce içecek su verin.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — 1983 yılında köylerimizin binine yakınında elektrik varken, 1987 sonunda elektriksiz köy bırakmıyoruz. (SHP ve DYP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Yine, 1983 sonunda 10 216 olan telefonlu köy sayımız, bu sene sonu itibarıyla 20 binlere ulaşacak ve 1988 sonunda telefonsuz köyümüz kalmayacaktır.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ekmeğin kilosu kaç?

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — 14 senede 50 kilometrelik otoyolu bitiremeyenler, üç sene içerisinde, Fatih Köprüsü dahil, 1 000 kilometrelik otoyolu başladığını görmeyi hazmedemiyorlar (SHP ve DYP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar.)

Bütçe imkânlarıyla, 1981'de, 1982'de ve 1983'de konut için senede sadece 5 milyar lira ayrılabilirken, iki senelik süre içerisinde 500 milyarlık paranın - hem de kaçakçının, karaborsacının cebine giren paranın - konuta dönüşmesini hazmedemiyorlar.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Acemleri de geçtin, Acemleri del..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Altmış senede 42 bin olan yurt kapasitemizi, üç sene içerisinde yüzbinlere ulaştıran Anavatan, gençlere ve gençliğe verdiği önemi açık bir şekilde göstermiştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — YÖK'ten ne haber?..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — 1980'lerde 2,2 milyar dolar olan ihracatımızda, fındık, üzüm, tütün, pamuk gibi üç beş geleneksel tarım ürünü dışında mamul ihraç edemezken, bugün 3 bin kalemeye yaklaşık mamul ihraç edebilen Türkiye'yi çekemiyorlar. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

O senelerde 8 milyar dolar civarında olan dış borçlarımız, bugün 24 milyar dolar civarına çıkmıştır; ama o günlerde 2 milyar doların dört katı olan borç seviyemiz, bugün 8 milyar dolar seviyesinde olan ihracat potansiyelimizle üç katı indirilmiştir. Anavatan, aldığı akılcı tedbirlerle Türk Milletinin makûs talihini yenmeye kararlıdır, azimlidir. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Meydan nutku atıyorsun.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Kolaı unutuyorsunuz. Bu memlekette ondört senedir elektrik kesiliyordu; Anavatan iktidarı, bu kesintilere son veren iktidardır.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Şimdi nefesimizi kesiyor.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Traş olmaya su yok.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Trakya'dan başlamak üzere, İstanbul, İzmit, Bursa, Eskişehir ve Ankara'ya ulaşacak doğal gaz ile sanayimize enerji temini ve kirli havayı kökünden çözecek, Anavatan iktidarındır. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Zaten çözdünüz.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — 1983 yılında 1 700 civarında belediyemize sadece 50 milyar liralık imkân verilebilirken, 1986 yılında 1 trilyona yakın imkânı veren, Anavatanıdır. (SHP sıralarından, «Bravo» sesleri)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Anlat, anlat; zevkli oluyor.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Sadece laf üzerinde olan, kâğıt üzerinde olan Güneydoğu Anadolu Projesini tatbikata sokan, neticelendiren Anavatan iktidarındır.

Ayinesi iştir kişinin, lafa bakılmaz...

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Tabii ya, doğru.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Bizler, Anavatanlılar olarak sadece milletimize hesap veririz ve sadece Allah'tan korkarız. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Ve sadece millete kazık atarsınız.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Bu memleket bir zamanlar «umut» diyenleri gördü, neticesinin kuyruk olduğunu unutmuyor. (SHP ve DYP sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar) Yağ kuyruğunu, mazot kuyruğunu, sigara kuyruğunu unutmuyor.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Siz de 12 Eylül'ün kuyruğu oldunuz.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Bu memleket, bu millet «İnsan hakları, demokrasi» diyenleri gördü. Günde 20 - 30 insanımızın, 5 bin vatan evladının öldüğünü ve 20 bininin yaralandığını unutmuyor.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Siz önlediniz!..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — 1977'de Merkez Bankasının transferlerini durdurduğunu, 1979'da transfer öncelik sıralarının yapıldığını unutmuyor.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hayali ihracatları unutmuyor!

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Bir tanker mazot için Libya'da kapıda bekleyenleri, bekleyenleri unutmuyor.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hileli iflasları unutmuyor!

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Yine bu millet, «Büyük Türkiye» sözleriyle gelip, memleketi 70 sente muhtaç edenleri unutmuyor. (SHP ve DYP sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Seni de unutmayacak!

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Bir vilayetimiz kadar bile olmayan bir memlekete, 1 milyon dolar için avuç açtığımız günleri unutmuyor. (SHP ve DYP sıralarından «Bravo» sesleri ve alkışlar)

Siyasî afları kendileri yapamayıp da, cenaze töreninde gösteriş yapanları unutmuyor. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar)

«Memlekette bunalım vardır» diyerek, kafasında bunalım olanları unutmuyor.

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Bunalım sende...

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bunalım sizin partinizde, başınızda.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Sayın İnönü «Türkiye'de demokrasi yoktur, Türkiye'de ikinci sınıf demokrasi vardır» gibi sözleri söylediler dün bu kürsüde.

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Atma be.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Sayın İnönü kendi kalesine gol atmıştır. Memleketimizde demokrasinin, insan haklarının seviyesi, Kuzey Atlantik Asamblesi toplantılarında, Avrupa Parlamentosu toplantılarında, Avrupa Konseyi toplantılarında kendisini göstermektedir.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — AET'ye bundan dolayı bugün tam üye isteniyoruz!..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Türkiye Başbakanı Turgut Özal, şu anda OECD'nin başkanıdır; Dışişleri Bakanımız Sayın Halefoğlu, Avrupa Konseyinde dönem başkanıdır. («Bravo» sesleri, alkışlar)

Bugün «demokrasi» denildiğinde, «Batı» denildiğinde, «Avrupa» denildiğinde Fransa'yı örnek gösteren değerli milletvekilleri, değerli genel başkan, din dersleri hususunda Fransa'ya bakmıyor mu? Yurt dışındaki işçilerimizin çocukları, Fransız mektebinde, onların din derslerini okumaya mecbur bırakıldıkları için, Strasbourg'a her gittiğimizde bizlere ağlamak-tadırlar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkış-lar)

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yok öyle bir şey, yok.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Kürsüden palav-ra atma.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — «Ana-yasayı değiştirilim» diyorsunuz; siz kendinizi değiştiri-n; size en büyük cevabı Silifke'liler vermiştir. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar; SHP sıraların-dan gürültüler)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Derinkuyu da var, Derinkuyu... Boşver sen, boşver...

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Türk Milletinin yüzde 92 oyuyla kabul ettiği Anayasaya, Türk Milletinin inanına, güvenine, itimatına layık olmayan insanlar, sizler, önce kendi kafanızı değiştiri-n. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler; «Korku-yorsunuz» sesleri)

Bağımsız mahkemelere dil uzatabilecek kadar ile-riye gitme yönündeki hukuk anlayışınızı revize edin.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Siz bir kere kendi konuşmanızı revize edin.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sayın Başkan, ha-karet ediyorlar.

BAŞKAN — Sayın Çakiroğulları, Genel Kurula hitaben...

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, hakaret ediyorlar; terbiyesizlik yapıyor; lütfen müda-hale edin.

BAŞKAN — İkaz edilmiştir.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; Sayın İnönü, «Saygınlığın ölçüsü dış borçlarla ölçülemez» diye bir konuşma yaptı. Bugün Türkiye, sadece kredi alan bir ülke değil, kredi veren bir ülke ve diğer ülkelere yar-dım eden bir ülke durumundadır. (SHP sıralarından gürültüler)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kaç faizle alıyor-sun?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Arjantin'den kre-di alıyorsunuz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Palavra atma, bu kadarı fazla.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — «Sa-yın Başbakan dış gezilerde pot kırarak dönüyor» di-yorlar. Sayın Çelikbaş gayet veciz bir şekilde özetle-diler; Anavatan iktidarı, onun Başbakanı Sayın Özal, dış gezilerle rekor kırıyor.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ne kadar harcırah aldı? Soru sorduk cevabını vermedi-niz.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Mem-leketimizin ihracatını rekor seviyelere yükseltiyor.

Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; Mec-lis dışında iken, Meclisteki insanlara «Devrim mu-hafızları» diyenler, çünkü konuşmalarıyla burada Sa-yın Cindoruk, «En büyük müessese Meclistir» demiş-lerdir. (ANAP sıralarından alkışlar)

MUSTAFA MURAT SÖKMENOĞLU (Hatay) — Tabii, hakkıyla geldi ondan.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Biz onları çok iyi tanıyoruz. Denizli'de Sarayköy'de «pa-muğu yükselteceğiz» deyip Babadağı ve Buldan'da çıkıp «İpliği düşüreceğiz» diyenlerin başka söz söy-lemelerini beklemiyoruz. Nitekim, son Burdur seç-i-minde, Denizli Acıpayam bölgesinde, «Yapraklı Ba-rajı Gölhisar'ı sulayacak»; Gölhisar'da da, «Bu ba-raj Acıpayam'ı sulayacak» diye aynı sözleri yine söy-lemişlerdir. (ANAP sıralarından «Âdetleridir, âdet-leri» sesleri) «Yüz milletvekilinin listesi cebimde» di-yenlerin, cebinde mendilinden başka bir şey olmadı-ğını çok iyi biliyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar) «Borç yiğidin kamçısıdır» diyenler, şimdi alınan dış borçları konuşuyorlar. Bir insan, inandığı sözü söyle-meli; söylediği sözü de hayatı boyunca muhafaza etmelidir.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sizin gibi

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Sizin gibi

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Millî gelirin 1 300 dolardan, 1 140 dolarlara düştüğünü bah-sediyorlar; doğrudur. Bu memleketin ne hale geldi-ğini, 12 Eylül'den önce ne duruma düştüğünü bütün milletimiz, bütün dünya bilmektedir. Günde yirmi-otuz insanımız ölüyor, fabrikalar işgal edilmiş hal-deyken bunun tersi bir durum mu olabilir? Anavatan iktidarı, milletimize layık olmayan millî gelir seviye-sini İspanya'nın da, Portekiz'in de, Yunanistan'ın da üzerine muhakkak çıkaracaktır. (ANAP sıralarından alkışlar)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Kaç yüz yıl sonra?

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — «Çırakların yönetimi» gibi bir tabir kullandılar; ama bir söz vardır...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Yalan mı?..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — «Boynuz sonradan çıkar; ama kulağı geçer» diye... (SHP ve DYP sıralarından «Siz boynuz musunuz?» sesleri, gülüşmeler)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Siz boynuz musunuz?..

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Siz boynuz musunuz? Boynuz kim?..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Biz sizleri, güreşteki iki puancılara benzetiyoruz. Arkaya dolanıp iki puan almak; ama sizin işiniz çoban hikâyesine dönmüştür ve milletimiz bunu çok iyi takdir etmektedir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Arkanızda mıyız?..

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Gel, seçim yapalım...

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Türkiye, senelerden sonra İstanbul'da 48 İslam ülkesinin katıldığı bir toplantıyı gerçekleştirmiştir. Ticari ve ekonomik bu toplantının başkanlığını da Sayın Cumhurbaşkanımız yürütmektedir ve bu ülkeler Türkiye'yi Avrupa'da Ortak Pazarda temsilcileri olarak gördüklerini Genel Sekreterleri Dr. Habib Shatti'nin ağzından ifade etmişlerdir. Gerçekten, coğrafi bakımdan Ortadoğu ve İslam ülkeleriyle Avrupa arasında köprü olan Türkiye, senelerdir yerine getirilmemiş bu fonksiyonunu Anavatan sayesinde yerine getirecektir.

AHMET MEMDUH YAŞA (İstanbul) — Kıbrıs'tan ne haber?..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Türkiye AET ilişkileri; Beşinci Beş Yıllık Planda ve hükümet programında yer aldığı gibi, her safhadaki haklarımızın korunmasıyla birlikte hedefimiz tam üyeliktir. Bu doğrultuda, hükümetimizin geceli gündüzlü gayret ve çalışma içerisinde olduğunu görüyor ve takdirle karşılıyoruz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Onun için yüzde 32'ye düştünüz.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Bugün Anavatan iktidarına dört koldan saldırılmaktadır. Doğrudur; haksız kazanç sahipleri, kaçakçılar,

karaborsacılar, babalar - bugüne kadar kimsenin mücadele edemediği - saldırmaktadırlar. Kaçak sigaradan, arabadan bunların cebine akan milyarlar konut olmaktadır, baraj olmaktadır, yol olmaktadır. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Vergi kaçırmayı hüner haline getirip, eski devirlerin gelmesini arzu edenler Anavatana saldırmaktadırlar. İşçimiz, memurumuz, bordro mahkûmlarımız, namuslu esnafımız, tüccarımız, işadamımız dışında, bu alışkanlığını kaybedenler Anavatana saldırmaktadırlar.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Katsayıyı yükseltin öyleyse.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Açık-sız ve büyük bütçeler, geç kalmış hizmetleri bir an önce milletimizin hizmetine vermek suretiyle, en büyük sosyal adaleti Anavatan devrinde sağlayacaktır.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Katsayı kaç, katsayı?

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — Doğu ve Güneydoğu edebiyatçıları, balonlarınız sönmüştür; «Batiya fabrika, yol; Doğuya jandarma, karakol» sloganlarınız sökmeyecektir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Gecekondu edebiyatçıları, sakızlarınızı ağızlarınızdan alıyoruz; imar - ıslah planları, tapu tahsis belgeleri ve tapularla Anavatan, seçimden seçime gündeme gelen bu mevzuu kökünden çözmektedir.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kökünden, dozerlerle!..

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — 1987 bütçesi ile bir taraftan memleketimizin, milletimizin ihtiyaç duyduğu hizmetleri yerine getirirken, diğer yandan köylümüzün, çiftçimizin, memurumuzun, işçimizin, vatandaşlarımızın...

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Anasını ağlatmaktasınız.

AYCAN ÇAKIROĞULLARI (Devamla) — ...cebine gireni de hesap eden bir istikrar bütçesi karşınızda. Türkiye'yi dünyanın sayılı ülkeleri arasına Anavatan, bu bütçe vesilesi ve onu takip eden yıllarla muhakkak getirecektir. Millî birlik ve beraberliğimiz devam ettiği sürece aşamayacağımız engel, varamayacağımız hedef yoktur.

Bu duygu ve düşüncelerle, yüce heyetinizi şahsım ve grup üyesi arkadaşlarım adına sevgiyle, saygıyla selamlıyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Çakiroğulları.

Şahsı adına lehinde Sayın İlhan Aşkın.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, üst üste iki hatip aynı notadan çalacak; olmaz efendim.

BAŞKAN — Usuldeki dağılışa göre Sayın Bayezit. Buyurun Sayın Aşkın.

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; 1987 Malî Yılı Konsolide Bütçe Kanunu Tasarısı ile 1985 yılı Kesinhesap Kanunu tasarıları üzerindeki şahsî görüşlerimi arza başlarken, yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği gibi, devlet bütçeleri, ülkelerin gelecek bir yıl içinde izleyecekleri ekonomik ve sosyal politikayı içeren önemli tahmin belgeleridir. Ekonomik ve sosyal muhtevaları dolayısıyla hükümetlerin politikaları hakkında, da net bilgiler veren göstergelerdir. Bu bakımdan, hem iktidarın, hem muhalefetin ve hem de kamuoyunun dikkatini çeken önemli belgelerdir. Devlet bütçeleri, sadece o devleti değil, o devletle münasebetleri olan diğer devletlerin de ilgisini çekme durumundadır. 1987 Malî Yılı Konsolide Devlet Bütçesinin ödenek toplamı, Plan ve Bütçe Komisyonundaki çalışmalar sonunda 11 trilyon 50 milyar, gelir tahminleri de 10 trilyon 120 milyar olarak kabul edilmiş, yüce Meclise sevk edilmiştir.

Buna göre, 1987 yılı bütçe açığının 930 milyar lira olması beklenmektedir. Bunun da, devlet borç yönetimine sağlanacak net borçlanma hâsılatı ile finanse edileceği, Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımız tarafından ifade edilmiştir. Böylece, istikrar içinde büyüyen bir ekonomik modelin hedef alındığı samimi bir şekilde görülmektedir. Büyüme hızının yüzde 5, enflasyon hızının da yüzde 20 olarak belirlenmesi, enflasyonla mücadelede para politikalarının yanında, maliye politikasının da etkin olarak kullanılması fevkalade olumlu bir gelişmedir.

Bütçe giderlerinin de, gerçek bütçe gelirleri, vergi gelirleri ve vergi dışı normal gelirlerle karşılanacağı açıkça ortaya konmuştur :

1987 Malî Yılı Konsolide Devlet Bütçesi, 1986'ya göre yüzde 50 civarında büyüyerek, son üç yılın en büyük bütçesi olma niteliğini taşımaktadır. Yatırım harcamalarında, geçen yıla göre yüzde 40 civarında artışın hedeflenmesi de sevindiricidir. Bazıları bu artışı yeterli görmeyebilirler; ama altyapı harcamalarının fonlarla karşılanarak yatırımların süratlendirilmesi anahedef olarak benimsenmektedir. Bu fonlara karşı olan görüşler mutlaka vardır; ama düşünmek lazımdır ki, Türkiye bunca yıl, özellikle altyapı yatırımlarında büyük bir eksiklik içerisinde kalmıştır;

gelişmemiştir; yatırımlar hızlandırılmamıştır, bitirilememiştir; en kötüsü de, bitirilemeyen, zamanında hizmete sokulamayan yatırımların maliyet artışlarıdır. Sürat ve esnekliğin altyapı yatırımlarında ne denli kaçınılmaz olduğunu herhalde bilmeyenimiz yoktur.

Bunun yanında, insan unsurumuzun sağlıklı, becerili gelişmesi bakımından da eğitim, kültür, sağlık gibi, sosyal harcamalarda da mutlak artışların olduğu ortadadır. Ancak, yeterli midir; belki bu münakaşa edilebilir. Ama, biz inanıyoruz ki, hükümetimiz ve özellikle Maliye ve Gümrük Bakanlığımız, kamu harcamalarında büyük titizlik gösterdiği, büyük gayret gösterdiği takdirde, sanıyorum insan unsurumuza da gereken önem verilecek ve onun gelişmesi için de önemli adımlar atılmış olacaktır. Kaldı ki -genelinde görüyoruz- Türkiye'de istihdam politikasında beceriye ihtiyaç olduğu açıkça ortadadır. İşte, bu bütçeyle de insanımıza beceri kazandırabilmek hedeflenmiştir. Özellikle Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığımız bütçesinin buna göre düzenlenmiş olması da, ayrıca memnuniyet vericidir. En büyük sorun olarak karşımızda bulunan işsizliğin aşağıya çekilebilmesi için de çok önemli adımların böylelikle atıldığını görmekteyiz.

Diğer taraftan, gelişmiş ülkelerde serbest pazar ekonomisi bütün açıklığıyla görülmektedir. Enflasyon ve işsizlik oranlarının çok düşük seviyelerde kaldığı, ileri ve modern teknolojilerin kullanıldığı hepimizin malumudur. Modern ve ileri ülke olma özelliği böylelikle ortaya çıkmaktadır. Türkiye'mizde de, son üç yıldan bu yana, bu tür gelişmelerin görülmeğe başlanması, rekabete dayalı serbest pazar ekonomisinin esas hedef alınarak enflasyonla da mücadelede kararlılık gösterilmesi ve elde edilen sonuçlar, memnuniyet verici olması dolayısıyla, hepimizin huzurundadır.

Ödemeler dengesinin güçlendirilerek döviz darboğazının aşılması için köklü, kalıcı ve etkili tedbirlerin alınması, gerçekçi kur politikasının uygulanması, ihracatın ve döviz kazandırıcı işlemlerin teşvik edilmesi müspet sonuçları ile ortadadır. Kim ne dese desin, Türkiyemiz, az önce de Anavatan Partisi Grubu adına konuşan arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, Anavatan iktidarı döneminde bu özellikleri yaşayabilmeye başlamış, büyük bir gelişmenin içine girildiği açıkça görülmeye başlanmıştır.

Sayın Fethi Çelikbaş Hocamız az önce ifade ettiler : Türkiye'nin içinde de bunlar açıkça görülmektedir; ama Türkiye'de bazı zihinler kara tablo-

lar çizme becerisi içindeler, bu gayretin içindeler. Bununla sanki bir yere varacaklarını zannediyorlar, ama herhalde hayal içinde olduklarını da unutmuyor olmaları.

1980 yılında yüzde 107,2 olan enflasyon hızı, 1981/82 ve nihayet 1986'ya geldiğinde yüzde 30'ların altına düşme eğilimi içine girmiştir. Demek ki, enflasyonla da mücadelede başarı grafiği açıkça ortaya çıkmaya başlanmıştır. İnşallah 1987 yılı bütçesinin uygulamaları sonucunda enflasyonun yüzde 20'ler civarına çekilmesi de tahakkuk edecek ve o zaman «enflasyon, enflasyon» diyen zihniyetin acaba ne tür arayışlar içinde olacağını şurada merak ettiğimi de ifade etmek istiyorum.

Geliniz, bu gerçeği hep birlikte görelim ve abartmadan, kara tablolar çizmeden, felaket tellallığı yapmadan meselelerimizi daha da iyi bir şekilde çözmeye elbirliği ile hareket edelim. Belki daha birçok meselemiz ve zorluklarımız vardır; ama biz inanıyoruz ve biliyoruz ki, Türkiyemizde de Anavatan Partisi iktidarı ve onun hükümetinin ortaya koyduğu icraatla, gelişme yolunda çok önemli mesafelerin alındığı açıkça ortadadır; birkaç yıl öncesine kadar hayal bile edilemeyecek büyük gelişmeler olduğu ortadadır. Ekonomik sistemde büyük yeniliklerin cesaretle uygulanmaya konulması ve serbest pazar ekonomisine geçişle, ileri ve modern ülke olma yolunda önemli adımların atılmış olduğunu görmek, herhalde nereden nereye geldiğimizi daha iyi takdir edebilmemize imkân verecektir.

Tahsisler, karaborsa, kaçakçılık ve vurgun ortadan kalkmıştır. Elektrik kesintisinden, mazot yokluğundan, ithalattaki tahditler nedeniyle durma noktasına gelen sanayimiz için, bugün bu gibi sorunlar geride kalmıştır. KİT'ler, Hazinesinin sırtında birer kambur durumundayken, bugün kârlı hale getirilmişlerdir; hatta özelleştirilme çalışmalarına başlanılmıştır. Böylelikle, ekonomiye daha rantabl birer işletme durumunda girmelerine imkân verilecektir.

20 seneden beri «Katma Değer Vergisi getirilse» deniliyordu; kimse cesaret edemedi. 1985 yılı başından itibaren başarılı bir şekilde bu hükümetimiz devrinde uygulanmaya konulmuştur. O gün de bazı zihinlerin, yine «Hemen Katma Değer Vergisi uygulamasına geçmeyelim, yeni bir vergidir, büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalabiliriz» gibi endişelerle ve «Hiç olmazsa bir sene daha erteyelim, yıllardan beri ertelenmiş de, bir sene daha ertelense ne çıkar» gibi düşüncelerle karşı çıkanlar da oldu. Katma Değer

Vergisinin Türkiye'de uygulanmasıyla vergi sisteminde böyle bir modern verginin uygulanmasıyla daha başarılı, daha iyi vergi toplamaya da adım atılmış olduğu ortadadır; bu hakkı da lütfen, geliniz, teslim ediniz.

Şimdi de, harcama üzerinden alınan vergilerin adaletsizliğinden söz edilmeye başlandığını da, maalesef görmeye başladık. «Toplam vergi gelirleri içinde vasıtalı vergilerin payı artıyor; bu da, malî gücü yüksek kişilerden ziyade, dar ve az gelirli kesime yüklenme biçiminde kendini gösteriyor» diyenlerimiz de olmaya başladı; ama unutmamak gerekir ki, bütün gelişmiş ülkelerde Katma Değer Vergisi, modern bir vergi olarak uygulanmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonundaki çalışmalarımız sırasında Sayın Hocamız Memduh Yaşa'nın «İktisat, Maliye, Politika» kitabından söz etmiştim. Orada, bütün modern ülkelerde, ileri ülkelerde vasıtalı vergilerin daha ağırlıklı bir biçimde ele alındığı ifade edilmiştir. Burada da, bu ifadeyi tekrarlayarak, vasıtalı vergilere karşı olanlara bir kere daha duyurmak istiyorum; diğer vergi yasalarında da, kamu ve özel sektörün yatırım yapmasını kolaylaştırıcı, teşvik edici hükümlerin getirildiğini görmekteyiz.

Konut ve otomotiv sektörü gibi sektörler, ekonomiyi yürüten lokomotif görevi yapan sektörler olmaları dolayısıyla, bu sektörlerde büyük sıkıntılar vardır; ama Anavatan iktidar olduktan sonra, bu sektörlerde de, hızlı bir gelişme içine girildiğini söylememiz, herhalde doğal olsa gerektir.

Bir de, «Türkiye'de büyüme yüzde 7,9'a nasıl vardı, bu rakam inandırıcı değildir» deniliyor. İşte konut sektöründeki gelişme, işte otomotiv sanayiindeki gelişme, işte tarımdaki gelişme; bunun açık izahı olarak ortadadır.

Kamu kesiminde, özel sektörde, hatta okullarımızda ve çocuklarımızda artık bilgisayarlarla mücehhez olma devri başlamıştır. Bilim ve teknolojiye hızla ilerleyen dünyanın bir parçası olduğumuzu anlamaya başlıyoruz. Dünyanın çeşitli ülkeleriyle her geçen gün temasımız artmaktadır. Dünyanın çeşitli ülkelerinin de Türkiye'ye bakış açısı değişmektedir. Türkiye, 51 milyonluk nüfusuyla büyük bir potansiyele sahiptir. Bilgili, akıllı ve girişimci politikaların cesaretle uygulanması sonucunda, daha çok büyük mesafelerin alınması mümkündür. Geçmişten ders ve ibret alıp önümüze bakmak zorundayız. Geçmişte iyi işler yapanları, iyi hizmetler verenleri mutlaka minnetle ve saygıyla anıyoruz; ama geçmişe dönmekle bir yere varı-

lamayacağını da gayet iyi biliyoruz. İleri ve modern Türkiye, büyük Türkiye, bundan sonraki zorlukları da elbirliği ile çalışarak, ortadan kaldırmakla gerçekleştirecektir.

Milliyetçiliği ve muhafazakârlığı, çalışkanlığı şiar edinen Anavatan Partisinin kapıları tüm milliyetçilere açıktır. Milletimizle iç içe olmak isteyenler, büyük Türkiye, modern ve ileri Türkiye özlemi içinde olanlar Anavatan Partisinde yerlerini almaktadırlar.

MUSTAFA MURAT SÖKİMENOĞLU (Hatay)
— Yeni transfer mi var?

İLHAN AŞKIN (Devamla) — Geçmişten ders ve ibret alıp, önümüze böyle bakmak durumundayız.

Türkiye'miz büyüme trendi içerisinde girmiştir. 1984 yılında yüzde 5,9 ve 1985 yılında yüzde 5,1'lik büyümenin ardından, 1986 yılında yüzde 7,9'luk bir büyüme hızı içinde oluşumuz, çok önemli bir aşamaya geldiğimizi göstermektedir. Tabii, böyle bir gelişmeye muhalefetteki arkadaşlarımızın da inanması zordur. Bunun için de, böyle bir gelişmenin mümkün olamayacağı hakkında her şeyi abartarak söyleyecekler, bazı ifadelerde bulunacaklardır; «Acaba önemli bir refah artışı olmuş mudur, acaba üretimde artış olmuş mudur, işsizlikte azalma olmuş mudur?» gibi, beyanlarla, bu oranın inandırıcı olmadığını bir kere daha belki söyleyeceklerdir; ama az önce de ifade ettiğim gibi, bazı sektörlerdeki reel gelişmenin, reel büyümenin, bunlara en açık cevabı vermiş olacağı inancındayım.

Tarımdaki büyümeden endişe edenler var. Acaba diyorum; hiç köylere, çiftçiye kadar gitmiyorlar mı? Buğdayda, arpada, mısırda, nohutta, mercimekte, soyada, ayçiçeğinde, şekerpancarında, zeytinde, fındıkta, sebze ve meyvelerdeki üretim artışından hiç mi haberleri yok?

Sonra, hükümetimizin, özellikle Tarım Orman ve Köyleri Bakanlığımızın, çiftçi ve köylümüze sağladığı imkânlardan acaba hiç mi haberleri yok? Tohumluk tedarik ve dağıtımıyla ilgili çiftçimiz lehine yapılan çalışmalardan, kimyevi gübre kullanımındaki çiftçimiz lehine yapılan çalışmalardan, acaba hiç mi haberleri yok? Olsa bile, bu çalışmaların yeter-

sizliği ve etkisizliği herhalde ifade edilir; «Kimyevi gübre kullanımında artış değil, düşük vardır» denir.

Halbuki rakamlara bakılırsa, 1984'te kimyevi gübre Türkiye üretimi 8,2 milyon ton iken, 1986'da 8,3 milyon ton olarak gerçekleşmiş ve 1987 hedefinde de, 8,7 milyon tonluk kimyevi gübre kullanımı öngörülmüş bulunmaktadır; ama herşeye rağmen, bazı zihinlerde hep muhalefet etme, hep muhalefet fikirleri ortaya atma kaçınılmaz olmaktadır. Bu sonuçlar ortada iken, onlar hâlâ rakamların inandırıcı olmadığından söz ededurlar; biz de bunu tabii karşılıyoruz, herhalde, bu düşünceler de, muhalif olmanın bir göstergesidir. Ama biz diyoruz ki, 1986 yılında hava şartlarının da iyi gitmesi sonucu, tohum ve kimyevi gübre kullanımında hükümetimizin aldığı kararlar ve tedbirlerle iyi bir mahsul yılı idrak edilmiştir. Bundan hepimiz sevinç duymaktayız, kıvanç duymaktayız; çünkü milletimize, çiftçimize, esnafımıza ne verilse yeridir. Bunun için de, azimle ve kararlı bu meselelerin üzerine gidilmeye çalışılmaktadır.

Geçende, kendi seçim bölgem olan Bursa'da, esnaf temsilcileriyle yaptığım bir görüşmede, 1987 yılının esnaf ve sanatkârlar için önemli bir yıl olacağı kendileri tarafından ifade edildi; hatta bu beyanlarını mahallî gazetelerde de aksettirdiler.

BAŞKAN — Sayın Aşkın, toparlayın lütfen.

İLHAN AŞKIN (Devamla) — 1987 yılı şimdiden iyi görünmektedir. 1987 yılı, Türkiye'mize daha çok bereket getirecek bir yıl olacaktır, Türkiye'miz biraz daha gelişecektir, Türkiye'miz biraz daha kalkınacaktır ve milletimizin özlediği refah seviyesine de mutlaka kavuşma yolunda olacaktır.

Ben, 1987 yılı Bütçesinin memleketimize, milletimize hayırlı sonuçlar getirmesini diliyorum, Yüce Meclise saygılar sunuyorum. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Aşkın.

Sayın milletvekilleri, öğleden önceki çalışma süremizin bitimine çok az bir süre kalmıştır. Bu nedenle, öğleden sonra, kaldığımız yerden devam etmek ve saat 14.00'te toplanmak üzere öğleden önceki oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 12,52

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 14,00

BAŞKAN : Başkanvekili Özer Gürbüz

KÂTİP ÜYELER : Cemal Özbilen (Kırklareli), Mehmet Zeki Uzun (Tokat)

BAŞKAN — Türkiye Büyük Millet Meclisinin 36 ncı Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE, KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1. — 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1985 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu Tasarıları. (1/798, 1/799, 3/1150, 1/791, 3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 499, 500, 510, 509) (Devam)

BAŞKAN — Hükümetten söz isteği vardır, daha önceki konuşmalara cevap vermek üzere, Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Kurtcebe Alptemoçin, buyurunuz efendim.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Komisyon yok Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyon?...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Buradalardı efendim.

BAŞKAN — Sayın Bakan; komisyon henüz yerini almadı, komisyon yerini aldıktan sonra söz vereceğim.

İBRAHİM FEVZİ YAMAN (Isparta) — Sayın Başkan, komisyon yerine biz otursak olur mu?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Komisyon başkanlık divanından olmak lazım.

BAŞKAN — Komisyon başkanı, başkanvekili veya sözcüsü olacak.

Komisyon hemen gelmiyorsa, Genel Kurulu bekleyemeyiz. (SHP sıralarından «Ara verelim» sesleri)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Genel Kurul beklemez; 10 dakika ara verelim.

BAŞKAN — Hemen geliyorsa bekleceğim sayın milletvekili (ANAP sıralarından «Geliyor» sesleri)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Ne kadar ciddiyetsiz bir Meclis oldu!

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Sayın Başkan, benim söz hakkım var, kimi bekliyoruz? Koskoca Meclis bekler mi efendim?

BAŞKAN — Sayın Özkaya, komisyon gelmediği için...

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başkan, bu ne saygısızlık! (SHP sıralarından gürültüler)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Genel Kurul beklemez Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet Genel Kurul beklemez, bekletilemez.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Olmaz ki, Genel Kurul beklemez.

BAŞKAN — Komisyon bulunmadığı için, görüşmelere kaldığımız yerden devam etmek üzere, birleşime 20 dakika ara veriyorum. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Kapanma Saati : 14.05

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 14,25

BAŞKAN : Başkanvekili Özer Gürbüz

KÂTİP ÜYELER : Cemal Özbilen (Kırklareli), Mehmet Zeki Uzun (Tokat)

BAŞKAN — 36 ncı Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

II. — KANUN, TASARI VE TEKLİFLERİYLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

1. — 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Bütçe Kanunu Tasarıları ile 1985 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler ve Kuruluşlar Kesinhesap Kanunu tasarıları. (1/798, 1/799, 3/1150, 1/791, 3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 499, 500, 510, 509) (Devam)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, deminki söz istemi sırasında Sayın Özkaya söz talep etmişlerdi; hükümet de daha önce söz istemişti, hükümetin söz isteminde öncelik sırası vardır. O bakımdan, öncelikle hükümete söz vereceğim.

Bir konuyu açıklamak istiyorum. Söz isteklerinde bir lehte, bir aleyhte iki üyeye söz verme imkânımız vardır. Anca, hükümet ya da komisyon söz alır, en son konuşursa, «Son söz milletvekilindedir» kuralına uyarak, aldığımız karar gereği, üzerinde söz alan sayın milletvekiline söz verme imkânımız vardır. Bu konuyu geçen uygulamalarda da olmuştu - bir kere daha sayın Genel Kurulun itilama arz ediyorum.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, Sayın Meclis Başkanı bunun tamamen aksini ifade etti, zâbıtlara da geçti; 3 milletvekilinin konuşacağını söyledi. Hükümetin konuşmasına bağlı olmadan, «Son söz milletvekilindedir» şeklinde değil lehinde, aleyhinde ve üzerinde olmak üzere belirttiler.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, geçen yıl da uygulamamız vardır. Biliyorsunuz, İçtüzük hükümleri, iki üye ve gruplar adına konuşma yapılacağını amir; bir de, sırasını belirlemede, lehte, aleyhte, üzerinde olarak sırayı düzenleyen kural var. Bizde de, Danışma Kurulunda alınan karar gereği; lehte, aleyhte ve üzerinde olmak üzere bir sıra düzenlenmişti. Geçen yıl da uygulamamız bu anlamda, bu şekilde olmuştu. Eğer son söz, sayın hükümet ya da komisyon tarafından kullanılırsa; «Son söz sayın milletvekillerininin-

dir» kuralı uyarınca, üzerinde söz verme imkânımız olacaktır.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Sayın Başkan, eğer benim aleyhte konuşmamı önlemek için alınmış bir kararsa, o ayıp Sayın Başbakana yeter de artar bile,

BAŞKAN — Sayın Özkaya, sizin konuşmanızı engelleyen bir durum yok.

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Bu, Türk halkından korkmaktır, Türk halkının sesini mikrofona getirmekten korkmaktır. Bunun cevabını bu halk, en yakın seçimlerde Sayın Başbakana verecektir.

BAŞKAN — Sayın Özkaya, sizin söz hakkınız saklıdır. Aleyhte bininci sırada söz hakkı sizindir. O bakımdan, bir söz kısıtlaması yoktur.

Görüşmelere kaldığımız yerden devam ediyoruz. Komisyon ve hükümet yerinde.

Hükümet adına cevap vermek üzere, Maliye ve Gümrük Bakanı Sayın Kurtcebe Alptemoçin, buyurun. (ANAP sıralarından alkışlar)

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çok değerli üyeleri; 1987 Mali Yılı Konsolide Devlet Bütçesiyle ilgili görüş ve tenkidlere hükümetimiz adına cevap vermek üzere söz almış bulunuyorum.

Çok değerli milletvekilleri, 1987 Yılı Bütçesi, açış konuşmamda da ifade ettiğim gibi, beş yıllık plan ve 1987 yılı programına uygun olarak hazırlanmıştır. Bütçe, program hedeflerini ve hükümet programını en iyi biçimde yansıtabilecek şekilde hazırlanmış ve takdir ve tasviplerinize arz olunmuştur.

Malumunuz olduğu üzere, 1987 yılı programında ana hedefler, bütçenin hazırlanmasında esas olarak alınmıştır. Bunlardan bir tanesi, 1987 yılı sonunda enflasyonun yüzde 20'ler mertebesine indirilmesi; bir tanesi de, kalkınma hızının yüzde 5 olarak tespit edilmesidir.

Bir sayın konuşmacının burada tenkitler yaparken ifade ettiği söz ile konuşmalarına devam etmek istiyorum müsaade ederseniz. Çok sayın konuşmacı, «Hükümet, bu yıl sonunda enflasyonun yüzde 25'e çekilmesi rakamına...»

AYDIN GÜVEN GÜRKIAN (Antalya) — Yüzde 20.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — «1986'da yüzde 25, 1987 yılında yüzde 20 rakamlarına çekilmesine galiba kendisi de inanmıyor; çünkü hesaplarında kullandığı deflatörler yüzde 30,8 mertebelerinde kullanılıyor» diye ifade ettiler.

Değerli milletvekilleri, bu hesaplarda kullanılan zımmi deflatör ile, bizim fiyat artış hızı veya enflasyon dediğimiz rakam arasında gerçi bir bağlantı vardır, ama ikisi de aynı şeyleri ifade etmemektedirler. Bir tanesi, zımmi deflatör, belli bir yıldaki gayri safi millî hâsılının cari fiyatlarla değerinin, bir önceki yıl cari fiyatlarıyla hesaplanan değerine bölünmesi sonucunda bulunan ekonomik bir göstergedir. Dolayısıyla birbirleriyle bağlantılı olan, fevkalade önem ifade eden, ekonomik değerleri mukayesede kullanılan bu iki değeri, aynı şeyleri ifade eden değerler olarak gösterip; yüzde 30 - 30,8 değerlerinde deflatörler alınıyor ve yüzde 25'ler, yüzde 20'lere dolayısıyla inanılmıyor demek, herhalde pek doğru olmayacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; tenkitler devam ediyor; ancak dikkatle inceledim, bu sene bütçe tenkitlerini diğer yıllara nazaran bir özellik taşıyor. Çok değerli konuşmacılar, - bunlardan pek çoğu, çok değerli hocalarımızdır; biz onlardan ders almak şansına maalesef sahip olamadık, ama yaşitlarımızı eğitmiş, bu memlekete kıymetli birer eleman olarak yetiştirmiş değerli hocalarımız, tenkitleri yaparken birtakım kavram kargaşasının ortaya çıkmasını ve mukayeseleri yaparken de farklı bazdan alınan birtakım esasları ortaya koymak suretiyle, birtakım hedeflerin saptırılmasını sanki amaçlamış gibi göründüler. Aslında, tabii ki memleketimizde, hele son günlerde dinamiği fevkalâde yüksek olan Türkiye'de yepyeni birtakım kavramlar vardır; ama bu kavramları birbirleriyle mukayese edebilmek için tariflerde mutlaka birleşmek şarttır.

Sayın Başkan, değerli üyeler; deflatör ve fiyat artışı konusunu ifade ettikten sonra, son yıllarda meydana gelen fiyat artışlarına kısaca bir göz atıp, bu konuyu müsaade ederseniz kapatmak istiyorum;

çünkü, bu rakamlar benden önceki konuşmacılar tarafından müteaddit kere ve çok detaylı olarak ifade edildi.

Değerli arkadaşlar, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığının verilerine göre, toptan eşya fiyat endeksinin yıl ortalama endeksi şu şekilde artmış; 1982 yılında yüzde 25,2 iken, 1983 yılında bu rakam yüzde 30,6'ya çıkıyor. 1984 yılında ise yüzde 52'ler mertebesine çıkmış. Bunun nedenlerini de gerek komisyonda ve gerekse daha önce bu kürsüde çeşitli kereleler açık açık tartıştık. 1984 yılında yüzde 52 seviyesine yükselmiş olan fiyat endeksi, 1985'te yüzde 40 mertebelerine iniyor ve bu iniş 1986'da da devam ediyor. Kasım verilerine göre 11 aylık ortalama artış oranı, yüzde 27,4 oranına düşüyor.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Basın sizi yalanlıyor.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Yıllık ortalamanın yüzde 27 mertebesinde gerçekleşeceği kuvvetle muhtemeldir. Bu rakam, 1982 yılı hariç, 1978'den beri en düşük yıllık ortalama artış seviyesidir. Devlet İstatistik Enstitüsünün verileri de bu gelişmeleri teyit etmektedir.

Çok değerli milletvekilleri, Devlet İstatistik Enstitüsünün rakamlarına göre, toptan eşya fiyat endeksinin yıl sonları itibariyle 12 aylık artış oranları ise şöyle: 1982'de yüzde 36,2; 1983'te yüzde 40,1 - artmış -, 1984'te yüzde 53,5; 1985'te - düşmüş - yüzde 38,2. Bu düşüş 1986 yılında da devam etmiş. Kasım sonu itibariyle 12 aylık artış oranı yüzde 25,8 olarak gerçekleşmiş. Yıl sonunda da bu rakamın yüzde 25'ler mertebesine ineceği istikametindeki görüşlerimiz kuvvet kazanmaktadır. Çünkü veriler o istikamettedir. Biz, hedef aldığımız rakamlara ulaşmak için çalışmalarımızı sürdürüyoruz, 1986 yılında da 1987 yılı sonunda da hedeflediğimiz rakamlara inşallah ulaşacağız.

Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; ekonomik olayların değerlendirilmesinde sıhhatli sonuçlara varabilmek, doğru kararlar alabilmek için rakam ve kavram kargaşasını mutlaka önlemek lazım. Bakınız, biraz önce ifade ettiğim husus, bir başka konuşmacıda da nasıl devam ediyor. Sayın Tutum konuşmasında, bu yıl ihracatta yapılacak vergi iadesinin - eğer yanlış not almadıysam - 427 milyara varacağını ifade etti. Oysa bu rakam 1985 yılında 285 milyar olarak gerçekleşti. Vergi iade oranlarında yapılan indirimler neticesinde, bu yıl sonunda vergi iadeleri-

min 270 ilâ 280 milyar dolara baliğ olacağı tahmin edilmektedir; ama eğer Sayın Tutum, vergi vadesi rakamının içine ihracatta Katma Değer Vergisi vadesi veya bir başka rakamı ilave ederek 427 rakamına ulaşıyorsak, pek tabii o zaman konuşmanın bazı değişir, o zaman mukayeseler çok daha farklı yapılmak gerekir.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — KDV dahil,

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — O bakımdan, söylenen şeylerin mutlaka çok iyi ifade edilmesinde ve kafaların, zihinlerin karışmasına engel olunmasında büyük fayda vardır.

Bakınız, aynı sözleri Sayın Sadıklar nasıl diyor: «Hazine, Merkez Bankasından 993 milyar Türk Lirası kredi almıştır.»

Bu rakam doğrudur; ancak bu rakam neyi ifade etmektedir? Bu rakam, 1960 yılından bu yana Hazinesin Merkez Bankasından aldığı kısa vadeli borçları kümülatif olarak ifade etmektedir. Bu borçlar, bütçe açıklarını ve Hazinesin diğer ihtiyaçlarını kapatmak için alınan borçlardır; ancak bu rakamın içine baktığımız zaman, 31 Ekim 1986 tarihine kadar 1986 yılı başından itibaren çekilen rakam, 149 milyardır. Bu rakamın yıl sonunda biraz daha artacağı muhakkaktır; ama hiçbir zaman 993 kümülatif rakamına çıkması mümkün değildir. Yüzde 15 gibi bir ifade eden yıl içinde kullanma ile kümülatif rakamı birbirine karıştırmamak ve mukayeseleri aynı bazda yapmakta büyük fayda vardır.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Hiç övülecek tarafı yok ki..

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Değerli arkadaşlar, gene, mefhumların birbirine karıştırılması hadisesi, KİT'lerle ilgili olayda kendini göstermektedir. Hepimizin malumu, KİT'ler, Türkiye Cumhuriyetinin ilk yıllarında ihdas edilmiş kamu iktisadi teşebbüsleridir; genç Türkiye'de sanayi başlatmak üzere çok önemli bir görevi almışlardır, kurdukları şehirlere hayat vermişlerdir, Türkiye'de sanayinin canlanmasına sebep olmuşlardır; burada çalışan işçiler, ustalar, mühendisler, yurt sathına yayılmışlar ve gelişen sanayinin Türkiye'de öncülüğünü yapmışlardır.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Satın, satın; onlara ne lüzum var!

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Bu hu-

suslar, hakikaten birer gerçektir; ama daha sonraki zaman içinde KİT'ler, bu önemli fonksiyonlarını kaybetmişler, gelişen teknolojiye ayak uyduramamışlar ve modern yönetim tekniklerinden uzak; ama âdeta birer istihdam deposu halini almışlardır.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Çiftlik gibi kullanırsanız, öyle olur.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Yaptıkları yatırımları, hep bütçeden birtakım yardımlar olarak ancak gerçekleştirebilir hale gelmişlerdir. İşte, o zamanlar yapılan tenkitleri çok iyi hatırlayacaksınız, siz de mutlaka o tenkitlere, o tarihlerde katıldınız Sayın Çakirefe.

O zaman ne diyorduk bu kürsülerde? «KİT'lerin artık devletin sırtına bir kambur olmasına son verilmelidir...»

SALİM EREL (Konya) — KİT'ler Atatürk'ün en büyük eseridir.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — «... Memleketin, devletin sırtında yük olması önlenmelidir; kârlı çalışan kuruluşlar haline gelmelidir.»

Evet, işte biz de iktidara geldik, KİT'lerde birtakım anlayış farklılıkları, birtakım yönetim farklılıkları yaptık. Sadece, buyurduğunuz gibi, zam yaparak değil; ama daha rasyonel yöneterek, kaynakları daha iyi değerlendirerek, bu kuruluşları, artık devletin bütçesine, devletin sırtına yük olmaktan çıkardık.

SALİM EREL (Konya) — KİT'ler Atatürk'le özdeşleşmiştir.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Hiç şüphe yok efendim.

Değerli milletvekilleri, müsaade ederseniz birkaç rakam okuyayım. Bakınız efendim, 1980 yılında KİT'lerin yatırım tutarı ne kadar? 1980 yılında KİT'lerin yatırım tutarı 282,5 milyar lira. Bunun 26,6 milyar lirası özkaynaklardan karşılanmış, 259,9 milyar lirası ise diğer kaynaklardan sağlanmış. Bu, diğer kaynaklar arasındaki en önemli kaynak da, yüzde 6,9 ile bütçedir. Bir başka şekilde söyleyecek olursak, KİT'ler 1980 yılında yaptıkları yatırımın sadece yüzde 9,4'ünü özkaynaklarından, yüzde 55'ini de bütçeden sağlamıştır. Bu rakam, daha sonraki senelerde tamamen tersine dönmektedir. Vaktinizi almayacağım; 1985 yılında öz kaynakların yatırımları karşılama miktarı yüzde 45,1'dir, bütçeden sağlanan ek finansman ise yüzde 10 mertebesine düş-

müştür. 1986 yılına ait rakamlara baktığımızda, yatırımların 1 trilyon 797,7 milyar liraya, öz kaynakların 819,2 milyar liraya ulaştığı, ek finansman gereğinden sadece 200 milyar lirasının bütçeden teminen programa bağlanmış bulunduğu görülmüştür. Öz kaynakların yatırımlarda kullanılması oranı yüzde 45,6; bütçeden karşılanma oranı ise, yüzde 11,1'dir.

Değerli arkadaşlar, bu rakamlar, mevcut KİT'lerin, o övdüğümüz, iftihar ettiğimiz KİT'lerin, verimli bir şekilde çalışabilmesini sağlamak, diğer teşebbüslerle ve diğer ülkelerdeki kuruluşlarla rekabet şansını devam ettirebilmek için ihtiyaçları olan kaynakları yaratması bakımından fevkalade önemlidir. Eğer bütçe kaynaklarını KİT'lere tahsis etmek istemiyorsanız, eğer bütçe kaynaklarından sağlığa, eğitime, eğer bütçe kaynaklarından başka konulara yatırım yapmak istiyorsanız, harcama yapmak istiyorsanız, o halde KİT'lerin kaynak yaratmalarını tasvip etmeniz lazımdır, bunu takdir etmeniz lazımdır. Eğer devlet personeline daha fazla ödenek ayrılmasını istiyorsanız, o halde KİT'lerin kaynak yaratır birer kuruluş olmasını mutlaka tasvip etmeniz lazımdır. Ben öyle inanıyorum ki, içimizden hiçbiri; eğer bir malı bir KİT 100 liraya mal ediyor ise, bu malı o KİT'in 60 liradan satmasına taraftar değildir. Eğer o malın piyasadaki değeri 110 - 120 lira ise, KİT onu 110 - 120 liraya satmak mecburiyetindedir.

YILMAZ İHSAN HAŞTÜRK (İstanbul) — 150'ye, 200'e satıyor.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Hesabını kim tutacak şimdi bunların?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Eğer onu hâlâ 60 liraya satmaya devam ettirmek durumunda olursanız, o zaman hemen sizin kapınıza, 100 liraya mal olduğu, piyasada 120 liraya satıldığı halde, 60 liraya satılan malı almak üzere birtakım kişiler gelecektir ve siz onlara tahsisler vermek mecburiyetinde kalacaksınız; o tahsisleri verdiğiniz insanların haksız kazanç elde etmesine bile bile göz yumacaksınız. İçimizde hiçbirinizin böyle bir haksız rekabetten yana olduğunu ben asla kabul etmiyorum. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Bürokratları KİT'lerin yönetiminden çıkarınız lütfen, hepsi arpağ gibi kullanıyor orayı.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Bir bileni getirin başa.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — O halde, işimize geldiği zaman, «KİT'ler Devletin sırtına yük olmasın» diye tenkit etmek, daha sonra işimize gelmeyince; «Bu KİT'lerde ne oluyor, böyle kâr etmek olur mu; bu KİT'ler artık kâr etmesinler, fiyatları sabit tutalım, bazı insanları veya bazı çevreleri sübvansiyonlarla zengin edelim» diye tenkit etmek mümkün olmamalıdır.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Onu siz söylüyorsunuz, biz söylemiyoruz.

SALİM EREL (Konya) — Müsteşarların hepsi yönetim kurulunda; ne haber...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sayın Başkan, çok değerli üyeler; hatırlayacağız, 1986 mali yılı bütçesini takdim ederken, bütçenin değişik bir anlayışla hazırlandığını ve bu bütçede dış ve iç borç anapara ödemeleriyle, dışarıdan ve içeriden alınan borçların bütçeye dahil edilmediğini, yapılan harcamaların memleketin öz kaynaklarından ne kadarının, nasıl karşılandığını görmek için bu düzenlemeyi yaptığımızı ifade etmiştim. Ancak, bazı konuşmacılar, bunun âdeti, «Bütçeyi Meclis denetiminden kaçırmak, bütçeyi küçültmek için» yapıldığını bu kürsüden ifade ettiler.

Tabii ki, bu fikre bizim katılmamız mümkün değildir. Bir defa, Devlet bütçesinin ve 1986 bütçesiyle beraber takdim ettiğimiz borç yönetiminin Meclis murakabesinden kaçırılması mümkün değildir. 1986 mali yılı bütçesiyle yürürlüğe giren bu borç yönetimi, 1987 yılında, 1986 yılı kesinhesapları tartışılırken ince ince, en ince teferruatına kadar görülecek ve tartışılacaktır; ama biz daha kesinhesap sırası gelmeden, 1987 yılı bütçesi konuşulurken, Devlet borçları ile ilgili detayları Yüce Meclisin takdirlerine ve tetkiklerine sunmuş bulunmaktayız. Devlet borç yönetimini Meclisin murakabesinden uzak tutmak için çalışma arzusu mudur bizim anlayışımız?.. Sayın milletvekilleri, herhalde cevabınız «hayır» olmalıdır.

Değerli milletvekilleri, biraz sonra takdim edeceğim gibi, tam tersine; eski bütçe tarzı, alınan ve ödenen borçları gizlemekte ve bütçe açıklarını net olarak görmemize engel olan bir tarzıdır. Biz, bütçemizi daha şeffaf ve samimi bir bütçe haline getirebilmek için bu değişikliği yaptık. Hedefimiz, bütçeyi küçültmek, bütçe açıklarını saklamak değildi.

1987 yılı bütçesine hep beraber bakalım : Bütçenin normal gelirlerinin 10 trilyon 120 milyar oldu-

ğunu, beklenen giderlerinin de 11 trilyon 150 milyar olduğunu ifade ettik. Bu ikisi arasında da 930 milyar liralık bir açığın varolacağını da ifade ettik.

Şimdi, burada konuşan sayın konuşmacılar; «Bütçe açığı 930 milyar değildir. Bunun üzerine, iç ve dış borç anapara geri ödemelerini de ilave etmemiz lazımdır. Bu da 2 trilyon 90 milyar liradır. Bunu da ilave edersek, asıl açık 3 trilyon mertebesine çıkar» diye buyurdular.

Aslında, çok sayın konuşmacılarımız, bunun doğru, ama eksik bir ifade olduğunu biliyorlar. Çünkü, muhasebe tekniğinde, bir tarafa «gider» yazarsanız, diğer tarafa da «gelir» yazmanız gerekmektedir. Gelir - gider arasındaki fark, açıktır. İşte o açığı biz, 930 milyar lira olarak ilan ediyoruz ve «Beklediğimiz budur» diyoruz. O halde, eksik olan söz nedir? Eksik olan söz de; aynı yıl içerisinde 2 trilyon 415 milyar liralık iç ve dış borçlanma miktarının bütçe gelirleri arasına konmasıdır. Sayın konuşmacılarımız bunu hesap dışı tutmak suretiyle, bütçe açığını 3 trilyon mertebelerinde ifade etmektedirler. Eğer bunu da olması gerektiği şekilde ifade edersek, yani alınan iç ve dış borçları bir tarafa yazarsak, 2 trilyon 415 milyar; iç ve dış borç anapara ödemelerini de onun altına yazarsak, ki 2 trilyon 90 milyardır; arada 325 milyar gibi bir fark çıkar. Bu, 325 milyar 930 milyar liradan çıkarıldığında, 605 milyar lira kalır ki, eğer biz bütçemizi eski tarz hesap ile hazırlasaydık ve bugün o bütçenin tenkidini yapıyor olsaydık, «Bütçenin açığı 605 milyar liradır» diyecek idik. Aslında, biz eski tarzda bütçeyi hazırlayıp, Yüce Meclisinize takdim etseydik, zaten böyle bir bütçe çıkmazdı karşınıza; bütçe açığı olmayan, denk bir bütçe çıkardı. Biz, denk bütçeyi sizin tasviplerinize sunardık, bütçeyi görüşür, tartışır kabul ederdik, yıl sonunda da bu rakamlar aynen varit olsa, «Bütçe açığı 605 milyar lira olmuştur» derdik; ama bütçe açığı 605 milyar lira değildir, bizim ifade ettiğimiz gibi, eğer aynı tahminler tutar ise, 930 milyar liradır.

ABDULLAH ÇAKIREFE (Manisa) — 1 trilyon bile değil

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Değerli milletvekilleri, müsaade ederseniz, bir hususu daha ifade edeyim.

Şimdi, biliyorsunuz Birleşmiş Milletlerin birtakım dokümanları var » Birleşmiş Milletlerde malî ve ekonomik konular fevkalade büyük bir ciddiyetle tetkik edilir, bütün milletler oraya temsilcilerini gönderirler,

görüşlerini açık açık tartışır. Birleşmiş Milletlerin birçok önemli dokümanı var. Dokümanlarından birinin adı, «Bütçe Yapısı ve Devlet Hesaplarının Sınıflandırılması» dır. Bir diğer çok önemli doküman da, «Millî Hesaplar Sistemi» dir. Bütçe Yapısı ve Devlet Hesaplarının Sınıflandırılması Kitabının «Gelir ve Giderler» bölümünde bakınız ne deniliyor; «Bütçe gelirleri; vergileri, kamu girişimlerinden elde edilen kârları, taşınmaz mallar gelirlerini ve diğer kazançları kapsmalıdır. Buna karşılık, gelir ve giderlerin dengeleme unsurları olarak nitelenen borçlanma hasılatı ve borç anapara geri ödemeleri bütçe gelir ve giderlerinden ayrı tutulmalıdır.» Bizim bütçemiz de bunu yapmıştır ve bu düzenleme ile sayın konuşmacının ifade ettiği gibi, sayıları çok fazla olan, klasik, eskiden bizim uyguladığımız tarzda bütçe hazırlayan ülkeler değil; ama sayıları çok fazla olan, şimdi bizim hazırlayıp Yüce Meclisinize takdim ettiğimiz tarzda bütçe hazırlayan ülkeler arasına girmiş oluyoruz.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Kim bilecek onları?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Bakınız, aynı kuruluşun Malî İstatistikler Kitabında şöyle bir ifade var: «Sadece Türkiye ve Ürdün'e ait bölümlerinde iç ve dış borç anapara geri ödemelerinin gider rakamlarına dahil olduğu, zira bu ödemelerin ayrıca belirlenemediği» dipnot halinde ifade edilmiştir. Burada dokümanlar vardır, ülkelerin bütçe örnekleri vardır, herkese takdim etmeye hazırım.

Çok önemli bir husus olmamakla beraber, bakınız, ben sizin bilgilerinize bazı rakamlar arz edeceğim.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Fonlarda, bütçe dışı toplanan paralar ne olacak bakalım?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Eğer eski yıllardaki Yüce Meclise takdim edilmiş olan bütçelerde, bütçe hazırlama tarzı bugünkü gibi olsaydı, bütçe açığı ne olurdu; eski yıllarda bizim baktığımız, gördüğümüz açıklar ne olmuş, bir bakalım, fazla vaktinizi almayacağım.

Sayın milletvekilleri, mesela, klasik tasnifte, 1978'de bütçe açığı 24, yeni tasnifte yapılsaydı bütçe 27,4 milyar olurdu. 1979'da bu rakam 60,2 ve 88,4 olarak karşımıza çıkıyor. 1981 yılında bütçe açığı klasik tasnifte 96,4 ve eğer yeni tasnifte hazırlansaydı bütçe, bu, 117,2 olacaktı.

Şimdi yukarıya gelelim; 1985 yılında bütçe açığı eski tasnifte 506,9 milyar lira ve yeni tasnifte ise 781,6 milyar liradır.

Değerli milletvekilleri, yani bütçeyi küçültmek, bütçe açığını küçültmek, devlet borçlarını Yüce Meclisin murakabesinden kaçınmak için değil. Bütçeyi, olması gereken şekilde hazırlanmış olan hükümetimiz, 1986 yılı bütçesini tasviplerinize sunmuş ve bugün uygulamaktadır; 1987 yılı bütçesi de aynı anlayışla ve aynı görüşle hazırlanmış olup, Yüce Meclisin takdir ve tasviplerine arz edilmiştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Bu tatbikatta fonlar da var mı?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Fonlar, Özal'ın özel bütçesi.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; gene birtakım rakam farklılıklarını şu meşhur tütün konusunda da görüyoruz. Bunları burada çok tartıştık ve «1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu ne getiriyor, ne götürüyor?» diye uzun uzun konuştuk. 1177 sayılı Tütün Tekelinin değişiklikten önceki haliyle, birkaç çok önemli hususunu tekrar hafızalarınıza sunuyorum.

AHMET MEMDUH YAŞA (İstanbul) — Fonlardan ne haber Sayın Bakan?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Hay hay efendim, fonlardan da bahsederez; hiç gönül bırakmayız.

1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanununda yapılan değişiklikten önce, Tekel işletmeleri tütün piyasasını açmadan önce alım ve satım yapmak yasaktı ve Tekel de bu piyasaları ne zaman açardı?.. Ancak, Şubat, Mart ve Nisan ayında. Biz gittik ve sizin iddia ettiğinizin tam tersine, köylülerimizle çok konuştuk; oralarda tütünün nasıl kırıldığını, nasıl istif yapıldığını, nasıl balya yapıldığını ve ondan sonra da kanun korunmadan yoksun olan tütün köylüsünün nasıl istismar edildiğini gördük.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hayatında tek bir tütün fidesi görmedin sen Sayın Bakan.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Tüccar tarafından mı?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri lütfen efendim...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Evet, nasıl istismar edildiğini gördük. O istismarların ortadan kaldırılması, tütüncünün emeğinin bir teminata bağlanması, anasından emdiği ak süt gibi helal olan alın terinin en iyi şekilde değerlendirilmesi için, Tütün Ka-

nununda değişiklikler yaptık. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Ama bu değişiklik, maalesef, işte oralarda, «Tekel kaldırılmıştır» diye tanıtıldı köylü vatandaşımıza.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Şimdi gidin görün, tütüncü kan ağlıyor.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — İşte, bakiyiz, nasıl bir anlayış farkı ve nasıl bir done saptanması. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — O lafları gidin, bir çiftçiye söyleyin, o zaman cevabını alırsınız.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Cesaretiniz varsa köylüye söyleyin.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — İster-seniz, Manisa'da bir daha seçim yapalım.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Devam edin Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; burada çok ağır ithamlar yapıldı, birçok sayın konuşmacı «Tütün Kanununda yapılan değişikliklerle Türk tütününü ortadan kaldırılmak istenmektedir; bu memlekette Virjinya tütününü ekilmesine imkân sağlanmaya çalışılmaktadır» dedi.

SALİM EREL (Konya) — Yalan mı?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Bakınız, ben birkaç gün önce Burdur'un Bucak yöresinde idim, vatandaş hep bize geliyor; üç senedir kan ağlıyor dediğiniz vatandaş, «Biz, Bucak'ta Virjinya tütününü üretiyoruz; bize bunu 1938'lerde ekmeyi öğrettiler; ama bizim alın terimiz para etmiyor, biz ne yapacağız; bugüne kadar kimse bize sahip çıkmadı» dediler.

SALİM EREL (Konya) — Siz sahip çıktınız; belli değil mi!

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Gittik, baktık - hakikaten, zamanın Tekel Bakanlarından birisi de gidip bakmış - «Yapılan ne?» diye sorduk; aldığımız cevap «Hiç» idi. Pekâlâ, eğer bu memlekette Virjinya tütününü yetiştirilmesi bir suç, Türk tütününe bir ihanet gibi lanse ediliyorsa, 1938'lerde, 1942'lerde Bucak'ta Virjinya tütününü yetiştirmeye çalışanların maksadı neydi acaba? (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Yapılan çalışmalarda, hiçbir zaman ve hiçbir şekilde Türk tütününün ortadan kaldı-

rılması veya geriletilmesi istikametinde söylenen en ufak bir söz, bir ifade var mıdır? Ama biz, «Arkadaş, ne ekersen ek; ek tabana, sat devlet babaya; getir lahana yaprağı gibi tütünü, biz gene öderiz senin paranı» zihniyetinden yana da değiliz. Biz, hakikaten binbir meşakatte üretilen hakikî Türk tütününün en iyi şekilde ve en iyi kalitede üretilmesinden yanayız.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Hikaye o, hikaye.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Türk tütününün, dünya tütüncülük piyasasında rekabet edebilme şansını muhafaza etmesinden yanayız. Biz, haksız kazançtan yana değiliz, olmadık, olmayız da.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Hayalî ihracat ne oluyor?

SALİM EREL (Konya) — Vurgunculara milyarları ödüyorsunuz.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Şikâyet edenler, işte o haksız kazançlara alışmış olanlardır. Bir arkadaşımız «Efendim, siz tütünleri yaktınız» dedi; sanki ilk defa tütün imha eden bizmişiz gibi.

SALİM EREL (Konya) — Milleti yaktınız, tütünü bırak.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Bizden önce de imha edilen tütünler var. Hatta, çok sayı konuşmacılardan bir tanesininde imha kararının altında imzası var; ama bunları unutup, bu kürsüde sanki ilk defa biz tütün imha ediyormuşuz gibi konuşması, doğrusu bir kavram kargaşası yaratmak değil de nedir?

Değerli arkadaşlar, düşününüz, yüzbinlerce kilo tütünü Tekelin depolarında stoklayacaksınız, stoklarımız yetmeyecek, yüzbinlerce motrekare sahayı kalkıp kiralayacaksınız, hiçbir işe yaramayan bu tütünlere bakmak için bir sürü masraf yapacaksınız - işçilik, gelip - gitme masrafları vesaire - ve o kötü tütüne, hiçbir işe yaramayan tütünü yetiştiren insanlara, kalkıp açıktan para ödeyeceksiniz, «Bu benim tütüncülük politikam» diyeceksiniz; ondan sonra, bu füzuli ödediğiniz paraları kalkıp, benim, kıraç arazide alın teri dökerek binbir meşakatte tütün üreten ve emeğinin karşılığını almayı bekleyen köylüme parayı, onlara önce paraları harcadıktan sonra kalanını vereceksiniz... Bu mudur adalet? İşte, biz bundan yana değiliz. Biz lüzumsuz stoklardan, lüzumsuz ödenen depo kiralalarından, boş yere harcanan işçilik-

lerden yana değiliz. Toplanan paraları alın terini dökene vermekten yanayız.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Hayalî ihracatçılara ödüyorsunuz, onlara da ödemeniz ne olur?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Akfa'ya vereceğinize onlara da verin. (SHP sıralarından gü-rültüler)

SALİM EREL (Konya) — Sayın Bakan, bu konuşmanızı TRT'den de niye yapmıyorsunuz?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri lütfen...

SALİM EREL (Konya) — Bu konuşmayı akşam televizyon aynen nakletsin.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Değerli milletvekilleri, üç yıldan beri uygulanan politikalar başarıyla devam etmektedir. İyi tütün üreten tütüncü, kendisine neyin faydalı neyin faydasız olduğunu gayet iyi bilmektedir. Belki uygulamalarda bazı aksaklıklar ortaya çıkar, çıkmıştır; ama o aksaklıkları gidermek de yine bizim görevimizdir. İşin takipçisiyiz; hiç endişe buyurmayınız. Türkiyemizde 400 - 450 bin ailenin, aşağı yukarı ikibuçuk üç milyon vatandaşımızın geleceği demek olan, memleketimizde fevkalade önemli ekonomik ve sosyal yeri olan tütün üreticiliği ve Türk tütüncülüğü konusunda, inanınız, en az sizler kadar hassasız ve bu konunun en iyi şekilde gelişmesi için başarıyla uyguladığımızı inandığımız uygulamaları, müsaade ederseniz, ısrarla ve kararlılıkla devam ettireceğiz.

Çok değerli milletvekilleri, birçok sayın konuşmacımız konuşmasında «Dış borç yükü son yedi yılda ikiye katlanarak millî gelirimizin yarısını - yüzde 54 olarak ifade ettiler - aşmıştır» dedi. Bu konuda bir açıklama yapmak istiyorum.

1979 yılında tespit edilen 14,2 milyar dolarlık dış borç, 1986 Haziran sonunda 28,2 milyar dolara ulaşmıştır; ancak değerlendirmemizi yaparken 1979 yılından bu yana yapılan ertelemelelerin, bunların faiz yükünün, rezerv artışının ve alacaklarımızdaki artışların da göz önünde tutulması gerekir

Değerli milletvekilleri, 1979 yılı borç stoku 14,2 milyar dolar, 1979 - 1983 yılları arasında yapılan erteleme 1,1; ertelenmiş borçların refinansman faizi 4,5 milyar; rezerv artışı finansmanı 2,5 milyar; dış ülkelerden alacak artışı 1,4 milyar olup, bunun toplamı 23,7 yapıyor. İthalat finansmanı için alınan yeni kredilerin tutarı ise 4,5 milyar dolardır ve toplam, ifade edildiği gibi, 28,2 milyar dolar rakamına ulaş-

maktadır. Ancak, görüleceği gibi, dış borçlarımızda meydana gelen artışın salece 4,5 milyar doları ithalat finansmanına gitmiştir ve bu da aşağı yukarı yıllık 500 milyon dolarlık bir ek borcu ifade etmektedir.

Değerli milletvekilleri, rakamlar yanlış demiyorum; ama kavramlar yanlış. O bakımdan, bu kavramları çok iyi tarif etmemiz ve tenkitlerimizi yaparken mutlaka aynı bazdan konuşmamız lazım.

Sayın milletvekilleri, çok değerli bir konuşmacı, grubu adına konuşma yaparken, vasıtalı vergilerin gayri adil olduklarını, oysaki, ülkemizde bu tür vergilere ağırlık veriliyor olduğunu ifade ettiler. Zannediyorum, vasıtalı vergilerden kastettikleri, 1985 yılından bu yana uygulanmaya başlattığımız Katma Değer Vergisidir. Vergi gelirlerinin vasıtalı vergilerden mi, yoksa vasıtasız vergilerden mi alınması gerektiği, hangisinin daha adil olduğu tartışması mutlaka yapılabilir. Ancak, değerli milletvekilleri, bugün itibariyle dünyanın pekçok ülkesinde, bizim ancak 1985 yılında uygulamaya koyabildiğimiz Katma Değer Vergisi uygulaması vardır ve başarıyla devam etmektedir ve vergi gelirleri içinde en büyük paya sahiptir. Adil olduğu veya adil olmadığı tartışılabilir; ama şurası muhakkaktır ki, «Adil değildir» dediğiniz bir verginin içeriğinde dahi, kendine özgü bir adaleti sağlamak mümkündür. Nitekim, biz Katma Değer Vergisi uygulamasında bazı hususları eğer hatırlarsak, Katma Değer Vergisinin adaleti hakkında daha net bir yargıya sahip olabiliriz. Katma Değer Vergisi, her şeyden önce, memleketimizin en büyük eksiklerinden bir tanesi olan belge düzenini mecburi bir şekilde yerleştirme açısından adaleti getirmektedir. Çünkü, Katma Değer Vergisinde, yapılan alışverişlerin bir önceki alışverişten mahsup edilmesi suretiyle herkesin, zincirin her halkasında katma değer yaratanların birbirlerine harcamalarını mahsup etme imkânı getirilmiştir.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sonuçta ne oldu Sayın Bakan?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sonuçta, beklediğinizin çok üzerinde, fevkalade yüksek vergi gelirleri tahsil ediliyor, vergi gelirlerinin sağlam kaynaklara dayandırılması imkânı sağlanıyor.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Hangi çoğunluktan alıyorsunuz bu vergileri?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sonuçta, bütçe harcamalarının vergi gelirlerinden karşılanma oranı artıyor. Bu oranları, rakamları, seneler

itibariyle gelişmeleri, hep saymak mümkün; ama anlamak lazım, ama anlamak istemek lazım. (ANAP sıralarından alkışlar)

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Çok kazanandan çok, az kazanandan az almak lazım.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, Katma Değer Vergisinde, yüksek malumunuz olduğu üzere, sizlerin tasvibi ile Bakanlar Kuruluna bazı yetkiler verilmiştir. Bakanlar Kurulu, kendisine verilen yetkileri kullanmış...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — O yetkide tasvibimiz yok.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — ... Ve bakınız - lütfen kayıtlara geçsin - bu verilen yetkide tasvibi olmadığını söylüyor sayın milletvekili Bakanız bu yetki ne? Bu yetki; Bakanlar Kuruluna, temel gıda maddelerinde Katma Değer Vergisini sifıra kadar indirebilme yetkisidir; buna karşı olduğunu söylüyor milletvekili; lütfen kayıtlara geçsin (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)

ARIF TOPRAK (Niğde) — 51 milyon insanın kullandığına yapıyorsunuz.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Reformu deforme ettiniz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Buradan nasıl yetki aldınız Sayın Bakan? Nasıl bir yetki aldınız? Yüzde 2 diye aldınız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, hatibin sözünü kesmeyin.

Sayın Bakan, devam edin.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Teşekkür ederim Sayın Başkan.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Nasıl bir yetki aldınız? Yüzde 5 lüks tüketim mallarına diye aldınız, şimdi ne yaptınız?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Çok değerli milletvekilleri, temel gıda maddelerinde sifıra kadar indirebilme yetkisi Bakanlar Kuruluna verilmiştir; Bakanlar Kurulu, kanun çıktığından bu yana, bu yetkisini sıfır olarak kullanmaktadır. Bunun dışında yaptığımız son düzenleme ile, özellikle sağlık hizmetlerinde ve ilaç harcamalarında, Katma Değer Vergisinin yüzde 5 olarak uygulanacağı hususu da gündeme getirilmiş; yine sizlerin tasvibinizle kanun Meclisten geçmiş, uygulamaya başlanmıştır.

Dar gelirli ve sabit gelirli vatandaşlarımızın, kazançlarının önemli bir bölümünü temel gıda maddeleri ve sağlık hizmetleri için harcadığını düşünürseniz, adil olmadığını tartıştığımız, ifade ettiğiniz Katma Değer Vergisinde adaletin kendiliğinden mevcut olduğunu mutlaka teslim edeceksiniz. (SHP sıralarından gürültüler)

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Lüks tüketim mallarını niye anlatmıyorsunuz?

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Yüzde 15'i anlatsanıza. Yetkiyi nasıl kullandınız, hangi gerekçeyle; onu da anlatsanıza? Yüzde 2'yi anlatsana.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Sayın Bakan... (Gürültüler)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Yüzde 2'yi nasıl kullandınız? Lüks tüketim malları diye aldınız, gerekçe de öyle yazıyordu; onu da anlatsana, onlar da zabıtlara geçsin.

BAŞKAN — Sayın Can, bir dakika...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sayın Başkanım, muhatabım, müsaade ederseniz sizsiniz efendim.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Biz kürsüden bunları konuştuk.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Sayın Bakan hükümet adına cevap vermektedirler; bu, sizin görüşlerinize uymayabilir, doğaldır. Hemen sözünü kesmemiz, müdahale etmemiz içtüzük gereğidir. Sırası geldiğinde cevaplarınızı verirsiniz.

Devam edin Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; çok sayın bir konuşmacımız, «Vergi taksitlendirme yoluyla şirketlere yardım edilmektedir» buyurdular. Vergilerin nasıl erteleneceği, taksitlendirileceği kanunlarda açıkça ifade edilmiştir. Eğer bir şirket ödemede zorluk çekiyor ise, vergi borcunu taksitlendirmek için bakanlığımıza başvurur; bakanlığımız kanunun kendisine verdiği yetkiyi kullanır, şirketin bünyesini inceler, eğer şirketin bünyesi bu ertelemeyi yapmaya müsait ise ve erteleme yapıldığı zaman durumunu düzeltebilecek, ekonomik hayatına devam edebilecek ve vergi borçlarını ödeyebilecek bir durum arz ediyorsa, müracaat kabul edilir ve vergi ertelenmesi yapılır. Ancak, vergi ertelenmesi ile ilgili - yine hepiniz hatırlayacaksınız, 1985 yılı sonunda yapılan kanun değişiklikleriyle - yüzde 54 tescil faizi alınmaktadır. Ayrıca, eğer bu konuda bir ceza

olursa, bunların masrafa geçmeyeceği hususu da, muhakkak malumlarınızdır.

Sayın Başkan, yüce Meclisin değerli üyeleri; sözlerimi uzatmak, tenkitlere cevap vermek, hemen her konuda, maalesef birtakım görüş ayrılıklarında olduğumuzu ve bazen kavram kargaşasının bu Mecliste artık yaratılıyor olduğunu ifade etmemiz mümkün; ama ben sözlerime müsaade ederseniz daha fazla devam etmeyeceğim. (SHP sıralarından «Devam et» sesleri) Çünkü rakamlar, çünkü takip edilen politikalar, çünkü alınan neticeler ve göstergeler, uygulamakta olduğumuz politikaların doğruluğunu göstermektedir.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Ortadireğin ortadan kalktığını göstermektedir.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — Ortadireğin mutlaka güçleneceği istikametindedir. (SHP sıralarından «Mümkün değil» sesleri)

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Hâlâ mı yanı?..

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Devamla) — 1986 yılı Bütçesi ve 1987 yılı Bütçesi, memleketimizin huzuru ve milletimizin refahı yolunda fevkalade önemli birer dokümandır. Bu dokümanların, bu hazırlıkların, memleketimiz için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni ediyor, hepinizi saygı ve sevgi ile selamlıyorum.

Sağolun efendim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Hükümet adına cevap vermeye...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Bakana sorularımız var Sayın Başkan.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sorumuz var Sayın Başkan.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Sayın Başkan, Sayın Bakandan cevaplandırmasını istediğimiz sorularımız var.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, soru sormanın yeri var; sorularınızı alacağım.

Hükümet adına cevap vermeye devam etmek üzere Sayın Başbakan söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Başbakan. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hükümetimizin 1987 yılı Bütçe Kanunu Tasarısı münasebetiyle sayın mu-

halefet sözcülerinin yaptıkları konuşmalara, bu konuşmalarda serdedilen fikirlere, düşüncelere, uyarılara; bunlar hakkındaki görüşlerimizi belirtmek, aynı zamanda mütemmim açıklamalar yapmak için huzurunuzda gelmiş bulunuyorum. Sözlerimin başında, yüce Meclisi saygı ile selamlıyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, 1983 yılında, bundan takriben üç yıl önce - üçyılımıza yaklaşıyoruz - Anavatan İktidarının ilk hükümetinin programını bu Mecliste arz etmiştik. Bu aramızda, üzerinde durduğumuz ve o gün gene anamuhalefet ve muhalefet partisi liderlerince -bugün değişmiştir- onlarca...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Bizde demokrasi var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ... yapılan muhalefetlerde nazarı dikkatimizi celbeden...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Şimdi sizin içinizde onlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Üç sene evvelden bahsediyorum.

O zaman bizim hükümet programımızı tenkit edenler, bu programın, seçim beyannamesinin bir nevi kopması olduğunu söylemişlerdi.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Ali Bozer'di onu söyleyen.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Söyleyenlerin hepsi oraya geçti.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Seçim beyannamesinin kopyası olduğu doğrudur. Onu da ifade ettim, dedim ki: Bizler, milletten oy alarak buraya geldik. Seçimde ne vaat ettiysek, onu hükümet programına koymadığımız takdirde, siz karşımıza çıkarsınız, tenkit edersiniz. Esas tenkit edilecek, seçimde vaat edip de, yapmadıklarımızdır. Doğrusu budur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — «Yüzde 32'ye düşürdük sizi» dedi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen hatibin sözünü kesmeyin.

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, biz şuna inanıyoruz; gayet tabii muhalefet partisi sözcülerinin, şurada takdim edilmiş bütçeyi, bir nevi desteklemeleri mümkün değildir. Aksi takdirde, muhalefet vazifelerini yapmamış olurlar. Zaten, genelde dikkat ederseniz, muhalefet vazifesini yapmadığınız ve bu vazifeyi basının yaptığı

söylentileri gitgide yaygınlaşmaktadır. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — O sizin görüşünüz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bizim için önemli olan, sizin burada söylediklerinizdir tabii. Açık ifade ediyorum, neticede anlayamadığımız çok nokta olacaktır; bu anlayamadığımız noktalar üzerinde de, hakem, millettir. Seçime gideriz, seçime gittiğimiz zaman bunların hepsi birer birer meydana çıkar.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Hemen, hemen.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Yasaklardan ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çok fazla heveslenmeyin, 28 Eylül'den sonra seçimler yapıldı; birazdan onların neticelerini de sizlere vereceğim.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Bütçe ile seçimin ne alakası var Sayın Başkan?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yüzde 32'den bahset.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, yerinizden söz atarak konuşmacının sözünü kesmeyiniz.

Sayın Başbakan, devam ediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Son seçim yapılan yerlerden Silifke, Mardin - Kızıltepe, Nevşehir - Derinkuyu, Kığı - Yedisu, Bayındır - Zeytinova bölgelerinin hepsini topladık, netice şudur...

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Kızıltepe'yi bir toplayın bakalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1984 yılında yapılan bu seçimlerde Anavatan İktidarının aldığı oy oranı bu yerlerde yüzde 30,5'tir; 1984 mahallî seçimlerinde SHP'nin o tarihte Halkçı Parti ile bir arada aldığı oy oranı yüzde 24,9; yani yüzde 25'tir. Doğru Yol Partisinin yüzde 21,6, bağımsızların ise yüzde 23'tür.

1986 yılında yapılan mahallî seçimler sonucunda ise rakamlar şöyledir:

Anavatan Partisinin aldığı oy nispeti yüzde 37,2'dir; yani oy oranı yüzde 30,5'tan yüzde 37,2'ye yükselmiştir. SHP'nin biraz artışı var; yüzde 25'ten yüzde 26'ya yükselmiştir. Doğru Yol Partisinin oy oranının ise yüzde 21,6'dan yüzde 17,5'a düştüğünü görüyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar)

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin) — Var mısınız seçime?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Başbakan, Başbakan mı olmayı düşünüyorsunuz, yoksa belediye başkanı mı?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Oyların yarısını devlet baskısıyla aldınız tabii.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, gayet tabii, sözlerimin başında da ifade ettiğim gibi, muhalefet ile birçok konuda anlaşmamız mümkün değildir; ama anlaşmıyoruz diye kavga etmemiz de mümkün değildir. Biz, meseleleri uygar bir anlayış içinde her zaman tartışmaya hazırız ve her zaman da tartışırız. Çünkü neticede, demokrasiye inanmışsak, bu işte milletin hakem olacağını da çok iyi biliriz.

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Yasakları kaldırın, yasakları.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlara da geleceğim, merak etmeyin.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası başlangıç kısmında aynen şöyle diyor: «Hiçbir düşünce ve mülahazanın, Türk millî menfaatlerinin, Türk varlığının Devleti ve ülkesiyle bölünmezliği esasının, Türklüğün tarihi ve manevî değerlerinin, Atatürk milliyetçiliği, ilke ve inkılapları ve medeniyetçiliğinin karşısında korunma göremeyeceği ve laiklik ilkesinin gereği kutsal din duygularının, Devlet işlerine ve politikaya kesinlikle karıştırılmaya çağrı...»

Gene, Anayasamızın «Cumhuriyetin nitelikleri» kısmında 2 nci maddesinde diyor ki: «Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir.»

ARİF TOPRAK (Niğde) — Uygula o zaman.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Aynı Anayasamızın 4 üncü maddesi «Anayasamızın 1 inci maddesindeki Devletin şeklinin Cumhuriyet olduğu hakkındaki hüküm ile, 2 nci maddesindeki Cumhuriyetin nitelikleri ve 3 üncü maddesi hükümleri değiştirilemez ve değiştirilmesi teklif edilemez» diyor.

CAHİT TUTUM (Balıkesir) — Mülk satışını ona dayanarak iptal ettirdik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta bu hüküm, bundan evvelki 1961 Anayasasından farklıdır. 1961 Anayasasında sadece «Cumhuriyet değiştirilemez» şeklinde bir hüküm vardır.

Şimdi, yeni Anayasamızın 24 üncü maddesi de şöyle diyor: «Herkes, vicdan, dinî inanç ve kanaat hürriyetine sahiptir.

14 üncü madde hükümlerine aykırı olmamak şartıyla ibadet, dinî âyin ve törenler serbesttir.

Kimse, ibadete, dinî âyin ve törenlere katılmaya, dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz...»

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Diyarbakır'da zorlandılar ama.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «... dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Din ve ahlak eğitim ve öğretimi Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi ilk ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitim ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanunî temsilcisinin talebine bağlıdır.

Kimse, Devletin sosyal, ekonomik, siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa, din kurallarına dayandırma veya siyasî veya kişisel çıkar yahut nüfuz sağlama amacıyla her ne suretle olursa olsun, dini veya din duygularını yahut dince kutsal sayılan şeyleri istismar edemez ve kötüye kullanamaz.»

Şimdi, burada geçen bir de 14 üncü madde var, onu da okuyayım, diyor ki 14 üncü madde: «Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamazlar.»

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Kulağına kar suyu kaçmış.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, burada Anayasaya göre yemin etmiş milletvekillerimizin hiçbirinin şu maddelere aykırı düşünceleri olduğunu hiçbir şekilde kabul etmiyorum. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

M. SEYFİ ÖKTAY (Ankara) — Bütün bu saydığımız maddelere aykırı düşüğümüzü Anayasa Mahkemesi saptadı.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Anayasa Mahkemesi suçüstü yakaladı.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Anayasa Mahkemesi saptadı.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sayın Başbakan 67 nci madde ne diyor?

SALİM EREL (Konya) — 84 üncü madde ne diyor?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, soru sormayınız, sözü kesmeyiniz.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Sayın Başbakan 84 üncü maddeyi de okuyunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha okuyacağım, daha okuyacağım merak etmeyin.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Bu vesile ile Anayasaya aykırılıklarımızı okumuş oldunuz Sayın Başbakan...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yargıtay Başkanı (şimdi emeklidir) Sayın Nihat Renda, bu adalet yılını açısında bir konuşma yaptı; konuşmasında burada da önemle üzerinde duracağımız pasajlar var. Aynen şöyle söylüyor; «Bugün yurdumuzun çözüme kavuşturulması gereken birçok sorunları, mevcut hukuk düzeni yönünden bazı sıkıntıları elbette vardır. Esasen kusursuz hiçbir rejim, dünya üzerinde mevcut değildir. Bunun gibi, hukuk devleti idealinin hiçbir ülkede tam olarak gerçekleştiği de iddia edilemez. Gerçek şudur ki, yurdumuzda insan hakları ve özgürlükler konusunda, olması gereken ile olan açılardan yapılan karşılaştırma ve değerlendirmeler, bu ikisi arasında çok önemli mesafeler kaydedildiğini ortaya koymuştur.

O halde, sorunlara asla karamsarlık, umutsuzluk içinde değil; iyimserlikle yaklaşarak, yakın tarihimizde ve gözlerimizin önünde cereyan eden olaylardan sonuçlar çıkarılarak, gelecekteki tutum ve davranışımızı belirlemek, sanıyorum en isabetli yol olacaktır. Çünkü, demokrasinin temel öğelerinden biri ve en önemlisi, toplumda hoşgörü ve saygı ortamının yerleşmesidir. Böyle bir ortam oluşmadıkça, siyasal inançlara ve faaliyetlere yadırgamadan ve düşman olmadan bakabilme alışkanlığı toplumda bir duygu olarak yerleşmedikçe, fertler ve siyasal güçler arasındaki ilişkiler «yumuşak ve esnek bir zeminde sürdürülmedikçe, Anayasanın ve yasaların tanıdığı haklar ve özgürlükler ne kadar mükemmel olursa olsun, toplumun huzurunun ve uygar ilişkilerin giderek bozulması mukadderdir.

İnanıyorumki, bu duyguyu yüreklerimize doldurduğumuz, mevcut hukuk düzenini oluşturan kurallara karşı gelmediğimiz, önyarguları ve saplantıları, özellikle bilgili ve daima haklı görünmek tutkusunu terkettiğimiz takdirde, siyasal rejimimiz giderek daha güçlenecek; böylece özlemini çektiğimiz düzeye erişecektir.»

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başbakan, Meclisi icazetle mi idare edeceksiniz?

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başbakan iyi ders vermiş.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — İşkenceden ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz bunlara, bu sözlere yürekten inanıyoruz. Çünkü, biz buraya Anavatan iktidarı olarak geldiğimizde, insan sevgisiyle dolu olarak geldik; bunu da herkes biliyor. (ANAP sıralarından alkışlar, SHP sıralarından gürültüler)

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Devrinizdeki işkencelerden ölenlerin sayısını biliyoruz.

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Ders almamışlar hâlâ.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, sorularınızı sonra sorarsınız.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Okumuşlar, yine daha ders almamışlar; o okuduğu şeyi birkaç defa daha okuması lazım. (ANAP sıralarından gürültüler)

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Dinle, dinle...

BAŞKAN — Sayın Sağesen... Sayın milletvekilleri... Buyurun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Cumhuriyeti kurulduğundan bu tarafa, özellikle demokratik sistemin yerleştiğinden bu tarafa, siyasal partiler tek parti döneminden, çok partili döneme geçildiğinden bu tarafa laiklik konusu, irtica konusu devamlı münakaşa edilen konulardan biri olmuştur.

Ben aslında, bu konunun münakaşasının, şu söylediğim çerçevenin dışında yapılmasının memlekete bir fayda getirdiği kanaatinde değilim. Bu mesele, memleketimizde maalesef birtakım bölünmelere ve haki-katen irtica peşinde olan veya devletin düzenini değiştirmek isteyenlere bir nevi imkân sağlamaktadır. Bunun üzerinde fevkalade hassasiyetle durmamız lazım.

SALİM EREL (Konya) — İrticanın olduğuna inanıyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) -- Bakınız, anarşi ve terör gibi tehlikeleri demokrasi içinde yenebilecek olgunluk ve kararlılık, bugün için devletimizde en az Batıdaki kadar vardır. Bundan hiçbir şüphemiz yok. Zira, Batı toplumlarındaki laik anlayış, din hürriyetinde kısıtlama değil, din hürriyetinin bizzat kendisidir. Laik Batı ülkelerinde bu hürriyet öylesine geniş ki, orada yaşayan Türk vatandaşları bunu, emsali kendi ülkelerinde dahi görülmeyen bir biçimde kullanmaktadırlar. Bunu hepimiz biliyoruz. (SHP sıralarından gürültüler)

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Meclis-tekilere tehdit mektupları yazmaktadırlar.

BAŞKAN — Sayın Sağesen, sayın milletvekilleri lütfen... (Gürültüler)

Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başbakan, bizim o ülkelerden farklı olduğumuzu kabul etmiyor musunuz? (ANAP sıralarından «Sus» sesleri, gürültüler)

İSMET OKTAY (Eskişehir) — Sus, devamlı laf atıyorsunuz, susun.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen bir dakika dinleyiniz.

Muhterem arkadaşlarım, çifte standart kullanılmasını siz söylediniz. Niçin çifte standart kullanıyoruz?..

İrtica, din hürriyetinin geniş şekilde kullanılmasından değil, kısıtlanmasından doğar. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri) Nitekim, bu gerçeği, irtica konusunun en çok işleyen, dinin politikaya alet edildiğini en çok iddia eden bir parti, ilk defa Türkiye'de din eğitimini getirmiştir. Evet, böyledir. 1946 senesinde...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başbakanın incileri!

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — O zaman başka parti yoktu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet; ama, kendileri getirmişlerdir.

Yine aynı konularda, 1970'li yıllarda - 1973, 1974'te - dikkat ederseniz, ahlak derslerinin okullara konulması da, yine zannediyorum Ecevit Hükümeti, Ecevit'in Başbakanlığı sırasında olmuştur.

SALİM EREL (Konya) — Kimse din eğitime karşı değil.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Eğitimle irticanın ne alakası var?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, benim bunlara bir itirazım yok, «doğru» diyorum.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — O doğru da, irtica ile onu birleştiremezsiniz. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Laikliği dine karşı olarak mı görüyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zaten bugünkü eğitim sistemimizin esası - demokratik hayatımızda - Atatürk ilkelerinin uygulanmasından ibarettir. Bu ilkelerde hiçbir sapmanın olmadığı; baki- nın aynen kendisi, Büyük Atatürk ne diyor: «Laiklik, asla dinsizlik olmadığı gibi, sahte dindarlık ve büyü- cülükle mücadele kapısını açtığı için, hakiki dindarlı- ğın gelişmesi imkânını temin etmiştir. Laikliği dinsiz- likle karıştırmak isteyenler, terakkinin ve canlılığın düşmanlarıyla, gözlerinden perde kalkmamış Şark ka- vimlerinin fanatiklerinden başka kimse olamaz.» (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

SALİM EREL (Konya) — Bizim için mi, sizin için mi söylemiş o sözleri?

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Biz de onu söylüyoruz.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Sizin mil- letvekilleriniz okusun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Bizim dinimiz, en makul ve en tabii bir dindir...» yine kendisinin söylediği, «... ve ancak bundan dolayıdır ki, son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için, akla, fenne, ilme ve mantığa tetabuk etmesi lazımdır.»

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Onu bilmek lazım, onun için anlamak lazım, tatbik etmek lazım. (ANAP ve SHP sıralarından gürültüler)

ALİ BABAOĞLU (Nevşehir) — Siz anlamazsınız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı ko- nuşmayınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız değerli milletvekilleri, din eğitimi bizde Millî Eğitim Bakanlığına verilmiştir. İmam hatip okulları Millî Eğitim Bakanlığına bağlıdır; buna mukabil çok beğendiğimiz Avrupa'da din eğitimi, dinî cemaatlere, kiliselere tam bir serbestiyetle bırakılmıştır.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — On- larda şeriat tehlikesi yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika, dinleyin lütfen. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen müdahale etmeyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'de ise böyle bir uygulama, toplumun sosyal ve kültürel yapısı dolayısıyla uygun görülmemiştir; biz de aynı kanaatteyiz. Bu amaçla, okul dışı din eğitimi çeşitli şekilde denetime tabi tutulmakta ve Anayasaya aykırı uygulamalara fırsat verilmemektedir; Anayasadaki esaslar neyse buna uyulmaktadır.

SALİM EREL (Konya) — Denetime tabi tutuyor musunuz? DPT'den ne haber!

BAHRİYE ÜÇÖK (Ordu) — Anayasanın kendisinde çelişki var. (ANAP sıralarından şiddetli gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Anayasada çelişki var» dediğiniz zaman, buradaki yemininizi nasıl yaptığınızı ben merak ediyorum. (ANAP sıralarından, «Bravo» sesleri, alkışlar)

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — DPT'deki deli mi, değil mi?

SALİM EREL (Konya) — Millî Savunma Bakanlığına kim vekâlet edecek?

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

Devam ediniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, buraya devamlı getirilen, muhalefet sözcüleri ve özellikle anamuhalefet partisi sözcüleri tarafından getirilen bir husus daha var, o da güvenlik soruşturmaları: Bu konuda da biraz yüce Meclisi aydınlatmak istiyorum.

SALİM EREL (Konya) — İrtica hakkında konuşma yapmayalım mı?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Okul dışı eğitimden bahsetmediniz, onu anlatın. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zannediyorum benim ne söylediğimi anlayan anlamıştır.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Hiç anlamamışsınız. Okul dışındakileri söyleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Güvenlik soruşturmaları : Sayın Anamuhalefet Partisi Lideri dedi ki : «Bunun bir yasal dayanağı yok.»

Yasal dayanağı olup olmadığını, yani yasal dayanağın gerekip gerekmediğini bilmiyorum, gerekip gerekmediğini söyleyemem. Yalnız...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gerekmeden bir şey yapılmaz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Aradınız, aradınız, yasal dayanağı buldunuz...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Başbakan söylemeyecek de kim söyleyecek?

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Binlerce genç istikbaliyle oynuyorsunuz.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, müdahale etmeyiniz, dinleyiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yalnız, güvenlik soruşturmalarının başlangıcında bir Bakanlar Kurulu (kararnamesi var; bundan sonraki bütün genelgeler bu kararnameye dayanmış. Bazı hükümetler devrinde de bu kararnameden çıkarmalar ve ilaveler yapılmış. Bu kararnamenin tarihi 30.3.1964'tür; Sayın merhum İsmet İnönü'nün Başbakanlığı sırasında. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — O günkü kap-samıyla bugünkü arasında bin kere fark var; hiç mukayese edilemez.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — O zaman tarafsız tatbik ediliyordu, şimdi tek taraflı tatbik ediliyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, araştırdığımız yasal dayanak budur.

ARİF TOPRAK (Niğde) — İyi araştırın, Sayın Başbakan.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bugünkü güvenlik soruşturmasıyla o günküün hiç alakası yok Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi geleceğim.

Kararnameye, ileriki yıllarda, 1972 yılında, o zamanki hükümet bir ilave daha yapmış; ondan sonra 1973 yılında bir ilave daha yapılmış, o hükümetler zamanında. Kararnamenin ilk genelgesi, yanlış hatırlamıyorsam, 1978 veya 1979 yılında Sayın Ecevit zamanında çıkmış. (ANAP sıralarından gürültüler)

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dinleyelim, durun bakalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Lütfen... Çünkü, siz istediniz, ben izahat veriyorum.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Niye şikâyet ediyorsunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Kimseyi şikâyet etmiyorum.

1980 senesinde bu genelgede, zamanın hükümeti (12 Eylül'den sonraki hükümet) tarafından bir değişiklik daha yapılmış; Başbakan tarafından bir slave genelge çıkarılmış. Biz geldiğimizde bunları bulduk; evet, biz geldiğimizde bunları bulduk ve burada...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Sayın Ulusu Hükümetinde siz de var mıydınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, bizim zamanımızda kararname çıkmadı, sadece Başbakanlık genelgesi çıktı...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Siz, Başbakan yardımcısı idiniz.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Efendim, oralarda ne çıktı; onu söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani, bizim zamanımızda dediğim, 12 Eylül zamanında.

Şimdi şöyle gelelim : Biz bu soruşturma meselelerinde şikâyetleri haklı buluyoruz; açık söyleyeyim, şikâyetleri haklı buluyoruz ve bu şikâyetleri azaltmak, soruşturmayı asgariye indirmek için bizim hükümetimiz yeni bir kararnameyi Mart 1986'da çıkardı ve süreleri kısalttı; birçok soruşturma konuları arşiv araştırması şekline döndü ve üç günde, beş günde netice alınır hale getirildi.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Güldürmeyin Sayın Başbakan, güvenlik soruşturması aylarca sürüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Bundan sonra, ilk defa görev tayin edileceklerde bazı şartlar aranıyor; ama görev tayin edildikten sonra başka yere nakledilenlerde çok kolaylıklar getirilmiştir.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Hâkimler için niye güvenlik tahkikatı yapıyorsunuz?

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Fişleme...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Mümkün değil Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, şimdi burada tenkit edilen konulardan bir tanesi de, Avrupa'dan ve muhtelif yerlerden Türkiye'ye yapılan bazı ithamlar hakkında-

dır. Bunlar, diyelim ki işkence, soruşturma, haksız tutuklama gibi birtakım suçlamalardır. Sayın muhalefet partisi lideri diyor ki, bu şekilde yapılmış ikazları, yani Türkiye'de demokrasiyle bağdaşmayan tutumlar hakkında yapılan ikazları siz, devletin işine müdahale şeklinde görmeyiniz; bunları bir nevi iyi niyetle yapılmış uyarılar olarak gördünüz.

Kendisiyle aynı kanaattayım, kendisiyle hiçbir şekilde farklı düşünmüyorum; hatta Başbakan olarak, muhtelif zamanlarda, ilk göreve başladığım günden itibaren, bazı konularda bu şekilde durumlar benim önüme gelmiştir, «Bu adamı kabul etmeyin, bu Türkiye'nin aleyhinedir, aleyhine görüşme yapar, aleyhine yayın yapar» demişlerdir ve ben, hayır, görüşeceğim, demişimdir. Siz de gördünüz; çünkü, ancak bu şekilde Türkiye'de olanı biteni anlatabiliriz. Kabul etmemekle, karşısına çıkmakla hiçbir şey sağlayamayız. Hatta, burada huzurunuzda ifade ediyorum, bir atladığım nokta oldu : Balfe Raporu. Balfe geldi ve biz Balfe'yi görmedik, yanlış oldu, ondan sonra da söyledim, görmemiz lazımdı dedim.

Şimdi, bakınız bunları biz aynen takip ediyoruz; ama ben sayın Anamuhalefet Partisi Liderine şimdi soruyorum : Niçin kendileri ve arkadaşları, IMF bazı telkinler veya teklifler yaptığı zaman bu işlerimize müdahale oluyor da, deminki niye olmuyor? Niçin bu çifte standart uygulanıyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Anlamamışsınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz IMF'e üye değil miyiz, biz IMF'in kurucuları arasında değil miyiz?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Ama IMF'in kölesi değiliz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Üyesiyiz, ama tutsak değiliz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Nasıl Avrupa Konseyinin üyesi isek, IMF'in de üyesi değil miyiz?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Onları düşman ilan ettiniz ama Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz kimseyi düşman ilan etmedik.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — IMF'in yönettiğini kabul ediyorsunuz değil mi Sayın Başbakan? Sizi yönetenler belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, hatta bir noktayı da hatırlatacağım : Dışa-

ridan geliyorlar - aynen Sayın İnönü'nün bahsettiği gibi - ve «Şu savcılara talimat veriniz, Barış Derneği davasını geri çeksinler» diyorlar. Onlar da bilmiyorlar ki, Türk adalet sistemine, hükümetin herhangi bir şekilde müdahale yetkisi yoktur. Sayın İnönü de bilmiyor, o da söylüyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

CÜNEYT CANVER (Adana) — Adalet Bakanını niye görevden aldınız? ENKA'cılar serbest bırakmadı diye.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Böylece, yargıya saygılısınız değil mi Sayın Başbakan?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Mersin'den sürdürdüğünüz hâkimler ne oldu Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem milletvekilleri, Avrupa Konseyi ile yapılmış bir sosyal anlaşma var; 1961 senesinde imzalanmış. Şu ana kadar da Meclislerden geçmemiş, gelmiş, kalmış. Sosyal demokrat iktidar da geldi, acaba niye imzalanmadı; ben de onu merak ediyorum.

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Biz mi soru soracağız, siz mi; anlayamadık yani.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz de soracağız, müsaade edin, biz de soracağız.

İkincisi, ferdi müracaat hakkı. Biz, Avrupa Konseyinin 1954'ten beri azasıyız. Şu anda Sayın İnönü'nün dediği gibi, bu anlaşmayı, ferdi müracaat hakkını imzalamayan iki devlet var : Türkiye ile Malta; Kıbrıs'ı saymıyorum.

Acaba niye daha evvel imzalanmamış? Gene sosyaldemokrat iktidarlar da geçti. Ben de onu merak ediyorum.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Bize ne?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Size sormuyorum. Yani merak ediyorum.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onu Ecevit'e sorun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona siz sorarsınız. Ben size ipucu veriyorum.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Siz muhalefete hazırlanıyorsunuz galiba.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bizim muhalefetimiz sizsiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ama bir şey söyleyeceğim : Her şeyde olduğu gibi, birçok reformları, yenilikleri Anavatan iktidarı getirmiştir; sosyal anlaşmayı da biz bu Meclisten geçireceğiz, ferdi müracaat hakkını da biz imzalayacağız, haberiniz olsun. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar) Var mı diyeceğiniz?..

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Anladılar mı, alkışlıyorlar?

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — «Sosyal-demokratız» dersiniz muhalefet de kalmayacak, mesele bitecek. Desenize muhalefet de kalmadı. Hep beraber birleşelim. (Gürültüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu konu hiçbir şekilde kimsenin teşviki altında yapılmıyor. Ben sadece, Ana Muhalefet Partisinin bu konuda söylediklerine iştirak ettiğimi söyledim; ama üç dört aydır biz bu konuyu inceliyoruz ve imzalamak için de; zannediyorum yakınlarda imzalayacağız, haberiniz olsun.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Yavaş yavaş aşama var, geleceğiz bir yere.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Sayın İnönü'nün, dış politika konusundaki görüşlerini de dikkatle dindim. Aslında, temellerini Büyük Atatürk'ün attığı dış politikamızın esas ilkeleri, cumhuriyet hükümetleri tarafından o günden bu yana rehber kabul edilmiştir. Bu temel yaklaşımlar üzerinde, iktidarıyla muhalefetiyle Türk Milletinin aynı temel doğrultuda birleşmesi, ülkemiz için ayrı bir güç kaynağı olmaktadır. Dış politika konularını, seçimlerde veya başka vesilelerle iç politika amaçlarına yönelik olarak kullanmamak da, Türkiye'nin mümtaz özelliklerinden birini teşkil etmektedir. Bu açıdan, genel çizgileriyle bakıldığında, Sayın SHP Genel Başkanıyla, dış politika alanında, çok köklü bir yaklaşım farkı içinde olmadığımızı memnuniyetle müşahade ediyorum; ancak, Sayın İnönü'nün eleştiri konusu yaptığı bazı hususlarda da, hükümetimizin görüşlerini belirtmek istiyorum.

Şimdi, Sayın İnönü cumhuriyetin ilk yıllarında Türkiye'nin dış politika alanında taşıdığı ağırlığa değindi ve «Türkiye'nin, fikri sorulan, fikirlerine saygı duyulan bir ülke olduğunu» ifade etti. Bugün sanki, böyle fikri sorulmayan, ehemmiyet verilmeyen bir ülke görünümünü arz ediyoruz manasını söylüyor. Ben bu konuda aynı düşüncede değilim. Bölge meselelerinde ve dünya meselelerinde Türkiye'nin görüşleri ve fikirleri sorulmakta ve Türkiye'nin değerlendirmelerine itibar edilmektedir.

Konuyla ilgili olarak birkaç örnek vereceğim : Bu gibi fikir alışverişleri, devlet başkanı, başbakan düzeyindeki temaslarda olur. Cumhurbaşkanımızın muhtelif ülkelere yaptığı ziyaretler var, benim muhtelif ülkelere yaptığım ziyaretler var; birçok temaslardık. Yine, ilk defa olarak bu yıl AET'nin talebi üye-

rine topluluk ile bakanlar düzeyinde siyasi istişare toplantısı vuku bulmuştur. Bu toplantıda Türkiye'nin, dünya meseleleri ve bölge sorunları hakkındaki görüşleri büyük bir ilgi ile de izlenmiştir. Ortadoğuya gelen birtakım özel temsilciler eskiden Türkiye'ye uğramazlardı, şimdi Türkiye'ye uğrayıp, Türkiye'nin görüşlerini de almaktadırlar; onu da ifade edeyim.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Herhalde fazla borç taktınız da onu almaya geliyorlar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa Konseyi İnsan Hakları: Şimdi bakınız, burada herkes çok yakından biliyor, 1983 seçimleriyle beraber bu parlamento meydana geldiği zaman, bizim Avrupa Konseyine hemen katılıp katılmamamız, milletvekillerimizi gönderip göndermememiz hususları burada ve Türk basınında münakaşa edildi.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Üçüncü baskı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz hiç çekinmeden gidecektik. Avrupa Konseyine bütün menfi mütalaalara rağmen kabul edildik. 5 ülke insan hakları ile ilgili olarak bizim aleyhimizde İnsan Hakları Komisyonunda dava açtılar. Bu dava da yine Türkiye'deki müspet ilerlemeler, özellikle seçimlerden sonra dostane çözümlerle sonuçlanmaktadır; netice de alınacaktır, hiç merak etmeyiniz. Bu, rastgele bir şey olmamıştır, gelmişlerdir, gezmişlerdir, herkesle konuşmuşlardır. Hapishaneleri gezmişlerdir, tutuk evlerini gezmişlerdir ve her türlü kimseyle de temas etmişlerdir; raporlarını vermektedirler. Neticede müspet olacağı kanaatindeyim.

Sayın İnönü diyor ki : «Seyahatlerinizden ne netice aldınız?» Yani, «Bu kadar para harcadınız, karşılığında ne aldınız?» Açıkça söylemek istediği bu. Evet, şimdi bu suali ilk önce, benimle beraber gelen SHP'li parlamenterler var, bir kere onlara sorması lazım. «Özal'ın bu seyahatleri faydalı mı, faydasız mı?» diye onlara sorması lazım ve onların samimi olarak cevap vermelerini istiyorum; bu bir.

MÜNİR SEVİNÇ (Eskişehir) — Bir de işadamlarına sormak lazım.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — O gezilerin konuşmalarına iştirak etmiyorlar ki. Irak'a gittik, otelde oturduk Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O iş sen de dahilsin; ama neyse, sesimizi çıkarmayalım. (ANAP sıralarından gültüşmeler)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — «Sorun» dediniz size sorduk, cevap verin.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Özellikle ben talep ettim; oturtunuz otelde.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Suça ortak arıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, 1983 yılında Federal Almanya'ya ihracatımız 837 milyon dolar iken geçen yıl bu rakam 1 milyar 390 milyon dolar olmuştur. Amerika Birleşik Devletlerine olan ihracatımızın -hep şikâyet ediyoruz- 231 milyon dolardan 505 milyon dolara çıkacağını tahmin ediyoruz. İngiltere'ye ihracatımız 1983 yılında 247 milyon dolar iken, 535 milyon dolara yükseldi.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Ne kadarı hayalî Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu siz hesap edin. (Gültüşmeler)

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Biz ediyoruz da, siz anlamıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Türkiye'ye yabancı sermaye girişi 1954 yılından 1979 yılına kadar, kanunun çıkmasından itibaren geçen 25 senedeki miktar 228 milyon dolardır, hatta 228 milyon dolarcıktır diyebiliriz.

MEHMET KARA (Trabzon) — O zamanki dolar da, dolardı...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dolar diyorum, Türk Lirası demiyorum.

1986 yılı Eylül ayına kadar yabancı sermaye girişi, toplam 1 milyar 670 milyon dolardır. Bu rakamdan 228 milyon doları çıkarın; demek ki, 1980 yılından itibaren 1 milyar 400 küsur milyon dolar yabancı sermaye gelmiş.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O günkü durumu ayırın. O günkü para ile bugünkü para arasında fark var. (ANAP sıralarından «Dolar diyor, dolar» sesleri).

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sadece 6 Eylül'e kadar giren miktar 232 milyon dolardır. Yıl sonuna kadar belki bu miktar 350 milyon doları geçecektir. Ben şunu hemen ifade edeyim; bu rakamlar büyük rakamlar değildir, daha da büyük olacaktır. Yalnız, zannetmeyiniz ki yabancı sermaye bir memlekete böyle hâhişkâr gelecek; kolay değil, orada istikrar görmesi lazım, orada güven bulması lazım. Kolay bir şey değil; ama, bir taraftan siz dersiniz ki, biz geleni gidene devletleştireceğiz; o iş biraz zor olur; ama onlar da biliyorlar ki bu işi yapamayacaksınız. (ANAP sıralarından alkışlar)

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O yaptıkları yabancıların mı olacak; onlara mı kalacak?..

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Atatürk'ün kemikleri sızıyordu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bakınız, Avrupa Konseyinin «mini session» tabir ettikleri -pek mini session da olmadı ya- toplantı İstanbul'da yapıldı, çok geniş bir toplantı haline geldi. Hani gelmeyinler vardı; Türkiye hakkında şu laflar söylenecekti, bu laflar söylenecekti?.. Buyursun gelinler, Türkiye serbest bir ülke; sosyalistler de geldi, liberaller de geldi, muhafazakârlar da geldi. Gayet güzel iyi bir tatil de geçirmiş oldular. Fena mı oldu?

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Yediler, içtiler: Boğaz havası aldılar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın SHP Genel Başkanının, Türkiye'nin AET'ye tam üyeliği fikrini desteklediğini ifade etmesini memnuniyetle kaydettim. Hükümetimizin bu istikametteki kararlı tutumunun, Ana Muhalefet Partisi ve diğer partilerimiz ve toplumun çeşitli kesimleri tarafından desteklenmesi, bu yoldaki çalışmalarımızda bize güç katacakır; bunu da söyleyelim. Tam üyelik için gerekli müracaatı önümüzdeki yıl inşallah yapacağız.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Ne zaman müracaat edeceksiniz?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ne zaman, senenin hangi ayında?.. 12 ay var Sayın Başbakan.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — 31 Aralıkta.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da biz kendimize saklayalım.

Sayın İnönü, serbest dolaşım konusunda AET Bakanlar Konseyinin aldığı kararı, «Hukukî olarak kabul edilemez» şeklinde vasıflandırdı. Bu görüşüne de iştirak ediyoruz, görüşümüz aynıdır. Anlaşmalardan doğan haklarımızı korumaya kararlıyız. Bu meseleye de tam üyelik çerçevesinde karşılıklı menfaatleri gözeterek bir denge oluşturmak suretiyle çözüm bulunabilir; buna da inanıyorum. Yoksa, tek taraflı kararlarla bir hakkı ortadan kaldırmak, her şeyden önce Batı Avrupa siyasî felsefesinin dayandığı hukukun üstünlüğü ilkesiyle bağdaşmaz.

Şimdi, Sayın İnönü, «ABD'nin bazı devletlere karşı girişebileceği bir askerî harekâta dayanarak, Türkiye'deki NATO üslerini kullanmasına kesinlikle karşıyız» dedi. Aynen böyle. Önce, müsaade buyurursa-

nız bir düzeltme yapalım : Türkiye'de NATO üssü yoktur...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Tesis var.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Tesis?..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir ülkeye ait üs de yoktur. Türkiye'deki bütün üsler ve tesisler, Türk Silahlı Kuvvetlerine aittir ve biz Amerika Birleşik Devletleriyle yaptığımız ikili anlaşmalar ile bazı tesislerin NATO amaçları için kullanılmasına müsaade etmişizdir. Bu tesisleri NATO dışı amaçlar için kullanmak söz konusu değildir. (ANAP sıralarından alkışlar)

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Ciddî mi-siniz bu konuda, inanıyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Amerika Birleşik Devletleriyle bir yıldan beri sürdürdüğümüz SEİ Anlaşmasıyla ilgili müzakereler var. Gayet tabii biz -her zaman ifade ediyorum- hesabımızı kitabımızı iyi bilen bir iktidarız...

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — Ondan dolayı borç-larınız bizi mahvetti değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu gayretler netice vermeye başlamıştır; onu da söyleyeyim.

Tekstil ihracatımıza konulan kısıtlamalarda epey hafifletme vardır, anlaşmalar yaptık. Tekstil ihracatımız artıyor, kâfi değil; onu da söyleyeyim. Müracaatımız ve mücadelemiz daha devam edecek; ama mesafe aldık; onu da söylerim.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Fabrikalar kapanıyor; iflaslar nasıl oluyor Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkincisi; Amerika ile yatırımların karşılıklı teşviki anlaşmasını imzaladık. Çifte vergilendirme meselesi son safhaya gelmiştir, o da imzalanacaktır. Amerika Birleşik Devletleri Kongresinden geçen askerî yardımın bu sene miktarı düşmüştür; ama bizim yaptığımız gayretler ve çalışmalar sonucu, büyük kısmı hibe haline ve ondan sonraki kısmı da çok düşük faizli hale gelmiştir.

MEHMET KARA (Trabzon) — O hibeler hurdadır hurda; onların ne olduğunu biz biliriz.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — O hibeler yüzünden çok kazık yedik.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Onların hepsi zamanı geçmiş hurdalar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, birçok ülkeyle ve yanbaşımdaki komşularla iyi münasebetler götürmek istiyoruz;

bu doğrudur. İran ve Irak harp içinde olmasına rağmen, Türkiye her iki ülkeyle, bir tarafa eğilmeden, bir tarafı tutmadan, bir tarafsızlık içinde münasebetlerini iyi götürmektedir.

BAHRIYE ÜÇÖK (Ordu) — Borçlarını da ödüyorlar mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Borçlarını da ödüyorlar efendim, merak etmeyin.

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Irak da ödüyor mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Garantilerimiz vardır, onu da merak etmeyin.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Yüzde 2 ile Merkez Bankası ödüyor.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Irak'ınki garantili.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İkinci olarak söyleyeceğim; Suriye Başbakanı buraya geldi, görüştük kendilerine de ifade etmişizdir bizim istihbarat örgütlerimizin bilgilerini kesin olarak reddettiler, ama şunu da ifade edeyim, Türkiye aleyhine hiçbir ülkenin yurt içinde bir terör faaliyetine destek olmasını, beslemesini katiyen tecviz edemeyiz. Bu konu da açık seçik biliniyor. Gayet tabii, derdimizi daha iyi anlatabilmek için de, münasebetleri kesmek değil, münasebetleri belli bir şekilde tutmak lazımdır. Bugün Türkiye, bu bakımlardan daha da güçlüdür ve daha iyi sözünü dinletebilir hale gelmektedir ve gelmiştir. Söyleyeceğim bu kadar.

MEHMET ABDÜRREZAK CEYLAN (Siirt) — Yunanistan için de söylüyor musunuz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yunanistan'la olan ilişkilere gelince : Sayın İnönü, «Niçin vizeyi tek taraflı kaldırdık?» diye bizi tenkit etti. Asıl, «Papandreu gibi bir zat, niye Türkiye'ye vize hakkı vermiyor?» diye, onu tenkit etsin. Bu bir insanlık meselesidir. Biz bundan kaybetmedik ki, kendisi kaybetti; 200 bin tane Yunan vatandaşı Türkiye'ye geldi. Bunlar Türkiye'den ayrılmış kimselerdi; geldiler, gezdiler ve döndüler. Halklar arasında kavga gürtültü olamaz ki. Biz de ispat etmeye çalıştık ki, halklar arasında hiçbir şey yoktur ve esas bu işleri götüren ve kötüleştiren Papandreu'nun kendisidir ve bunu da ispat ettik. (ANAP sıralarından alkışlar)

Bulgaristan'la problemlerimiz vardır, devam edecektir...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — 70 milyon olunca hallederiz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç merak etmeyin, Bulgaristan'ı her beynelmül forumda takip ediyoruz. Bundan büyük çapta rahatsız olduklarını da biliyorum; ama bu takibimizi de asla kesmeyiz. Bir neticeye varıncaya kadar, hiçbir şekilde geri durmayacağız; bunu da çok iyi biliyorlar.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Acelemiz yok, 70 milyon olunca hallederiz!

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O da başka hikâye, siz onu anlamazsınız. (ANAP sıralarından alkışlar)

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Anlat da anlayalım, cahil kalmayalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, burada Ana Muhalefet Lideri geçici 4 üncü maddeden bahsetti; diğer muhalefet partileri de bundan biraz üstü kapalı olarak bahsettiler.

Şimdi müsaadenizle, benim geçici 4 üncü maddeyle ilgili bunu reddediyorum, kabul etmiyorum şeklinde, yani bunun değişmesiyle ilgili herhangi bir sözüm yoktur. Sadece, bu konuda söylediğim bir şey var, Sayın İnönü beni ziyaret ettiği zaman ona da aynı şekilde söyledim, bunun yolu, yöntemi bu değildir, dedim; yolu, yöntemi 175 inci maddeden geçer, dedim. (SHP ve DYP sıralarından gülüşmeler)

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Çok komiksiz, bravo!...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Çok açıkgozsün Sayın Başbakan.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Demokrasi aşığısın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinleyin, dinleyin...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Demokrasi havarisin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi iyi dinleyin; bir taraftan «Biz bu Anayasanın değiştirilecek çok tarafını biliyoruz; değiştireceğiz, milletin önüne gideceğiz» diyorlar; bir taraftan da ben şunu soruyorum : 1961 Anayasası, demokratik olarak gelen herhangi bir parlamento tarafından, müdahale olmadan, değiştirilebilmiş mi? Hiçbirisi değiştiremedi; değiştirme sadece 1971'den sonradır. (SHP ve DYP sıralarından gürtültüler)

SALİM EREL (Konya) — Bu konuşmanız çok ağır bir itham.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, neden? Çünkü, Anayasanın değiştirilme ilkesini koyanlar, gerçi Anayasayı, gerek 1961'de olsun,

gerek 1982'de olsun milletin önüne gidip, millete referandumla kabul ettirdikten sonra, değişmesini bu Meclisin 2/3 ekseriyetine getirdiler; nasıl değiştireceksiniz?...

Şimdi, bir taraftan demokrasiyi, insan haklarını, millet hâkimiyetini, millî hâkimiyeti konuşacağız; ondan sonra, ben teklif ediyorum bu Anayasanın değişmesi için referanduma gidelim, diyorum; «Hayır» diyorsunuz. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

Evet, 175 inci maddedeki değişikliğin sebebi budur; onu getirmek istiyorum. Tabii, bunun için de geniş bir mutabakat istiyorum. Hatta huzurunuzda şunu da söyleyeyim: 1989'a kadar, biz Anavatan iktidarı olarak, geçici 4 üncü madde hariç, Anayasanın hiçbir tarafını değiştirmeyiz; onu da kullanmayız. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

ALİ İHSAN ELGİN (İçel) — 84 üncü madde ne olacak, bu kadar milletvekili var?

FEYZULLAH YILDIRIR (Gaziantep) — Seçimi mi uzattınız Sayın Başbakan, 1988 ne olacak?

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — 1989'u nasıl garantilediniz; Amerika mı garantiledi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Açıkça ne söylediğimi, zannediyorum Ana Muhalefet Partisi Lideri de çok iyi anlamıştır.

Şimdi şunu da çok iyi biliyorum : Bütün bu tekliflere rağmen geçici 4 üncü maddenin, imza atanlar atmayanlar (imza atanlar da dahil) bu Meclisten geçmesini ciddi olarak istemiyorlar. Eğer ciddi olarak istiyorlarsa geçmesini getirsinler...

SALİM EREL (Konya) — Kimse «hayır» demiyor, buyurun gidelim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Küçümseyemezsiniz, hakaret ediyorsunuz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Benim adıma konuşma; benim imzam var, ben istiyorum.

HÜSAMETTİN CİNDORUK (Samsun) — Deneyselim, deneyelim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İkincilik sizde var kaçacaksınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 175 inci madde hakkında gerekli değişiklik için 300'ü geçen bir ekseriyeti getirirseniz biz buna hazırız; bizim milletvekillerimizle beraber. (ANAP sıralarından alkışlar)

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Nereden getireceksiniz, aydan mı?

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — İstemeyen belli oldu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yok; 248 bizde var, gerisini siz getirin. İşte, SHP gelse katılsa, tamam...

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — 300'e 50 ister; sizde 50 kişi yok mu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ciddi olarak istemediklerini söyledim; yoksa bu yolla gelmez ki.

Reddedilirse ne olur? Bir sene o teklif gelmez; onu da biliyorsunuz. Yani, siyasî araç için kullanıyorsunuz, siyasî vasıta için kullanıyorsunuz. (SHP, DYP sıralarından gürültüler)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Samimi değilsiniz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İmzamıza laf etmeyin.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, sizin müdahale etmeniz gerekir; imzalarla ilgili sözünü geri alsın.

ALİ BABAOĞLU (Nevşehir) — Mahallî seçimlerde bu salonu kim terk etti?.. Mahallî seçimlerde bu salonu siz terk ettiniz. (SHP ve DYP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Ali Babaoğlu, sayın milletvekilleri; lütfen yerlerinize oturunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, şimdi de müsaadenizle bir parça ekonomik konulara geçmek istiyorum. (SHP ve DYP sıralarından «Önce şu imzalar meselesini halledelim» sesleri, gürültüler)

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, önce şu imzalar meselesini bir açıklığa çıkartalım.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hepimizin imzası var, orada.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, bu imzalar konusunda, sayın milletvekilleri imzalarının sahipleridir.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bir Başbakana yakışmıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, madem ısrar ediyorlar, söyleyeyim; benim kendi şahsî kanaatim, bir kısım imza sahibi arkadaşımın bunu pek ciddi istemediği mahiyetinde idi. Bu benim kendi kanaatim; o kadar. Yani, onlar istemeyerek vermedi şeklinde söylemiyorum; benim kendi kanaatim, düşüncem; pek isteyerek vermedikleri zehabına kapıldım, o kadar.

BAŞKAN — Anlaşılmıştır Sayın Başbakan.

VECIHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Bu bir tashihtir.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kâhin misiniz?...

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Kimse bizi zorlamıyor.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Bunları Doğru Yolcular için mi söylüyorsunuz?...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen efendim...

Devam edin Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Anavatan iktidarının ekonomik konularla ilgili yaptıkları ve bu arada da sorulmuş bazı suallere cevap verme imkânını bulacağım.

Biz hükümet programımızı takdim ettiğimiz zaman, altı önemli konuyu getirdik. Bunlardan bir tanesi, huzur ve güven ortamı idi. Çok iyi hatırlayacaksınız, huzur ve güven meselesi, 1983 seçimlerinden sonra üzerinde oldukça konuşulan, tartışılan bir konu olmuştur. Hükümet programında ifade ettik, dedik ki, kademe kademe sıkıyönetimi kaldıracacağız. Bugün samimiyetle ve bir nevi gururla ifade ederim ki, beş ilimiz hariç, sıkıyönetim bütün yurttan kaldırılmıştır; sekiz ilimizde sadece olağanüstü hal durumu vardır; sıkıyönetim olan beş ilimizde de, timit ediyorum önümüzdeki aylarda kalkacaktır. Bu suretle, bize, «Siz bu memleketi sıkıyönetimsiz idare edemezsiniz» laflarını söyleyenler, bu sözlerini geri almak durumuna düşeceklerdir.

Memleketimizin her tarafında, sıkıyönetim kaldırılan, olağanüstü hal kaldırılan yerlerde, zabıta vakalarında, ideolojik vakalarda eskisine nispetle oldukça ciddi azalmalar da vardır. Zaten bugün, dikkat edilirse, Türkiye, Avrupa ölçüleriyle de mukayese edildiğinde, o ülkelerden çok daha rahat, huzurlu, güvenli bir ülke haline gelmiştir. Bu, hakikaten seviniyecek, Türkiye'ye daha fazla turist akımının olmasına sebep olabilecek bir hadisedir. Bunu huzurunuzda, üç senelik icraatımızda elde ettiğimiz önemli bir başarı olarak bilhassa belirtmek istedim. (DYP sıralarından «Güne doğu Anadolu'da ne oluyor?» sesleri.) Ona da geleceğim efendim.

Ekonomik konularda üzerinde durduğumuz, toplumumuzun önemli bir kesimi olan memur, işçi, çiftçi, esnaf ve emeklilerin, «ortadirek» dediğimiz bu grubumuzun, şu dönem içerisinde, elimizden geldiği kadar ve ekonominin gereklerine uygun olarak durumlarını ıslah etmek ve gelişmeye paralel olarak, eski yıl-

lardaki kayıplarını mümkün olduğu kadar telafi etmektedir.

Şimdi, çok kısa olarak hatırlatacağım, uzun yıllar memurlarla ilgili olarak bir MEYAK kesintisini, ta 1970'li yıllardan başlayarak gelen MEYAK kesintisini, bu iktidar bir çırpıda memura iade etmiştir; 40 milyar lira. Ben hatırlıyorum, muhtelif devrelerde, «Bu parayı veremeyiz, devletin parası yoktur» deniyordu; biz bu sözlerle itibar etmedik, memura birikmiş parasını olduğu gibi iade ettik.

Memur maaşları, birçoklarının iddia ettiğinin aksine, son üç senede... Çünkü bazen bizim rakamlarımızı 1980 yılı rakamlarıyla karıştırıyorlar; Anavatan Partisinin iktidarda olduğu dönem 1984, 1985, 1986 yıllarıdır; ama nedense, Turgut Özal bahis konusu olduğu zaman, Anavatan iktidarı ile de özdeşleştirilerek, 1980 - 1982 arası - 22 ay - iyisi o zamanki iktidarlara, kötüsü Özal'a. Maalesef böyle, varsa kötüsü tabii...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Çok doğru bir teşhis.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Siz hep kötü yapıyorsunuz demek ki...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, MEYAK'ı ANAP Hükümeti mi geri verdi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tabii; eğer iyisi o zamanki hükümetlere, kötüsü Özal'a olsaydı, biz 1983 seçimlerini kazanıp buraya gelmezdik. Gayet basit. (ANAP sıralarından alkışlar.)

Şimdi, memur maaşları hakkında birkaç rakam vermek istiyorum. Bu rakamlar verildi ama, yine de tekrar etmekte fayda var.

1983 yılında ilk defa memuriyete giren ilkökul mezunu bir kimsenin eline geçen net para (aylık) 16 800 lira idi. Ben tahmin ediyorum, tabii elimizde şu anda bilinen rakam 1987'nin ilk yarısıdır; ama, bizim de bildiğimiz bazı rakamlar var, 1987 yılı ortasında, yani temmuz ayındaki katsayı ve diğer değişikliklerle, vergi iadeleriyle, bu 16 800 lira yerine, 69 000 lira civarında bir para eline geçecektir. Bu, en alt seviyedeki bir memurun eline geçecek para.

SALİM EREL (Konya) — O yıllardaki geçinme endekslerini açıklayın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efendim, alın bakın; çarpın toptan esya fiyatları endeksini, göreceksiniz; bu ileriye gitmiştir.

SALİM EREL (Konya) — 1970'lerde 50 bin liraya daire sahibi olunuyordu.

İSMAIL ÜĞDÜL (Edirne) — Bakırköy'e git sen.
BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yi-
ne, memurlar içerisinde önemli bir kesimi tutan öğret-
menlerden, 1983 yılında ilk defa mesleğe başlayan bir
ilkokul öğretmeninin eline geçen para 23 199 liraydı...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Allah bere-
ket versin diyordu; şimdi pazarcılık yapıyor.

SALİM EREL (Konya) — O günleri arıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tem-
muz ayında, inşallah aynı öğretmenimizin eline, 116
bin lira geçecektir. (ANAP sıralarından alkışlar.)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Onun için iş-
portacılık yapıyor; pazarda pazarcılık yapıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yi-
ne aynı şekilde, toplumun önemli bir kesimini, me-
murların önemli bir kesimini teşkil eden polisler - aka-
demî mezunu bir polis - 1983 yılında 21 800 lira alırken,
temmuz ayında eline geçecek net para 130 bin
lira olacaktır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Onun da 45
bin lirası kömüre gidecek. Tabii ithal kömürüne.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sa-
dece bu kadar değil; memurlarımıza Konut Yardımı
Kanunu yürürlüğe girmiştir.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Saa-
det zinciri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şim-
di, değerli milletvekilleri, bu konut yardımına itiraz
etmeyiniz; ona yanlış isimler takmayınız; muhalefet
etmeyiniz. Çünkü bu sosyal bir hadisedir; Anavatan
iktidarının sosyal adaletçi icraatlarının en önemlile-
lerinden biridir. Çünkü, çok iyi hatırlayacaksınız, 1984
senesinde yine burada bu Mecliste müzakere edilmiş-
tir, «Toplu konut aldatmacası» diye söylediğiniz,
«İmar affı aldatmacası» diye söylediğiniz; hepsi dön-
dü birer birer hakikat oldu ve netice itibariyle mem-
leketimizin her tarafında toplu konut kooperatifleri-
nin birer birer yükseldiğini sizler de gözlerinizle gör-
dünüz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hep-
sine oy verdik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Oy
verdiniz, şimdi buna da oy verin, buna oy vermedi-
niz mi?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Me-
mur konut yardımına oy vermedik mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Efen-
dim oy verdinizse, «Saadet zinciri» diye laflar söylen-
mesinin manası yoktur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Efen-
dim, oyumuzu aldığınız şeylere bizi muhalif gibi gös-
termeyiniz.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Allah razı
olsun.

BAŞKAN — Lütfen sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şim-
di bunun haricinde, ayrıca 750 bin lira devlet kredisi
veriyoruz konutu olmayana. Size burada açıkça söy-
lüyorum; Anavatan iktidarı, gayet tabii, 1988 seçim-
lerinde, Allah'ın izni, milletin desteği ile bir beş sene
daha alacak ve öntümüzdeki on sene içinde (ANAP
sıralarından alkışlar) herkesi, memurları...

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Az alkışlı-
yorlar; inanmıyorlar size Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Al-
kışlıyorlar, görmüyor musunuz?

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Az alkışlı-
yorlar.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Amigolar iyi ça-
lışıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) —
... Memurları, herkesi ev sahibi yapacaktır.

İşçilerle ilgili aynı kanunlar yürürlüktedir. Muhte-
rem milletvekilleri, toplu sözleşmeler kim ne derse
desin - serbest bir şekilde yapılmaktadır. Önümüze,
kanunlara uygun olarak ertelenme talebiyle gelen hiç-
bir grevi de Anavatan iktidarı olarak ertelemedik.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Hangi
grev?...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir-
çok grev var yapılan.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Grev yok;
çünkü grev yasası yok.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz
de gidiyorsunuz hatta; gördük İstanbul'da.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Grev mi
bıraktınız sendikalarda?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şim-
di bu arada, yeri gelmişken, Sayın İnönü'nün yaptığı
bir tenkite de cevap vermek istiyorum.

Sayın İnönü, «Özal, serbest ekonomi taraflısı, li-
beral ekonomi taraflısı; ama demokraside liberal de-
ğil» diyor. Neden olarak da «Avrupa'da sendikalar si-
yasetle içiçedir; ama burada değil» diyor.

Şimdi, bir kere şunu konuşalım : Biz yeri geldiği
zaman «Bizim sosyal bünyemiz bunu kaldırmaz» di-
yoruz, din eğitimi konusunda böyle düşünüyoruz; ye-
ri geldiği zaman «Sosyal bünyemizin Avrupa ile hiç

farkı yoktur; niçin sendikalar içiçe değildir?» diyoruz. (ANAP sıralarından alkışlar.) Şimdi, mesele orada değil; ben, sizin söylediğiniz sözü söylüyorum, diyorum ki, bugün sendikaların siyasete ağırlık koymaları var mıdır, yok mudur? Vardır. Siyasete ağırlık koyarlar; miting yapıyorlar, bizim karşımızda olurlar, sizi tutarlar veya sizi tutmazlar, başkasını tutarlar veya daha başka tarafta olanı tutarlar. Bunların hepsini yapıyorlar, kimse de bir şey demiyor.

SALİM EREL (Konya) — Halit Narin yapıyor onu.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İstenen nedir, söyleyeyim. İstenen ve bizim bu Anayasa-da istemediğimiz, yani bu Anayasanın istemediği nedir; onu da anlatayım : Bu Anayasanın istemediği, organik bağların olmasıdır, yani siyasi partilerle sendikaların içiçe olmamasıdır.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Dikensiz gül bahçesi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yani bir nevi, hem sendika başkanı olacaksınız, hem de gelip bu Millet Meclisi koltuğunda oturacaksınız... Bu, eskiden vardı, şimdi yok. Esas problem orada; işçiyle alakalı değil bu; ama, ikinci olarak, siyasi partiler veya sendikalar birbirlerine malî destek yapmazlar.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — İşverenler geliyor buraya.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — İşverenler sendikasının adamları gelecek buraya, eski MESS başkanı olarak siz geleceksiniz; biz gelemeyeceğiz öyle mi?

SURURİ BAYKAL (Ankara) — İşverenlere serbest.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet basit, kim gelirse; ister işverenlerin başındaki adam gelirse, ister işçi sendikasının başındaki adam gelirse siyasi partiye girer; sendikadan, işveren sendikasından veyahut da işçi sendikasından istifa eder. Yani her iki taraf olmuyor; Anayasanın söylediği bu, bu kadar basit.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Serbest toplu pazarlık yapılınsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — «Siyasete girmesi yasak değil, buyursun siyasete girsin; ama hem sendika şapkası, hem siyaset şapkası üstüste olmaz» diyor bizim Anayasa. Söylediğimiz hadise bu kadar basit.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — TÜSİAD'dakiler sizin partinize üye mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiç birisi üye değil.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Müdahalesiz, serbest toplu pazarlık yapılınsın.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu yapıyorlar, onu yapıyorlar.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Nerede yapıyorlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yapıyorlar. Grev bile yapıyorlar.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Nerede grev? Grev yapıyorlar, grev değil.

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Oraya kadar geldik nihayet.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, işçilerle ilgili, bu iktidarın getirdiği önemli bir konu daha var; geçen sene, yani içinde bulunduğumuz senede getirdik, o da şudur : Memur emekli olduğu zaman, Sosyal Sigortaya bağlı bir işte çalışır; ama işçi emekli olduğu zaman çalışamaz, mümkün değil. Zavallı kaçak çalışır. Hiçbir iktidar zamanında da bu mesele çözülememiştir. Biz çözdük, şimdi işçilerle memurlar arasında fark yoktur. Emekli olduktan sonra da...

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Parası ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 10 efendim.

SURURİ BAYKAL (Ankara) — Köstekleme primi ne kadar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yüzde 10, fazla değil. Gayet tabii Sosyal Sigortaya bir miktar para alacağım; hesabımızı kitabımızı gayet iyi biliyoruz. Ama hiç olmazsa artık işçimiz kaçak çalışmıyor; bize teşekkür ettiler onun için.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Sigortanın işverenlerden alacakları ne olacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Esnafıla ilgili söyleyeceğim birçok şeyler var.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — Sendikaları kısa kestir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Memurumuza, işçimize ve emeklimize «Sizi ev sahibi yapacağız, bu sosyal adaletin icabıdır» dediğimiz gibi, esnafımıza da aynen şunu söyledik : «Sizi de işyerinizin sahibi yapacağız.»

Bakınız, bu yolda nasıl yürüdüğümüzün misali var. Bu, küçük sanayi siteleri olarak, 1962 ile 1983

seneleri arasında 90 tane site, yani 24 bin küsur işyeri bitirilmiş. Ne kadar senede? 21 senede, 1984 ile 1986 arasında üç senede 67 site, 18 500 işyeri tamamlanmış. Halihazırda 169 site ile 38 bin işyeri inşa halindedir.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — O genel müdürle bitiremezsiniz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Avrupa İskân Fonundan yeni aldığımız 106 milyon dolarla İstanbul'da yapılacak 36 binlik ve muhtelif yerlerde yapılacak diğer sanayi siteleri bu rakamlara dahil değildir.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — genel müdürle bitiremezsiniz bu sanayi sitelerini Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Organize sanayi bölgeleri 1962 ile 1983 arasında 1 100 hektar alanda 6 adet yapılmış, 1984 - 1986 yılları arasındaki 3 senede 1 200 hektarlık 3 tane daha ilave edilmiş olup, şu anda 30 adet organize sanayi bölgesi de inşa halindedir.

Çiftçi ile ilgili söyleyeceğim birçok şeyler vardır. Çiftçinin kredi faizleri iki konuda aşağıya çekilmiştir. Bunlardan bir tanesi hayvancılık yüzde 22'ler mertebesine indi diğeri ise gübre kredisidir.

Gübre fiyatları rekabete bırakılmış; devlet büyük çapta, 240 - 250 milyar lira civarında, sübvansiyon yapmaktadır.

Taban fiyatları, politika olarak enflasyonun üzerinde ve gayet tabii hem çiftçinin kazancı, hem de Türkiye'nin ekonomik durumu nazarı itibara alınarak ve özellikle önümüzdeki sene üretim yapacak pancar ve buğday çiftçisi için iyi bir şekilde tespit edilmiştir; enflasyonun üzerindedir.

Tabii, enflasyonun üzerinde derken, dikkat edeceğimiz nokta, taban fiyatın kendisi değil; çiftçinin eline geçecek net paranın enflasyonun üzerinde olup olmadığı ve enflasyondan daha fazla artıp artmadığıdır. Çünkü, taban fiyat tek başına bir şey ifade etmez.

Şimdi açık söyleyeyim, taban fiyatı yüzde 30 artırınız, ama girdi fiyatlarında bir değişiklik yoksa, girdi fiyatları netice itibariyle masrafının yüzde 50'sini temin ediyorsa, masraf yüzde 50, gerisi kâr ise, o vakit fiili olarak çiftçinin eline geçen para yüzde 30 değil, yüzde 50 civarında artış gösterir.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Teçhizat ve tohumlukta faizleri düşürecek misiniz?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Muhterem Milletvekilleri, bir de enflasyon meselesi, epeydir pek fazla gündeme gelmiyor, ama biraz tekrar edeceğim.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Daha yeni Meclis araştırması istedik.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bu rakamlar var ortada, Meclis araştırmasının ne alakası var? Yani, her konuyu Meclis araştırması diye getirirseniz, onun da enflasyonunu yaparsınız.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Genel görüşme istedik.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Onu öğrendik sayenizde.

İDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Bir tane bile kabul etmediniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Devlet İstatistik Enstitüsünün, bizim, IMF ile ilgili olarak da kullandığımız bir endeksi var; toptan eşya fiyatları endeksi. Bizden evvel tespit edilmiş, bu endeks kullanılmış. Bu endekste iki rakam üzerinde duruyorum : Bir tanesi ortalama endeks, yani bir yıl evvelin ortalamasıyla, ikinci yılın ortalaması mukayese ediliyor. Bir de, aynı endekste birinci yılın sonu ile ikinci yılın sonu mukayese ediliyor. İkisi arasındaki fark nedir? Birisi ortalamaları verir; diğeri endeks, o yılın içinde ne olduğunu gösterir ve yılı daha iyi tanıyabilmek için, o ikinci tarife de bakmak lazım.

1983 yılındaki bu endeks 1982 yılında yürürlüğe konulmuş...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ortalama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, 1983 yılında ortalama 30,4; 1983 yılının yıl endeksi, yani yıl endeksi 40,1'dir.

1984 yılının ortalama endeksi 50,3'tür; yıl endeksi 53,5'tur. 1985 yılının ortalaması 43,2'dir, yıl endeksi 38,2'dir. Şimdi, 1986 yılı tahminimiz, 11 aylık değeri var, bu endeksin ortalamada 30; ama yıllıkta 25-26 civarında olacaktır. 11 aylık netice bunu gösteriyor.

Şimdi, demek ki, eğer yıl içerisindeki değişmelere bakarsanız, bu sene fiyat artışları, sene olarak, 25-26 civarında. Tabii son ayı gördükten sonra kesin söyleyebiliriz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 11 aylık mı, 10 aylık mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, 11 aylık demedim; 12 aylık, geriye doğru. 11 ayı nazarı itibara alarak, kasım'dan kasım'a 25,6'dır. Ben de yıl sonunu tahmin ettim, dedim ki, 25 ile 26 arasında olma ihtimali kuvvetlidir.

Vaktiyle, 24 Ocak Programını uyguladığımız zaman kullandığımız endeks bu değildi. Çünkü, bu endeks 1982 senesinde çıkmıştır. O endeks, Hazine - Dış Ticaretin, o zaman Ticaret Bakanlığının endeksiydi. O endeks de şöyle : 1980 senesini okuyorum. Ortalaması 107, yıl 94,7; 1981 senesi ortalaması 36,8, yıl 25,6; 1982 senesi ortalama 25,2, yıl 24,6; 1983 senesi, ortalama aynen öbürü gibi 30,6; yıl 40,9; 1984 senesi ortalaması 52, yıl 48,4; 1985 senesi ortalaması 40,2 ve yıl 37,9. Bu sene bu endeks, muhtemelen ortalaması 28-29 civarında ve yıl sonları itibariyle 21 ile 22 arasında kalacaktır.

Bu endekslerden çıkan bir sonuç daha var. Dikkat edilirse, 1983 senesinin ortalama endeksinin düşük olmasına rağmen, yıl endeksi, her iki endekste de yüzde 40-41 civarındadır. Aslında 1984, o trendi takip etmiş ve nitekim 1983 yılında -ki burada çok münakaşa edildi, yüksek faiz meselesinden dolayı- onu açıkça gördük. «1983 yılında, niçin 1982'ye göre kötü netice alınmıştır, endeksler yukarıya doğru çıkmıştır?» sorusunun ana sebebinin, sunî olarak faizlerin indirilmesinde görüyorum. Çünkü o sene, bizim düşündüğümüz politikalar tatbik edilmemiştir. Faizler sunî olarak aşağıya çekilmiştir, sunî olarak çekilmenin hiçbir faydası yoktur. Faizler önümüzdeki sene inecek; ama sunî olarak inmeyecek, bu endekse bağlı olarak incek bir; ikincisi, tabiatıyla arz-taleple de ilişkili tarafları vardır, o arz-taleple ilişkili taraflarından dolayı da aşağıya inecektir; ama bunun çok büyük şekilde aşağıya ineceğini söylemiyorum.

Önemli bir konu burada yine münakaşa edildi, polemik konusu yapıldı; o da gelirdağılımı meselesidir; gelir dağılımı ile beraber, dolar olarak nüfus başına düşen gelir hesabı.

Şimdi müsaadenizle, gelir dağılımı konusuna geliyorum. 1973 senesinde etüt edilmiş; bir ara etüt, ön etüt mahiyetinde, Merih Celasun tarafından yapılmış ve anladığım kadarıyla, belli dönemlere istinat etmiş. Ama bu etüt de, 1978 ile 1983 yıllarını kapsıyor, yani Anavatan İktidarının bulunduğu 1984, 1985, 1986 -ki, o yıllarda büyük çapta sosyal adaletçi programlar tatbik ettik- yıllarını kapsamıyor. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

Şimdi kalkıp da, bu etütlerin doğru olup olmadığını hiçbir zaman iddia etmiyorum; doğru da demi-

yorum, doğru değildir de demiyorum, etüt etütür netice itibariyle herkes kendine göre bir hisse çıkarır ondan. Ama gördüğüm bir şey var; şimdi kalkıp, bunu, sanki bu etütten çıkan neticeleri Anavatan iktidarı yaptı diye söylemek, demin söylediğim noktaya geliyoruz, 1980 - 1983 arasında ne kadar iyi şey olmuşsa, o zamanki iktidara...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ulusu' ya...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Herhangi bir problem varsa Özal'a... Ama millet öyle görmüyor, görseydi bize 1983 seçiminde -demin de söyledim- rey vermezdi.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Millettin hali meydanda...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Hayır, siz 24 Ocak'ı sahipteniyorsunuz; kararınızı verin de ona göre konuşalım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 24 Ocak'ın sahibiyim, sahibiyim...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sizi 1980'den mi, 1984'ten mi başlatalım?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi oraya geleceğim, müsaade ederseniz biraz daha açacağım. O kadar kolay değil; yakaladım bir kere, bırakmam...

Şimdi bakınız, şu çok kolay anlatılıyor, milletin gözüne sokuluyor. Diyor ki; 1979 senesinde millî gelir nüfus başına 1 360 dolar veya 1 346 rakam belki yanlış olabilir- 1986'ya geldik 1 000 doların altına düştü.

Muhterem milletvekilleri, Türkiye'de millî gelir hesabını dolar bazında yapmayalım; şöyle yapalım, sabit fiyatlarla yapalım. Millî gelirin düştüğü yılları size söyleyeyim. 1978 : Nüfus artışı daha fazla, millî gelir artışı nüfus artışını karşılamıyor. 1979 : Negatif, orada da karşılamıyor, geriye düşmüş. 1980 : O da negatif. Üç sene arka arkaya millî gelirde per capita düşüş olması lazım.

81'e geliyoruz, yüzde 4,1 artış var; 82'de, 4,6 net artış var; reel.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayenizde (!)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hiçbir şey söylemedim. 1983'e geliyoruz; 3,3 artış var.

Tabii söyleyebilirsiniz; Özal yok...

1984'e geliyoruz, yüzde 6 civarında bir artış var; 5,9-6.

MUSTAFA RÜŞTÜ TAŞAR (Gaziantep) — Özal'ın olduğu belli.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1985'e geliyoruz, 5,1 bir artış var. Şimdi, inanmıyorsunuz, inanmamaya devam edin, 1986'da yüzde 7,9 artış var. (SHP sıralarından «Mümkün değil sesleri») Söyleyebilirsiniz, ister inanın, ister inanmayın; sizin için özel rakam çıkaracak değiliz. (ANAP sıralarından alkışlar)

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — 12 metrelik arabadan inin de, halkın arasında bir dolaşım Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O vakit, müsaade ederseniz şunu söyleyeyim, millî gelir artan bir dönemde, per kapita millî gelirin düştüğünü söylemek mümkün değildir. Ama, işi dolara çevirirseniz, ben size bir kolaylık göstereyim; ekonomistler iyi düşünsün, bugün Türkiye'nin millî gelirini 2 bin doların üzerine çıkarmak istiyorsak, çok basit yolu var 'bu hesap tarzına göre, kurumuzu ertesi gün ilan ederiz; 780 lira değil, 400 lira deriz...

M. TURAN BEYAZIT (Kahramanmaraş) — Yapamazsınız ki.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir dakika, bir dakika...

400 lira deriz; kurumuz 400 lira olunca, millî gelirimiz, sizin hesap tarzınıza göre, derhal 2 bin dolara yükselir.

Ama ondan sonra ne olur söyleyeyim; derhal Merkez Bankasına, bankalara millet hücum eder; 400 liradan döviz o kadar ucuz gelir ki, Türkiye'ye bavul bavul mallar gelmeye başlar. Ondan sonra da birdenbire döviz rezervlerinizi tüketirsiniz. İşte, 1979'daki hesap budur. 1979'da 1 300 küsur dolar diye hesap ettiğiniz, yokluklar devridir. O devirle, kalkıp da bugünkü varlıklar devrini mukayese edemezsiniz. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

VECHİHİ ATAKLI (Şanlıurfa) — Açlıklar devri bugün, açlıklar.

SÜLEYMAN ÇELEBİ (Mardin) — Hayalî ihracattan ne haber?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geçenlerde komşu ülkelerden bazı kimseler geldi; isimlerini söylemeyeyim...

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Gizli mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlarla görüşme yapıyorum. Bizim ülkemizde bugün her şey var. Polonyalı...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Çikita da var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Keşke daha fazla olsa.

Polonyalı, Yugoslav, Suriyeli, Iraklı, İranlı, Yunan, Türkiye'ye geliyor, Türkiye'de alışveriş ediyor, bavullarını doldurup gidiyor. Vaktiyle Türkler, Avrupa'ya 400 dolarla, üç senede bir çıkarlardı, güya o 400 dolarla 10 - 15 bavulla geri dönerlerdi. Yani bunu, aslında Zati Sungur bile yapamaz; ama, biz nasıl yapıldığını biliyoruz.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Onu da geride bıraktınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, bugün Türkiye'den dışarı çıkanlar, öyle 10-12 bavulla dönmüyorlar. İnanmıyorsanız, gidin Almanya'daki işçilere sorun. Almanya'daki işçiler şunu söyleyeceklerdir : «Türkiye'de her şey var. Bizim hiçbir şey getirmemize lüzum yok. Videosu da, televizyonu da -eskiden gelen- Türkiye'de çok daha ucuz» Bunları söyleyeceklerdir.

Sayın İnönü diyor ki; «Biz bu şekilde götüremeyiz. Merkez Bankasının kontrolünü tam sağlamalıyız; döviz meselesini Merkez Bankasına bırakmalıyız. Bazı tarım mallarının ihracatını da devlet yapmalıdır».

Eğer bu yola gidersek, Türkiye'yi çok kısa zamanda 1978 - 1979 yıllarına döndüreceğinizi, çok samimi söyleyeyim. Tabii orayı yapamayacağınız için, iktidara gelemeceğiniz için böyle şeyler söylüyorsunuz. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — O yıllara TÜSİAD döndürdü.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben bunları yaşadım; 1979 sonunda Başbakanlık Müsteşarı olarak geldiğimde listeyi hatırlıyorum. Merkez Bankası bütün ithalatı yapıyordu, dövizler bütün Merkez Bankasından veriliyordu, bankaların hiç döviz muamelesi yoktu. Bir liste yapılmıştı; başta petrol, ondan sonra gübre, ondan sonra ilaç; bu gibi bir listede ithalatı yapıyordu. Tabii, fevkalade sıkıntılı günlerdi.

Ben şunu da zannetmiyorum : Girmek istediğimiz Avrupa Müşterek Pazar'ında böyle tahditler ancak çok kritik anlarda yapılır. Yani ekonomik meseleler, içinden çıkılmaz hale geldiği zaman belki yapılır. Hatta, şunu da zannediyorum; o zaman bile yapılması doğru değildir.

Onun için şunu daima iddia ettik : Karma ekonomi yok, bizim kanaatimize göre serbest bir ekonomik düzen var. İşin temeli de budur. 1980'den bu tarafa, 24 Ocaktan bu tarafa yapmak istediğimiz, adım adım getirdiğimiz hadise de budur.

Nedir farkı, onu da söyleyeyim. Serbest ekonomik düzende mal fiyatı, döviz fiyatı, her şey serbest olarak teessüs eder. Hatta, dikkat ediniz...

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Taban fiyatını da serbest edin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O ayrı bir konu.

Hatta, şuna dikkat ediniz : Avrupa Müşterek Pazar'ında niçin serbest dolaşımı koymuşlardır? Avrupa Müşterek Pazar'mı kuranların serbest dolaşımı koymalarının ana sebebi, işçinin emeğini en fazla değerlendireceğe verebilmesini temin içindir. O da serbesttir ve zaten burada en büyük kızgınlığımız, iki ayağı serbestliyorsun, malı, kapitali, sermayeyi serbest hareket ettiriyorsun; işçiye gelince «hayır» diyor-sun. O olmaz, o dengesizlik, orada dengesizlik...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Onlar da ANAP'lı Sayın Başbakan, onlar da ANAP'lı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onlar ANAP'lı değil, işte kısıtlama taraftarı; kısıtlama taraftarının kim olduğu meydana çıkıyor. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İşçiye geldiğinde, «yok» diyorlar; onlar da ANAP'lı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, Türkiye'de 1960'lı, 1970'li yıllarda iki siyasi parti vardı diyelim, ikisi de karma ekonomiden yanaydı, bugün de aynı şeyleri görüyorum. Aradaki fark ne? Birisi biraz daha fazla devletçi, birisi biraz daha liberal; ama, geçtiğimiz yıllarda tatbikata baktığımız zaman, o biraz daha serbest olan, daha fazla devletçi oluyor; o biraz devletçi olan, biraz daha fazla liberal oluyor. Aralarında hiç fark yok, ikiz kardeş gibi. Biz bunu kökünden değiştirmek istiyoruz ve ANAP iktidarı üç senedir bunun için çalışıyor. Özelleştirme Kanununu bunun için çıkardık. Özelleştirme meselesi de yürüyecektir; hiç merak etmeyin. Özelleştirme meselesinde gerekli tedbirler alınmıştır, etütler yapılmıştır; önümüzdeki seneden itibaren tıkır tıkır yürüyecektir.

Şimdi serbest bir ekonomik düzen... Kamu iktisadi teşebbüsleri tabii kâr edecekler ki, biz bunları millete daha kolay devredelim. Millete, zarar eden tesisleri niye devredelim?..

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Zam yapacaksınız yine.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Zam yapacağız tabii.

Bakalım, bakalım, bir dakika...

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Eyvah, yine zamlar geliyor.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Neye zam geliyor, şekere mi?

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sizin defterde zamdan başka şey yazmıyor; zam yapmazsanız hasta olursunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1980 bütçesinin müzakeresi; okuyayım; 1980 senesinin içerisinde zamanın Başbakanı; «İktisadi Devlet Teşekküllerinin, bu fiyatlarla mal satılması halinde zararı 351 milyar lira olacaktır. Kim verecek bu 351 milyar lirayı? Ben dedim ki; bir Allah'ın kulu çıksın şu 351 milyar lirayı kim verecek, bir söylesin?»

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Hangi Başbakan efendim?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hangi Başbakanı efendim?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Sayın Süleyman Demirel. (DYP sıralarından alkışlar)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ustası, ağabeyi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir yer daha okuyayım...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Okuyun, okuyun; çok güzel, okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine laf atma oluyor : «Kim verecek hesabını, bir Allah'ın kulu söyleyin?» deyince, birisi diyor ki : «Erbakan hepimizin adına çıktı.»

Devamla, «Ben sadece bir Allah'ın kulu çıksın demedim ki, «Bir Allah'ın kulu çıksın», orada da kalmadım, «Şu 351 milyar lirayı kimin vereceğini bir söylesin...»

Şimdi, değerli milletvekilleri, gelin, bir memleket hesabını, kitabını kaybederse, bir memleketin merkez bankası ve hazinesi işlemez hale gelirse, o memleketi tahrip etmek çok kolaylaşır. Gelin evvela nesabımızı, kitabımızı bir yoluna koyalım. Ne yapalım? Kendi hesabımızı kitabımızı yoluna koyalım.»

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kim bu?

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Ağabeyi, ağabeyi.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi bakınız, bir cümlesini yine okuyorum : «Ben 1979 sonundaki Türkiye'nin hesabını çıkardım, bu hesap şudur, açık söylüyorum : Türkiye yüzde 100'e yakın bir enflasyon hızıyla gitmeye devam ederse,

çok gidemez. Gelin bu enflasyon canavarını, gelin bu anarşi canavarını tesirsiz hale getirelim. Bana göre her ikisi de gayri siyasidir. Şimdi bakınız, 1980 gübre hesabı 90 milyar liradır. Yani, 90 milyar lira para vereceksiniz, 9 milyon ton gübre alacaksınız. Bunu köylüye vereceksiniz, bunun karşılığında ekşi fiyatlarla alacağınız para 10 milyar liradır. Aradaki 80 milyar lirayı kim verecek?»

Birisi diyor ki : «Fondan, fondan» Devam ediyor; «Yok fonda, montada...»

Demek o zaman da fon varmış hoca.

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sizin hocanız o efendim.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Çırak, ustayı geçti.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şikâyet edip duruyor; ama o zaman da varmış...

HÜSEYİN AVNİ SAĞESEN (Ordu) — Sayın Başbakan, kime bütün bunlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, ben Sayın Memduh Yaşa'ya söyledim; şikâyet ediyor da fonlardan, onun için. «Yok fonda, monda bir şey, ne fonunda?» diyor.

Devamla «Merkez Bankası; para bas, para bas, her baştağınız lira, vatandaşın bu cebine koyduğunuz her lira bu cebinden iki lira alıyor. Çıkamazsınız para basmakla Türkiye'nin meselesinin içerisinden. Bunları siyasî istismar konusu istediğiniz kadar yapın. Gelin, milletin huzurunda bunları tartışalım. Benim vatandaşım vicdan sahibidir, insaf sahibidir. Eğer bugün Türk vatandaşının 5 liraya gübre almasını çok görüyorsanız, eğer gübre fiyatlarını eski yerinde bırakırsanız, yarın, üç ay sonra Türkiye'de o 5 liralık gübreyi 25 liraya almak mümkün değildir ve 25 lirayı bulmak da mümkün değildir» diyor.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Türkiye Büyük Millet Meclisinin denetimindeydi o zaman, denetim buradaydı.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Doğru söylemiş.

H. FECRİ ALPASLAN (Ağrı) — Siz mi öğrettiniz bunları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün gübrenin fiyatı daha yukarılarda; ama çiftçimiz de gübreyi tıkr tıkr alıyor. Mühim olan...

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Kaç paraya alıyor Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Mühim olan gübrenin bulunmasıdır...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporu okuyun Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onun söylediği doğrudur.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ekonomik raporu okuyun, ekonomik raporu..

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Hocasından öğrenmiş.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Söylediği doğrudur .

Değerli milletvekilleri, gene bir arkadaşımız karma ekonomi meselesinde, benim İzmir İktisat Kongresinde karma ekonomiden yana olduğuma dair bir laf söylediğimi ifade ediyor. Benim İzmir İktisat Kongresinde, daha Anavatan Partisi kurulması bile düşünülmeden, yaptığım bir konuşma var; kapanış konuşması. Ondan bazı bölümleri okuyacağım; bugünkü çizgimizle o gün söylediklerimiz arasında hemen hemen hiçbir fark yoktur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Peki, Erbakan da mı liberaldi? O zaman nasıldı?

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Dün dündü. BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) —

Onu biz söylemedik.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Erbakan da mı liberaldi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ona sorun, bana niye soruyorsunuz.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Siz oradaydınız, o partinin adayydınız. (ANAP sıralarından «Dinle» sesleri)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dinle bakalım, dinle.

İzmir İktisat Kongresinin kapanışında söylediğim sözler şöyle : «Önümüzde yeni bir dönem vardır. Bu yeni dönemdeki on yıl sonunda ana hedefimizin, muasır medeniyet seviyesine yaklaşmak olması lazımdır. On yıllık bir dönemde muasır medeniyet seviyesine, aradaki farkı kapatarak yaklaşmak, ilk bakışta çok zor bir hedef olarak görülebilir; ama inanıyorum ki, doğru ve gerçekçi politikalar uygulandığı ve milletinimizin teşebbüs gücü tam manasıyla ortaya çıkarıldığı, zekâ, kabiliyet ve çalışkanlığı seferber edildiği takdirde, bu hedefe varılması zor olmayacaktır. Uyguladığımız ekonomik politikaların tutarlı ve gerçekçi olması kadar, devamlı olmasında da zaruret vardır. Bir ekonomik yapıdaki en büyük sıkıntı, izlenen ekonomik politikadaki kararsızlıktır. Hangi hedefe, ne ölçüde ve ne gibi vasıtalar kullanılarak varılacağı yolunda

alınmış kararların sonuçları beklenmeden, bir müddet uygulandıktan sonra değiştirilmesi, ülkenin kaynak ve zaman israfına yol açacağı gibi, tepedeki kararsızlığı iktisadî hayatın tamamına yansıtır ve ciddi bir güvensizlik ortamı meydana getirir. Geçirdiğimiz acı ve büyük tecrübeler, ekonomik politikalarımızda devamlılık özelliği olmamasından kaynaklanmaktadır. Bu şartlar sağlandığı takdirde, Allah'ın izniyle, 10 yıl sonra bu şehirde yapılacak üçüncü iktisat kongresine iştirak edecek olan Türkiye'nin büyük mesafe aldığını ve çok önemli gelişmeler gösterdiğini müşahade edeceklerdir. Tarihimizin en ciddi ekonomik krizinden çok kısa bir zamanda çıkabilme yoluna girişimiz, bu sözlerimin en büyük delilidir. 10 yıllık dönem sonunda arzuladığımız hedeflere varabilmek için, uygulayacağımız prensiplerin bellibaşlılarını şöylece sıralayabiliriz :

Devletin gücü ile milletin gücünü birleştirmeli ve bütünleştirmeliyiz. Ne milletsiz bir devlet ve ne de devletsiz bir millet tasavvur olunamaz. Etle tırnak gibi birbirinden ayrı düşünilemeyen iki aslî unsurun iktisadî faaliyetlerde de birbirlerini tamamlamaları, teşvik etmeleri, ahenk içerisinde bir arada bulunmaları sağlanmalı ve milletin teşebbüs gücünün bütünüyle ortaya çıkması temin edilmelidir. Yurt kalkınmasında, dış sermaye dahil, her türlü tasarruf imkânından azamî istifade edilmelidir.

Ekonomik hayatta devletin müdahaleci rolü yerine, tanzim ve teşvik edici ve genel olarak muhtelif menfaatleri telif edici rolü ve bu suretle verimi artırıcı rolü ağırlık kazanmalıdır. Ekonominin tabii kanunları vardır. Bu kanunların dışına çıkarak nehri tersine akıtmaya çalışmayalım. Ekonomide arz - talep sistemi varken, fiyat kontrollerine dayanmak, karaborsa ve çift fiyatı doğurmaktadır. Para, döviz ve emtia fiyatlarının serbestçe teşekkül edebileceği bir vasatta ekonomik sistemleri çökerten bu nevi hastalıklar görülmeyecektir. (İşte, söylediğim serbest ve ekonomik sistem...) Bunun için aziz Atatürk'ün 1.11.1937 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışında ifade ettikleri görüşlerini tekrar hatırlatmadan geçemeyeceğim : Kesin zaruret olmadıkça piyasalara karışılmaz. Bununla birlikte hiçbir piyasa da başıboş değildir.

Her işte olduğu gibi, kalkınma ve gelişmede planlamanın önemi büyüktür. Planlama, asgaride yapılan ve yapılacak işlerin bir bilançosunu ortaya koyar, yaptığımız hataları daha kolay teşhis eder, ona göre de yeni planlarımızı daha iyi yapabiliriz; ama planlamayı, sosyalist ülkelerin merkezî planı gibi katı ve dogmatik olarak kabul edemeyiz. Bizim planlarımız,

düzenleyici, yönlendirici ve denge kurucu niteliktedir. Bu planlarda bütün sektörlerin istifade edeceği detay ve bilgiler bulunacaktır.

Ülkemizin, insan potansiyelinden, tabii kaynaklarından ve coğrafi avantajlarından en iyi şekilde istifade etmeliyiz. Bugün kalkınma ve gelişmemizi durdurucu boyutlara ulaşmış olan altyapı ve enerji yetersizliğimizi süratle telafi etmeli ve bunu gerçekleştirirken de mevcut her türlü imkânımızdan faydalanmalıyız.

Ülkemiz, gelişmiş Batı ülkeleriyle zengin petrol kaynaklarına sahip İslam ülkeleri arasında stratejik bir mevkie sahiptir. Bulduğumuz bu mevkiin hem avantajları ve hem de bize yüklediği bazı güçlükler vardır. Her köprü, birbirinden ayrı düşmüş iki kıyıyı birbirine nasıl bağlar ise, ana tercihleri farklı olan bu iki kültürü kendi yapımızda tenakuza düşmeden yekdiğerine bağlamak mecburiyetindeyiz. Diğer bir deyişle, Batı'nın ilim ve teknolojiyle Ortadoğu'nun inanç ve değerler sisteminin sentezini yaparak insanlığın istifadesine sunmalıyız. Batı ile Doğu arasında bu manada bir köprü kurabilen Türkiye'nin, bölge ve dünya barışına büyük hizmetleri olacaktır.

Ödemeler dengesi, gelişme ve kalkınma yolundaki en önemli engelimiz ve darboğazımızdır. Üçüncü İktisat Kongresine, Türkiye'nin, bu meseleyi kesin çözüme kavuşturmuş olarak gitmesi gerekmektedir. Bu çözüme kısa bir sürede ulaştığımız takdirde kalkınmamızı daha da süratlendirebiliriz.

Bu problemi çözenin odak noktası ihracatımızdır. İhracatımızda neler yapmamız konusunda, son bir - iki yılda aldığımız tedbirlerin içerisinde güzel örnekler vardır. İhracatı, sadece ürettiklerimizi dış pazarlarda satabilmek şeklinde değil, ülkemizin kapalı ekonomiden vazgeçerek, topyekûn dış âleme açılması olarak anladığımı da hemen belirtmek isterim. Ürettiklerimizi başka milletlerin üretimleri ile uluslararası bir rekabet platformunda teste tabi tutmadan, bu üretimlerde başarılı olduğumuz kanaati indî, subjektif olmaya mahkûmdur. Bunun için önümüzdeki dönemde yıllardır gösterdiğimiz çekingenliği yenersek cesaretle dış âleme açılmaya devam etmeyi millî bir hedef olarak benimsemeliyiz. Ancak bu yolla ödemeler dengesi problemine temelli ve kalıcı bir çözüm getirebiliriz.

Muhtelif gruplar arasında sevgi ve saygının, beşerî münasebetlerde medenî ve insanî davranışların hâkim olduğu bir cemiyet yapısına kavuşmamız gerekir. Millî bütünlüğümüz tartışma konusu dahi ya-

pılmamalıdır. Anarşi ve terörle hiçbir noktaya varılamayacağını, acı ve çok pahalı tecrübelerle öğrendik. Bu tecrübelerden ders alarak yakın tarihimizde geçirdiğimiz buhrana tekrar düşmemeliyiz. Önemli olan, kendisini kontrol eden, ölçülü ve seviyeli bir nesil yetiştirebilmektir. Bunun için millî eğitim sistemimizde kemiyet meselelerinin yanı sıra keyfiyet meselesini de ele almalıyız. Gençliğimizi, düşman oyunlarına gelmeyecek kadar bilgili, sokakta hiçbir mesele nin çözülemeyeceğini anlayacak kadar seviyeli, vatanın birlik ve bütünlüğünün önemini kavrayacak kadar kültürlü, örf ve âdetlerimize saygılı, hepsinden önemlisi, faydalıyı zararlıdan ayırt edecek kadar ölçülü, herkese karşı sevgi ve şefkat besleyen medenî bir insan olarak yetiştirmeliyiz» İşte söylediklerim bunlar.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başbakan, ANAP'ı o tarihte kurmuşsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnandıysan bir şey demiyorum.

Bizim, sadece çizgimizde hiçbir değişiklik olmadığını söyledim.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Çizgi dörtleştirdi, bir tane idi.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, Anavatan iktidarı döneminde önemli konularda çok büyük icraatlar yapıldı; bunları muhtelif vesilelerle anlattım, onun için bu konularda fazla detaya girmek istemiyorum. Belki birçoğunuz farkında değildir; ama bürokrasi konusunda, kırtasiyecilik konusunda çok büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bugün bir ehliyet alma, nüfus kâğıdı çıkarma, evlenme formaliteleri asgariye indirilmiş, hatta çiftçilerimizin bankalardan kredi almaları çok daha basit formaliteler haline getirilmiştir. Elimizde kırtasiyecilikle ilgili daha birtakım çalışmalar var. Sanayi tesisi kurmak, bir işyeri açmak için müracaat usullerinde çok fazla formalite var; bunları da getiriyoruz. Önümüzdeki aylarda muhakkak bunlarda da büyük değişiklikler olacak.

İşsizlik konusu burada çok konuşuldu. Bir taraftan 7,9 kalkınma hızı, öbür taraftan işsizlik artıyor... Bu ikisi birbiriyle tutarlı değil.

TULAY ÖNEY (İstanbul) — Rakamlar öyle Sayın Başbakan, Devletin rakamları öyle söylüyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — O rakamlar düzeltilmiş, değiştirilmiş.

MUHİTTİN YILDIRIM (Edirne) — Kalemle mi düzeltilmiş?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi müsaade ederseniz, iki şeyi birbirinden ayırt edelim. İşsizlik konusunda elimizde üç tane done var : Bir tanesi, İş ve İşçi Bulma Kurumuna yapılan müracaatlar. Buna bakarsanız, işsiz sayısı 1 milyon 100 bin küsurdur.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Çalışabilen işgücünden çalışanı düşerek.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir tanesi de, zannediyorum, işgücü arzı ile işgücü talebi arasında bir fark ölçüyor, Planlama böyle yapıyor, o rakamı buluyor; 3 milyon. Ama, bunun içinde tarımda altı yedi ay çalışan, üç dört ay çalışmayan, yani part-time olarak çalışan insan da var; hatta muayyen sebeplerden dolayı iş aramayan, evinde oturan insanlar da var. Onun için, bu da nihayet size, şu kadar potansiyeliniz var, onu gösterir, yoksa işsizliği göstermez...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Ötekisi artıyor ama...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ötekisi... Türkiye'de tabii müracaat imkânları daha fazla oluyor, gayet tabii iletişim imkânları artıyor. Biz de birçok müracaatı kolaylaştırdık, formaliteleri azalttık; onun için olacaktır.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — «Bazı Arap ülkelerinin ithalatı azaldı» der gibi konuşuyorsunuz; «İhracatımız azaldı» demiyorsunuz da...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, şimdi, önemli olan işsizlik meselesini herkes iyi bilsin ki, bir yılda, üç yılda, beş yılda halledilecek bir konu değildir; ama bu iktidar işsizlik konusuna fevkalade iyi bir şekilde girmiştir, bir bakanımız sadece bu konu ile meşgul olmaktadır...

SALİM ERİL (Konya) — İşsizlikle mi?..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, bu işle meşgul olmaktadır; bu işin boyutlarından çözüm yollarına kadar işi koordine etmektedir.

ABDULLAH ÇAKİREFE (Manisa) — O bakan kendisine iş bulmuştur.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Böylece Sayın Maliye Bakanı da işsiz kalmamış olacaktır.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dikkat edeceğimiz nokta şudur : Bugün işsizlik meselesinin temelinde, insanların beceri sahibi olmamaları yatıyor; yani, bilgisi olmayan, becerisi olmayan bir insanın iş bulması, iş meydana getirmesi kolay değildir. Zaten dikkat ediniz, özellikle Güneydoğu yada Doğu'ya gittiğimiz zaman ceplerimiz daha

çok devletten, odacılık, bekleme talepleriyle dolmaktadır. Bunun sebebi gayet basit; o insanlara, «gelliniz sizi şu fabrikaya koyayım» dersiniz, kabul etmeyeceklerdir.

VEOHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Fabrika var mı orada Sayın Başbakan?..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Çünkü, orada iş yapacak becerisi mevcut değildir. Biz, meseleyi birkaç yoldan halletmeyi düşünüyoruz. Tabiatıyla memleketimizin kalkınması, yatırımların artması, işsizliği belli bir şekilde kompanse edecektir; o doğrudur. Ama mesele bu boyutu ile bitmiyor. Onun yanında, işsizlere yeni beceri kazandırma programlarını başlattık; şu anda 37 ilde uygulanıyor ve tahmin ediyorum, yılda asgari yüzbin kişiyi bu programlardan geçireceğiz; belki de daha fazla.

Eğitim sistemimize iyice eğilmek mecburiyetindeyiz. Eğitim sistemimizde, ileride iş sahibi olamayacak insan değil, ileride herhangi bir işe faydalı olabilecek insan yetiştirmeliyiz. Burada da çok büyük bir programımız var; onu da söyleyeyim : Televizyona üçüncü bir kanal getirerek bunu tamamıyla eğitime hasretmek istiyoruz. Ayrıca, mevcut kanalları da kullanacağız.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — «İcraatın içinden» programı çıkacak mı?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — O da eğitici zaten, siz eğitiyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Biz de öğreteceğiz, merak etmeyiniz.

Televizyonun yanı sıra, en önemli araçlardan bir tanesi, bilgisayarlı sistemlerdir. Bu sistemler incelenmiştir. Hedefimiz, Türkiye'de 800 bin ile 1 milyon civarında bilgisayarlı sistemi ortaya koymaktır. Bunu da açıkça ifade ediyorum, önümüzdeki dört-beş sene içerisinde realize ederiz. Zannediyorum, birçok yerde öğretmen meselesinin çözümünde de bu söylediğimiz sistem yatıyor. Bu konularda çok geniş çalışmalar tamamlanmıştır ve bu söylediğimiz bilgisayarlıların mühim bir kısmı da burada imal edilecektir, «Software» tabir ettikleri programlar da hazırlanmaktadır; ümit ediyorum önümüzdeki dört-beş sene içinde tabii bir program çerçevesinde kademe kademe bilgisayarlı eğitim programına geçeceğiz.

SALİM EREL (Konya) — 1988 garanti mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, müsaade ederseniz bir hatıramı anlatayım. Kısıtlamalardan geldim de. Türkiye'de kısıtlamaların

başında, elektronik aletlerin, elektronik parçaların kısıtlanması geliyordu...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ondan önce siyasi kısıtlamalar.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, siz onu düşünün...

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Sizin de düşünmeniz lazım.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi, netice itibariyle, bu kısıtlamalarda şunu müşahede ettik : Yurt dışında, ileri sanayi ülkelerinde, oranın çocukları, gençleri, bilgisayarlarla gayet yoğun bir çalışma içinde - ister oyun deyin, ister program deyin - çok geniş bir şekilde faydalanmaktalar. Bizim çocuklarımızda bu imkân yoktur; ama hemen şunu ifade ederim; böyle devam edersek bilin ki, aramızda 10 sene fark var. Onun için ilk yaptığımız iş, bu gibi konuların ithalatını libere ettik. Bugün Türkiye'de son üç senede, dikkat edin, bilgisayarlar hemen hemen her tarafta kullanılmaya başlanmıştır. Ders çalışanlar var ve zannediyorum ileride, gençlerin büyük bir kısmı bu şekilde çok daha bilgili yetişeceklerdir.

Şimdi, bunu bütün yurda yaymak, imkân olmayan da götürmek lazım. Onun için de bu söylediğimiz programı hazırladık; onun için de bu programla, ümit ediyorum ki, Anadolu'nun en ücra köşesine kadar bu sistemleri yayabiliriz. İşte sosyal adaletin temeli de bu zaten.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Üçüncü kanaldan siz çıkacak mısınız Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, konut konusunda çok söyledi, o konuyu açmıyorum. Fonlarla ilgili konuları Maliye ve Gümrük Bakanımız açıkladı, o konuya değinmiyorum.

DURMUŞ FIKRİ SAĞLAR (İçel) — Bir şey söylemedi ki, size bıraktı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bana bıraktıysa, merak ediyorsanız söyleyeyim.

Fonlar, Türkiye'de bizim zamanımızda icat edilmiş hususlar değildir. Bizden çok evvel, 1930'lardan kalma, o tarihlerden başlayan fonlar vardır; bunları incelediğiniz zaman göreceksiniz.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe denetimindedir.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Ama denetimi Türkiye Büyük Millet Meclisine aittir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, hayır. Hemen bir misal vereyim:

Akaryakıt istikrar fonu bütçe içinde değil, denetimi de bütçe içinde değil.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe içinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır efendim, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında.

Fiyat İstikrar ve Destekleme Fonu; hiç alakası yok, Maliye ve Gümrük Bakanlığında veya Hazine.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Nasıl verdiniz onları?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Daha birçok fonlar var ki, bütçeyle hiç alakası yok. Hatta bu fonların mühim bir kısmının yasal dayanağı da yoktur. Bunlar kararnameyle çıkarılmış. Bizim getirdiğimiz fonların hepsinin yasal dayanağı vardır ve sizler de çok rahatlıkla bunlar için Anayasa Mahkemesine gittiniz. Demin bir konuda bana «Anayasa Mahkemesi döndürdü sizi» diyordunuz, ben de diyorum ki, sizi de bu konuda döndürdü.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — İktidar döner.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz de döndünüz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Mühim olan iptalidir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bir de, iptal isteğini reddetmeye ne derler, siz onu söyleyin?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Mühim olan iptaldir, iptali hazmedebilmektir.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Netice itibariyle fonlar Anayasa Mahkemesinden de geçti. Şimdi bakınız hangi fonlar?.. Bizim devrimizde esas ağırlığı olan fon, konut fonudur. Konut Fonunun bütçe içine alınması zaten mümkün değildir; ama denetimi vardır ve bunun denetimini de Yüksek Denetleme Kurulu yapıyor. Yüksek Denetleme Kurulunun raporları buraya geliyor. Kendisi Başbakanlığa bağlı; ama bütün KİT'leri de o denetliyor.

Toplu konut fonu netice itibariyle dönen bir fondur ve kredi olarak verilir, geri alınır. Sadece yüzde 10'a kadarki bir kısmı, belli miktarları altyapı hizmetleri için verilir. Kamu Ortaklığı Fonu bütçe içerisine girecek bir fon değildir; onu da söyleyeyim. Neden?.. Çünkü, biz bu fonu Türkiye'de yatırımları hızlandırmak için çıkardık ve bugün eğer rahatlıkla şunu söyleyebilirsek; Karakaya Barajı, temeli 1976'da atılmış...

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başladı gene icraatın içinden...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — ... 1983'e gelinceye kadar yüzde 20 - 25 civarında ya yapılmış ya yapılamamış, Son üç senede Karakaya Barajı tamamlanmıştır. Nereden? Büyük miktarda buradan, bu fonlardan para vererek tamamlanmıştır. Fonun esası nedir? Devlet birçok tesis yapıyor ve Türkiye Elektrik Kurumuna veriyor, «Al, sat elektriği» diyor. Biz, «Hayır, böyle şey olmaz; devlet bu tesisleri yapmış, parasını sana bağışlayamaz, bunlardan elektriği satar, sen elektriğin parasını ödersin» dedik; 22, 23 veya 25 liradan elektriğini satıyoruz, bu paralar fona geliyor, fon'dan da halka gelir senetleri dağıtabiliyoruz. İşte, netice itibariyle harekete geçirilemeyen bir kaynağı harekete geçirdik.

Şimdi, ben size söyleyebilirim; Türkiye'nin tasarruf kabiliyeti artmıştır; yatırımları da artmıştır. Eski yıllarla mukayese edilemeyecek kadar son üç yılda artmıştır. (SHP sıralarından gürültüler)

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Baka baka söylüyorsun, baka baka söylüyorsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Evet, evet.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Murakabesini Türkiye Büyük Millet Meclisi yapsın diyoruz biz de.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sayın Başbakan, 1979 öncesini okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım, okuyacağım...

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 1979 öncesi tasarruf kısmını okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım.

1975 yılı; yurt içi tasarruflar yüzde 17,4; sabit sermaye yatırımları - gayri safi millî hâsılaya - 20,1.. Nereden yapılıyor bu Sayın Gürkan, aradaki fark nereden geliyor?

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — «Sabit sermaye yatırımları» kısmına bakınız: Siz devam edin, kendi rakamlarınızı okuyun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hayır, aradaki fark nereden geliyor? Dışardan geliyor.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Devam edin, kendi rakamlarınızı söyleyin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğiz, geleceğiz.

Yurt içi tasarruflar 1976'da 19,3; sabit sermaye yatırımları 22,8; 1977 yılında 18; aşağıya iniyor; Sabit sermaye yatırımları en yüksek, 24; çünkü o sene DQM'ler var; 1978 yılında yurt içi tasarruflar 15,9 çünkü kriz seneleri başlamış. Sabit sermaye yatırımları 21,7; 1979 yılında 16,2; 1980 yılında 15,9; en aşağı seviyesine inmiş 1981 yılında 18; 1982 yılında 18,2; 1983 yılında 16,.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Sabit sermaye yatırımları ne oldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Okuyacağım, okuyacağım..

1980'de 19,5 (15,9'a 19,5); 1981'de 18'e 18,9; 1982'de 18,2'ye 18,9; 1983'te 16'ya 18,4 1984'te 16,8; yükselmeye başlıyor, 18,2.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — 16'ya 16. Dönemizde 19'lar, 20'ler var.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Dur bir dakika, daha bitmedi, devamı edelim. 1985'te 18,6.

MUZAFFER YILDIRIM (Kayseri) — Yatırımlar?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yatırım 19,6. Bunlar sağlıklı yatırımlar, sağlıklı kaynaklara dayanıyor. (SHP sıralarından alkışlar) Durun bitmedi, bitmedi dikkat et. Şimdi hangisi en yüksekmiş; 1986'da 21.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Buna inanmıyoruz, hepsi 7,9'un.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — İnanıyorsunuz, tabii işine gelmeyene inanmıyorsunuz. Sabit sermaye yatırımı 22; 1987 tahmini 22,1.

SALİM EREL (Konya) — Tahmin mi, temenni mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Tahmin ve doğrudur da. Belki daha yukarı çıkacak merak etmeyin. Çünkü, şunu iddia ediyorum: Biz bu memleketin tasarruflarını harekete geçirdik, yatırımları da harekete geçirdik. Rakamlar bunu söylüyor.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Bankerleri de harekete geçirdiniz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Siz ister inanın, ister inanmayın; ama rakamlar hakikatı söylüyor. Yalnız Sayın Gürkan biraz geride, 1983 senesinde kalmış; öyle anlaşılıyor.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Yok hayır 1986'da 7,9'unuz arttı sizin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben bu konularda fazla söylemek istemiyorum. Yalnız şu kadarını ifade ederim: Demin bir sayın başbakanın 1980 yılındaki feryadını okudum; KİT'lerin zararının 351 milyar lira olduğunu söylüyor. Doğruyanlı; şöyle kafamdan bir hesap ettim dedim ki, bu söylenen rakam doğru ise, 351 milyar lirayı o günkü kurla bir bölün bakalım, 70 liraya bölün kaç milyar dolar ediyor?.. 5 milyar dolar ediyor. Türkiye dayanabilir mi?.. Bugün kamu iktisadi teşebbüslerinin zararları kalkmıştır, kâra geçmişlerdir; doğrudur.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Ama vatan-
daş dayanamıyor buna.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — 1 trilyon 160 milyar lira işletmeciler KİT'lerin 1986 kârları. Bu kârlar önümüzdeki sene daha yüksek olacak; doğrusu da budur (SHP ve DYP sıralarından «Zam kârları» sesleri)

Biz, memleketin, milletin bu kadar emekle meydana getirdiği, yarı millete döndürecekimiz bu tesisleri perişan hale, bütçenin sırtına kambur haline getiremeyiz, bunları yatırım yapacak hale getirmek mecburiyetindeyiz.

YILMAZ İHSAN HASTÜRK (İstanbul) — Olimpik yüzme havuzu yapıyorsunuz.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi ben soruyorum Eğer bu KİT'lerin, hâlâ devam eden yatırımları var; yani, Türkiye Elektrik Kurumu yatırım yapmayacak mı? Türkiye Elektrik Kurumu, sizin söylediğiniz o şekilde idare edildiği devrelerde, 14 sene bu memleket elektrik kısıntısıyla yaşadı; programlı elektrik kesintisi. Şimdi elektrik kısıntısı var mı? (SHP ve DYP sıralarından «Ankara'da su yok, su» sesleri, gürlültüler)

DURMUŞ FİKRİ SAĞLAR (İçel) — Su yok diyoruz su...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ha, şimdi diyeceksiniz ki, gene yanlış hesap.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Nüfus da artıyor.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Şimdi denilecek ki «Efendim, kullanılacak elektriği yok ki, alacak elektriği yok ki, yani parası yok, elektrik alamaz.» O da doğru değil, onun da ispatını geçen sene yaptık. Elektrik talebi eski yıllardan daha fazla artıyor, yüzde 11 artıyor. Eski yıllarda yüzde 4-5 artıyordu ve «Şehirlerde sokak lambalarının birini söndürün, evinizdeki üç lambadan birini indirin»

tavsiyeleri yapıyordu; gayet iyi hatırlıyorum, Ama şimdi, biz şehirleri ıslı ıslı yapacağız, bütün köyleri elektrikleştirdik, 1987 yılı ortasında elektriksiz hiçbir köy kalmayacaktır; hepsi tamamdır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Mesele orada değil; bakınız, ikinci büyük kâr eden KIT, Kamu İktisadî Teşebbüsü PTT'dir, doğrudur; hem de sosyal adalet icabı. Bugün telefonu olan, telefonu mevcut olan insanlar, hali vakti yerinde olanlar değil midir daha çok? Telefonu olmayanlar, köylerde, gecekonduvar da yaşayan insanlar değil midir, söyleyin bakalım? Onlardır tabii. Biz bunlara telefonu nasıl vereceğiz? Gayet tabii, telefona biraz zam yapacağız, yatırım yapacağız, köylülere de telefon götüreceğiz, gecekondu bölgelerine de telefon götüreceğiz, her tarafa telefon çekeceğiz. Evet, başka yolu yoktur. (ANAP sıralarından alkışlar)

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Telefonu verdiniz; nasıl konuşacak?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün, Türkiye'nin Bingöl Vilayetinin köylerinden, Almanya ile otomatik telefonla konuşabilirsiniz. Fena mı yani?..

Bütün önemli reformlar bizim devrimizde yapıldı. Muhterem milletvekilleri, ben fazla detaylara girmek istemiyorum. (SHP sıralarından «Gir, gir» sesleri) Bunların çoğunu huzurunuzda geçen bütçelerde de anlattım; zamanınızı da fazla almak istemiyorum, ama kısa hatlarıyla söyleyeyim :

İdarî reformu biz yaptık.

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Altını üstüne getirdiniz Devlet yönetiminin.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beğenmeyebilirsiniz; ama biz yaptık.

Kamu İktisadî Teşebbüslerinin reformunu biz yaptık. Kambiyo reformunu biz yaptık. Mahallî idarelere imkânı biz verdik.

SALİM EREL (Konya) — Belediyelerin hepsi mafianın elinde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demokrasinin beşiği mahallî idarelerdir; ne yapıldı şimdiye kadar?..

VECIHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Vurgun yapıldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Beğenmeyin; ama 1988 seçimlerinde hep beraber göreceğiz, o mahallî idareler nereye oy veriyor.

SALİM EREL (Konya) — Yağma Hasanın Böreği gidiyor belediyelerde.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Vergi reformunu da biz yaptık, Katma Değer Ver-

gisini de biz çıkarttık, daha bütün vergilerin hepsini biz getirdik. Kim ne derse desin, vergi reformları da bizim zamanımızda yapıldı.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — Vural Arıkan da «Ben yaptım» diyor.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Başka bir şey yapmadınız, bazı sözleriniz doğru.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Gayet tabii, şunu söylersiniz, zannedersiniz ki, vergi getirmek ayıp bir şeydir. Eğer bu memleketin hesabını, kitabını bilmiyorsanız vergi getiremezsiniz.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Zamları da siz yaptınız.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu eski yıllarda çok yaşadılar; vergi kanunları geldi, bu parlamentodan geçmedi. Herkes siyaset yaptı, onun sonunda, 1979 - 1980 bunalımına geldik. Gayet kolaydır, bunlar çok kolay söylenir ama, iş başa düştüğü zaman, sıkıntıya düştüğü zaman, o vakit başka türlü düşünülmesi lazım.

SALİM EREL (Konya) — Sizin yaptığımız siyaset değil mi?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bugün çok rahat söylüyorsunuz, çünkü Türkiye'de her şey var; demokrasi var, bolluk var, rahat rahat konuşuyorsunuz. (SHP sıralarından «Para yok, su yok» sesleri)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Sayın Başbakan, demokrasi var mı?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hatta bir şey daha söyleyeyim; şikâyetler geliyor sizlere kadar, artık herkes dilediği yerden telefon edebiliyor, telefon problemi de kalmadı, köylerden kentlerden telefonlar geliyor.

SELÇUK AKINCI (Tekirdağ) — İstanbul'un içinde telefonla konuşulamıyor. (ANAP sıralarından gürtlüler)

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Hadi canım... (Gürtülüler)

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, biraz da fiilî işlerden, icraatlardan bahsedeyim.

MEHMET ÜNER (Kayseri) — Bunları, «İcraatın İçinden» programında dinledik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Demek «İcraatın İçinden» programını yakından takip ediyorsunuz, çok memnun oluyorum. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Biraz da, Uykudan önce programını anlatın; küçüklerin uyuduğu yetmiyor, şimdi büyükleri uyutuyorsun.

BAŞKAN — Sayın Başbakan, 15 dakikalık süreniz kaldı.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Bitiriyorum zaten.

SALİM EREL (Konya) — Sayın Başkan, müsaa-de edin de konuşsun.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Değerli milletvekilleri, önemli projeler ve işlerle ilgili olarak, elektrik enerjisi sahasında birçok büyük linyet santrali bizim devremizde ya tamamlanmıştır, veyahutta temeli atılmıştır. Bugün Elbistan Termik Santrali tamamlanmıştır, önümüzdeki aylarda da son dördüncü ünitesi devreye girecektir. Yeniköy Santrali, zamanımız müsait olursa açılışını yapacağız. Kemerköy Santrali devam etmektedir.

IDRİS GÜRPINAR (Muğla) — Temelini gizlice attınız değil mi Sayın Başbakan?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yok, hayır, açık açık ilerliyor, hiç merak etmeyin; açılışını hep beraber gider yaparız.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Soma Santralının açılışını yaptık; 2 tane de 300 megavatlık ünitenin temelini attık. Kangal'da üniteler tamamlanıyor; orayı da tevsî ediyoruz. Çayırhan; aynı şekilde orayı da tevsî edeceğiz. Karakaya önümüzdeki sene başlarında devreye girecektir. Altinkaya da, yine bu Kamu Ortaklığı Fonu'ndan hızlandırılan projelerden biridir, o da 1987 veya 1988'de devreye girecek. Kralkızı; GAP Projesiyle ilgili, Dicle, Batman projeleri hızla yürümektedir. Atatürk Projesi yine hızla yürümektedir.

SALİM EREL (Konya) — Gece televizyonda izledik Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ben seyredemedim, siz seyretmişseniz memnun oldum.

Otoyollar; Edirne'den Ankara'ya kadar. (ANAP sıralarından alkışlar)

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Demiryollarından ne haber? Ayaş Tüneli niye durduruldu?

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Ondan sonra, önümüzdeki sene inşallah Adana'dan Gaziantep'e kadar otoyollar inşaatı başlayacaktır. Bin kilometre otoyol.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Peki, köy yollarında ne yapılıyor efendim.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Onu da söyleyeceğim.

Şu son üç senede, şimdiye kadarki köy yollarının - yani son 25 - 30 senede yapılmış köy yollarının - yüzde 30'u bu devrede yapılmıştır; rakam olarak ifade edeyim. Bu rakam, sadece asfalt yolu, tesviye yolu kapsamıyor. Bu rakam, elimize daha büyük makineler gelmeden yapılan icraattır. Hepiniz de çok yakından biliyorsunuz; elimize, mevcut köy hizmetlerindeki makine gücünün iki misli kapasitesinde; büyük bir ihale yapılarak makinelerin hepsi geldi.

Netice itibariyle şunu söyleyeyim : Köylerle ilgili sizin ne kadar talebiniz varsa, bizimkilerin ne kadar talebi varsa, dağları aşar, hepsini yerine getiririz; merak etmeyin. (ANAP sıralarından alkışlar)

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Valilerin programını yüzde 100 gerçekleştirin, razıyız.

ŞÜKRÜ BABACAN (Kırklareli) — Biraz da demiryollarından bahseder misiniz?

HÜSEYİN AVNİ GÜLER (İstanbul) — Ankara susuz Sayın Başbakan.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Yine, şu son bir sene içinde üniversite gençliğine 43 bin yataklı yurt yaptık. Bütün Cumhuriyet devrinde, bundan evvel yapılmış yurt kapasitesi 52 bin yataktı, biz, bir sene içinde buna 43 - 45 bin ilave yaptık.

Erzurum depremini misal olarak verdim. 72 yerde, üç bin konutluk deprem evlerini bir mevsimde tamamladık. Bu sefer, Malatya, Adıyaman depreminde de aynı şeyi yapıyoruz. İnşallah, o depremden 7 - 8 ay sonra, o hak sahiplerinin hepsi yerlerine yerleşecektir. Bu da, icraatın ne kadar süratli, ne kadar çabuk yapıldığını açık bir surette gösteriyor.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, biz iktidara gelirken, «Türkiye'nin çözülemeyecek hiçbir meselesi yoktur» demiştik. Bu tespitimizde yanlış olduğumuzu bugün daha iyi görüyor ve yürekten hissediyoruz. Bunu söylerken, biz hükümet olarak Türkiye'nin çözüm bekleyen bütün meselelerini çözdük demek istemiyorum. Dünyada, bütün meselelerini çözmüş hiçbir ülke yoktur. Ülkelerin gündeminde daha problemler daima olacaktır, ancak bu problemlerin sayı ve kalite bakımından özellikleri değişmiştir; dün sadece yol isteyen köylümüz bugün asfalt istiyorsa; dün köy meydanına bir tek çeşme isteyenler bugün her evde musluk istiyorsa; dün evrak, dosya, kâğıt ve kalemler çalışan idaremiz ve özel şirketlerimiz bugün bilgisayarlar kullanıyorsa; dün manyetolu telefonla konuşanlar bugün otomatik telefonla konuşuyorlarsa; dün

elektrik kesintilerinin ıstırabını yaşayanlar bugün bu sıkıntıyı unutmşlarsa, o ülkenin meseleleri şekil ve mahiyet değiştirmiş demektir.

Mütevazi olmayı en büyük fazilet sayan bir anlayıştan katiyen inhiraf etmeden diyebiliriz ki, Türkiye, hükümetimizle birlikte medeniyete koşmaktadır. Bu yarış zor bir yarışır; kaybedecek bir tek dakikamız yoktur. Bizim milletimiz bu medeniyet yarışına bütün benliği ile katılmıştır. Başarmışsak, bir şeyler yapabilmişsek, aziz milletimizden aldığımız güç ve heyecan sayesinde. (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, milletimiz, her kesimi ile milletlerarası camiada bir haysiyet ve itibar mücadelesine girişmiştir. Milletimizin katılıp da kazanmadığı yarış olmamıştır. Bugün yürüttüğü medeniyet yarışını da muhakkak kazanacaktır. Aziz milletimiz olan bu inancımız, hükümet olarak bize, rahata kaçan ve kolaylığı tercih eden bir siyaset yerine, gerçekçi, doğru ve açık bir politika uygulama mükellefiyeti getirmiştir.

Gayret ve fedakârlıklarımızın bedeli Atatürk Barajı, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, çeşmeden akan su, köyde yanan ışık olarak aziz milletimize geri dönmektedir. (ANAP sıralarından alkışlar)

Muhterem milletvekilleri, biz halka hizmeti, hakka hizmet olarak kabul ettik. (ANAP sıralarından alkışlar) Millete hizmeti şiar edindik. Bu sebeple bizim davamız kuru cihangirlik davası, mevki, makam davası değildir; zaten olmamıştır da. Bizim davamız, ihlâsla, inançla ve azimle, gecemiz ve gündüzümüzle bu millete hizmet etmek davasıdır. (ANAP sıralarından alkışlar)

Şu hakikat hiçbir zaman unutulmamalıdır ki, ülkemizin insanı çalışkanlığı ve kabiliyeti, tabii kaynakları ve coğrafi avantajlarıyla gelişmişliğin zirvesinde yer almaya layıktır. Bu cennet vatan tarih boyunca dünyanın en ileri medeniyetlerini bağrından çıkarmanın haklı gururuna; bu aziz millet de, gelişmiş ve medenî olmanın tarihî tecrübesine sahiptir. Milletlerarasındaki medeniyet yarışında geri kalmamızın haklı ve makûl bir sebebi olamaz. Milletimize doğru hedefler gösterildiği, önüne konulan manialar kaldırıldığı, birlik ve beraberliği bozulmadığı müddetçe aşamayaçağı engel, çözemeyeceği mesele yoktur.

MEHMET ABDURREZAK CEYLAN (Siirt) — Birlik ve beraberlik eşitlikle olur.

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (Devamla) — Geleceğin büyük, kudretli ve müreffeh Türkiyesinin temellerini atıyoruz. İnşallah Türkiyemizi dünyanın sa-

yılı ülkeleri arasına sokacağız. (ANAP sıralarından alkışlar) Türkiyemizi yepyeni, kavgasız, ileri ve modern bir ülke haline getirmeye azmettik. (ANAP sıralarından alkışlar) Şuna yürekten inanıyoruz ki, bu millet çok daha iyi günlere, daha iyi hizmetlere ve mesut bir geleceğe layıktır.

Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; bu duygu ve düşünceler içerisinde 1987 bütçesinin memleketimiz için hayırlı işlere vesile olmasını diler, yüce Meclisi en iyi dileklerle ve saygıyla selamlarım. (ANAP sıralarından ayakta alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Başbakan. (SHP sıralarından «Sorularımız var Sayın Başkan» sesleri)

Sayın milletvekilleri, sorularınızı alacağım; ancak biliyorsunuz, içtüzüğe göre görüşmeler tamamlanınca soru sormak mümkündür. Bu bakımdan, bir sayın milletvekili arkadaşımız da söz hakkını kullandıktan sonra sorularınızı alacağım.

Şahsı adına ve aleyhte konuşmak üzere İstanbul Milletvekili Sayın Günseli Özkaya söz istemişlerdir.

Buyurun Sayın Özkaya. (SHP sıralarından alkışlar)

GÜNSELİ ÖZKAYA (İstanbul) — Sayın Başkan, sayın üyeler; şahsı adına söz alan bir milletvekilini, eğer Sayın Başbakan dinlemek sabrını gösterseydi, doğrusu demokratiğin güzel bir örneğini sergilemiş olurdu. Sayın Başbakan, beni dinledikten sonra konuşmak ihtiyacını duysaydınız, demokratiğin bir örnekleme olurdu.

Sayın milletvekilleri, yüreğinde demokrat olmayan Başbakan, 1983 seçimlerinden sonra, daha doğrusu 12 Eylül'den sonra halkımız için, demokrasimiz için bir talihsizlik olmuştur. (ANAP sıralarından gürültüler)

Peki, o zaman bir şey daha söyleyelim : Benim bu söz hakkımı gasp etmenin Sayın Başbakan için bir ayıp olduğunu söyledim. Aslında bu, Sayın Başbakanın ayıbı değil; üç yıldır Sayın Başbakana tahammül eden halkımızın zamanının kaybıdır. (ANAP sıralarından gürültüler)

Peki, o halde bir tane daha söyleyelim : Sayın Başbakan insan sevgisinden bahsetti...

ÖZGÜR BARUTÇU (Diyarbakır) — Ne tarafa mektup yazıyorsun?

GÜNSELİ ÖZKAYA (Devamla) — Ara seçimlerde, bakım bu insan sevgisi nasıl tezahür etti. Sayın Başbakan, «Biz köprü satıyoruz dedik, karşımıza çıktılar 'sattırmayız' diye; bir adam çıktı 'sattırmam' dedi. Nerede o adam şimdi?» dedi.

O adam kimdi sayın üyeler?.. O adam, Halkçı Partinin kurucusu, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin milletvekili olan, ama geçirdiği çok ağır bir hastalıktan yatağından çıkamayan bir adamdı. İşte Sayın Başbakanın gönlünde yatan insan sevisinin simgesi bu. (DYP ve Bağımsızlar sıralarından alkışlar)

Evet, şimdi konuşmama geçiyorum.

1987 Devlet Bütçe Kanun Tasarısı ve 1985 Kesinhesap Kanun tasarılarının müzakereleri nedeniyle söz aldım. İstikrar politikaları niteliği iddiasıyla sunulan bütçe, 1987 ekonomik hedeflerini; enflasyon yüzde 20, büyüme hızı yüzde 5, ihracat 8 milyar 550 milyon dolar... (ANAP sıralarından gürültüler)

Tahammül edemiyorsanız çıkarsınız beyler.

İthalat 12 milyar 125 milyon dolar, turizm gelirleri 1 milyar 225 milyon dolar; carî işlemler açığı 975 milyon dolara inecek; işçi dövizleri 1,7 milyar dolar; yatırımlar, sabit fiyatlarla yüzde 6,9 oranında artacak.

Bu sayıların içerdiği hedeflerle bu bütçeye ekonomik gelişmeyi sürekli kılmayı amaçlayan bir istikrar bütçesi denilmiştir. Oysa bütçeler, sayıları içeren soyut kavramlar değildir. Hele, birbiriyle çelişen sayı ve oranlarla yaratılan matematiksel bir kargaşa hiç değildir. Bütçenin gerçekçiliği, sayıların bir canlı gibi yaşama geçmesiyle ölçülür ve gerçeklik kazanır.

Önümüzdeki istikrar bütçesini borçlanma yönünden ele alalım : 1979'da 9 milyar dolar olan dış borcumuz, 1985'te 25,4 milyar dolar, 1986 ortasında 28,2 milyar dolara ulaşmıştır. Gerçi, buna 24 Ocak kararlarıyla konsolide edilen 2,2 milyar dolarlık borç ertelemesi de dahildir; yine de dış borçlanmada hızlı bir büyüme eğilimi ortadadır. Bir başka gerçek de, kısa vadeli dış borçların giderek artması ve dış borçlar demetinde bunların yüzde 30'lara varmasıdır.

KİT borçlarının, özellikle yeni boyutlarda türeyen belediye borçlarının tehlike çanlarını çaldırarak üzere olduğunu da gizlemek doğru olmaz. Ödenecek dış borç, anapara ve faizleriyle, Türk parasıyla ödenecek borç ve faizler de hesaba katılırsa, hükümetin iddia ettiği gibi, ekonomik gelişmeyi sürekli kılma amacının gerçekleşmesi mümkün değildir. Burada, borcu borçla yürütme yöntemi uygulanmaktadır; işte, asıl dış borç tehlikesi de burada yoğunluk kazanmaktadır. Böyle bir yüklemenin 2000 yıllarında Türkiye'yi bugünkü Meksika'nın durumuna getireceği biçimindeki eleştiriler haklılık kazanmaktadır. Yabancı kaynaklı bir araştırmada, Türkiye'de borçların ihracata oranı yüzde 256 olarak gösterilmekte ve borç-

lular sıralamasında Türkiye, Filipin, Güney Afrika, Malezya, Nijerya ve Şili'nin üstünde bulunmaktadır. Sonuç, dış borç ihracat dengemizin bozukluğu ile noktalanmaktadır.

Hükümetin övünç kaynağı olan ihracat patlamasına gelince : Bir incelemeye göre 1981, 1982'de ihracat artışı yüzde 10, 1985'te yüzde 20, 1986'da ise sıfırlanmıştır.

Geleneksel pazar olan 10 ülkeden 9'una yapılan ihracat geçen yılın altında bulunmaktadır.

Devlet Planlama Teşkilatı da 1986'da, turizm ve işçi gelirlerinde olduğu gibi, ihracatın da 1985'in gerisinde kaldığını kabul etmiştir.

Hazine Müsteşarlığı, 1984'te hayalî ihracatın patladığını gizlememektedir. Zaten hükümet de, 45 malla 1 ile 550 dolar arasında prim vererek, ihracatta teşvikçi yeni bir dönemi başlatmak zorunda kalmıştır.

Bazı dış kaynakların etkisiyle törpülenen vergi iadeleri yerine, hükümet, ikinci kanaldan ihracatı pompalama gereğini duymuştur. Ancak, bu teşviklerin faizsiz kredi gibi biçimsellikte yeni kanallardan pompalanması da, önümüzdeki günlerin sürprizi olmayacaktır.

2 milyar dolarlık artış için 170 milyarlık yükü taşımayı göze alan hükümet, işadamlarının, «Bunlar geçici önlemlerdir, üretimde teşvik gerekir» itirazlarıyla karşılaşmakta ve gelecekteki tikanıklık daha bugünden açığa çıkmaktadır.

Bankaların trilyonları aşan batık kredileri nedeniyle artan maliyetleri kredi faizlerine yansıtması, sistemi kendi içinden çökertmeye başlamıştır.

Dünün gözdeleri olan ulaşım, dış müteahhitlik, tekstil gibi sektörler bugün riskli sayılmış, bunlara banka kapıları da kapatılmıştır.

Bunalımlı bankacılıktan mini ilanlarla banka satışlarına ve hacizlerde banka usulsüzlüklerine dek süren kargaşa, bankaların güvenilirliğine bir kuşku penceresi açmış ve banker iflasları belleklerde tazelenerek, olaylara yeni yorumlar getirmiştir.

Hilelisi ve hilesiziyle iflaslar, ünlü firmalardan Anadolu'ya sıçramış ve iş çevrelerinin üzerine âdeta bir radyasyon gibi çökmeye başlamıştır.

Ticaret odaları ve borsalarından işveren sendikaları ve temsilcilerine kadar rayından çıkan ekonomik modelin zararını hafifletmek için Başbakanı formül sunulmaya başlanmıştır. Aslında bu girişimler, ekonomik düzenlemenin sorumlusu olan Başbakanı, onun modelini ve hükümetini kurtarma çağrıları ola-

rak yapılmaktadır. Bu çağrılarının da hükümetin son şansı olduğunu, gene iş çevreleri açıkça söylemektedir.

Üç yıldır güncelliğini koruyan enflasyona gelince: Ekim ayında yüzden fazla mal ve üretime zam yapılmış ve Devlet İstatistik Enstitüsüne göre fiyatlar yüzde 7,3 ile bu ekim ayında, geçen ekim ayını 1 puan geride bırakmıştır.

Kasımda, Devlet İstatistik Enstitüsü, perakende 2,3, İTO 3,5 oranlarını vermiş; son 12 ay İTO'ya göre 31,8; Devlet İstatistik Enstitüsüne göre 30,6'dır.

Şekerde başlayan ambalaj zammı içindeki görüntü, yeni zamların geleceğini müjdelemekte, bunlarla beraber Katma Değer Vergisinin etkisi de hesaba katılırsa, enflasyonun yüzde 37'den aşağı inmeyeceğini tüm iş çevreleri söylediği gibi, sanayiciler de bunun ilanını yapmışlardır.

Bilim adamları ve bazı işverenler, enflasyonun gerçek boyutunun gizlendiğini iddia etmektedirler. Bu, hükümete kamu vicdanının güvensizliği değilse, nedir?

Hükümet yetkilileri, «Devlete inanmalısınız» diyorlar. Sayın Başbakan keşke burada olsaydı!.. Bu millet size bir kez 6 Kasım seçimlerinde inandı, «Enflasyonu yüzde 10'a indireceğim» dediğiniz, bunu vaat ettiğiniz için inandı, ortadireğe gelir pastasından adil pay vaat ettiğiniz için size inandı. Bugün vatandaş ne size, ne ürettiğiniz soyut ve anlamsız sayılara artık inanmıyor.

Vatandaş, cebindeki para ile alabildiği fasulyesini, zeytinini şimdi mahrumiyet içinde vitrinlerde seyretmenin çilesini yaşıyor. Kimseden artık, size inanasını isteyemezsiniz, kimseden, sizin sözlerinize kanmasını bekleyemezsiniz. Evet, işte böyle Sayın Başbakan, artık insan inancını poşete koyamazsınız. (SHP sıralarından «Burada yok, duyamaz» sesleri)

Ben, duymasını diliyorum, duymaya duymaya bu hale düştü, duymamakta direnirse, ne hale düşeceğini kendi düşünsün. (SHP sıralarından «Bravo» sesleri) İşte böyle Sayın Başbakan... Evet diyorum.

Sayın milletvekilleri, hani Japonya olmuş da AET'ye konmuştuk! Hatırlarsınız Başbakanın sözlerini; hani sizin masraflı gezilerinizle Avrupa'nın gözdesi olmuştuk! «AET'ye girmeyin, yardım edelim, ekonomik bunalımdan kurtulun, serbest dolaşım yerine ülkenizde oturun» diyen Alman dostlarınız mı, yoksa dolaşımında AET'ye taş koyarak İspanya, Portekiz mallarını raflarına dizdiğini söyleyen İngiliz Bayan Başbakanı mı sizi örnek almıştı?

Petrol boru hattından işçilerimize dek karışma gücünü gösteren İran yetkililerinin demeçleri ve Tahran Radyosunun yayınları, şahsınızda İran dostluğunun simgesi mi, yoksa bu dostluğun incelenmesi midir?

Esat ve Papandreu ittifakının Türkiye'ye karşı işletilme hazırlığı ve Hatay'ın ortaya çıkması, milyarlar dökülen gezilerinizin dış politikadaki başarısı mı ya da zirveye ulaşan devletimizin itibarı mıdır?

Kıbrıs sorunu, Bulgaristan Türklerinin gizleri, gezilerinizin kurbanı mı olmuştur ya da gününü gün etme politikasının çıkmazına mı oturmuştur?

Geçen yıl, saray ihtişamı içinde bir görüntüyle katıldığımız Davos'a, eğer bu yıl katılmıyorsanız, geride bütçeye milyonlarca yükten başka ne kalmıştır?

Dışişleri Bakanlığımız, sizin bir üyenizin söylediği gibi, gerçekten, kanı donmuş, Türklüklerinden şüphe edilenlerin karargâhı mı olmuştur?

Sayın üyeler, bütçedeki soyut sayıların, sosyal yaşamı kapsamaması, bir başka deyimle, sosyal bünyeye le kucaklaşmasına gelince:

• Beyannameli mükelleften yüzde 87'si, asgarî ücretliden az vergi veriyorsa; her bebek 354 bin lira borçla doğuyorsa; 1,5 milyon özürlü çocuktan, ancak 20 bini eğitim görebiliyorsa; Millî Eğitim Bakanlığı Müsteşarı «400 bin öğretmen vasıfsız» diyor, bir yılda 152 650 kişi iş kazasına uğruyorsa; kamu kesiminde 50 bin işçi kaçak çalışıyorsa; 5 milyona ulaşan işsizlerin, yüzde 42'si 20 - 24 yaş, yüzde 25'i 25 - 29 yaş grubunu oluşturuyorsa; OECD'ye göre Türkiye, ücret kesintisi en yüksek ikinci ülke ise; yüzde 49'u yetersiz beslenen nüfusumuzun gıda kaybının maliyeti 1,3 trilyonsa; ilaca 11 ayda 13 zam yapıyor ve iki yılda yüzde 94 zam olabiliyorsa; 34 bin öğretmene göçebelik reva görülüyorsa; dizanteriden yılda 30 bin ölüm oluyorsa; içme sularının yüzde 61'i sağlığa zararlı bulunuyorsa; 1983'te 37 üniversiteli, 1985'te 1 187 vatandaşımız intihar ediyorsa; yaralı hariç, 15 günde 500 trafik kazası kurbanı veriyorsak; evvelki gün bir çırpıda ölen 17 kişi hariç... (ANAP sıralarından «19» sesleri) Siz üzülün; demek ki ben, sizin lehinize iki puan inmişim.

MEHMET DELİCEOĞLU (Adıyaman) — Siz üzülüyor musunuz?

GÜNSELİ ÖZKAYA (Devamla) — Ben çok üzülmediğim için bunları söylüyorum; ama, benim üzülmem yetmiyor ki, iktidar olarak siz üzülmeniz ki, önlem bulmalısınız.

Her 5 işçiden birinde meslek hastalığı olup, Kamuda çalışan 206 bin işçi 50 ilâ 70 bin lira ücret alı-

yorsa; 1984'de 234 kişinin açlıktan öldüğü devletin resmi kayıtlarına düşebiliyorsa; Bakanlık, okullara 1987 yılının arifesinde «Biti önleme genelgesi» gönderbiliyorsa; kuduzda, Dünya Sağlık Teşkilatı Türkiye'yi tehlikeli bölge ilan etmiş olup, dünya birincisi unvanını alıyorsa; büyükelçi kaçırılmadan suikasta kadar, her çeşit örgüt planlamasıyla Türkiye barınak yapılmışsa ve Türkiye, örgütlerin cinayetle hesaplaştıkları bir meydana dönüşmüşse; sinagoglarda idam mangaları icra-i sanat ederken, köstebekler Türkiye'de yuvalanmışsa; belediye binaları çöküyor. Çürük borular zehirli gazları saçıyor; fındık ve çayımızda 25 ila 90 kat radyasyon olup, halktan saklandığı çok ciddi bir biçimde iddia ediliyorsa; sayın milletvekilleri, bütün bu sorumlular Özağlar'ın görevi kötüye kullanmasından daha mı az günâhkâr, daha mı az suçludurlar?.. (SHP sıralarından «Bra-vo» sesleri, alkışlar).

Başkentimiz susuzluktan Kerbela'ya dönmüşse; belediyenin ithal ettiği, övünçle daha önce halka ilan ettiği kömür, zehirli maddeleriyle, ısı düşüklüğüyle, toza dönüşmüş haliyle karşımıza çıkmışsa; Pembe kaldırımlar - Sayın Arıkan'ın dediği gibi - bir serpinti kâr ile ezilmiş ve dökülmüş ise - gidin beyler, hepimiz gidip görüyoruz - bu hakkın; bu, hukukun; bu, nüfuzun sulistimali değilse nedir?..

ANAP İstanbul Başkanı, «İmha» kayıtlı mektuplar yağdırap, devlet kadrolarını kişisel çıkarları için kullandığı biçiminde iddialara uğruyorsa; evet, elbet bunların hesabını sormayan Başbakan'dan bu hesap sorulacaktır; ortak çıkar araştırması bugün değilse, yarınlarda mutlaka yapılacaktır.

Sayın milletvekilleri, bütçenin istikrarı için yöntem ve işlev istikrarı gerekir. Katma Değer Vergisinde, başlangıçtan bugüne dek kargaşa sürerse; tapu tahsis belgeleri akla geldikçe değiştirilirse ve bu belgelere buldozerin altında kalan Türk çocuğunun kanı değmişse...

BAŞKAN — Sayın Özkaya, üç dakika süreniz var, ona göre...

GÜNSELİ ÖZKAYA (Devamla) — ... İhracat için rota değiştirilir, «Serbest piyasa ekonomisi» deyip, sübvansiyon ve dövizle ilgili kararlar kendi içinde çelişirse; «Devlet, baba değildir» diyen Başbakan, bu kuralı yine kendi çiğneyerek, devlet teşvikleri ve desteklerine dönerse; bu, müdahaleci devlet yapısına sarılmak değilse, nedir?..

Yoklar devrini kapattığını söyleyen Başbakan, su ve kömür gibi doğanın verilerini bile tükettiyse; na-

kit yokluğuna «var» diyebiliyorsa; bu bütçe, vatan-daşın çileli omuzlarında kayarak deneme yapan bir patinaj bütçesidir. (ANAP sıralarından gürtültüler). Beğenmediyseniz; hatta hatta daha da ötesi, sosyal bünyeyi hiçbir biçimde kapsamayan, onunla kavuşmayan bu bütçe, sayılar kargaşası içinde israfı ve çıkarları gizleyen bir muvazaa bütçesidir.

Başbakan, grubunu muhtemel istifalara karşı muhkem kılmak için, Anayasanın 84 üncü maddesini çivileyerek, pamuk piyasasını açar gibi milletvekilliği piyasası açmakla itham edilirse; sayısal üstünlüğe, hukuku, Anayasayı kurban eden Başbakan değilse, kimdir?..

Son günlerde devlet dairelerinde irtica iddialarına karşı «Ciddi meselelerle uğraşın» diyebilen ve yüzlerce plan ve kararda imzası olan bu şahsa, «kafa üşütmesi» teşhisini koyabilen Başbakan ciddiye, bu ülkede ciddi olmayan kimdir?.. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar).

İSMAIL ÜDÜL (Edirne) — Sayın Başkan, üç dakikası doldu.

GÜNSELİ ÖZKAYA (Devamla) — Niye o kadar çekiniyorsunuz? Benim dakikalarımın dolması önemli değil, sizin iktidarınızın zamanı doldu. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar).

Başkent'in suyu Belediye Başkanının dua davetine, laikliğimiz de Sayın Bayan Özal'ın himayesine kalmışsa; 1987 bütçesinin özeti, demokrasisiyle, ekonomisiyle böylesi ciddiyetten uzak demektir.

BAŞKAN — Sayın Özkaya, topraklayın, süreniz tamam.

GÜNSELİ ÖZKAYA (Devamla) — Bitiriyorum efendim.

Burada bir sorumuz olacak: Sayın Cumhurbaşkanını, Millî Savunma Bakanlığına vekâlet için Sayın Oksay'ın kararnamesini geri çevirmiş midir? Sayın Bakan istifayı düşünmüyor ise, Sayın Başbakan, Arıkan yöntemini uygulamayı düşünmekte midir? Türk Ulusu adına bu soruyu sormayı kendime görev saydım.

Ayrıca, Sayın Başbakan demin, Anamuhalefet Partisi Başkanının yargıya müdahalesinden bahsetti. (ANAP sıralarından, «Evet» sesleri) Şimdi soruyorum: Tutuklu üç ENKA'cının serbest bırakılması için cumhuriyet savcılarında, emir vermesini talep etmiş midir, etmemiş midir? Etmemiş ise, bu konuda yazılan yazıları niçin tezkir etmemiştir? (SHP ve DYP sıralarından alkışlar).

Sayın milletvekilleri, cumhuriyet tarihinde aile boyu yaşanmadık olayları her alanda yaşamının üzüntüsü içindeyiz.

BAŞKAN — Sayın Özkaya, hemen bitirin.

GÜNSELİ ÖZKAYA (Devamla) — Bitiriyorum, bağlıyorum.

Demokratik yöntemlerde her biri kendi başına istifa nedeni olan olaylar zincirinin bir halkası bulunan Jaguar olayında çaresizliğini mazlum bir ifadeyle televizyonda açıklayan Başbakan'dan, ne bu halkın sorunlarına çare bulması, ne de sağlıklı bir bütçe hazırlanmasını bekleyemeyiz. Ben bu inançla saygılar sunuyorum. (SHP ve DYP sıralarından alkışlar; ANAP sıralarından, «Oldu mu?» sesleri) Öyle bir olur ki, oldu bile. (ANAP sıralarından, «Senin seviyen de bu kadar»... Sesi).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Özkaya.

Soru kaydına başlıyoruz.

Soru sormak isteyen?..

NEJAT ABDULLAH RESULOĞLU (Ankara) — Sayın Başkan, benim söz hakkım vardı.

BAŞKAN — Sayın Resuloğlu, söz veremiyorum, demin anlatmıştım; ancak iki üye konuşabiliyor. Son söz olsaydı verilebilirdi.

NEJAT ABDULLAH RESULOĞLU (Ankara) — Üzerinde konuşan olmadı.

BAŞKAN — Bir lehte Sayın İlhan Aşkın, bir aleyhte Sayın Günseli Özkaya konuştular; son söz verebilseydim size verecektim, o imkân da yoktu, onun için veremiyorum.

NEJAT ABDULLAH RESULOĞLU (Ankara) — Efendim, eski siyasilerin konuşması kısıtlanıyor, yenilerini de kısıtlıyorlar; bunu ibretle yaşıyoruz.

CÜNEYT CANVER (Adana) — Korkuyorsunuz değil mi konuşacak diye; söz verin efendim konuşsun.

BAŞKAN — Şimdi soru sırasını okuyorum: Sayın Sarioğlu, Sayın Can, Sayın Öney, Sayın Bayezit, Sayın Cengiz, Sayın Gürkan, Sayın Toprak, Sayın Narin, Sayın Turhangil, Sayın Batumlu, Sayın Ataklı, Sayın Türkân Arıkan, Sayın Ateş, Sayın Vardal, Sayın Kazancıoğlu, Sayın Nalbantoğlu ve Sayın Uçok'tur.

Soru kayıt işlemi bitmiştir.

Sayın Milletvekilleri, bir konuyu hatırlatmak istiyorum: İktidârimize ve uygulamalarımıza göre geçen seneki uygulamamız da bu istikametteydi - sorular açık, net, gerekçesiz ve bütçe ile ilgili olacak.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, bütçeyle ilgili ne demek? Bütçede hükümetin genel politikası tartışılır.

BAŞKAN — Yine de bütçenin geneliyle ilgili olacak.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Tahdit etmeyelim.

BAŞKAN — Sayın Sarioğlu, buyurun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başbakan elimize geçmişken, çünkü bu Meclise çok defa gelmiyor.. (ANAP sıralarından «Sorunu sor!..» sesleri).

BAŞKAN — Evet, lütfen sorunuzu sorun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Acele etmeyin, biz 2,5 saat sabırla dinledik.

İLHAN AŞKIN (Bursa) — Kürsüye çık kürsüye.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Acele etmeyin.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Sarioğlu.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, birinci sorum Sayın Başbakan'dan ve dış ilişkilerimizle ilgilidir. Birçok soru hazırlamıştım; ama arkadaşlarıma vakit bırakmak için, sorularımı, son derece net, açık ve de kendisini çok zorlamadan - ne de olsa meslektaşımıdır - tevcih edeceğim. (ANAP sıralarından «Bir saatdir konuşuyorsun, sorunu sor» sesleri).

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen...

Evet, buyurun Sayın Sarioğlu.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başbakan, Türk - Amerikan savunma ve ekonomik işbirliğimiz burada açıklarken konuyu son derece basit hale getirdi ve sadece bir tekstil anlaşmasından, bir ticarî anlaşmadan ibaret bir konuma soktu; fakat bizim anladığımız bu değildir. Eğer konu bu kadar basit olsaydı, tekstildeki miktarı biraz artırmak suretiyle bu anlaşma yapılabilirdi. Bizim anladığımız şekliyle, Amerika'nın Türkiye'den ciddi istekleri vardır. Türkiye'nin bu istekler konusundaki tutumu nedir bu istekler nedir? İlk defa Mecliste, Sayın Başbakanın kendi ağzından bunları duymak istiyoruz; çünkü basından takip ettiğimiz kadarıyla işin mahiyetini anlamış durumdayız.

MUSTAFA KEMAL TOĞAY (Isparta) — Hükümet orada, hükümet.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Efendim, Başbakan'dan soruyorum, Başbakan'dan soruyoruz. (ANAP sıralarından gürültüler).

Birinci sorum budur Sayın Başkan. (ANAP sıralarından «Ne sordu Sayın Başkan?» sesleri)

ATILLA SİN (Muş) — Ne sorduğunu bilmiyorsunki.

BAŞKAN — Evet, anlaşmıştır.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Soruyu sordum: Ne istiyorlar, ne istiyoruz? Türk milleti bunu bilmek istiyor. Gayet net..

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, bu mikrofon usulü kalkmamış mıydı?

BAŞKAN — Bütçede uygulanabilir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Şimdi, ekonomik konularla ilgili sorularına geçiyorum.

Sayın Başbakan, veyahut da şöyle diyelim, ANAP Hükümeti iktidara geldikten sonra - biraz evvel de dinledik - serbest piyasa ekonomisi diye, petrole her zam geldiğinde zam yapmıştır; dolar fiyatı arttığında zam yapmıştır ve hatırlıyorum, şubat ayı içerisinde «Petrolün varilî 17 doların altına insin indirim yapacağız» demiştir. (ANAP sıralarından gürültüler) Yazılıdır efendim, beyanatu var.

Şimdi, serbest piyasa ekonomisinin gereği olarak petrol fiyatları 33 dolardan 10 dolara kadar inmiştir. Acaba indirim yapmayı neden düşünmediler? Bunu öğrenmek istiyorum. (ANAP sıralarından gürültüler).

İLHAN AKÜZÜM (Kars) — Defalarca izah edildi.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — İzah edilmedi. Ben soru sordum ve cevabını alamadım.

Sayın Başkan, şimdi üçüncü sorum... (ANAP sıralarından gürültüler) Müsaade ederseniz çabuk çabuk sorularımı soracağım. Müsaade edin.

Sayın Başkan, biraz evvel Sayın Başbakan burada dediler ki: «Bizimki ne karma ekonomidir, ne de devlet ağırlıklı bir ekonomi modeli takip ediyoruz. Bizimki, doğrudan doğruya serbest piyasa ekonomisidir.»

Şimdi soruyorum: Türkiye'de...

KÂMİRAN KARAMAN (Hatay) — Soru mu bu yahu?..

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Arkadaşlar, ne yaparsanız sorularımı soracağım, onun için bırakın soruyum. (ANAP sıralarından gürültüler).

KÂMİRAN KARAMAN (Hatay) — Hâlâ soracak...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Türkiye'de 25 500 adet şirket vardır. Bunlardan sadece 500'ü halka

açıktır. Şimdi, Türkiye'de devlet tekelleri kaldırılırken, özel tekellerin - Anayasanın burada maddesi var - kaldırılması ve önlenmesi istenmektedir - vakit kaybetmemek için onu okumuyorum - şimdi sayın hükümetten soruyorum, eğer Başbakansa ondan soruyorum: Bizim uygulamak istediğimiz modele uygun, hangi ülkede serbest piyasa ekonomisinde şirketler halka bu derece kapalıdır ve bunun adına «Serbest piyasa ekonomisi» diyorlar; bu çelişkiyi lütfen açıklasınlar.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, 133 tane soru sorma hakları var mı?

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — Var mı daha, var mı?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Var.

Sayın Başbakandan veya hükümetten yine soruyorum: Burada «Sosyal adalet» kavramı çok kullanıldı, inşallah bu kavram bir gün dudaklarından kalbine de iner.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Soruyu sorun lütfen, işgal etmeyin.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dünya Bankası raporuna göre, 124 ülke arasında, gelir dağılımının en bozuk olduğu 8 ülkeden birisi Türkiye'dir ve arkadaşlarımız da burada söylediler, nüfusun yüzde 20'si mülki gelirin yüzde 56 küsurunu alıyor, yüzde 80'i de geriye kalan yüzde 40'ını alıyor; acaba bu çelişkiyi «Sosyal adalet» kavramıyla nasıl izah edecekler, öğrenmek istiyorum.

AHMET EKİCİ (Kütahya) — Sayın Başkan, bir soruyu bu kadar uzatırsa yandık yanğı.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Sayın Başkan, konuşma süresi 10 dakika, 25 dakika soru soruluyor.

BAŞKAN — İhtizükte başkaca bir engel yok.

ALPASLAN PEHLİVANLI (Ankara) — Ama, kısa ve öz olacak.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Gayet net soruyorum.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI CENGİZ TUNCER (Kayseri) — Sayın Başkan, bir kişi böyle kaç tane soru soracak?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Soracağız arkadaşlar, merak etmeyin soracağız.

KADİR DEMİR (Konya) — Kürsüye çıksın konuşsun.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Kendisi de meslektaşım olduğu için, Sayın Başbakandan öğrenmek istiyorum: Türkiye'de 8 milyar ton linyit vardır ve bi-

liyordunuz, basından takip ediyorsunuz, ithal kömüre dayalı 3 adet santral kurulmak istenmektedir ve bunun içindir ki Elbistan Santralının 4 adet (B) grubu ve ondan sonrakiler programa girmemiştir, Kangal üniteleri girmemiştir, Çatalağzı girmemiştir ve de buna ait Devlet Planlama Teşkilatının Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına yazısı vardır; resmen demiştir ki «Biz ithal kömüre dayalı santraller kura- cağız, bunları durdurun». Bunun açıklanmasını istiyorum; çünkü «petrolün yok olduğu zamanlarda kömürümüzü kullanalım» diye bir iddiamız vardı; ne oldu, sormak istiyorum.

MUSTAFA KEMAL TOĞAY (Isparta) — Yazılı cevap, yazılı...

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI CENGİZ TUNCER (Kayseri) — Sayın Başkan, tahdit getirelim sorulara; bir kişi aksi halde sabaha kadar sorar.

BAŞKAN — Sayın Sarioğlu, tamam mı sorularınız?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — İki sorum kaldı, bitiriyorum.

ALİ TOPÇUOĞLU (Kahramanmaraş) — 4'ü de geçti, 5-6 oldu.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Başkan, Türkiye'de gelir senetlerinden, ortaklıklardan vergi alınmamaktadır; ama asgarî ücretten vergi alınmaktadır, yeni 40 bin liradan vergi alınmaktadır. Şimdi 100 milyonlarca lira kazananlar bu hesaplardan kâr edenler vergi ödemezken, asgarî ücretten vergi alınmasını acaba hangi anlayışa göre değerlendirmek istiyorlar; öğrenmek istiyorum.

Son sorum: Sayın Başbakan, Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun kalkınması ile ilgili herhangi bir şey söylemediler. Çünkü, bunu özel sektöre havale etmişlerdi. Sayın Başbakanın ağzından... (ANAP sıralarından «Projeler var» sesleri).

Büyük projeler hariç, bunlarla ilgisi yok.

Bugüne kadar hangi özel sektör Doğu Anadolu'ya gitmiştir, hangileri fiili olarak yatırım yapmıştır? Teşekkür ederim. (ANAP sıralarından gürültüler).

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Sarioğlu.

Hükümet adına Sayın Bakan, buyurun.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Hepsini birden mi cevaplandıralım, teker teker mi cevaplandıralım?

BAŞKAN — Kontrol altına alabilirseniz tümünü cevaplamayı...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — İsterseniz soruların hepsini alalım, topluca cevap verelim.

BAŞKAN — Hepsini kontrol altına alamazsınız Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Kaydediyorum efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Teker teker efendim, karışır.

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Sayın Başkan, herkes sorar sorusunu hükümet çıkar cevap verir.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Cevapları Başbakan'dan istiyorlar.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, hükümet adına cevap vermek isteyen sayın bakanlar cevap verebilir; başkaca bir kayıt yok.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Yazılı veya sözlü cevap verme hakkım var değil mi sayın Başkanım?

BAŞKAN — Vardır Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Geçen seneki soruların yazılı cevapları gelmedi,

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Gelmiş olması lazım.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; Sayın Sarioğlu'nun sormuş olduğu suallere cevap vermek için söz almış bulunuyorum.

Sayın Sarioğlu, ilk olarak Türk - Amerikan Savunma İşbirliği Anlaşmasıyla ilgili «Amerika'nın istekleri var mıdır, nelerdir; Türkiye'nin tutumu nedir?» diye sordu.

Amerika ile Türkiye arasında görüşmeler devam etmektedir. Bu konuda şu anda açıklama yapılmamasını uygun görmüyorum.

Sayın Sarioğlu'nun ikinci suali: «Türkiye'de serbest piyasa ekonomisi var, diyorlar, eskiden petrole

her zam olduğunda petrol fiyatlarını artırıyorlardı, şimdi petrol fiyatları düştü, neden indirim yapmıyorlar?»

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu konuda pek çok kereler açıklamalar yapılmıştır. Malumunuz, Türkiye'de ucuz petrol alımı, 1986 yılının Şubat ayının ikinci yarısında, Mart ayında mümkün olmaya başlamıştır ve ucuzluk giderek yavaş yavaş Türkiye'ye yansımıştır. Tabii ki, bu arada petrol fiyatları ucuzlarken, dolar - Türk parası arasındaki münasebetlerde değişmeler devam etmektedir, Türk parası dolar karşısında değer kaybetmektedir. Bir taraftan Türk parasının dolar karşısında değer kaybetmesini kompanse etmek, bir taraftan da Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonundaki, maalesef bozuk dengeyi düzeltmek bakımından, fiyatlarda herhangi bir değişme yapılmamıştır. Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonunda meydana gelen birikimler, biraz önce ifade ettiğim gibi, dolar - Türk parası münasebetinden meydana gelen dengeyi ve Akaryakıt Fiyat İstikrar Fonundaki durumu düzeltmek için kullanılmaktadır.

«Türkiye'de 25 500 şirket vardır, bunun ancak 500'ü halka açıktır. Mademki serbest piyasa ekonomisi vardır, bu nasıl serbest piyasa ekonomisidir, bu kadar az halka açık şirket nasıl oluyor?» buyurdular.

Türkiye Cumhuriyeti 63 senelik bir genç cumhuriyettir. Türkiye Cumhuriyetinde müesseseseleşmek de yeni bir olgudur. Maalesef geçtiğimiz dönemlerde, halka açık şirketlerle ilgili kötü tecrübeler yaşanmıştır. Mevcut kanunlarda «Halka açık şirket» tarifinin yeterli bir açıklıkta olup olmadığı da tartışma konusudur; ama hükümet olarak biz, halka açık şirketlerin sayısının artırılmasını ve küçük tasarrufların daha çok yatırıma iştirak etmesini hedef almış bir hükümetiz. Bu bakımdan Sermaye Piyasası Kurulu kurulmuştur, bu bakımdan hisse senetlerine hareket getirilmesi için çalışmalar yapılmıştır; çalışmalara da devam edilmektedir. Öyle zannediyorum ki, bu uygulamalar ve önümüzdeki zaman içinde yapılacak düzenlemelerle, piyasadaki halka açık şirket kavramı da daha iyi bir nitelik kazanacak ve halka açık şirket sayısı artacaktır.

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; sosyal adaletten bahsedilerek. «Gelir dağılımı en bozuk 8 ülkeden birisi Türkiye'dir ve bunu nasıl bağdaştıracaksınız?» diye bir soru sordular.

Sosyal adalet kavramı, uzun uzun tartışılması gereken bir kavramdır; ama gelir dağılımının bozuk-

luğu veya düzensizliği, bu tarif içinde Türkiye'nin yer alması almaması, birbirinden farklı hadiselerdir. Farklı hadiselerdir ve farklı hadiseleri birbiri ile bağlantı kurarak bir suale cevap vermek de mümkün değildir.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Dünya Bankasının raporunu söyledim Sayın Bakan; «fakir 8 ülkeden birisidir», diyor; ben onu soruyorum.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Türkiye, bugün kurulmuş bir ülke değildir. Her ne kadar 63 senelik mazisi olan genç bir cumhuriyet ise de, Türkiye'de tabii ki sosyal adalet vardır. Sosyal adalet olgusu her geçen gün daha da güçlenmektedir. Genç Türkiye, eğer bugün gelir dağılımında bazı bozukluklar varsa, yarın bu bozuklukları da gidermek istikametinde ciddi gelişmeler göstermektedir.

«Efendim, linyit yataklarımız var, bu linyit yatakları dururken, niye yeni termik santraller, Türk linyitine dayalı olarak yapılmıyor, ithale dayalı linyitle çalışacak termik santrallerin kurulması için projeler yapılıyor?» buyurdu sayın soru sahibi öyle mi efendim?

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Evet.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Efendim, Türkiye'de linyit vardır, kapasitesi bellidir, rezervler bellidir. Yeni termik santraller, bu linyitlerle çalışmak üzere, pek tabii yapılabilir; bugün de yapılabilir, yarın da yapılabilir. Yeter ki, o linyit rezervleri Türkiye'mizde var olsun ve bugün kullanıma hazır olsun, yarın da kullanıma hazır olsun...

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Bakan, biz o zaman herkesten akıllıyız demektir.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Bakınız, dünyada termik santralleri yapan kimseler nereleri tercih ediyorlar. Genellikle taşıma kolaylıkları olan, genellikle enerji tüketimi çok olan yerlerde yapmaya çalışıyorlar. Tabii, her konunun bir fizibilitesinin olması gerekir. Eğer siz, ithal kömüre dayalı bir santral, enerji yoğun bir bölgede inşa ederseniz, o termik santralin ekonomiye ve elektrik kullanan tesislere faydası mutlaka daha fazla olur, rantabilitesi daha fazla olur.

Kalorifik değeri daha yüksek ithal kömürle, yap-sat, yap-işlet-devret usulüne göre yapılacak bir termik santral, Türkiye'nin kaynaklarının erkenden

tüketilmesini değil; ama Türkiye'ye yeni bir eser, yeni bir tesis kazandırılmasını ve linyit rezervlerimizin daha ilerideki çağlarda kullanılmak üzere muhafaza edilmesini ifade etmektedir.

Arz ederim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Sayın Bakan, yeni teknolojiler oluşuyor, ben bunun mütehassısıyım, bana satmayın, gerçeği söyleyin.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Efendim, satış yapmak niyetinde değiliz, biz politikalarımızı anlatıyoruz beyefendi; anlamak veya anlamamak size düşüyor tabii.

KADIR DEMİR (Konya) — Burada kömür satan yok.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Kömür satanları gördük, ithal ettiğiniz kömürü gördük.

BAŞKAN — Devam edin Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Efendim, «Bugüne kadar hangi özel şirketler Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya gittiler?» buyurdular.

Güneydoğu Anadolu'da, kamu iktisadi teşebbüslerinin dışında, pek çok kuruluş teşvik belgesi almıştır. Bunların bazıları da fiilen orada üretim yapmak üzere teşebbüse geçmiştir. Şu anda isimlerini ve miktarlarını ezbere vermeme mümkün değildir, yazılı olarak takdim edeceğim efendim.

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Asgari ücretten vergiyi sormuştum.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Müsaade ederseniz onu da yazılı olarak takdim edeyim efendim.

Çok teşekkür ediyorum,

PAŞA SARIOĞLU (Ağrı) — Çok basit bir soru.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan. Sayın Can, buyurun efendim.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Sayın Başkan, biraz önce Sayın Başbakan, «memleketin hesabını kitabını bilmiyorsanız o ülkede vergi alamazsınız veya vergi almasını bilemezsiniz veya vergi tahsil edemezsiniz» biçiminde bir açıklamada bulundular.

Ülkemizde yoğun biçimde iflaslar sürerken ve hacizler devam ederken ve buna bağlı vergi ertelemeleri de devam ederken, 1987 bütçesinde vergi geliri artış hızı yüzde 48'ler olarak hesaplandığına göre, bu

gerçekler karşısında, hükümet vergi tahsilatında nasıl tedbirler düşünmektedir, vergi gelirlerindeki artış nasıl sağlayacaktır? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: Yine Sayın Başbakan, adı güzel, meşhur Konut Edindirme Fonundan bahsettiler. Biz bu konuda görüşlerimizi yasa geçerken söylemiştik.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTÇEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Konut Edindirme Fonu mu, Toplu Konut Fonu mu?

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Memurlar ve İşçiler ile Onların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkındaki Yasa.

Bunun amacı, buradaki gizli amaç, iç borçlanmayı körüklemek, dolayısıyla öteden beri durduramadıkları yüksek faiz politikasını, daha doğrusu, faizlerin düşürülmesini sağlamaktır. Bunun gizli amacı budur, bunu hep birlikte yaşayacağız; bu konudaki görüşlerimizi, görüşmeler devam ederken sunmuş-tuk.

Şimdi, bütçeden 160 milyar lira kadar bir ödenek ayrılacak, işverenlerden de 50 milyar lira civarında bir miktar toplanacak. Toplam 210 milyar lira civarında bir paranın burada birikeceği görülüyor. 1987 döneminde, hükümet, bu nemalandırma konusunda ne düşünmektedir? Ana politikamızı da açıklayarak, birlikte cevap vermelerini dileriz.

Üçüncü sorum: Biraz önce Sayın Maliye Bakanı, kürsüden yaptığı açıklamada, Katma Değer Vergisine ilişkin olarak oranları belirtirken, temel gıda maddelerinde sıfıra indirilmesinin gerekçesini anlattılar; yüzde 5'e indirilmesinin gerekçesini ve sosyal adaletçi verginin karakterini anlattılar.

Ancak, son yasa değişikliğinde, oranların yüzde 10'dan, yüzde 15'e artırılmasında, sunulan tasarıda «Lüks tüketim mallarına uygulanacak oran için hükümete verilen yetkidir. (Gerekçenin son bölümü, bakınız; gerekçeyi lütfen istettirin) Böylelikle, Anayasadaki sosyal adaletin sağlanmasına da yardımcı olunacaktır.» biçimindedir.

Tasarı lütfen gelsin, zabıtlarda da vardır, cevap verilirken ona göre verilsin. Bunu özellikle, hasseten istihdam ediyorum Sayın Başkan. «Lüks tüketim mallarına, 10 ile 15 oranı arasındaki fark lüks tüketim mallarına uygulanacaktır ve dolayısıyla sosyal adaletin sağlanmasına yardımcı olunacaktır.» denilmekte; gerekçenin son satırı, o kadar aklımda, bakın genel gerekçe...

Şimdi ülkemizde, Meclisten alınan yetkiyle hükümet büyük bir yetki gaspına gitmiştir. Gerekçede gösterdiği koşullarla, almış olduğu yetki arasındaki uygulama, büyük bir belirsizlik yaratmaktadır. Geniş halk kitleleri aleyhine Katma Değer Vergisi oranı yüzde 10'dan yüzde 12'ye çıkartılmıştır.

BAŞKAN — Sayın Can, soruyu alayım efendim.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Soru bu kadar basit efendim. Aradaki yüzde 2'lik fark, şimdilik geniş halk kitlelerine yaygın bir biçimde uygulanmıştır. Amaç o değildir. Aradaki 3'ü, bizim tahminlerimize göre, basının pazarlama şirketlerinden gelen tepkiler karşısında, uygulamayı şimdiden geri çekmişlerdir. Bu aradaki 3'ü ne şekilde uygulayacaklardır yahut ellerindeki yetkiyi uygulamayacaklardır? Üçüncü sorum budur.

Dördüncü sorum : Sayın Başbakan «Destekleme veya taban fiyatlarına enflasyonun üstünde bir fiyat vermek gerekir. Tek başına taban fiyatı veya destekleme fiyatı bir şey ifade etmez» dediler biraz önce kürsüden.

Şimdi, bu sorumuzu sormayacaktık; ancak, TRT'den cevap hakkımız olmadığı için; kamuoyuna, partimizin hesaplamalarında birtakım yanlışlıklar yapıldığı Sayın Başbakan tarafından ifade edilmektedir. İlk gün Sayın Tarım Bakanıyla birlikte, geçen gün de yine aynı şekilde televizyondan, «Önce hesap öğrensinler» biçiminde - pancar fiyatlarıyla ilgili - bize büyük bir sataşma vardır. Pancar fiyatları 16 liradan 20.50 liraya çıkartılmıştır...

BAŞKAN — Sayın Can, bütçe ile ilgili soru alıyorum.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bütçe ile ilgili; fiyatlarla ilgili efendim.

BAŞKAN — Fiyatlar ayrı tabii, bütçe ile ilgili soru sorulacak.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bunlar hep bütçe ile ilgili; buradaki sorularımız, bütçe ile ilgili olmak koşuluyla, hükümetin genel politikası üzerinde, tümü üzerindeki sorularımızdır. Bir bakanlık bütçesi görüşmüyoruz Sayın Başkanım, bütçe ile de ilgilidir. İzin verin.

BAŞKAN — Sayın Can, sayın milletvekilleri; bakanlıklar bütçeleri de görüşülecek; bu sorular onların görüşülmesi esnasında da sorulabilir; daha geniş yanıt da alınabilir; hatta konuşulacak da. Bu bakımdan, bütçenin tümü, geneli üzerindeki sorularınızı, açık, net ve gereksiz olarak sorun.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Sayın Başkan, bütçenin tümüyle ilgili olarak gördüğüm için soruyorum ve bağlıyorum.

İzin verirsiniz sorayım...

BAŞKAN — Bu konudaki sorunuzu alayım.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Pancar fiyatları, bizim görüşümüz, 16 liradan 20,50 liraya çıkartılmıştır. Aradaki 4,5 liralık fark, yüzde 28,1'e tekabül etmektedir. Hükümetin ifadesine göre, aynı dönemde enflasyon hızının, fiyat artış hızının yüzde 20 olacağı - biz ona da inanmıyoruz - varsayılmaktadır; yine hükümetin verdiği hesaplara göre, artış yüzde 28,1 ise, aynı dönemde, bir dönem için hesaplanan, 1987 dönemi için hesaplanan enflasyon artış oranı da yüzde 20 kabul edilirse - kendi beyanlarına göre - aradaki fark yüzde 8,1'dir; bu da 126 kuruşa tekabül etmektedir. Yeni bir dönem için verilen fiyat 126 kuruştur. Bundan üreticinin ödeyeceği vergileri düşersek, yaklaşık 110 kuruş civarında bir para üreticinin eline geçer ki bu da 12 milyar liradır. Buradan, geç ödemeden doğan bazı sakıncalar göz önüne alındığında, üreticinin aynı dönem için eline geçen para 5 - 6 milyar lira civarındadır.

Hesap buyken ve savunma hakkımız da yokken, hükümetten soruyorum : Bir anamuhalefet partisinin hesaplarının yanlış olduğunu ikide bir ekrandan açıklama hakkını sayın hükümet nereden bulmaktadır?

Arz eder teşekkürlerimi sunarım.

BAŞKAN — Peki, anlaşıldı Sayın Can.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Can, Sayın Başbakanın bir sözüne değindiler; «Hesabınızı bilmiyorsanız vergi tahsil edemezsiniz» dediler. Sonra bir bağlantı kurdular «Ertelenen vergiler ve hedefler nasıl tutturulacak?» dediler.

Efendim, tabii Sayın Başbakanımızın söyledikleri çok genel bir laf, hemen her konu için geçerli. Hesabı kitabı bilmek, iyice bilmek, ona göre konuşmak lazım.

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Vergiyle ilgili soruyorum.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Vergiyle ilgili suali, eğer soru olarak soruyorsanız, tabii ki, ben cevabımı hemen vereceğim de; ikisini, değişik birtakım farklı farklı konuları bir araya koyup, kavram kargaşası yaratmanın bir güzel örneğini daha yaşıyo-

ruz diye ifade etmek istiyorum; bu işi bu şekilde yapmamak lazımdır, yanlıştır.

Efendim, vergi ertelenmesi, - biraz önce kürsüde de arz ettim - kanunun Maliye ve Gümrük Bakanlığına verdiği birtakım usullere göre yapılır. Vergi ödemede malî acze düşen şirket, müracaat eder, Maliye ve Gümrük Bakanlığı bakar, eğer yapısı hakikaten zor bir durum arz ediyorsa, eğer bu erteleme yapıldığında şirketin malî durumu düzelecekse, ertelemeyi kanunun kendisine verdiği yetkilere dayanarak yapar ve çalışmayı bu şekilde sürdürür.

Şimdi, bakınız ben size bir değer vereyim: Bu kadar çok bağırlıyor, çağırılıyor «Ertelenen vergiler; batan şirketlere Maliye ve Gümrük Bakanlığı destek oluyor» diye... Türkiye'nin bütçesi 11 trilyon mertebelerindedir, piyasada dönen paralar trilyonlarla ifade ediliyor. Bugün itibariyle, Maliye ve Gümrük Bakanlığı tarafından özel sektöre yapılan tecil miktarı 15 milyar 468 milyon liradır. Bunun 3 milyar 55 milyonu tahsil edilmiştir. Kasım sonu itibariyle tecilli borçlardan ilerideki aylarda ödenecek miktar 12 milyar 413 milyon liradır. Maliye ve Gümrük Bakanlığı böyle bir ertelemeyi yapmak için kanunun kendisine gösterdiği yoldan yürür, teminatlarını alır. Herhangi bir teminat almadan, parasını adamaklılı alacağını kestirmeden, böyle bir ertelemeyi de zaten yapmaz. O bakımdan, bizim, trilyonlarla ifade edilen vergi gelirlerimizde «12 milyar 413 milyon lirayı hesaba aldık mı almadık mı; bu ertelemelerle, siz vergi gelirleri hedeflerinizi yakalayacak mısınız, yakalamayacak mısınız?» gibi bir suale, tabii ki «Evet, biz hedeflerimizi tutturacağız» diye cevap veriyorum.

Efendim, Konut Edindirme Yardım Yasasında bir gizli amaçtan bahsetti; inanınız, bu yasağı hazırlayan arkadaşlarımızdan birisiyim, hükümetin bir üyesiyim; böyle, birtakım yasalar hazırlanırken, gizli birtakım amaçlar var olduğunu; böyle birtakım nasıl söyleyeyim, evhamlara falan kapıldığını ben ilk defa duyuyorum. Bu evham bizde yok; bizim açık ve seçik politikalarımız var. Böyle evhamlar sizlerde var ise, bizim yapacak bir şeyimiz kalmıyor tabii.

Toplu konut meselesinde, Emlak Kredi'de açılacak bir hesap vardır; bu hesaba paralar konulacaktır, devlet tahvili alınarak, Hazine bonusu alınarak, gelir ortaklığı senetleri alınarak veya altı aylık vadeli mevduata yatırılmak suretiyle bunlar nemalandırılacaktır, bu nemalandırılan tasarruflar da, ileride vatandaşlarımıza borç ödemede ve konut almada kullanılacaktır. Bunun gizli bir tarafı yoktur, apaçıktır.

Biz, bütün vatandaşlarımızı konut edindirmek için, bir seferberlik ilan ettik. Müsaade ederseniz Toplu Konut Fonunu, müsaade ederseniz devletin faizsiz kredi vermek için bütçesine ayırdığı milyarları, müsaade ederseniz diğer imkânları artık saymayayım Sayın Başkanım.

Gene bir evham var ortada: «Efendim, Katma Değer Vergisini yüzde 15'e çıkartacaktınız, niçin yüzde 12'de bıraktınız, pazarlama şirketlerinin baskısı mı var acaba? Üstelik gazetelerin pazarlama şirketleri...»

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Bu kadar saptırmayın; herkes anladı, bir tek siz anlamadınız.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Ben anlamıyorum; çünkü siz o kadar etraftan dolaştırıyorsunuz, dolaştırıyorsunuz ki; içtüzüğe rağmen, hiçbir zaman açık, net soruyorunuz; gerekçeler, vesaire vesaire, bir sürü laf... Ondan sonra da, «Sualimi anlayamadınız» diyorsunuz. Hakikaten burada suali çekip çıkartmak, ona göre de bir cevap vermek büyük bir ustalık.

Bizim hiçbir kimseden korktuğumuz yok; ama müsaade ederseniz, bu konuda bir - iki şey anlatayım. Bakınız, biz 1984 yılında ücretlilere vergi iadesi hadisesini getirdik. Ücretlilere vergi iadesi meselesi neydi?. Dar gelirli vatandaşlarımıza belli bir imkân sağlanmasıydı; birinci hedef. İkincisi de, Türkiye'mizde eksik olan belge düzeninin sağlanmasıydı. Bu belge düzeninin sağlanmasında, bize, Maliye ve Gümrük Bakanlığına ve hükümete en büyük destek Türk kadınından gelmiştir. Yukarıda, komisyonda da ifade ettim, huzurunuzda da bu vesile ile müsaade ederseniz bir kere daha ifade ediyorum: Ben, Türk kadınının fatura toplama konusunda gösterdiği hassasiyetten ve gösterdiği destekten fevkalade mutluyum; bu vesile ile hanımlarımıza teşekkürlerimi, şükranlarımı arz ediyorum.

Şimdi, kanun çıkartılırken hakikaten şöyle düşünülüyordu - Bazı maddelere, lüks tüketim maddelerine yüzde 15'e kadar bir yüksek Katma Değer Vergisi oranı uygulayalım. Aslında hükümet, bu oranı yüzde 15'e kadar artırma, yüzde 5'e kadar da indirme yetkisi istiyordu. Baktık, lüks tüketim maddeleri diye sayabileceğimiz neler var? Açıkçası iki hadise çıktı karşımıza: Bir tanesi, bu saydığımız lüks tüketim maddesi sıralamasına giren şeylerin pek çoğu hanımlarımızla ilgili. Mesela kozmetik, hanımlarımızı ilgilendiriyor, mesela mutfak malzemesi, hanımlarımızı ilgilendiriyor, mesela çamaşır makinası... «Bugünün

Türkiye'sinde bir buzdolabı lüks müdür değil midir? Acaba, Türk kadınına tel dolabı mı tavsiye etmeliyiz, Türk kadınına buzdolabı kullanmaktan mahrum mu etmeliyiz?» diye düşündük. Bu suallerin cevaplarını, açıkçası, net olarak veremedik ve bize bugüne kadar büyük bir samimiyetle, içtenlikle destek olan Türk hanımını üzüp kırmamak için, genellikle kendisini ilgilendiren bazı maddeleri lüks tarife altına alarak bir kavram kargaşasını daha Türkiye'ye getirmemek için, kanunu bize vermiş olduğu yetkiyi, sadece Katma Değer Vergisi oranını 12'ye çıkarmakla kullandık; ama, temel gıda maddelerinde sıfır Katma Değer Vergisi oranının kullanılmasına devam etmeyi; insan sağlığı, hayvan sağlığı ve ziraî mücadelede kullanılacak bütün ilaç ve hizmetler için de yüzde 5'e düşürmeyi karar altına aldık.

Bu konuyu arz ederim.

KADIR NARİN (Diyarbakır) — Sayın Bakanım, söylediğiniz şeylere siz de inanmıyorsunuz, zaten kullandıklarınızdan belli oluyor, hemen kızarıyor.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Efendim, bir dizi açıklamalardan sonra, «Hükümet açıklama hakkını nereden alıyor?» diye sorular; pancar fiyatları, vesaire, birtakım uzun anlatımlardan sonra.

Hükümet, birtakım faaliyetler yapmaktadır. Bu faaliyetler haber niteliğinde olduğu müddetçe, televizyon da, radyo da alır, hükümetin yaptığı bu icraatı, haber niteliğinde olan faaliyeti kamuoyuna duyurur. Olay budur. Kanunların hükümete verdiği yetki; olayların normal işleyişi çerçevesinde, biraz önce bahsettiğiniz hadiseler olmuştur, olada gelecektir.

Arz eder teşekkürlerimi sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Buyurun Sayın Öney.

TÜLAY ÖNEY (İstanbul) — Sayın Başkan, ben, Plan ve Bütçe Komisyonu üyesiyim; bu bütçeyi 25 gün komisyonda tartıştık; çok çeşitli karşılıklı sorularımız, cevaplarımız oldu. Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımızla da, Plan ve Bütçe Komisyonunda, bütçenin gerek tümü üzerinde, gerekse en son günlerde yapılan Maliye ve Gümrük Bakanlığı ve Gelirler bütçesi üzerinde, sanıyorum üç gün üç gece, karşı karşıya oturduk, sorulu, cevaplı tartıştık.

Aslında, benim hazırladığım 3 tane sorum vardı; ama bunlar, gerek irtifa konusu, gerek hükümetin çok temel bir siyaseti; bir tanesi de biraz belki Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımı ilgilendirebilir; ama lüzum yok, şimdi, ben bu soruları, ancak Sayın Başba-

kana yöneltmeyi düşünürdüm. Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımızla çok konuştuk; ayrıca, bu tip soruları da Sayın Maliye ve Gümrük Bakanına yöneltmeyi yerinde görmüyorum zaten. Sayın Başbakan burada bulunsalardı, bir saat kadar daha oturmak lütfunda bulunsalardı, sorularımı yöneltecektim. Şimdi vazgeçiyorum soru hakkımdan.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Öney.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz, burada Maliye ve Gümrük Bakanı olarak hükümeti temsil ediyordum; her türlü soruları cevaplandırmaya mezum olduğumu bir kere daha arz etmek istiyorum.

Teşekkür ederim efendim. (ANAP sıralarından «Bravo» sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Bakan.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — O sormaya, siz cevap vermeye mecbursunuz.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Gayet tabii, ne kadar güzel, konsensüs sağlandı efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Bayezit.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, suallerim doğrudan doğruya, Sayın Başbakanın beyanlarına ve onun cevap vermesi gereken konulara münhasırdır; ancak İhtizük, hükümet adına Sayın Bakana da cevap verme yetkisi tanınmaktadır, saygı duyuyorum. Ne var ki, benim sorularımın cevabı, Sayın Bakanın diğer soruları cevaplandırırken kullandıkları üslup içine girecek cevaplar değildir. Bu nedenle, Sayın Başbakana da danışmak lüzumunu hissederseniz, yazılı olarak cevap vermelerini rica ederek sorularımı tevcih ediyorum.

Efendim, birinci sorum : Hükümet işbaşına geldiğinden bu yana, sayın bakanlara vekâlet edecek sayın bakanlar hakkındaki tezkerelerin - en son olay hariç - Sayın Cumhurbaşkanlığınca çevrilen herhangi bir tanesi var mıdır; herhangi bir tanesi çevrilmiş midir?

Bu konuda sorumun ikinci şıkkı : Devlet Bakanı Sayın Oksay...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Bütçeyle ilgili mi efendim?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Hükümetin genel politikasıyla ilgili. Bütçenin genelidir bu.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Baş-

kan, bütçeyle de, bütçenin geneliyle de ilgili değildir; birinci suali lütfen reddediniz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Devlet Bakanı Sayın Oksay, bundan önceki vekâletlerinin herhangi birinde, Millî Savunma Bakanlığına vekâlet etmişler midir? Sualimin birincisi bu. (ANAP sıralarından gürültüler)

Bu, hükümetin genel politikasıdır.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Genel politikayla ne alakası var Sayın Bayezit?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Bütçedir, size propaganda yapma imkânı vermeyecek bir soru olabilir; ama, hükümetin genel politikasıyla ilgilidir.

Birinci soru iki şıklı. Birincisi; son olay hariç, Sayın Cumhurbaşkanının geri çevirdiği bir vekâlet tezkeresi olmuş mudur?

İkincisi; Sayın Oksay, bundan evvelki dönemlerde Millî Savunma Bakanlığına, herhangi bir anda, herhangi bir münhalde vekâlet etmiş midir?

İkinci soru: Sayın Başbakan, irtica ve laiklik konusuna verdikleri cevaplarla konuyu saptırırken, Sayın Cumhurbaşkanının ikazlarına temas etmemişlerdir. Sayın Cumhurbaşkanı, irtica konusunda, laikliğe karşı hareketler konusunda iki defa kamuoyunu uyarmıştır. Hükümetin, bu uyarılara karşı duyarlılığı nedir? Onun açıklanmasını rica ediyorum.

Sayın Başbakanın «abartılmasını» sözü karşısında, Sayın Cumhurbaşkanı muhatap mıdır?

Üçüncü soru: Sayın Başbakan, Anayasanın işine gelen maddelerini gayet güzel okudular. Bir de bu güvenlik soruşturması konusunda «Yasal, anayasal dayanak olup olmadığını bilmiyorum» dediler. Anayasa bunu amirdir; mecburdur yasal dayanağının olması. Anayasanın 13 üncü maddesi, temel hak ve hürriyetlerin tadat edilen hallerde, sadece kanunla sınırlandırılacağını amirdir. Yine Anayasanın bir maddesi - sanırım 49 uncu maddesi - çalışmayı temel bir hak olarak kabul etmektedir. O halde, vatandaşın devlet kapısında çalışma hakkını ortadan kaldıracak bir tasarruf olan, kaldıran bir tasarruf olan güvenlik soruşturmasının yasal bir dayanağının olması, Anayasanın amir hükmü icabıdır.

NUH MEHMET KAŞIKÇI (Kayseri) — İsmet Paşaya sorun.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Hükümette soruyorum: «Bu uygulamalar eskiden de vardı» şeklinde bir müdafaya gidildi; eskiden vatandaş bunun

mevcudiyetini bilmiyordu bile. Uygulama o şekilde dürüsttü ki, mevcudiyetini bilmiyordu. Bu uygulamaların Anayasaya uygun olup olmadığının tespiti bakımından, hükümet, güvenlik soruşturması müessesesini yasallaştırmak, bunu tedvir eden bir kanunu Meclise sevk etmek ister mi? Sevk etmesini açıkça teklif ediyorum; Anayasa Mahkemesine gidelim ve kimin haklı olduğu anlaşılın.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, sorunuzu alalım, öneri olmasın.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Üçüncü sorum bu efendim.

Dördüncü sorum: Kamu kurumlarına işçi alınırken sorulan sorudur; Sayın Başbakanı yöneliyorum ve Sayın Başbakanın, işçi alımlarında yazılı imtihanı kazanan bazı kişileri, köyleri belli olan bazı kişileri elimine etmek için, sözlü sınavda nasıl sualler sorulduğunu öğrenmesi için Sayın Başbakanı tevcih ediyorum: «Adıyaman İlinin yüzölçümü kaç kilometre karedir?»

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, birinci sorunuz bütçe ile ilgili görülmemiştir. Hükümetten her zaman soru olarak sorabilirsiniz; yazılı veya sözlü cevap istemiyle her zaman soru olarak sorabilirsiniz.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Sayın Başkanım, müsaade edin efendim.

BAŞKAN — Diğer sorularınız bugünkü konuşma ile ilgili...

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Eğer siz benim birinci soruğumu içtüzüğe uygun mütalaa etmiyorsanız, bana lütfen söz hakkı veriniz, tutumunuz hakkında konuşayım efendim. (ANAP sıralarından gürültüler) Müsaade ederseniz konuşayım efendim.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, bu konu her zaman hükümetten yazılı ve sözlü olarak...

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — İşte soruyorum efendim; bütçe demek, bütçe müzakeresi demek, hükümetin her türlü tasarrufunun, her türlü icraatının kamuoyu önünde tenkit edildiği, sergilenildiği görüşmeler demektir. Eğer bir başbakanın bir tezkereyi Cumhurbaşkanlığınca geri çevrilmiş ise, bunun nedenlerini nasıl öğrenemeyiz? Kaldı ki ben, neden de sormadım, ben fiili durum soruyorum. Sayın Oksay, bundan önce herhangi bir dönemde Millî Savunma Bakanlığına vekâlet etmiş midir? Fiili durumdur bu.

İkinci sorum, yine bir fiili durumdur; geri çevrilmiş bir tezkere var mıdır? Bu, fiili durumdur Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, başka şekilde öğrenilebilecek olan herhangi bir bilgi de sorulamıyor.

M. TURAN BAYEZİT (Devamla) — Öğrenemem; ben nasıl bilirim tezkerenin geri çevrildiğini? (ANAP sıralarımdan gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Oksay'ın daha önce Millî Savunma Bakanlığına vekâlet edip etmediği belli bir olaydır; kayıtlardan öğrenilebilir.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başkan, usul hakkında...

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Meclis kayıtlarında vardır.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkan, ben tezkerenin geri çevrildiğini nasıl bilirim? (ANAP sıralarından gürültüler)

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Onu sormuyorsun ki...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Tezkerenin geri çevrildiğini nasıl bilirim? (Gürültüler) Hayır, nasıl bilirim tezkerenin geri çevrildiğini? Ben hükümetin içinde miyim, iktidar partisinden miyim?

Sualim şu Sayın Başkan, lütfen tekrar değerlendirin: Bundan önce, hükümet zamanında herhangi bir şekilde bir bakana vekâlet tezkeresinin Cumhurbaşkanınca geri çevrilmesi olayı vuku bulmuş mudur? Ben bilmem ki bunu.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, Sayın Bakan cevap verecek efendim, size ne...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ben bilmem ki bunu efendim. Lütfen kendileri söylesinler, yazılı cevap versinler; ama, lütfen benim soru hakkımı tahdit etmeyin Sayın Başkan.

BAŞKAN — Tahditi hiç düşünmeyiz.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ben bu soruyu sorarım, bu benim hakkımdır.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, hiç tahdit düşünmüyoruz.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Yeni bir yönetim oluşturuyorsunuz...

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ben tutup da burada emisyonun yüzde 7'si, bilmem neyin yüzde 9'unu sormam. Bunlar benim için, bu hükümetin cevap vermesi gereken, kamuoyunun bilmesi gereken suallerdir. Lütfen tahdit etmeyin.

BAŞKAN — Anlaşıldı.

Sayın Oktay, bir şey söyleyecektiniz herhalde.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başkanım, bütçe müzakereleri...

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Efendim, bakan cevap verecek; niçin söz veriyorsunuz?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Efendim suale cevap vereceğim; niçin söz verdiniz?

BAŞKAN — Usul hakkında...

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Bütçe müzakereleri, hükümetin tüm tasarrufları ve faaliyetlerine ilişkin müzakerelerdir. Bütçede olan da olmayan da, olması gereken de burada konuşulacaktır Sayın Başkanım. Eğer gerçekten bir bakanlığın bütçesi olsaydı, o ilgili bakanlığın bütçesi ve faaliyetleri çerçevesinde kalmak zorunlu olabilirdi. Ama bütçenin tümü üzerinde konuşmak, bütün hükümet tasarruflarının konuşulduğu gibi, yapılması gerekenlerin de konuşulması icap eden bir yerdir. Yani bütçede, olanın da olmayanın da, olması gerekenin de konuşulması gerekli olan bir platformdur bu müzakereler.

BAYINDIRLIK VE İSKÂN BAKANI İSMAİL SAFA GİRAY (İstanbul) — Bu izahatı niye yapıyor ki Sayın Başkan?

BAŞKAN — Anlaşıldı, Sayın Oktay.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Böyle bir kısıtlamaya ve bir bakıma yeni bir usul oluşturmaya temayül gösteriyorsunuz; son derece sakıncalıdır. Aslında, senede bir defa olan bütçe müzakereleri nedeniyle hükümeti eleştirme ve bütün suallerimizi sunma imkânından da yoksun bırakıyorsunuz bizi.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Oktay.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Lütfen bu eğilimden vazgeçiniz.

BAŞKAN — Peki, vazgeçildi.

Sayın Bakan, cevap vereceksiniz sanıyorum.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Efendim, çok affedersiniz, sayın konuşmacı niçin konuştu; sual mi sordu acaba?

BAŞKAN — Usul hakkında söz istedi.

AYDIN GÜVEN GÜRKAN (Antalya) — Soru mu soruyor şandınız Sayın Bakan?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Hayır, bazen çok karışıyor da işler, o bakımdan...

BAŞKAN — Sayın Bayezit, Sayın Bakan cevap verecekler; sualiniz bütçe içerisinde görülmüştür. Bizce bir sakınca görülmemiştir.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkanım,

kan, değerli milletvekilleri; aslında pek tabii ki, burada pek çok şeyi, hatta her şeyi enine boyuna konuşmamız lazım; ancak, Sayın Başkan sorulardan önce «Bütçe ile ve hükümetin icraatıyla ilgili sualleri sorunuz» dedi. O bakımdan, sizin sorduğunuz suale şahsen itiraz ettim ve Başkanlık Divanı da, «Bu sorunun sorulmaması gerekir» diye ifade etti.

Sualinize cevap vereceğim; ancak, سوالinizi şahsen bana sorulmuş bir soru olarak kabul edip cevap vereceğim. Mümkün mü efendim?

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Ben suali hükümete sordum Sayın Başkanım.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Öyle midir Sayın Başkanım, ifade edilmesi gerekir; bu keyfiliktir.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Çünkü bu soru, hükümetin icraatı, tasarrufları ve faaliyeti ile ilgili bir soru değildir.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Hükümet sorgulanmaktan çekinmesin.

BAŞKAN — Sayın Oktay, söz almadan lütfen konuşmayınız.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Hükümet sorgulanmaktan çekinmemektedir efendim; bir konuyu açıklığa kavuşturmak için söylüyorum.

BAŞKAN — Sayın Bakan, o soru size şahsen sorulmamıştı, hükümete sorulmuştu; ancak, ilk önce bütçe ile ilgili görmememize rağmen, demin siz «Cevap vereceğim» dediğinizde, cevaplandırılmasını biz de yararlı görmüştük.

Bu bakımdan, eğer hükümet adına cevap vereceksiniz, cevabınızı hemen alayım; ama şahsi cevap alamam.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, müsaade ederseniz cevaplarımı soru sahibine yazılı olarak takdim edeyim efendim, daha fazla bir tartışmaya yol açmamak için.

Arz ederim.

BAŞKAN — Bütün sorulara yazılı olarak cevap verilecektir efendim.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Sayın Başkanım, 4 üncü suale yazılı olarak cevap veremez efendim.

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen efendim, yazılı olarak cevap verilecektir سوالinize.

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Önemli bir konudur; bugün bir Maliye Bakanının bil-

mediği bir sorunun cevabını, bir fakir köylü nasıl bilecektir?

BAŞKAN — Sayın Bayezit, lütfen, o takdir kendilerininindir.

Buyurun Sayın Aşçıoğlu.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Sayın Başkanım, müsaadenizle ilk gündün bir hususu aydınlığa kavuşturmanız gerekiyor. Soru müessesesi, burada haddinden fazla suistimal edilmektedir. (SHP sıralarından gürültüler)

Soru, kısa, gerekçesiz ve şahsi mütalaa ileri sürülmeden ifade edilmelidir. (SHP sıralarından gürültüler) Burada ise, uzun gerekçelerle ve şahsi mütalaaalar uzun uzun eklenerek sorular sorulmaktadır.

Bu itibarla Sayın Başkanlığın, soru sahiplerine bunu yalnız icbar etmekle yetinmeyip, bu hususu temin etmesini;

İkinci olarak da : İçtüzükte, «Soru sahibi sorusunu yerinden sorar» hükmü vardır. Sorunun yerinden sorulmasının teminini; mikrofon tatbikatı geçen sene kaldırılmıştı, aynı şekilde mikrofon tatbikatının da kaldırılmasının teminini arz ve teklif ediyoruz. (SHP sıralarından gürültüler)

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Ayıptır, ayıp!

M. TURAN BAYEZİT (Kahramanmaraş) — Demokrasiye bak...

H. BARIŞ CAN (Sinop) — Kendin pişir kendin ye...

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, lütfen karşılıklı konuşmayın.

Sayın Aşçıoğlu, birinci ifade ettiğiniz konu ikaz edilmişti.

Sayın milletvekilleri, Sayın Aşçıoğlu'nun belirttiği gibi, sorular açık, net ve gerekçesiz olacaktır. Bakanların cevapları da aynı şekilde açık, net ve gerekçesiz olacaktır; suale uygun olarak kısa olacaktır.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başkanım...

SABRİ ARAS (Kars) — Otur be!..

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Terbiyeli olun, «otur be» ne demek? (Gürültüler)

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın... Sayın milletvekilleri karşılıklı konuşmayın...

Sayın milletvekilleri, Sayın Oktay...

SABRİ ARAS (Kars) — Otursun yerine; o kalkarsa ben de kalkarım.

BAŞKAN — Sayın milletvekili lütfen, karşılıklı konuşmayınız. Karşılıklı konuşmayınız...

Sayın Oktay, oturun size de söz vereceğim... Oturun söz vereceğim. (SHP ve ANAP sıralarından gürültüler)

Sayın Toprak, lütfen... Sayın milletvekilleri, karşılıklı konuşmayınız.

Mikrofon konusuna gelince: Bütçede konmuştu, biliyorsunuz, bütçeden sonra da sürüyordu; fakat bütçeden sonra sürmesi kaldırıldı, bütçe boyunca kullanılacaktır. Karar da öyleydi. Sayın Aşçıoğlu. Onun için bugün tekrar konmuştur.

PERTEV AŞÇIOĞLU (Zonguldak) — Başkanlık Divanında bu hususun tekrar tezekkür edilmesini talep ediyoruz. (SHP sıralarından gürültüler)

BAŞKAN — Tekrar dikkate alınacaktır.

Sayın Oktay, buyurun.

M. SEYFİ OKTAY (Ankara) — Sayın Başkanım, öyle sorular olabilir ki, meseleyi, konuyu açıklamadan soruyu sorma imkânı olmuyor. Konuyu açıklama durumunu da şahsi mütalaa olarak kabul etmemek gerekir. Soruyu sorabilmek için zorunlu beyanlar gerekli olabiliyor.

Lütfen, millet kürsüsünü milletvekillerine kapatıcı davranışlara, taleplere itibar etmeyin efendim.

BAŞKAN — Sayın Oktay, Başkanlıkça soru açıklaması, gerekçe olmayacak biçimde, yalnız soruya münhasır olmak üzere kabul edilecektir.

Sayın Cengiz, buyurun.

ÖMER NECATİ CENGİZ (İstanbul) — Sayın Başkanım, değerli arkadaşlar; dört madde üzerinde sorum olacak. Bir tanesi, sosyal konutlarla ilgili; diğer birisi, telefon; iki tanesi de, irtica ile ilgili.

Soru 1. Sosyal konutların hızla ilerlediği, zelzele konutlarının da aynı şekilde yürütüldüğü açıklandı. Bunlara karşı yol yapımı nedeniyle yıktırılan birçok gecekonduda oturan vatandaş kaderleriyle baş başa bırakıldı. Şu kış mevsiminde, yalnız arsaların üzerinde, yapıdan uzak bir şekilde beklemektedir. Bunlara yapıcı yaklaşım düşünülmekte midir? Bu vatandaşlarla ilgili birtakım önlemler alınarak suretiyle, barınak sağlanacak mıdır?

Soru 2. Bugün manyetolu telefonlar şu anda kullanılmakta, birçok turist çeken beldelerimizde halen vazife görmektedir. Örneğin; Tekirdağ ve köylerinde bunlara rastlamaktayız ve yine aynı köylerde tek bir telefon çalışmamakta, bozuk bir şekilde, muhtal kalmaktadır. Bu durumlar dikkate alınarak, Sayın Başbakanımızın, Türkiye'yi en kısa bir zaman içinde telefonla donatacağız demesi, acaba bir mübalağa mıdır; yoksa bu köyler de bu sözden yararlanacaklar mıdır?

Soru 3. «İrtica yoktur» cümlesine karşın, 19 Ekim 1986 tarihli Hürriyet Gazetesinin ekinde «İfşaat

ve İrtica» diye bir yazı çıktı. Bu yazı ile ilgili ne gibi işlem düşünülmüştür? Gazete mi yalan yazmıştır, yoksa ifşaat mı gerçekdir? Bu hususta açıklama rica ediyorum.

Soru 4. Başörtüsü, kara çarşaf, türban, YÖK ve diğer okullarımızdaki söz konusu kılık, kıyafet talimatıyla bağdaşmıyor. Bu şekilde giyinenler vardır. Kanunî işlem yapılıyor mu, yapılmış mıdır? Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?

Saygılarımla efendim.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Cengiz.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ANLTEMÖÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; bu gecekondularla ilgili geniş bir mevzuat var. Biliyorsunuz, gecekondularla ve kaçak yapılarla ilgili de 2805., 2981, 2982 ve daha sonra çıkartılan imar affı ile ilgili kanunlar var. Bu kanunlar memleketimizde, hakikaten bahsettiğiniz gibi, zor durumda bulunan birçok vatandaşın problemini halletmiş, yaralarına merhem olmuştur. Ancak, bu kanunlarda birtakım tahditler vardır. Vatandaşların bu tahditlere uyması ve imar-iskân planlarına uygun olarak konut sahibi olmak için özen göstermeleri lazımdır.

Köylerde telefon meselesini dile getirdiler. Bugünün Türkiye'sinde köylümüzün ihtiyaçları çok değişmiştir. Bundan senelerce önce, köyde bir manyetolu telefon var iken mutlu olan köylümüz, bugün artık mutlu olmamaktadır. Köylümüz de 1986'nın Türkiye'sinde otomatik telefon istemektedir. Çünkü, köylümüzün şartları değişmiştir; köylü, ürettiğini pazarlara götürebilmek istemektedir; köylü, şehir merkeziyle, hatta yurt dışıyla konuşmak istemektedir. Bu şartlar gözönünde bulundurulduğunda, gayet tabii ki hedef, bütün köylerin telefonla donatılması ve ondan sonra da hedef, bütün köylerde otomatik telefonun gerçekleştirilmesidir. İfade edilmek istenen, köylerimizde insanların sıkıntı çekmeden haberleşme yapabilmesinin sağlanmasıdır.

SALİM EREL (Konya) — Tekirdağ'a telefon gelecek mi; arkadaş onu soruyor?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMÖÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; «İfşaat ve irtica başlıklı yazıyla ilgili ne gibi işlem yapıldı?» diyor sayın soru sahibi. Kanunlarımız vardır; kanunlar çerçevesinde yapılması gerekenler yapılmaktadır.

Başörtüsü, kara çarşaf gibi kıyafet kararnamesine aykırılık konusunda da, müsaade ederseniz cevabım aynı olacaktır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Toprak.

ARIF TOPRAK (Niğde) — Sayın Başkanım, benim sorum Sayın Başbakanla ilgili olduğu için, Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımızdan soru sormamak istiyorum.

BAŞKAN — Vazgeçiyorsunuz.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Teşekkür ederiz Sayın Toprak.

BAŞKAN — Sayın Turhangil, buyurun.

İSMET TURHANGİL (Manisa) — Sayın Başkanım; Sayın Bakan, sorulara yazılı cevap vereceğini beyan ettiler. Öyle anlaşılıyor ki, ben de sorumu kendisine yazılı soracağım.

Teşekkür ederim.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Biz teşekkür ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Batumlu.

SABİT BATUMLU (İstanbul) — Sayın Başkan, ben sorudan ziyade; Sayın Başbakan konuşurken, «Devlet Başkanı» dedi. Halihazırda Türkiye Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı vardır. Anayasamızda «Devlet Başkanı» tabiri yoktur. Lütfen zabıtlarda düzeltilmesini istiyorum.

BAŞKAN — Anlaşılmıştır.

Buyurun Sayın Ataklı.

VECİHİ ATAĞLI (Şanlıurfa) — Sayın Başkan, soracağım soruya Sayın Bakanın nasıl cevap vereceğini bilemiyorum; ama sorularına ya başka birisi veya yahut kendisi cevap versinler efendim.

1402 sayılı Yasa ile görevlerinden alınan ve daha sonra zamanın askerî hükümeti tarafından verilen direktifle yeniden durumları incelenerek, sakıncalık durumları sıkıyönetim komutanlıklarınca kaldırılan kamu görevlileri ve işçilerin isimlerinin Genelkurmay Sıkıyönetim Koordinasyon Başkanlığı tarafından Başbakanlığa ve ilgili kurumlara bildirildiği doğru mudur? Eğer doğru ise :

1. Bu kişiler ve mahkeme kararı ile suçsuz olduğu belgelenen kişiler hâlâ görevlerine niçin iade edilmiyor, mahkeme kararları niçin uygulanmıyor?

2. Hukuk devleti ilkesini dilinden düşürmeyen bu sivil hükümet, bu şekilde hareket eden ve insanların yasal haklarını çiğneyen mahkeme kararlarını dahi

uygulamayanlar hakkında ne gibi idarî ve hukukî işlemler yapmıştır? Yapmamışsa yapacak mıdır; yapmıyorsa sebebi nedir?

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Ataklı.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1402 sayılı Kanunla görevlerinden alınan, daha sonra sıkıyönetim komutanlıkları tarafından sakıncalı durumları kaldırılan çalışanlar ve işçilerin isimleri bize bildirilmiştir. Bu isimler daha sonra Başbakanlık tarafından ilgili bakanlıklara da iletilmiştir. İlgili bakanlıklar, kendilerine gelen bu bilgileri, kadro imkânları ve diğer hususlar dikkate alınarak değerlendirmeye çalışmaktadırlar.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın Türkân Arıkan, buyurun.

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — Sayın Başkan, Sayın Bakanımızın cevaplandırması istihammimla birkaç sorum olacak.

Birincisi: Ankara'da su sorunu ciddi boyutlara ulaşmıştır. Tifo vakalarının arttığı söz konusu edilmektedir. Hükümet ne gibi acil önlemler düşünmektedir?

İkinci sorum: 1986 yılında ertelenen vergilerin ve Sosyal Sigortalar Kurumu primlerinin toplam tutarı, kamu kesimi ve özel kesim olarak ayrı ayrı nedir? Kuruluşların isimlerini yazılı olarak bildirmek mümkün müdür?

Üçüncü sorum: 1987 yılında, konuşmada zikredilen 8 fon da dahil olmak üzere, mevcut bütün fonların gelir toplamı ne kadar tahmin edilmiştir?

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Bütçe tasarruflarımızda, takdim yazımızda yok mu efendim?

TÜRKÂN TURGUT ARIKAN (Edirne) — Hepsi yok efendim. 8 fon da dahil olmak üzere bütün fonları kastediyorum.

Son durum: Devlet Planlama Teşkilatında irtica ile ilgili bir uzmanın hareketleri «kafa üşütmesi» ile açıklandı. Bu durumdaki bir uzman neden böyle önemli bir görevde olay ortaya çıkıncaya kadar çalıştırılmıştır?

Bununla ilgili olarak, Atom Enerjisi Kurumu Başkanı, tarım ürünlerinde radyasyon olmadığını belirttiler. Gazetelerde aksi ileri sürülüyor. Toplumun sağlığıyla ilgili olduğu için bu soruyu soruyorum: Gazete-

lerin yazdıkları gerçekleşirse, bu uzman için de «kafayı üşütme» tezi mi ileri sürülecektir?

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Arıkan.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇIN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; müsaade ederseniz, son sorudan başlayarak soruları cevaplandırayım.

Dördüncü soru için cevabı; hayır.

Üçüncü soru için cevabı bütçe takdiminde var. 8 fon ve diğer fonların toplam gelir tahminleri, 1986 tarihi itibarıyla, 1987'de dahil olmak üzere, takdim yazımızda mevcuttur efendim.

İkinci soru ile ilgili, ertelenen vergi gelirlerini özel sektör olarak ifade ettim. KİT ve kamu kuruluşları için bu rakam 279 milyar 889 milyon liradır. Bu rakamı, Plan ve Bütçe Komisyonundaki çalışmalarda da kendilerine arz ettiğimi zannediyorum.

Sosyal sigorta primleriyle ilgili erteleme hakkında şu anda elimde bilgi yok. Kendilerine, birinci soru cevabıyla beraber, yazılı olarak takdim edeceğim efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Buyurun Sayın Ateş.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Sayın Başkan, bilindiği gibi, bilerek, görerek, anlayarak inanmak imanın esas şartlarından; bilmeden, görmeden, anlamadan inanmak gaflettir, akıbeti hüsrandır.

Nitekim Kuran'da, «Ya Muhammed, anlayasınız diye dinin esaslarını senin bildiğin lisanla ilham eyledik» diye buyruluyor.

BAŞKAN — Sorunuzu alayım Sayın Ateş.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Sayın Başkan, özür dilerim, bunlar soracağım soruya esas teşkil ediyor. (ANAP sıralarından gürültüler).

Her İslam, bu ilahî emri kabul etmek ve tatbik etmek zorundadır.

BAŞKAN — Tamam Sayın Ateş; sorunuzu alayım.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Şimdi, Sayın Başbakan soruyorum: Bu gerçeklere göre, dinimizin esaslarının ve ibadetlerin Türkçe olarak yapılmasını düşünüyorlar mı? Eski Türkçe yazıyla ve Arapça lisanıyla yapılmayan ibadetleri Allah kabul etmez imajı doğmuyor mu?

İkinci soru: Bilindiği gibi, Türkiye'de işsizliğin durumu yürekler acısındır. Hele hele, yurt dışında ça-

lışan işçilerimizin durumları da hepimizce malumdur. Her ne kadar, her firma istediği yerde iş yapma serbestisine sahip ise de, bu firmalarımız, daha fazla kazanç yerine, az kazançla çok yararlı tesisleri yurdu muza yapsalar, işçilerimiz de aileleri yanında öz vatanında çalışmış olsalar, vatanımızın imarı için hakta ve halka yararlı iş yapacaklarına inanıyorum. Acaba hükümet olarak, bu firmalarımızı bu hususta ikna ve teşvik etmeyi, böylece işsizliğe bir çare olarak düşünüyorlar mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Ateş. (Alkışlar).

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇIN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Ateş'in ikinci sorusuna cevabım; evet.

Birinci soru için cevabı da, müsaade ederseniz, za-bıtları iyice okuyup, bir yanlış ifadede bulunmayalım diye, yazılı olarak takdim etmeyi arz ediyorum efendim.

MUSA ATEŞ (Tunceli) — Geçen sene de öyle oldu, maalesef gelmedi Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇIN (Bursa) — Gelmiştir, gelmiştir.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Nalbantoğlu.

HİLMİ NALBANTOĞLU (Erzurum) — Sayın Başkan, sorumu Sayın Başbakan soruyorum; ya cevap verirler burada yahut bana yazılı olarak bildirirler.

Sayın Başbakan konuşmalarında, «Halka hizmet, hakka hizmettir» dediler. Acaba şirketleri, holdingleri kurtarmak halka hizmet, hakka hizmet midir?

Bankerleri kurtarmak halka hizmet, hakka hizmet midir?

Milletvekilleri lojmanlarının tekini 10 milyon liraya ihale edip, bugün 25 milyona mal etmek halka hizmet, hakka hizmet midir? (ANAP sıralarından gürültüler).

Erzurum deprem konutlarını 6 tane holdinge 3,5 milyon liraya ihale edip, aynı sene içerisinde 6 milyon 700 bin liraya kesinhesabını bağlatmak halka hizmet, hakka hizmet midir?

Bu sene deprem konutlarını ihale ettiler. Ben hesap ettim, 6,5 milyona çıkacak konutları 10,5 milyona ihale etmek halka hizmet, hakka hizmet midir; yoksa müteahhitlere hizmet midir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Nalbantoğlu.

Sayın Başbakan?..

BAŞBAKAN TURGUT ÖZAL (İstanbul) — Sayın Maliye ve Gümrük Bakanımız cevaplayacaktır.

BAŞKAN — Hükümet adına Sayın Maliye Bakanı, buyurun.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Nalbantoğlu'nun fevkalade güzel bir üslupla ifade buyurdukları suallerine, müsaade ederseniz, aynı üslubu belki burada irticalen ortaya koyamayacağım için, yazılı olarak cevap vermeyi arz ediyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Vardal.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Başkan, Sayın Başbakan konuşmasında, güvenlik soruşturmalarının kendileri tarafından icat edilmediğini, daha evvelden beri uygulanagelmekte olduğunu ifade ettiler. Anayasamızın 144 üncü maddesinde, hâkim ve savcıların hangi organ tarafından denetleneceği açıkça yazılmıştır ve amir bir hükümdür.

Şimdi soruyorum: 1980'den sonraki olağanüstü dönemin dışında hangi iktidar; yani kendi iktidarlari dışında hangi iktidar, hâkim ve savcıların yer değiştirmeleri anında haklarında güvenlik soruşturması yapmıştır? Eğer yapmamışsa, ANAP İktidarı bu güvenlik soruşturmasını niçin yapmaktadır? Bu yapılan hareket Anayasaya aykırı değil midir? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: Hepimizin de bildiği gibi, Ankara'nın hava kirlenmesini önlemek üzere dışarıdan ithal kömür getirilmesine karar verildi. Ancak, getirilen ithal kömür ihtiyacı karşılamadığı için, ithal kömürle birlikte linyit de dağıtılmaya başlandı. Şimdi, ithal kömürün tonu 45 bin Türk Lirası. Ancak, linyitin tonunun daha düşük olması lazım; fakat ithal kömür yerine apartmanlara linyit kömürü veriliyor. Bu, bir yerde vatandaşın soydurulması hareketi değil midir; bu konuda ne düşünürler?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Vardal.

Sayın Bakan, buyurun efendim.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu sorunun cevabı, 1964 yılından beri uygulanagelen ve 1972 yılında değişikliğe uğrayan bir kararnamede yatmaktadır; Anavatan Partisi Hükümetinin icat ettiği bir uygulama değildir. An-

cak biz, bu konuda önemli bir değişik uygulama yapmayı düşünmüyoruz, bu hususu getiriyoruz; girişlerde güvenlik soruşturması yapılacak, daha sonra da Yer Değiştirme Yönetmeliği uygulanarak, zamanı geldiğinde atamalar yapılacaktır.

Arz ederim efendim.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Sayın Bakan, sorumu yanlış anlıyorsunuz efendim. İlk girişte güvenlik soruşturması yapılacak, anlıyorum; yer değiştirmelerde de güvenlik soruşturması yapılıyor, onu kaldıracak mısınız? Sizin dışınızda hangi iktidarlar bunu yaptı, bunu öğrenmek istemiştım.

BAŞKAN — Sayın Vardal anlaşıldı.

Sayın Bakan, yer değiştirmelerdeki soruşturmadan bahsediliyor...

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Bu uygulama 1964 yılından beri var. Süresi içinde yer değiştirme hadisesinde biz bu uygulamayı yapmayacağız demek istiyorum.

İSA VARDAL (Zonguldak) — Konuyu lütfen tetkik edin ve yazılı cevap verin.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Yazılı da veririz efendim; ama bu da doğrudur...

İSA VARDAL (Zonguldak) — Yapmayın Sayın Bakanım.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Pekâlâ, yazılı vereyim efendim, hay hay.

İSA VARDAL (Zonguldak) — İkinci soruma cevap alamadım efendim.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Ona da yazılı cevap vereyim efendim; ikisini birlikte vereyim.

BAŞKAN — Yazılı cevap verecekler efendim.

Sayın Kazancıoğlu?.. Yoklar.

Sayın Üçok, buyurun efendim.

BAHRIYE ÜÇOK (Ordu) — Sayın Başkan, sayın üyeler; Sayın Başbakan'dan bir konu üzerinde üç etaplı bir sorum olacak.

Sayın Başbakan burada, Anayasaya saygıdan, laikliğe bağlılıktan bahsettiler; fakat şimdiye kadar görülmemiş bir uygulamayla bu sene Cumhuriyet Bayramında karşılaştık. Kırşehir'in Mucur İlçesinde Cumhuriyet Bayramının açılış merasimine Kur'an okunarak başladı. Kur'anın okunacağı...

İSMAİL DAYI (Balıkesir) — Birinci Büyük Millet Meclisinde de öyle oldu efendim.

BAŞKAN — Lütfen efendim...

BAHRIYE ÜÇOK (Ordu) — O zamanı düşününüz beyefendi; o zaman hocalar sınıfına dayanılıyordu ve Türkiye Cumhuriyeti laik cumhuriyet değildi.

BAŞKAN — Sayın Üçok, sorunuzu alayım efendim.

BAHRIYE ÜÇOK (Ordu) — Türkiye Cumhuriyetinin Anayasasında «İslam» diye yazılıydı. Laiklik, ilk defa olarak 1937 yılında Anayasaya girdi ve ondan sonra da herhalde Kur'an okunmadı; bir kere okunmuştur.

Şimdi de - soruya cevap değil - soru sormak istiyorum efendim. Kırşehir'in Mucur İlçesinde, Cumhuriyet Bayramı açılış merasimine Kur'an okunarak başlandı. Kur'anın okunacağı zaman ve yerler vardır. Bunun, devlet olarak da, fert olarak da daima yardımcı olduk; ama nasıl oluyor da laik bir devlette, bir Cumhuriyet Bayramı Kur'an okunarak açılıyor? Acaba Sayın Başbakan bu tutumu laiklikle bağdaştırıyor mu? Bu bir.

İkincisi; bu hareket dinin siyasete araç edilmesi değil midir?

Üçüncüsü; eğer bu belediye başkanının tutumu onaylanmıyorsa, bu konuda ne gibi bir tedbir alınmıştır yahut da bir soruşturma açılmıştır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Anlaşıldı Sayın Üçok.

Buyurun Sayın Bakan.

MALİYE VE GÜMRÜK BAKANI AHMET KURTCEBE ALPTEMOÇİN (Bursa) — Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Üçok'un söylediği konuyu, müsaade ederseniz tetkik edelim - şu anda bilgim dışında, böyle bir şeyi hiç duymadım - ve yazılı olarak kendilerine takdim edelim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Bakan.

Sayın milletvekilleri, 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarılarıyla 1985 Mali Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarıları üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, 1987 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçe Kanunu Tasarılarıyla 1985 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarılarının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunacağım :

1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir. (ANAP sıralarından alkışlar).

Şimdi, 1985 Mali Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1987 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1985 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısının maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sırasıyla her dört tasarının da 1 inci maddesini okutuyorum :

1987 Mali Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir ve Denge

Gider Bütçesi :

MADDE 1. — Genel Bütçeye giren dairelerin harcamaları için (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere (10 885 686 000 000) liralık ödenek verilmiştir.

1985 Mali Yılı Kesinhesap Kanun Tasarısı

Gider Bütçesi :

MADDE 1. — Genel Bütçenin giderleri bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere;

a) Yılı Bütçe Kanunu ile verilen ödeneklerden;

1 731 192 555 161 lirası cari,

438 596 014 283 lirası yatırım,

3 585 709 592 207 lirası sermaye teşkili ve

transfer,

b) Özel Kanunlar uyarınca kaydolunan ödeneklerden,

1 454 476 200 lirası cari,

2 638 268 627 lirası yatırım,

7 135 925 302 lirası sermaye teşkili ve trans-

fer,

c) Nazım gelirler karşılığı kaydedilen ödeneklerden 505 922 912 159 lirası, nazım harcamalar olmak üzere toplam 6 272 649 743 939 lira gider yapılmıştır.

Katma Bütçeli İdareler 1987 Mali Yılı

Bütçe Kanunu Tasarısı

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

Ödenekler, Öz Gelirler, Hazine Yardımı :

MADDE 1. — a) Katma bütçeli idarelerin 1987 yılında yapacakları hizmetler için (1 740 688 000 000) lira ödenek verilmiştir.

b) Katma bütçeli idarelerin 1987 yılı gelirleri (165 000 000 000) lirası öz gelir, (1 575 688 000 000) lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam (1 740 688 000 000) lira olarak tahmin edilmiştir.

1985 Mali Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanun Tasarısı

Gider Bütçesi :

MADDE 1. — Katma Bütçeli İdarelerin giderleri bağlı (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere;

- a) Yılı Bütçe Kanunu ile verilen ödeneklerden, 289 938 413 030 lirası cari, 703 894 695 453 lirası yatırım, 39 389 537 746 lirası sermaye teşkili ve transfer,
- b) Özel Kanunlar uyarınca kaydolunan ödeneklerden,

320 626 286 lirası cari, 85 073 513 400 lirası yatırım olmak üzere; toplam 1 118 616 785 915 liralık gider yapılmıştır.

BAŞKAN — Sayın milletvekilleri, Anayasanın 164 üncü maddesi uyarınca, Bütçe Kanunu Tasarıları ile Kesinhesap Kanunu tasarılarının görüşmeleri birlikte yapılacağından; okunmuş bulunan birinci maddeler kapsamına giren kuruluşların 1987 Mali Yılı Bütçeleri ile 1985 Mali Yılı Kesinhesaplarının görüşmelerine, programa göre, yarınki birleşimde başlanacaktır.

Bugünkü program tamamlanmıştır. Çalışma süremiz dolmak üzeredir. Programdaki kuruluşların bütçe ve kesinhesaplarını görüşmek için 10 Aralık 1986 Çarşamba günü saat 10.00'da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 19.35

III. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Huden Gemicilik Anonim Şirketine verilen banka kredilerine ilişkin Başbakanın sorusu ve Sanayi ve Ticaret Bakanı Hüseyin Carit Aral'ın yazılı cevabı (7/1331)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Başbakan Turgut Özal tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını rica ederim.

Fikri Sağlar
İçel Milletvekili

1. Halit Uludemir kimdir? Kendine ait kaç şirketi vardır?
2. 1983 yılında kurulan Huden Gemicilik A.Ş. kimlere aittir? Hangi işle iştigal etmektedir? Şimdiye kadar kaç gemi yapmıştır?
3. Yaptıkları işlerle ilgili olarak Halit Uludemir'e ait şirketler banka kredileri kullanmışlardır? Bu güne kadar ne amaçla ve ne miktarda kredi alınmıştır?
4. Şirket ortakları arasındaki Çetin ve Yalçın Tümer'in eski Deniz Kuvvetleri Komutanı, Cumhurbaşkanlığı Konsey Üyesi Nejat Tümer ile yakınlıkları var mıdır?

5. Yalçın Tümer'in Huden Gemicilik A.Ş.'nin kredi alımlarında büyük rolü olduğu iddia edilmektedir. Şayet böyle ise eski bir yüzbaşı olan Yalçın Tümer, bankacılık bilgisinden daha çok soyadı baskısı ile kredi almış olmayacak mıdır?

6. Usulüne uydurulmuş olarak istenen krediler altında amaç dışı kullanılmakta olduğu söylenmektedir. Bir önce alınan borç, bir sonra olmayan bir gemi adına alınan kredi ile ödenmekte böylece kurullar atabildiğince çığnırmekte olduğu doğru mudur? Bu yanlışlığı görerek kural dışı hareketlere direnen banka yetkililerine baskı yapılmakta mıdır?

7. Gisat kredisi nedir? Bu kredi hangi koşullarda verilir?

8. Kredi, öz kaynak ve gemi inşasının belli bir şekilde ilerlemiş olması koşuluna bağlı verilirken 1984 yılında ortada hiçbir şey olmayan Huden Gemisi için 1 Milyar TL. kredi alınmış mıdır? Nasıl alınmıştır?

9. Yalçın Tümer devreye girdikten sonra Halit Uludemir'e ait firmalarda büyük gelişmeler olduğu gözlenmektedir. Bu gelişmeler Yalçın Tümer'in ticaret bilgisi ve yeteneğinden mi, yoksa Devlet dairelerindeki ilişkilerinden mi kaynaklanmaktadır?

TC

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı 9 . 12 . 1986
Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Sayı : 5/MM-424
Konu : Soru önergesi

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
İlgi : T.B.M.M. Başkanlığının 5.9.1986 tarih ve 7/1331-6707/26305 sayılı yazınız ile Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 11.9.1986 tarih ve K.K.Gn.Md. 18/106-1956/05306 sayılı yazısı.

İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, Sayın Başbakanımıza tevcih ettiği ancak tarafımdan cevaplandırılması istenen yazılı soru önergesi ile ilgili cevabımız ekte taktim edilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

H. Cahit Aral
Sanayi ve Ticaret Bakanı

İçel Milletvekili Fikri Sağlar'ın Yazılı Sorularına Cevaplarımız

Soru 1. Halit Uludemir kimdir? Kendine ait kaç şirketi vardır?

Soru 2. 1983 yılında kurulan Hudem Gemicilik A.Ş. kimlere aittir? Hangi işle iştigal etmektedir? Şimdiye kadar kaç gemi yapmıştır?

Soru 3. Yaptıkları işlerle ilgili olarak Halit Uludemir'e ait şirketler banka kredileri kullanmışlar mıdır? Bu güne kadar ne amaçla ve ne miktarda kredi alınmıştır?

Soru 4. Şirket ortakları arasındaki Çetin ve Yalçın Tümer'in eski Deniz Kuvvetleri Komutanı, Cumhurbaşkanlığı Konsey Üyesi Nejat Tümer ile yakınlıkları var mıdır?

Soru 5. Yalçın Tümer'in Hudem Gemicilik A.Ş.'nin kredi alımlarında büyük rolü olduğu iddia edilmektedir. Şayet böyle ise eski bir yüzbaşı olan Yalçın Tümer, bankacılık bilgisinden daha çok soyadı baskısı ile kredi almış olmayacak mıdır?

Soru 6. Usulüne uydurulmuş olarak istenen krediler aslında amaç dışı kullanılmakta olduğu söylenmektedir. Bir önce alınan borç, bir sonra olmayan bir gemi adına alınan kredi ile ödenmekte, böylece kurallar alabildiğince çiğnenmekte olduğu doğru mudur? Bu yanlışlığı görerek kural dışı hareketlere direnen banka yetkililerine baskı yapılmakta mıdır?

Soru 7. Gisat kredisi nedir? Bu kredi hangi koşullarda verilir?

Soru 8. Kredi, öz kaynak ve gemi inşasının belli bir şekilde ilerlemiş olması koşuluna bağlı verilirken

1984 yılında ortada hiçbir şey olmayan Hudem Gemicisi için 1 milyar TL. kredi alınmış mıdır? Nasıl alınmıştır?

Soru 9. Yalçın Tümer devreye girdikten sonra Halit Uludemir'e ait firmalarda büyük gelişmeler olduğu gözlenmektedir. Bu gelişmeler Yalçın Tümer'in ticaret bilgisi ve yeteneğinden mi, yoksa Devlet dairelerindeki ilişkilerinden mi kaynaklanmaktadır?

Cevap 1. Halil Uzundemir 1953 Ereğli doğumlu olup denizcilik ve gemicilik konularında deneyimli bir kişidir. Evli 2 çocukludur.

Halil Uzundemir'in ortak olduğu şirketlerdeki pay oranı aşağıda gösterilmiştir.

Uzunsal Gemi İnşaatı ve Taşımacılığı A. Ş.	
Halil Uzundemir	4 375 000 TL.
Ali Demir Uzundemir	4 375 000 TL.
Zehra Uzundemir	1 875 000 TL.
Hatice Hacer Serter	1 250 000 TL.
Şevket Serter	625 000 TL.

Uzundemir Gemi İşletmeciliği	
Yekûn	12 500 000 TL.
Uzundemir ve Ortakları	Koll. Şti. Halil Uzundemir
Halil Uzundemir	25 000 000 TL.
Ali Demir Uzundemir	25 000 000 TL.

Hudem Denizcilik A.Ş.	
Yekûn	50 000 000 TL.
Halil Uzundemir	75 000 000 TL.
Ahmet Gültekin Kızılışık	22 500 000 TL.
Erol Özcan	12 500 000 TL.
Murat Hakan Apaydın	5 000 000 TL.
Çetin Tümer	5 000 000 TL.
Atilla Kutluçınar	5 000 000 TL.

Yekûn 125 000 000 TL.

Cevap 2. a) Hudem Denizcilik A.Ş. Firması 50 000 000 TL. sermaye ile Atilla Ali Kutluçınar (5 000 000 TL.) Çetin Tümer (5 000 000 TL.) Murat Hakan Apaydın (5 000 000 TL.) Erol Özcan (12 500 000 TL.) ve Ahmet Gültekin Kızılışık (22 500 000 TL.)'nin iştirakiyle kurulmuş ve kuruluşlarını Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin 4 Nisan 1983 tarih 727 sayılı gazetesi ile tescil ve ilan ettirmiş 194177-141704 sicil sayılı ile faaliyete başlamıştır. İlan ve Tescil edilen şirket 5 Kasım 1985 tarih 1380 sayılı Ticaret Sicil Gazetesinde neşredilen Tadil Mukavelesi ile sermayesini 125 000 000 TL. ya yükseltmiş eski ortaklar ve hisse miktarlar baki kalmak

suretiyle Halil Uzundemir 75 000 000 TL. lık hisse miktarı ile şirkete iştirak etmiştir. Halen Şirketin sermayesinde ve ortaklarında herhangi bir değişiklik gerçekleşmemiştir.

b) Hudem Denizcilik A.Ş. Firması,

1. Her tonajda gemi inşaatı yapmak ve yaptırmak Tersane kurmak ve işletmek,

2. Her türlü kara ve deniz vasıtalarını almak satmak ve ithal etmek Türkiye Cumhuriyeti kara sularında ve uluslararası sularda gemi taşımacılığı yapmak,

3. Gemi inşası ve Tersane tesisi için her türlü madde, malzeme ve makineyi ithal etmek üzere kurulmuş olup, halen şirket T. C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığından aldığı 24 Mayıs 1983 tarih 11197 sayılı teşvik belgesine istinaden Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü kanalı ile kullanmış olduğu krediler ile «Hudem» isimli 5 800 DWT'luk kuru yük gemisini inşa ettirmektedir.

Cevap 3. Halil Uzundemir'in ortağı bulunduğu,

a) Uzunsat Gemi İnşaatı ve Taşımacılığı A.Ş.'ne Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 21.5.1980 tarih ve 2604 sayılı toplantısında T.C. Başbakanlık Teşvik ve Uygulama Dairesi Başkanlığının 26.3.1980 tarih 3336-A No. lu teşvik belgesine istinaden 3.060.DWT'luk kuru yük gemisinin inşası için 45 700 000 TL. orta vadeli gemi inşaatı yatırım kredisi tahsis edilmiştir. En son Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 6.11.1980 tarih 2630 No. lu kararı ile kredi 90 975 000 TL. ya yükselmiştir. Geminin inşası tamamlanarak 15.6.1983 tarihinde sefere çıkmıştır. Firmaya verilen kredi tahsil edilmiş ve risk kalmamıştır.

b) Uzundemir Gemi İşletmeciliği Köll. Şti. Halil Uzundemir ve ortağı firmasına T. C. Başbakanlık Teşvik ve Uygulama Dairesi Başkanlığından almış olduğu 11.5.1981 tarih ve 7208 sayılı teşvik belgesine istinaden Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 1.4.1982 tarih 2719 kararı ile 3.060 DWT'luk kuru yük gemisinin inşası için 254 milyon TL. orta vadeli gemi inşaatı yatırım kredisi tahsis edilmiştir.

İnşa ettirmekte olduğu Zehra Uzundemir isimli kuru yük gemisinin tonajını 3 900 DWT'na yükselten firma yukarıda belirtilen teşvik belgesinin yerine ikaim olmak üzere almış olduğu 30 Kasım 1984 tarih 7208-A sayılı teşvik belgesine istinaden ek kre-

di talebinde bulunmuştur. Yapılan mali ve ekonomik raporlar sonucu muhtelif tarihlerde kredi tezyid edilmiş ve en son 14.4.1986 tarihinde yapılan mali ve ekonomik inceleme raporunda yatırımın 1 523 792 926 TL. ya mal olacağı yatırımın tamamlanması için 546 380 000 TL. ya gerek duyulduğu tespit edilmiş ve yarım kalmış geminin bir an önce bitirilerek sefere çıkabilmesi için Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 23.5.1986 tarih ve 88 sayılı kararı ile umumî kredi limiti 1 507 660 728 TL. ya yükselmiştir. T.C. Merkez Bankasına orta vadeli reeskont kaynağından karşılanması için 29.5.1986 tarihinde T.C. Merkez Bankasına müracaat edilmiş ve 26.8.1986 tarihinde reeskont uygunluğu sağlanmıştır. Gemi ile ilgili bütün akreditifler açılarak süratle geminin inşası tamamlanmış ve gemi suya inmiştir. Gemi 1987 Ocak ayında sefere çıkacaktır.

c) Hudem Denizcilik A.Ş.'ne T. C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığından aldığı 24 Mayıs 1983 tarih ve 11197 sayılı teşvik belgesine istinaden inşa edilecek 3 200 DWT'luk kuru yük gemisinin inşası için, yapılan mali ve ekonomik incelemelerden sonra Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunun 11.4.1984 tarih ve 20 sayılı toplantısında 432 000 000 TL. orta vadeli yatırım kredisi tahsis edilmiştir. Tesis edilen 432 milyon TL. kredi için 3.5.1984 tarihinde T. C. Merkez Bankasına yapılan reeskont uygunluğu yazımıza T. C. Merkez Bankasının 18 Haziran 1984 tarih ve 74300 sayılı yazısı ile reeskont uygunluğu verilmiştir. Bilahare firma inşa ettirdiği geminin tonajını 3.200 DWT.'dan 5.800 DWT.'a çıkararak teşvik belgesinin yerine ikaim olmak üzere aldığı 9 Nisan 1985 tarih ve 11197/A sayılı teşvik belgesine istinaden Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğünden 1 541 000 000 TL. lık ek kredi talebinde bulunmuştur.

Ek kredi talebinde bulunan firmanın inşa ettirdiği gemisinin harcamaların tespiti için Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Ekspertiz Müdürlüğünce tanzim edilen 22.11.1985 tarih 85/E 43 sayılı raporda gemiye 370 900 000 TL.'lik harcama yapıldığı, geminin sefere çıkabilmesi için 1 134 000 000 TL. (Faizler hariç) harcamaya gerek olduğu belirtilmiştir. Bunun üzerine firmanın mezkûr proje dosyaları Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Mali Tahvil ve İstihbarat Müdürlüğünce de incelenerek mali ve ekonomik inceleme raporu tanzim edilmiştir.

Bu incelemelerden sonra yarım kalmış geminin bitirilebilmesi için Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulunca 20.12.1985 tarih ve 77 sayılı toplantıda 1 541 000 000 TL.'lik orta vadeli yatırım kredisi tesis edilmiştir. Tesis edilen kredi için 30.12.1985 tarihinde T.C. Merkez Bankasına yazılan reeskont talep yazısına T.C. Merkez Bankasınca 1 386 900 000 TL.'lik firma lehine reeskont uygunluğunun verildiği 15 Ocak 1986 tarih ve 6114 sayılı yazısı ile bildirilmiştir. Firmaya tahsis edilen kredinin 763 050 281 TL.'lik kısmı ile gemi ile ilgili akreditifler açılmış, 40' 000 000 TL. tersaneye ödenmiş, yapılan incelemeler sonucu fatura ibrazı ve termin programını dikkate alınarak 111 885 996 TL. ödenmiştir. 400 822 102 TL. da faiz ve komisyonlar için tahsil edilmiştir. Geminin inşası devam etmekte olup süratle tamamlanmasına çalışılmaktadır.

Cevap 4. 125 milyon TL. sermayeli Hudem Denizcilik A.Ş.'de Deniz Kuvvetleri eski Komutanı ve Cumhurbaşkanlığı Konsey Üyesi Oramiral Nejat Tümer'in oğlu Çetin Tümer'in 5 milyon TL. ile % 4 oranında hissesi vardır. Çetin Tümer bu hissesini askerlikten istifa eden ağabeyi Yalçın Tümer'e 21.10.1985 tarihinde devretmiştir.

5 Kasım 1985 tarih 1380 sayılı Ticaret Sicili Gazetesinde yayınlanan Hudem Denizcilik A.Ş.'nin sermayesi ile ilgili ortaklık oranları aşağıda gösterilmiştir.

Hudem Denizcilik A.Ş.

Halil Uzundemir	75 000 000 TL.
Ahmet Gültekin Kızıllık	22 500 000 TL.
Erol Özcan	12 500 000 TL.
Murat Hakan Apaydın	5 000 000 TL.
Çetin Tümer	5 000 000 TL.
Atilla Ali Kutluçınar	5 000 000 TL.

Yekûn : 125 000 000 TL.

Cevap 5. Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü ünitelerinin başta gelen görevi plasmanları emin seyyal ve randımanlı kullanımdır.

Bunun için kredi tespit edilmeden önce Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğünden kredi talep eden firmalar hakkında anılan Genel Müdürlük istihbarat servisince gerekli çalışmalar yapılarak, firmanın ticarî ahlakı ve karakteri, iş kabiliyeti, serbest varlığı gibi muhtelif hususlar incelenmektedir. İstihbaratı olumlu çıkan firmaların proje dosyaları anı-

lan Genel Müdürlüğün Malî Tahlil ve Ekspertiz Müdürlüğünce tetkik edilerek «malî tahlil ve inceleme raporu» düzenlenmekte ve alınacak menkul veya gayrimenkullerin ekspertizleri yapılmaktadır. Gerek istihbarat gerekse malî tahlil ve inceleme raporları müspet olan firmaların dosyaları anılan Genel Müdürlüğün Krediler Müdürlüğüne intikal ettirilmektedir. Krediler Müdürlüğü istihbarat ve malî tahlil dosyalarını tekrar tetkik ederek kredinin teminatı olarak alınacak menkul ve gayrimenkulleri gözden geçirerek tespit etmekte ve kredi tahsisi uygun görülen firmaların kredi taleplerini Kredi Komitesi veya Yönetim Kuruluna sunmaktadır. Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü yetkili kurullarında tekrar incelenen kredi talepleri uygun görüldüğü takdirde firmalara kredi tahsis edilmektedir. Firmalara tahsis edilen orta vadeli gemi inşa yatırım kredileri kullandırılmadan önce firmaların kendi öz kaynaklarından harcama yapıp yapmadıkları ve yatırım hangi safhada olduğu Ekspertiz Müdürlüğünce tespit edilmektedir. Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğünce hazırlanan malî tahlil ve inceleme raporlarına uygun olarak yatırımın yapıldığı görüldüğü takdirde, firmalara tahsis edilen kredilerden yapılan ödemeler harcamaların yerinde ve zamanında yapılmasını sağlamak amacı ile sítüasyonlar şeklinde kullandırılmakta, proje ile ilgili açılacak akreditifler, tersaneye ödenecek meblağlar ve yurt içinden sağlanacak malzemeler fatura ibrazı ve termin programı dikkate alınarak finanse edilmektedir.

Cevap 6. 5 inci madde izah edildiği gibi titizlikle incelenerek firmalara tahsis edilen krediler yatırım projelerine uygun olarak o firmaya kullandırılmakta ve ekspertiz elemanları vasıtasıyla sık sık yatırım yकिनен takip edilmektedir.

Cevap 7. 31.12.1974 tarih ve 789245 sayılı kararnamede öngörülen «Gemi İnşa, Gemi Satın Alma ve Tersâne Kurma ve Geliştirme Fonu» kısaca G.İ.S.A.T. olarak adlandırılan özel fon, ilk defa 1976 yılı bütçesinde yer almış ve Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü aracılığı ile kullandırılmak üzere T.C. Maliye Bakanlığı ile anılan banka arasında anlaşma imzalanmıştır. GİSAT Fonu kredileri Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğünce Teşvik Uygulama Dairesi Başkanlığınca teşvik belgelerine bağlanmış ve T.C. Merkez Bankasının orta vadeli yatırım kredisi reeskontları ile finanse edilen ve yurt içi tersanele-

rinde inşa edilecek olan 3 000 DWT ve üzerindeki gemi inşası, tersane kurma ve tevsi ile yurt dışında satın alınacak gemilerin finansmanı için yatırım safahatına göre sityasyonlar şeklinde kullandırılmaktadır. GİSAT Fonu kredilerinin vadesi 10 yıldır.

Cevap 8. 3 üncü maddenin (c) fıkrasında izah edildiği gibi proje Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü yetkili seksiyonlarında incelenip gerekli malî ve ekonomik raporlar ve Ekspertiz Müdürlüğünce yapılan tespitler sonucu Denizcilik Bankası T.A.Ş. Genel Müdürlüğü mevzuatına ve yasalara uygun olarak Hudem Denizcilik A.Ş.'ne kredi tahsis edilmiştir.

Cevap 9. 1 inci maddede izah edildiği gibi Halil Uzundemir'in hissedar olduğu firmalardan sadece Hudem Denizcilik A.Ş.'de, Çetin Tümer'in % 4 nispetinde 5 milyon TL. hissesi vardır. Halil Uzundemir'in ortak olduğu Uzunsal Gemi İnşaatı ve Taşımacılığı A.Ş. 25.5.1977 tarihinde, Uzundemir Gemi İşletmeciliği Koll. Şti. Halil Uzundemir ve ortakları 26.12.1980 tarihinde, Hudem Denizcilik A.Ş. 22 3.1983 tarihinde kurulmuş, Halil Uzundemir Hudem A.Ş.'ne 5 Kasım 1985 tarihinde ortak olmuştur. Görüldüğü gibi Halil Uzundemir'in ortak olduğu şirketler Hudem Denizcilik A.Ş. kurulmadan önce tesis edilen ve faaliyetlerine devam eden şirketlerdir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi

GÜNDEMİ

36 NCI BİRLEŞİM

9 . 12 . 1986 Salı

Saat : 10.00

1

BAŞKANLIĞIN GENEL KURULA SUNUŞLARI

2

ÖZEL GÜNDEMDE YER ALACAK İŞLER

1. — 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/798) (S. Sayısı : 499) (Dağıtma tarihi : 2.12.1986)

2. — 1985 Malî Yılı Genel Bütçeye Dahil Dairelerin Hesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1985 Malî Yılı Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/1150, 1/791) (S. Sayısı : 510) (Dağıtma tarihi : 3.12.1986)

3. — Katma Bütçeli Kuruluşların 1987 Malî Yılı Bütçe Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (1/799) (S. Sayısı : 500) (Dağıtma tarihi : 2.12.1986)

4. — 1985 Malî Yılı Katma Bütçeli İdarelerin Kesinhesaplarına Ait Genel Uygunluk Bildiriminin Sunulduğuna İlişkin Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi ile 1985 Malî Yılı Katma Bütçeli İdareler Kesinhesap Kanunu Tasarısı ve Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (3/1151, 1/792) (S. Sayısı : 509) (Dağıtma tarihi : 3.12.1986)

3

SEÇİM

4

OYLAMASI YAPILACAK İŞLER

5

GENEL GÖRÜŞME VE MECLİS ARAŞ- TIRMASI YAPILMASINA DAİR ÖNGÖRÜŞMELER

6

SÖZLÜ SORULAR

1. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Türkiye'de şeriatçılığa karşı ne gibi önlemler alındığına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/596)

(1) İçtüzüğün 96 ncı maddesi uyarınca sözlü soruya çevrilmiştir.

2. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in bazı vatandaşların işkence sonucunda sakat kaldığı ve öldüğü iddialarına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/598)

3. — Diyarbakır Milletvekili Kadir Narin'in, Diyarbakır İlinde işkence sonucu meydana geldiği iddia edilen iki ölüm olayına ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/610)

4. — Trabzon Milletvekili Osman Bahadır'ın, bir vatandaşı işkence ile öldürdükleri iddia edilen emniyet görevlilerine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/702) (1)

5. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, Sivas İli Gemerek İlçesindeki TUĞSAN Fabrikasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/631)

6. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Bavve-ra Televizyonunda gösterilen bir filme ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/696)

7. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, Avrupa güreş şampiyonasından önce Bolu kampında cereyan eden olaylara ve Güreş Federasyonu Başkanına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/742)

8. — İçel Milletvekili Durmuş Fikri Sağlar'ın, işkence sonucunda öldüğü iddia edilen bir vatandaşın ölümüyle ilgili olarak yapılan işlemlere ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/826) (1)

9. — Tokat Milletvekili Enver Özcan'ın, davası devam eden bir gazete hakkındaki beyanına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/767)

10. — Erzurum Milletvekili Hilmi Nalbantoğlu'nun, 1986 yılı Mart, Nisan ve Mayıs aylarında yurt dışına giden üst düzey görevlilerine ilişkin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanından sözlü soru önergesi (6/833) (1)

11. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, yaşama ve yasal çalışma haklarını tehlikeye sokan odaklaşma iddialarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/778)

12. — Siirt Milletvekili Mehmet Abdürrezak Ceylan'ın, Gaziantep Güneydoğu Tarım Satış ve Kredi Kooperatifleri Birliğinin EMAK A.Ş.'ndeki alacağına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/781)

13. — Sinop Milletvekili Barış Can'ın, çay üreticilerinin AKFA Firmasından alacağına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/868) (1)

14. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in Uşak Valisi tarafından bir öğretmenin görevinden alınma nedenine ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/784)

15. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Tekirdağ İlinde kaçak ve ruhsata aykırı olarak yapıldığı iddia edilen bazı inşaatlara ilişkin İçişleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/789)

16. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, Yol-İş Sendikası Kayseri Şubesinin olağan genel kuruluna katılan bazı misafirlerin kongreden çıkarılmaya davet edildikleri iddiasına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/797)

17. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, Türk kadınına Tanıtma ve Güçlendirme Vakfı tarafından düzenlenen baloya ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/798)

18. — Tunceli Milletvekili Musa Ateş'in, suçlu bir vatandaşı yakalamak için uygulandığı iddia edilen yöntemle ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/799)

19. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, yurdumuzdaki okullara ve öğretmenlere ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/800)

20. — Tunceli Milletvekili Ali Rıdvan Yıldırım'ın, Tunceli İlinde meydana geldiği iddia edilen bazı olaylara ve sorumlularına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/876) (1)

21. — Kırklareli Milletvekili Erol Ağagil'in, YİBİ-TAŞ Holding Anonim Şirketine bazı yolsuzluklar olduğu iddiasına ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/810)

22. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, Kırkpınar güreşlerindeki kemer takma olayına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/812)

23. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, sosyo ekonomik nedenlerle intihar olaylarının arttığı iddiasına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/813)

24. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, gecekondu kiralalarına ve asgarî ücretle çalışanların durumlarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/814)

25. — Hakkâri Milletvekili Mehmet Sait Erol'un, güvenlik soruşturmaları sistemine ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/817)

26. — İstanbul Milletvekili Günseli Özkaya'nın, GAP gezisinde kullandığı bazı sözcüklere ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/821)

27. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Onur İşhanında çıkan yangının sebebine ve bu nedenle Hazine aleyhine açılan davalara ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/824)

28. — Kayseri Milletvekili Mehmet Üner'in, belediyelerde yapılan yaya yolu ve trotuar çalışmalarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/888) (1)

29. — Konya Milletvekili Salim Erel'in, ara seçimlerde yapıldığı iddia edilen bir propagandaya ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/827)

30. — Balıkesir Milletvekili Davut Abacıgil'in, Balıkesir İli ve çevresindeki bazı sanayi kuruluşlarının çevre sağlığını olumsuz yönde etkilediği iddiasına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/835)

31. — Tekirdağ Milletvekili Salih Alcan'ın, Çerkezköy Endüstri Meslek Lisesi inşaatına ilişkin Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanından sözlü soru önergesi (6/838)

32. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş - Afşin İlçesi Artaş Kasabası Çatakderesi Göletinin fizibilite ve proje çalışmalarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/842)

33. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş İlinde kaliteli pamuk yetiştirilebilmesi için alınacak tedbirlere ilişkin Tarım Orman ve Köyleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/844)

34. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Zonguldak Kömür Havzasında 1986 yılında meydana gelen iş kazalarına ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/845)

35. — Zonguldak Milletvekili Muhteşem Vasıf Yücel'in, Zonguldak - Bartın özel tip cezaevindeki mahkûmlarla ilgili bazı uygulamalara ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/847)

36. — Kahramanmaraş Milletvekili Mehmet Turan Bayezit'in, Kahramanmaraş - Andırın Orman İşletme Müdürlüğü sahasından elde edilen odunların üretici köylüye ve müteahhitlere tahsisine ilişkin Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanından sözlü soru önergesi (6/879)

37. — İstanbul Milletvekili İbrahim Ural'ın, terör olaylarına karıştığı iddia edilen bazı örgüt ve elçiliklere ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/881)

38. — Kayseri Milletvekili Muzaffer Yıldırım'ın, Kayseri İlinde yapılması düşünülen raylı sistem için Devlet Planlama Teşkilatınca teşvik belgesi verilip verilmemesine ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/883)

39. — Denizli Milletvekili Halil İbrahim Şahin'in, Denizli - Tavas İlçesi Kızılcabölük Kasabesindeki kurs ve Okul Talebelerine Yardım Derneği Pansiyonu ile ülkemizdeki bu tip diğer pansiyonların faaliyetlerine ve denetimlerine ilişkin Başbakan'dan sözlü soru önergesi (6/885)

40. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, ÇUKOBİRLİK Genel Müdürlüğü ile ilgili olarak bazı basın organlarında yer alan haberlerin tahkikine ilişkin Sanayi ve Ticaret Bakanından sözlü soru önergesi (6/886)

41. — Adana Milletvekili Coşkun Bayram'ın, Mersin ve Adana kapalı cezaevlerindeki hükümlü ve tutuklularla ilgili uygulamalara dair bölge basınında yer alan haberlere ilişkin Adalet Bakanından sözlü soru önergesi (6/887)

42. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altınakar'ın olgunlaştırma enstitülerine ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi. (6/890)

43. — Diyarbakır Milletvekili Mahmud Altınakar'ın, Diyarbakır İlinde turizmin geliştirilmesi için ne gibi çalışmalar yapıldığına ilişkin Kültür ve Turizm Bakanından sözlü soru önergesi. (6/891)

7

**KANUN TASARI VE TEKLİFLERİYLE
KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER**

1. — Giresun Milletvekili Burhan Kara ve 22 Arkadaşının; 5.5.1983 Tarih ve 2821 sayılı Sendikalar Kanununun 28 . 8 . 1983 tarih ve 2882 sayılı Kanunla Değişik 60 ıncı Maddesinin I inci Fıkrasının Değiştirilmesi ve Bu Kanuna Bir Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Teklifi ve Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu Raporu (2/327) (S. Sayısı : 459) (Dağıtma tarihi : 28 . 5 . 1986)

2. — Erzurum Milletvekili Sabahattin Aras, İstanbul Milletvekili Reşit Ülker, Kahramanmaraş Milletvekili Rifat Bayazıt, Afyon Milletvekili Metin Balıbey, Sivas Milletvekili Mustafa Kemal Palaoglu ve Balıkesir Milletvekili Fenni İslimyeli'nin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Çorum Milletvekili İhsan Tomuş'un, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve Anayasa Komisyonu Raporu (2/191, 2/203) (S. Sayısı : 344 ve 344'e 1 inci Ek) (Dağıtma tarihleri : 11.6.1985 - 21.11.1986)

